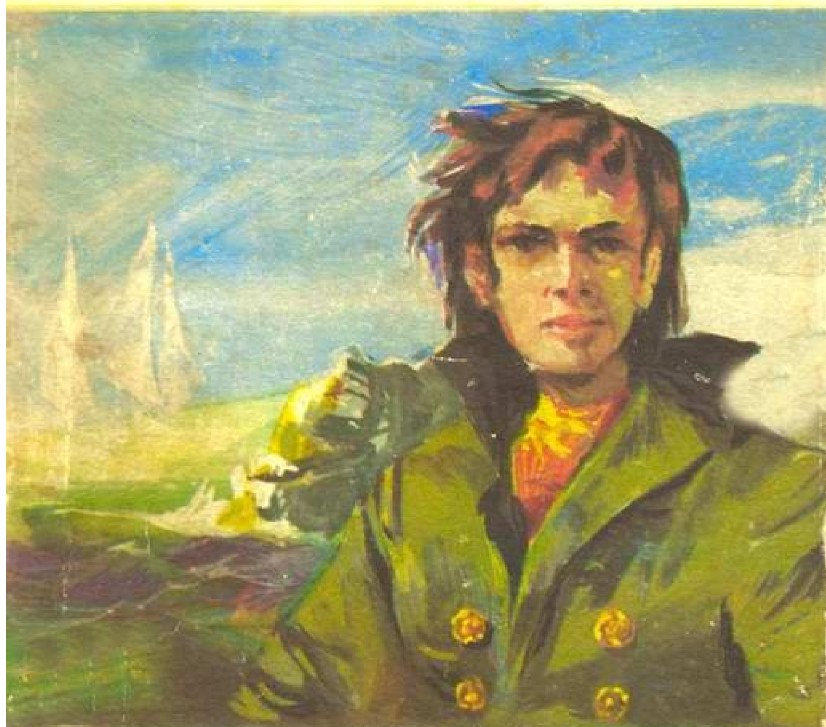
HERMAN MELVILLE

REDBURN

EDITURA ALBATROS

Coperte de NICy KUSSU

Herman Melville

REDBURN

His. first voyage

Being the sailor boy confessions and reminiscences of the Son-of-a-Gentleman in the Merchant Service

HERMAN MELVILLE

REDBURN

Destăinuirile şi amintirile unui băiat de familie care-a slujit în marina comercială

În româneşte de PETRE SOLOMON

EDITURA ALBATROS 1973

CUVÂNT ÎNAINTE

Destinul literar al lui Herman Melville este, în multe privinţe, unic, în 1885, poetul englez Robert Buchanan, reîntors dintr-o călătorie în Statele Unite, scria că l-a căutat în zadar pe autorul lui Moby Dick, *despre care auzise că trăieşte la New York*: *„Nimeni nu părea să ştie ceva despre singurul mare scriitor de pe acel continent, care merită să fie pus alături de Whitman”. Iar câteva zile după moartea lui Melville (săvârşit din viaţă la 28 septembrie 1891), ziarul NEW YORK TIMES constata*: *„A murit şi a fost înmormântat deunăzi în acest oraş, la o vârstă înaintată, un om care este atât de puţin cunoscut, fie măcar cu numele, generaţiei aflate acum în floarea vârstei, încât doar un singur ziar a publicat despre el un ferpar – şi acela de trei-patru rânduri”.*

Şi totuşi, în urmă. cu câteva decenii, Melville fusese un autor celebru, chiar în patria lui: *cum se explică, oare, îndelunga şi nedreapta tăcere ce i-a învăluit numele şi*

opera, tăcere spulberată abia în deceniul al treilea al secolului douăzeci?

O scurtă recapitulare a biografiei şi a carierei literare a marelui scriitor american ne va ajuta să răspundem la această întrebare.

Melville s-a născut la 1 august 1819 în oraşul New York, într-o familie distinsă, dar sărăcită; *tatăl lui, importator de mărfuri, dă faliment, lăsându-şi în mizerie soţia şi cei opt copii*. *Herman – x dl treilea copil – nu a împlinit încă treisprezece ani când, rămânând orfan de tata, îşi întrerupe învăţătura încearcă să-şi câştige singur existenţa, ca vânzător de prăvălie, ca funcţionar de bancă sau ca muncii agricol. În cele din urmă, la vârsta de 18 ani, se în barcă pe un vas de pasageri şi de mărfuri, ca simplu marinar, pentru a învăţa o meserie pe cât de romantică, pe atât de anevoioasă*. *Reîntors după câteva W acasă, nu izbuteşte să-şi găsească de lucru pe uscat şi se îmbarcă din nou, la începutul anului 1841, de data asta pe o balenieră, numită „Acushnet”*. *Dup vreo optsprezece luni, evadează de pe balenieră împreună cu un camarad şi petrece câteva săptămâni în mijlocul, băştinaşilor de pe Insulele Marchize. Se îmbarcă apoi pe o balenieră australiană,* al cărei *echipaj se va răzvrăti la Tahiti, de unde tânărul Melville va pleca în Hawaii*; *acolo* se *angajează* ca *marinar pe o fregată americană, ce-l va readuce* în *patrie în toamna anului 1844*. *Melville debutează* ca scri*itor în 1846, când îi apare – aproape simultan în Anglia şi* în *Statele Unite – povestirea* Ţaip*; Aceasta, împreună cu perechea ei,* Omoo *– publicat în 1847, îl plasează pe Melville în centrul atenţie compatrioţilor săi*. *Autorul lor este atât de prosper în urma drepturilor încasate, încât se şi căsătoreşte în vara anului 1847, cu Elizabeth Shaw, fiica unui magistrat din Massachusetts*. *Dar Melville nu e mulţumit cu ceea ce a scris în primele sale cărţi, el aspira la o – literatură mai*

profundă. Reacţia negativ cu care e întâmpinată noua sa carte Mardi, *publica în 1849, îl face să-şi dea seama că gloria şi prosperitatea lui sunt condiţionate de rămânerea sa în limitele unei anumite literaturi „exotice". În consecinţă, scrie* Redburn (*1849*), *roman autobiografic urmat, în 1850, de* Vestonul alb, *ambele bine primite de public şi de critica literară. În schimb,* Moby Dick *capodopera lui Melville, publicată în 1851, este întâmpinată numaidecât cu ostilitate, ca şi romanul următor, intitulat* Pierre sau ambiguităţile (*1852*). *De aici înainte, scriitorul se instalează într-un eşet ce se confundă cu însăşi viaţa lui; povestirile publicate între 1853 – 1856 în diferite reviste – povestiri dintre care câteva sunt adevărate capodopere – reprezintă ultima lui încercare de a trăi din literatură. Ducând o existenţă modestă, presărată cu drame familiale, Melville continuă să scrie – şi chiar să publice mai ales versuri* (*printre altele, un uriaş poem intitulat* Clarei), *dar numele lui e curând dat uitării, într-o Americă preocupată exclusiv de goana după aur, America născută din războiul civil, încheiat în 1865 prin triumful Nordului capitalist şi industrial asupra Sudului feudal şi agrar. Vreme de două decenii, el lucrează ca inspector la vama fo' din New York, reuşind să supravieţuiască fizic, dar fiind, ca scriitor, îngropat de viu. Ultima lui povestire* Billy Budd – *iarăşi o adevărată capodoperă – va vedea lumina tiparului abia după moartea lui, petrecută în împrejurările amintite.*

Opera unui mare scriitor se organizează, firesc, în jurul culmii celei mai înalte atinse de et în literatură; în cazul lui Melville, această culme se numeşte, neîndoios, Moby Dick, *carte supremă, la care se cuvin raportate celelalte scrieri ale genialului ei autor.* Redburn *ocupă, împreună cu* Vestonul alb, *o poziţie privilegiată în opera lui Melville, astfel dispusă în jurul axului ei suprem: amândouă preced, foarte aproape în timp, marea*

capodoperă şi o pregătesc în multe privinţe. În *toiul muncii sale titanice la* Moby Dick, *Metodic îi mărturisea lui Nathaniel Hawthorne, prietenul său şi unicul scriitor american în care-şi recunoştea un frate spiritual: „Întreaga mea dezvoltare s-a petrecut în cuprinsul ultimilor câţiva ani. Sunt ca una din acele grăunţe scoase din piramidele egiptene care, după be au rămas/iremede trei mii de ani grăunţe şi nimic altceva decât grăunţe, fiind sădite în solul englezesc, se dezvoltă, înverzesc şi se coc, pentru ca apoi să se ofilească şi să moară. La fel şi eu. Până la vârsta de douăzeci şi cinci de ani n-am cunoscut nicio dezvoltare. Îmi datez viaţa începând din cel de-al douăzeci şi cincalea an al ei. De atunci încoace şi până azi nu* se *scurs nicio perioadă de trei săptămâni în care* g *nu mă fi dezvoltat lăuntric. Simt însă că ajung* ocol *la foaia cea mai ascunsă a bulbului şi ca în* czz? w *floarea va cădea ofilită…66*

Redburn, o *patra carte a scriitorului, poartă* pe *cetea acestei extraordinare dezvoltări lăuntrice,* cari *trebuie spus, nu s-a oprit odată cu* Moby Dick, e *a continuat, în forme specifice şi în condiţii*? iez7 e *chipult de vitrege, până târziu în viaţa lui. Deşi Mm viile vorbea cu oarecare indiferenţă despre* Reg burn – *socotind-o o carte scrisă, ca şi* Taipi *şi* Omol *pentru bani, cu implicitele concesii făcute publicului ce-i aplaudase debutul – cartea reprezint*! *un pas important înainte* în *drumul spre* Moby Dick *în mai mare măsură decât primele două* pot? est Zg *amintite,* Redburn *învederează capacitatea* seratei *nilui de a-şi transfigura tumultuoasa experienţă* dl *marinar, care stă la temelia întregii sale opere*. Cal *lătoria tânărului Wellinghorough Redbum pe* oceazi *până-n Anglia şi înapoi, este un voiaj de iniţiere atât în tainele unei profesiuni dificile, cât şi în* al *pectele, tulburătoare mai ales pentru un tânăr,* al *unei lumi brutale, întemeiate pe exploatarea omul*e *de către om*. 1

Redbum descoperă, cu ochii lui candizi, o rea Zg fote

care se deosebeşte radical de ceea ce czmoşti *el de-acasă ori de ceea ce citise în cărţi. El se* el *leşte şi se maturizează în contact cu această* 7-ea Zi fote, *pierzându-şi treptat iluziile. Experienţa lui* II *finalmente, binefăcătoare, deşi amărăciunea lui* Meg *viile capătă, ici-colo, accente tragice.* (*„Să* mz? g *vorbească nimeni de amărăciunile vârstei mature* 1 *ale bătrâneţii; un băiat le poate simţi pe* dep Ztg *ba chiar şi mai avan, când neghina s-a abătut* peste *sufletul său tânăr…66 Sau, altundeva, Redburn-Me*! *viile mărturiseşte că la acea vârstă fragedă,* ampl *şese „la fel de lipsit de ambiţii ca un bărbat de* şal *zeci de ani”*.)

În acest sens. cartea este o bună anticameră a hit Moby Dick, *epopeea Balenei Albe fiind ea însăşi un voiaj de iniţiere – în lumea abisală ascunsă sub aparenţe. Dar în* Redburn *scriitorul se menţine* în *limitele unui realism, care exclude generalizările metafizice asupra condiţiei umane; relatând peripeţiile tânărului american, el insistă, dimpotrivă, asupra dimensiunilor sociale ale Răului din universul explorat, atât pe uscat cât şi pe mare, f – încă în primele capitole, scriitorul caracterizează* în *imagini pregnante atmosfera din New? York, subliniind lipsa de omenie a cămătarilor şi a oamenilor de afaceri, cu accente ce amintesc de acelea ale contemporanului său englez, Charles Dickens. Tot cu o paletă dickensiană descrie Melville viermuiala din portul Liverpool, stăruind asupra condiţiilor inumane de viaţă din mahalalele proletare ale prosperului port; episodul femeii care moare, de foame împreună cu copilaşii ei, sub ochiul, indiferent al unui poliţist, este semnificativ în cel mai înalt grad. Cartea abundă în observaţii şi comentarii despre inumanitatea unei orânduiri sociale bazate pe goana după profit. Aşa cum remarcă James Baird în introducerea sa la opera lui Melville (în volumul I al antologiei”. American Literary Masters”, 1965, ed. Holt, Rinehart & Winston, inc.)*

„critica socială (în Redburn*) este vehementă, îndeosebi în descrierile amănunţite ale sărăciei şi mizeriei din oraşul Liverpool, de la jumătatea secolului – trecut”*.

Umanismul profund al lui Melville îşi găseşte în Redburn o *expresie directă, în pledoariile sale în favoar* ea *dezmoşteniţilor sorţii*.

Se cuvine, de asemenea, subliniat un alt aspect pozitiv al povestirii lui Melville: *aspectul „profesional”*. *Descrierea minuţioasă a muncilor marinăreşti şi a complicatului mecanism al corăbiilor cu pânze ocupă un loc important în carte, aşa cum tehnica vânătoarei de balene ocupă un loc de frunte în* Moby Dick, *Elogiul adus de Melville profesiunii de marinar nu are numai valoarea unei „arte mar nătreşti”, în care lirismul se îmbină cu precizia detoliilor şi a termenilor,* ci şi *semnificaţia unei opţiuţ morale*: *exaltând dificila meserie a manevrării piş zelor şi vergilor, scriitorul scoate în relief curţi şi eroismul cotidian al unor oameni care poartă umerii lor vânjoşi întreg universul (Vezi, în ace sens, admirabilul final al capitolului LVIII)*.

Din punct, de vedere stilistic, Redburn *reprezint un moment de tranziţie, între palmele povestiri*; Moby Dick, *cum arăta William ÎL Gilman amplul său studiu intitulat „Prima parte a vU lui Melville şi* Redburn44 *(New York, Univers) Press, 1951), însăşi structura frazei imită aici „r murile şuvoiului spontan şi sprinten dl* sânii *mintelor unui adolescent” – rezultatul fiind „un* rt? lăsăâi *psihologic care ne introduce în natura lăţi trică a eroului”*. *Spre deosebire de* Taipi şi On *cărţi deficitare sub aspect stilistic,* Redburn ale o *maturizare a „scriiturii”, deşi aceasta e, apar ci mai cenuşie, mai ştearsă, mai lipsită de străluciri elanurile lirice, atât de caracteristice prozatorul şi nu lipsesc nici aici, dar, spre deosebire de* Mar *carte stufoasă şi alegorică la extrem,* Rt burn *impune prin sobrietatea şi prin adecvarea* în *loacelor sale stilistice la intenţiile autorului*.

O co ponentă esenţială a stilului melvillean – referţele bogate la diverse domenii legate de subiec tratat – capătă în Redburn o *funcţionalitate A lipsea oarecum primelor sale cărţi, încărcate şi; de informaţii erudite, însă tributare atmosferei ci,* zice *predominante. Şi sub acest aspect,* Redbi*pregăteşte şi prefigurează marea capodoperă a Melville, în cure erudiţia enciclopedică se* înf *teste organic cu zborul semeţ dl imaginaţiei.*

În sfârşit, trebuie subliniat caracterul profu educativ al acestei cărţi de aventuri – căci, RedbU *este, în primul rând, o carte de aventuri, care şei teste cu plăcere şi cu folos. Peripeţiile istorisite; autor nu numai că te captivează, dar te şi transpun într-un univers moral ale cărui valori supreme sunt munca, abnegaţia, curajul, cinstea – valori ce se degajă, firesc, din însăşi desfăşurarea acţiunii. Căgi, deşi socotit „cel mai total deziluzionat dintre scrii» lorii americani” (cf. Raymond Weaver), Melville credea cu tărie în aceste valori.*

PETRE SOLOMOEL

Fratelui meu mai tânăr, THOMAS MELVILLE, marinar aflat acum într-un voiaj spre China, îi dedic această carte

I

În care se arată cum Welling. – borough Redburn s-a născut cu gustul pentru mare şi cum acest gust a fost cultivat în el

— Ascultă, Wellinghorough, fiindcă pleci pe mare, ce-ar fi să iei cu tine tunica asta a mea de vânătoare, ce zici? Ia-o că-ţi prinde bine, n-o să mai fi nevoit să dai bani pe alta. Uite, e destul de lungă şi călduroasă, are nişte nasturi trainici, de os, şi o sumedenie de buzunare.

Aşa-mi vorbi, în bunătatea şi-n sinceritatea inimii sale, fratele meu mai mare, în ajunul plecării mele spre portul unde urma să mă-mbarc.

— Şi încă ceva, Wellinghorough – adăugă el. Cum

amândoi suntem în criză de bani, şi cum tu ai nevoie de-un costum, iar eu n-am niciunul de rezervă, ce-ar fi să iei cu tine puşca mea de vânătoare şi s-o vinzi la New York, oricât ai căpăta pe ea? Haide, ia-o, nu-mi mai foloseşte la nimic, tot nu mai găsesc praf de puşcă.

Eram pe-atunci un băieţaş. Cu câtăva vreme înainte, maică-mea se mutase din New York într-un sat drăgălaş de pe malul fluviului Hudson, unde, instalaţi într-o căsuţă, duceam o viaţă tihnită. Deziluziile încercate în urma zădărnicirii mai multor planuri de viitor, precum şi nevoia de a face ceva urziseră, împreună cu firea mea vagabondă, un adevărat complot împotriva mea pentru a mă trimite pe mare ca matelot.

Luni de zile răsfoisem vechile gazete new-yorkeze, citind cu încântare la rubrica navală lungile coloane ale ofertelor de serviciu, care aveau pentru mine un farmec straniu, romantic. Devoram eu nesaţ anunţurile de acest fel:

Bricul LED A, proaspăt orămit, cu *încărcătura aproape terminată, va porni spre portul cutare, în ziua de marţi 20 mai*.

Pentru transportul de mărfuri sau de pasageri înscrierile se primesc pe bord, la Coenties Slip.

Fiece cuvânt al unui asemenea anunţ inspira junei mele imaginaţii de om al uscatului volume întregiw de gândire.

Un bric! însuşi cuvântul acesta evoca imaginea unei corăbii negre, bătută de talazuri, cu pavoazele înalte şi cu catargele şi vergile desfăşurate în vânt.

Arămit! Cuvântul mirosea parcă a apă sărată! Cât de mult trebuie că se deosebeau corăbiile astea de bar* cazele de lemn, cu un singur catarg, vopsite în verde şi-n alb, care lunecau în sus şi-n jos pe fluviu, prin faţa casei noastre de pe mal!

Cu încărcătura aproape terminată! Ce veste

impresionantă sugerând imaginea unor baloturi mucegăite, a unoţ* lăzi doldora de mătăsuri şi satinuri – imagine ce mă fă* cea să privesc cu dispreţ mizerabilele clăi de fân şi stivă de cherestea, îngrămădite pe punţile barcazurilor văzute de mine pe fluviu.

Va porni marţi 20 mai – iar ziarul purta data de 5 mai! Cu cincisprezece zile înainte! Gândiţi-vă la asta! Cât de importantă trebuia să fie călătoria aceea, dacă data plecării era fixată cu atâta vreme înainte! Barca* zele de pe fluviu nu obişnuiau să dea asemenea anunţuri anticipate.

Pentru transportul de mărfuri sau de pasageri înscrierile se primesc pe bord! Gândiţi-vă ce înseamnă să te urci pe bordul unui bric arămit şi să te înscrii pentru un voiaj la Bremen! Dar cine-şi putea permite să plece la Bremen? De bună seamă că numai străinii – nişte oameni tuciurii la faţă, cu favoriţi negri ca pana corbului şi care vorbeau franţuzeşte.

Coenties Slip! Cine ştie-câte alte bricuri şi corăbii se aflau acolo! Coenties Slip era desigur pe undeva în apropierea şirurilor de antrepozite, a acelor clădiri lugubre, cu porţi şi obloane de fier ruginit şi cu acoperişul de ţiglă; iar drumul până acolo era presărat cu ancore şi cu lanţuri vechi. Se găseau pe-acolo o sumedenie de cafenele de modă veche, din care ieşeau şi în care intrau mereu nişte căpitani arşi de soare, fumând trabucuri şi vorbind despre Havana, Londra şi Calcutta.

Toate aceste zboruri ale imaginaţiei mele erau înlesnite în chip uimitor de amintirea ceţoasă a unor cheuri, şi docuri, nave, întrezărite în prima copilărie în timpul şederii mele într-un port maritim.

Îmi aminteam îndeosebi de o zi când stătusem împreună cu tatăl meu pe cheu, tocmai când un vas mare pornea la drum, ocolind capul digului. Îmi aminteam de straşnicul *vira*! al marinarilor, care-şi arătau beretele peste

copatia înaltă. Mă gândisem atunci că ei vor traversa imensul ocean; şi că vasul acela şi marinarii lui, atât de aproape de mine în clipa aceea, se vor afla după un timp în Europa.

La aceste amintiri se adăuga împrejurarea că tatăl meif, răposat între timp, străbătuse de mai multe ori Atlanticul în interes de afaceri, căci era importator pe Broadstreet. În serile de iarnă petrecute la New York în locuinţa noastră de pe vechea stradă Greenwich, în faţa focului de cărbuni din cămin – o, cât de bine mi-l aminteam! – ne povestea, mie şi fratelui meu, despre nişte talazuri uriaşe, înalte cât munţii, despre nişte catarge ce se îndoiau aidoma unor crenguţe, precum şi despre Havre şi Liverpool sau despre clopotniţa catedralei St. Paul din Londra., în care pretindea că se urcase. Într-adevăr, în copilăria mea, mai toate gândurile mele despre mare au fost legate de pământ, dar de un pământ străvechi şi frumos, plin de catedrale şi biserici năpădite de muşchi, cu străzi lungi, înguste şi întortocheate, fără trotuare, străjuite de case ciudate. Mă străduiam să-miimaginez cum or fi arătând locurile acelea în zilele ploioase şi în după-amiezile de sâmbătă, şi mă întrebam dacă existau pe-acolo zile ploioase şi sâmbete, la fel ca şi pe la noi, dacă băieţii de pe-acolo se duceau la şcoală, învăţau geografie, purtau gulerul cămăşii răsfrânt şi legat cu o panglică neagră, şi dacă taţii lor le dădeau voie să poarte ghete în loc de pantofi – pe care eu, unul, nu puteam să-i sufăr, deoarece ghetele mi se păreau mult mai bărbăteşti.

Crescând, gândurile mele şi-au desfăşurat, mai larg aripile şi mi se întâmpla deseori să cad în lungi reverii despre călătorii în ţări depărtate; mă gândeam ce frumos ar fi să pot povesti despre tărâmuri barbare – cu câtă admiraţie şi uimire m-ar privi oamenii dacă m-aş întoarce de pe coasta Africii sau din Noua Zeelandă; cât de enigr maticl şi de romantici ar arăta obrajii mei arşi de soare;

mă mai gândeam c-aş aduce cu mine veşminte străine, de o croială bogată, princiară, şi te-aş purta pe stradă, iar băieţii băcanilor ar întoarce capul după mine, să mă privească. Eu însumi mă zgâisem, ţin bine minte, la un individ pe care mi-l arătase mătuşă-mea într-o duminică, la biserică, spunându-mi că fusese în Arabia Petreea, unde trecuse prin aventuri bizare, aventuri despre care citisem cu ochii mei într-o carte scrisă de individul acela: o carte cam urâtă la înfăţişare, cu o copertă gălbuie. „Ia te uită ce ochi mari are! îmi şoptise mătuşă-mea. I s-au mărit aşa, fiindcă, pe când rătăcea, aproape mort de foame, prin deşert, a zărit deodată un curmal doldora de fructe coapte.44

La auzul acestor vorbe, m-am tot uitat la el, până când mi s-a părut că ochii omului erau într-adevăr neobişnuit de mari şi ieşiţi din orbite, ca aceia ai unui rac. Sunt sigur că şi ochii mei se măriseră în timp ce-l priveam aşa, Când s-a isprăvit slujba în biserică, am rugat-o pe mătuşă-mea să meargă cu mine «ca să-l urmărim pe individ până la el acasă. Ea însă mi-a răspuns că vardiştii ne-ar lua la ochi dac-am face aşa ceva; drept care n-aveam să-l mai văd niciodată pe acel minunat călător din Arabia. Dar imaginea lui m-a bântuit multă vreme; l-am visat de multe ori, cu nişte ochi din ce în ce mai mari şi mai rotunzi; ba odată am văzut în vis şi curmalul.

Cu timpul, gândurile mele au ajuns să zăbovească, din ce în ce mai stăruitor, asupra unor tărâmuri străine; îmi satisfăceam în fel şi chip această înclinare. În casa noastră se aflau mai multe mobile aduse din Europa, iar eu le tot cercetam, întrebându-mă unde anume o fi crescând copacul din care fuseseră făcute, dacă lucrătorii care le meşteriseră mai erau încă în viaţă, şi dacă da, cu ce anume se îndeletniceau acum.

Mai aveam în casă – în sufragerie – o seamă de tablouri pictate în ulei şi nişte gravuri vechi şi preţioase,

cumpărate chiar de tatăl meu la Paris.

Două dintre ele erau „marine44. O gravură înfăţişa un barcaz pântecos şi fumuriu, la bordul căruia trei indivizi cu favoriţi, cu berete roşii şi cu nişte pantaloni suflecaţi până la genunchi trăgeau un năvod. Într-un colţ se vedea un peisaj franţuzesc, dominat de un far mititel şi cenuşiu. Valurile erau de un cafeniu-închis, şi întreaga pictură avea ceva vetust şi dulceag. Mă gândeam că trebuie să fie bună la gust. >

Cealaltă gravură înfăţişa trei vase de război franceze de modă veche, cu castelatura înaltă, aidoma unor pagode aşezate la prova şi la pupa, aşa cum le descrie Froissart[1]; în vârful catargului se vedeau nişte tuâhuleţe cochete, înţesate de omuleţi care ţineau în mâini ceva nedesluşit. Toate trei pluteau pe o mare de un albastru strălucitor ca al cerului sicilian şi stăteau aplecate într-un unghi înfricoşător; pesemne că înaintau foarte repede, fiindcă spuma albă a marii se îngrămădea în jurul etravelor, ca o ninsoare spulberată de viscol.

Măi aveam în casă şi două mape mari şi verzi, cu stampe franţuzeşti, pe care nici nu le puteam ridica la vârstă aceea. În fiecare sâmbătă, fraţii şi surorile mele obişnuiau să le scoată din colţul unde erau păstrate şi să le întindă pe podea pentru a le privi, cu o veşnică încântare.

Erau tot felul de stampe. Unele înfăţişau oraşul Versailles, cu balurile lui mascate, cu saloanele şi fântânile lui, cu grădinile şi curţile lui pline de o vegetaţie deasă, decupată în forme fantastice – uşi şi ferestre, turnuri şi foişoare. Altele înfăţişau scene rurale cu ceruri senine, cu vaci gânditoare cufundate în apă până la genunchi şi, ceva mai departe, nişte ciobănaşi şi nişte căsuţe de ţară pe jumătate ascunse de plante agăţătoare şi frunze de viţă. /...

Alte stampe erau ilustraţii de istorie naturală înfăţişând rinoceri, elefanţi şi tigri; deasupra: tuturor

---

1 Jean Froissart (13.37 ?—1410), cronicar francez, (n.t)

„trona poza unei balene uriaşe, în al cărei trop, mare cât. a corabie, erau înfipte harpoane şi pe urmele căreia lunecau, cât puteau de repede, trei ambarcaţiuni.

Mai aveam şi o bibliotecă mare instalată în vestibul – O bibliotecă veche, cafenie, înaltă cât o casă; avea un soi de subsol, cu uşi mari şi cu un lacăt şi o cheie, iar deasupra avea uşi de sticlă, prin care se puteau vedea şiruri lungi de cărţi vechi, tipărite la Paris, Londra şi Lipsea. Era acolo o colecţie frumoasă a revistei „Spectator61, în şase volume masive, cu scoarţele aurite; iar eu mă zgâiam mereu la cuvântul „Londra” scris pe pagina de gardă. Mai era acolo un exemplar al operelor lui D’Alembert, în franceză, şi mă întrebam ce om mare aş ajunge dacă, voiajând în străinătate, aş izbuti vreodată să citesc fără oprire din cartea aceea, care atunci era o enigmă pentru toţi cei din casă, în afară de tatăl meu, pe care-mi plăcea să-l a ud vorbind franţuzeşte cu unul dintre servitorii noştri.

Mă uitam cu uimire la servitorul acela, pentru că, drept răspuns la întrebările mele sceptice, mă. asigurase în repetate rânduri că se născuse într-adevăr la Paris. Totuşi nu-l puteam crede pe de-a-ntregul: îmi venea greu să înţeleg că un om născut într-o ţară străină putea să locuiască împreună cu mine în aceeaşi casă din America!

Cu trecerea anilor, acest neîntrerupt contact cu imaginile străinătăţii a zămislit” în mine gândul vag şi profeticcă eram sortit s-ajung, odată şi-odată, un mare călător; şi că, tot aşa cum tata obişnuia să stea de vorbă după cină, la un pahar de vin, cu nişte domni ciudaţi, voi ajunge şi eu să-mi povestesc propriile aventuri în faţa unui auditoriu nerăbdător să m-asculte. Şi n-am nici cea mai mică îndoială că acest presentiment se află într-o oarecare măsură la originea vagabondărilor melc de mai târziu…

Dar ceea ce a contribuit, poate mai mult decât orice, la transformarea viselor şi dorinţelor mele vagi într-o

hotărâre fermă de a-mi căuta norocul pe mare a fost nava de cristal franţuzească, lungă de circa optsprezece ţoli, pe care tatăl meu o adusese, cu vreo treizeci de ani înainte, de la Hamburg, ca un dar pentru un unchi de-al lui, senatorul Wellinghorough, care avea să fie până la moarte membru al Congresului, în zilele vechii Constituţii, şi al cărui nume aveam cinstea să-l port. La moartea venerabilului senator, nava s-a întors în casa donatorului…

Era păstrată într-o raclă de-sticlă pătrată, pe care una din surorile mele o ştergea de praf în fiece dimineaţă şi care stătea într-un colţ al salonului, pe o măsuţă de ceai olandeză, cu picioarele în formă de gheare* După ce fusese obiectul de admiraţie al musafirilor von îţi anume să-l vadă pe tatăl meu în capitală, nava aceea ajunsese să stârnească uimirea şi încântarea tuturor locuhtorilor satului unde ne aflam acum, şi mulţi dintre ei obişnuiau să o viziteze pe maică-mea numai şi numai pentru a vedea pomenita navă. Iar ea le răsplătea din plin privirile lungi şi. curioase cu care obişnuiau s-o cerceteze.

Întâi de toate, fiece părticică a navei era de cristal, ceea ce era în sine o adevărată minune: catargele, vergile şi parâmele ei semănau leit cu acelea de pe un vas adevărat care navighează pe mare. Pe cele două punţi se înşirau două baterii de tunuri negre, iar eu încercam adesea să privesc prin saborduri, ca să văd ce se mai ascundea înăuntru, dar deschizăturile acelea erau atât de mici, iar înăuntru atât de întuneric, încât nu descopeream mai nimic; deşi, când eram un copil de-o şchioapă, eram convins că, dac-aş putea să deschid corpul navei, spărgând sticla, aş da negreşit peste ceva minunat, poate niscaiva bani de aur – de care am dus totdeauna lipsă, de când mă ştiu. Şi mă năpădea adesea dorinţa nesăbuită de a pricinui moartea navei de cristal, cu raclă cu tot, pentru a pune mina pe pradă; iar într-o zi când am făcut o aluzie în acest sens surorilor mele, ele au alergat la maică-mea, alarmate;

după aceea nava a fost aşezată pentru câtva timp pe consola căminului, ca să n-o pot atinge tpână-mi voi băga minţile-n cap.

Nu-mi pot explica această nebunie vremelnică; decât prin faptul că citisem într-o carte de poveşti despre o corabie a căpitanului Kidd, o corabie bucşită cu galbeni, care zăcea undeva pe fundul fluviului Hudson, lângă Highlands, şi despre nişte oameni care încercaseră să coboare în adânc şi să dezgroape comoara, ceea ce nimeni nu se gândise să facă până atunci, deşi comoara era acolo de aproape o sută de ani.

Nu mai vorbesc de arborada înaltă şi de greementul navei aceleia, printre ale cărei pânze încâlcite, făcute din cristal, mă căţăram1 cu închipuirea, până când ajungeam, ătoeţit, în mărul catargului; voi pomeni doar de oamenii de pe bordul ei. Şi aceştia erau de sticlă – o mulţime de marinari de sticlă, mărunţei şi frumuşei cum nu se mai află, cu berete şi pantofi, întocmai.ca nişte oameni vii, şi cu un fel de vestoane albastre ciudate, parcă tivite cu horbotă. Patru sau cinci dintre ei erau foarte sprinteni şi se căţărau în greement cu paşi mari, dar cu toate astea nu înaintau nici măcar cu uâi centimetru pe an, pot să jur.

Un alt matelot şedea călare pe-un ghiu, cu braţele ridicate deasupra capului, dar n-apa priceput niciodată ce anume făcea; un altul stătea pe gabie, cu un colac de parâmă peste umăr; bucătarul, cu un topor de sticlă în mină, spărgea lemne lângă bocaport; stewardul, încins C-un şorţ de sticlă, se grăbea spre careu, cu o tavă pe care se răsfăţa un *pudding* de sticlă; un câine de cristalcu un bot roşu, lătra la el; iar căpitanul, cu bereta de sticlăfuma un trabuc de Sticlă pe dunetă. Stătea rezemat de copastie, cu o mină la frunte: poate că nu se simţea, bine, fiindcă avea o privire foarte sticloasă.

Numele acelei nave ciudate era La *Reine*, adică Regina, şi era pictat la pupa, foarte citeţ, printre o

sumedenie de delfini şi hipocampi de sticlă, gravaţi acolo într-un soi de semicerc.

Regina asta era stăpâna absolută a unei mări verzui, dintre ale cărei talazuri unele se spărgeau de prova navei, într-un fel năprasnic, vă asigur, încât o socoteam pierdută, gata-gata să se scufunde în fiece clipă – până când, devenind mai mare, mi-am dat seama că n-o păştea nici cea mai mică primejdie.

În decursul anilor, o cantitate apreciabilă de praf, amestecat cu o materie pufoasă, se strecurase prin orificiile raclei în care era păstrată nava, acoperind întreaga mare cu o pojghiţă albă, ce sporea efectul general, fiindcă părea să fie însăşi spuma stârnită de cumplita furtună cu care se războia viteaza *Regină*…

O mai avem şi astăzi pe *LA REltie* în casă, dar multe din vergile şi parâmele ei de sticlă sunt sparte şi sfărâmate acum în chip jalnic – iar eu n-am de gând să le dau la reparat; galionul ei – un războinic viteaz, cu bicorn – zace cu capul în joş, prăbuşit în covata mării dezlănţuite sub prăva, dar n-atţ de gâna să-l pun din nou pe picioare înainte de a! & a pune eu însumi – căci există între mine şi el o simpatie secretă, iar surorile mele îmi spun că războinicul aceste a c’azut de pe suportul lui chiar în ziuă când eu am plecat de-alasă în *prima mea călătorie pe măre*.

II

Plecarea lui Redbum de-acasă

Cu sufletul-greu şi cu ochii plini de lacrimi s-a despărţit de mine sărmana mea mamă; mă credea pesemne un băiat îndărătnic şi rătăcit, ceea ce poate că şi eram, dar o lume lipsită de inimă şi vremurile grele mă făcuseră să fiu aşa. Mă deprinsesem să cuget mult şi cu amărăciune, de timpuriu; toate visele mele tinereşti de mărire mă părăsiseră; şi, la acea vârstă fragedă, ajunsesem să fiu la fel de lipsit de ambiţii ca un bărbat de

şaizeci de ani.

Da, voi pleca pe mare; mă voi rupe de unchii şi mătuşile mele, de toate rudele care mă patronau cu simpatie şi, nelăsând în urmă regrete decât în sufletele celor de-acasă, voi lua cu mine un singur suflet – acela n-are mi se zbuciuma în piept. Rece, îngheţată ca luna decembrie şi rea ca viforele ei, mi se părea atunci lumea; nu poate fi mizantrop mai mare decât un băiat dezamăgit; şi tocmai asta eram eu, un băiat căruia vitregiile sorţii îi sleiseră simţirea fierbinte. Dar gândurile acestea sunt încă şi azi îndeajuns deamare, pentru că temeiurile lor nu s-au spulberat cu totul; numai că ele nu pot fi pe placul cititorului, aşa că, destul cu acest subiect, şi să-mi continui, povestea!

— Da, dragă mamă, o să-ţi scriu de îndată ce-o să am prilejul. – am murmurat eu, după ce maică-mea mă implorase pentru a suta oară să nu uit s-o> anunţ despre sosirea mea cu bine la New York. Apoi mi-ara întors căere surorile mele şi le-am spus: Şi acum, Mary, Martha şi Jane, sărutaţi-mă, ca să pot pleca. Mă întorc peste patru luni; atunci o să fie toamnă şi o să mergem în pădure după alune, iar eu o să vă povestesc ce-am văzut în Europa. La revedere, la revedere!

M-am smuls din braţele lor şi, necutezând să privesc înapoi, am alergat cât am putut mai repede, până am ajuns la colţul unde mă aştepta fratele meu. El m-a însoţit până aproape de locul de unde urma să pornească vaporul spre New York, dându-mi multe sfaturi înţelepte (mai înţelepte decât te puteai aştepta de la un om de vârsta lui, căci n-avea decât opt ani în plus faţă de mine) şi avertizându-mă încă o dată că trebuie să-mi port singur de grijă. Iar eu i-am făgăduit solemn – dar care surghiunit nu promite că-şi va purta singur de grijă, când vede că nimeni altcineva nu va avea grijă de el? Am mers în tăcere apoi, până mi-am dat seama că-l părăsesc puterile – era cam bolnav pe

atunci – aşa că m-am despărţit de el, cu o strângere de mână, însoţită de un zvâcnet al inimii.

Asta se petrecea într-o dimineaţă rece şi umedă de la sfârşitul primăverii „iar în faţa mea se întindea lumea, desfăşurându-se de-a lungul unui nesfârşit drum noroios, străjuit de case confortabile, ai căror locatari îşi dormeau somnul din zori, neavând habar de drumeţul ce trecea pe-acolo. Stropi de bură rece mi se prelingeau de pe şapcă, amestecându-se cu cele câteva lacrimi fierbinţi de pe obraji.

Aveam tot drumul la îndemână, fiindcă nimeni nu se trezise, şi mergeam cu un pas greoi, apăsat. Tunica sură de vânătoare îmi învelea spinarea, iar în vârful puştii primite de la fratele meu atârnă o bocceluţă cu veşminte. Degetele mele frământau în neştire patul şi trăgaciul puştii, iar eu îmi spuneam: „Frumos fel de a-ţi începe viaţa, c-o puşcă-n mină!”

Să nu-mi vorbească nimeni de amărăciunile vârstei mature şi ale bătrâneţii; un băiat le poate simţi pe deplin, ba chiar şi mai avan, când neghina s-a abătut peste sufletul său tânăr; iar rodul, care la alţii se strică după ce a dat în pârg, la el se usucă încă în mugur. Asemenea vătămări nu pot fi niciodată vindecate, ele lovesc prea adânc şi iasă urme pe care nici măcar văzduhul paradisului nu le poate şterge. E greu, e cumplit să simţi încă în prima tinereţe gustul unor chinuri care s-ar cuveni să fie hărăzite vârstei solide a maturităţii, când cartilagiile au devenit oase şi când omul poate înfrunta viaţa ca pe un lucru experimentat mai înainte şi prevăzut; da, atunci suntem veterani deprinşi cu asediile şi bătăliile, nu nişte recruţi cu caş la gură, care se dau înapoi la cea dintâi ciocnire.

În cele din urmă am ajuns la vapor, iar acesta a pornit la vale pe Hudson. Pe bord se aflau foarte puţini pasageri, fiindcă era o zi urâtă, iar mai toţi se strânseseră în cabina de la pupa, în jurul sobelor. După micul dejun,

unii dintre ei s-au apucat să citească, alţii s-au culcat pe canapele ca să tragă un pui de somn, iar ceilalţi au rămas tăcuţi, întrebându-se, desigur, cine puteau fi vecinii lor.

Erau, de bună seamă, nişte oameni posaci, iar mie îmi apăreau, cu toţii, reci şi lipsiţi de inimă. Fără voia mea, aproape că-i uram şi, ca să-i evit, m-am dus pe punte, dar a trebuit să mă-ntorc din pricina vântului ce-mi arunca în obraz ploaia amestecată cu lapoviţă. Amintindu-mi apoi că nu-mi cumpărasem bilet, m-am dus în biroul căpitanului ca să achit costul călătoriei, dar, spre groaza mea, am constatat că preţul fusese majorat în acea zi, din cauză că celelalte vase nu circulau. N-aveam destui bani ca să-mi cumpăr un bilet; presupusesem că nu costă decât un dolar, dar costa doi, iar eu n-aveam decât unul în buzunar. Ce era de făcut? Vaporul se urnise şi nu mă mai puteam da jos; aşa că m-am hotărât să nu spun nimănui nimic şi să aştept, cu moartea-n suflet, până mi se va cere biletul.

— Ziua, lungă şi obositoare, se scurse încet până după-amiază; pe punte bântuia fără încetare furtuna; după masă, puţinii pasageri, însufleţiţi de fripturile pe care le înfulecaseră, deveniră ceva mai sociabili. Nu cu mine însă, căci eu purtam asupră-mi parfumul şi savoarea sărăciei, iar ei mă priveau cu un ochi rău şi bănuitor, în vreme ce şedeam singur în mijlocul lor. Eram copleşit de deznădejdea şi de nepăsarea pe care numai un sărac le poate simţi. Pe un crac al pantalonilor mei se întindea un petic cât toate zilele, cusut frumos chiar de maică-mea. dar totuşi destul de vizibil şi fără echivoc pentru ochii celorlalţi. Mă străduisem până atunci să ascund acest petic sub poalele largi ale hainei de vânătoare; acum însă mi-am întins piciorul cu pricina sub nasurile lor şi i-am privit eu atâta îndrăzneală, încât şi-au ferit ochii, deşi nu eram decât un băieţandru. Se prea poate că puşca pe care-o ţineam în mină să-i fi speriat, silindu-i să mă respecte; sau poate că era ceva urât în privirea mea; ori pesemne că nu

le plăceau dinţii mei albi şi fălcile mele încleştate. Timp de câteva ore m-am tot uitat la un grup de oameni veseli, aşezaţi în jurul unei mese de mation, pe care se vedeau pişcoturi şi brânză, vin şi trabucuri. Feţele li-erau încinse de atâta mâncare şi băutură, pe când a mea era palidă şi jigărită de prea mult post. Dacă aş fi cutezat să mă alătur cercului lor, dacă m-aş fi apucat să le vorbesc despre situaţia mea şi să le cer ceva de mâncare sau de băut, sunt sigur (simţeam asta după râsetele lor găunoase) că i-ar fi pus pe chelneri să mă scoată din şalon ca pe-un cerşetor care n-are ce căuta acolo şi n-are voie să se încălzească, la soba lor. Şi din pricina acestei insulte imaginare şedeam şi mă uitam la ei, fără să le doresc binele, Fierbeam de ciudă, iar când, în cele din urmă, slujbaşul căpitanului – un tinerel fârav, îmbrăcat după ultima modă, cu lănţug de ceas şi breloc de aur – veni să strângă biletele, mi-am încheiat haina până la gât şi, cu o mină pe puşcă, mi-am pus pe cap şapca de piele şi, îndesând-o bine pe ochi, m-am ridicat în faţa lui ca o santinelă. Tânărul a întins mâna, socotind de prisos orice vorbă, ca şi cum simplul fapt că se oprise în faţa mea ar fi fost grăitor. Eu însă am rămas nemişcat şi tăcut, aşa încât tânărul şi-a dat seama curând în ce situaţie mă aflu. Ar fi trebuit să-i vorbesc şi să-i explic situaţia în termeni clari şi politicos! oferindu-i totodată unicul meu dolar, şi pe urmă să aştept să văd ce se întâmpla, Dar prea clocotea fierea-n mine. Tânărul n-a aşteptat mult şi a deschis primul gura: cu un glas aspru, foarte diferit de acela cu care se adresase, plin de curtenie, petrecăreţilor de la masă, mi-a cerut biletul. I-am răspuns că n-am. Atunci mi-a cerut bani, iar când i-am spus că n-am destui, mi-a poruncit cu o voce mintoasă care a atras atenţia tuturor – să ies afară, pe puntea bântuită de furtună. Atunci, diavolul din mine mi-a ţâşnit din suflet şi mi s-a întins în tot trupul, până-n buricele degetelor; şi i-am şoptit în aşa fel că sunt hotărât să rămân acolo unde

eram, încât tânărul s-a – tras înapoi, cu paşi şovăitori.

— Poftim un dolar pentru dumneata – am adăugat eu.

— Doi dolari îmi trebuie – spuse el.

— Ori ăsta, ori nimic – i-am răspuns. N-am altul.

Am. crezut c-o să mă lovească, dar tânărul a primit dolarul şi s-a mulţumit să spună ceva despre sportivii care se duc la vânătoare fără să aibă destui bani pentru cheltuielile lor; a mai adăugat că asemenea oameni ar face mai bine să lepede puşca şi să pună mina pe ferăstrău. Apoi a trecut mai departe, lăsându-mă pironit de privirile celorlalţi.

Le-am înfruntat xterne de câteva minute, dar până la urmă nu le-am mai putut îndura. Mi-am împins scaunul drept sub nasul celui mai obraznic dintre ei, un omuleţ bondoc, cu o cravată largă la gât şi, privindu-l ţintă, i-am trimis mai multe fulgere decât îmi putea da el mie. Fâsticindu-se, omuleţul s-a uitat în jur, doar – doar s-o găsi cineva să pună gheara pe mine; dar cum nu se ivi nimeni, se prefăcu că numără grinzile aurite din tavan. M-am întors atunci spre vecinul lui şi, apăsând pe deschizătorul armei, am îndreptat-o asupră-i. În graba lui de a se depărta de mine, omul îşi răsturnă-scaunul, deoarece arma îl ţintea din plin, fiind îndreptată înspre ochiul lui stâng, Alţi câţiva se ridicară brusc în picioare, strigând că-s nebun. De fapt, chiar eram în clipa aceea, căci nu-mi pot explica altfel sentimentele demonice, de care avea să-mi fie, pe drept cuvânt, ruşine mai târziu – ba mai mult decât atât”.

M-am răsucit apoi pe călcâie şi, aruncându-mi pe umăr puşca şi bocceaua, am ieşit pe punte şi m-am plimbat, sub furtuna năprasnică, până m-am udat zdravăn, iar vaporul a ajuns la cheul portului New York.

Iată ce-nseamnă să fii tânăr!

III

Sosirea în oraş

Am sărit de la prova pe mal înainte ca vaporul şa fie

legat şi, unând indicaţiile fratelui meu, am pornit prin oraş, de-a curmezişul, spre Parcul St. John, către casa unui coleg al lui de la universitate, pentru care aveam o scrisoare.

Drumul fiind lung, m-am oprit să cer puţină apă într-un soi de băcănie, în care vreo şase-şapte indivizi cu nişte mutre fioroase jucau domino pe tejghea, aşezaţi pe câte o ladă de brânză. Clipind din ochi, mă întrebară ce-mi venise să plec la vânătoare într-o zi atât de ploioasă, dar eu am băut apa şi am tulit-o grabnic.

Şiroind ca o focă, am ajuns, în sfârşit, la uşa prietenului fratelui meu, am sunat şi am întrebat de el.

— Ce doreşti? m-a iscodit servitorul, uitându-se la mine ca la un spărgător.

— Vreau să-l văd pe stăpânul tău, du-mă în salon!

Tocmai atunci îşi făcu apariţia şi stăpânul casei şi, văzând cine eram, îşi deschise numaidecât braţele şi sufletul în faţa mea şi mă trase spre cămin: primise o scrisoare de la fratele meu şi mă aştepta.

Familia era la ceai; aroma ceaiului umplea încăperea, care mirosea şi a pâine prăjită; totul era plăcut şi încântător. După ce m-am încălzit puţin, am fost dus într-o odaie, unde mi-am schimbat hainele ude, apoi m-am întors la masă; gazda profitase de absenţa mea pentru a mai pune un tacâm, aşa că m-am apucat să le mănânc. Fiece înghiţitură îl împingea tot mai îndărăt pe demonul care mă chinuise toată ziua, până când, în cele din upnă, l-am scos afară de-a binelea, cu ajutorul a trei ceşti de Ceai negru.

O, magie a vorbelor bune, a faptelor bune şi a ceaiului bup! În scara aceea m-am dus la culcare cu gândul că lumea-i destul de suportabilă, la urma urmei; şi-mi venea greu să cred că mă purtasem în dimineaţa aceea aşa cum-mă purtasem – fiindcă eram liniştit şi răbdator de felul meu, deşi, când un om cu o asemenea fire îşi iese vremelnic din sărite, furia lui o întrece, poate, pe aceea a unui canibal.

A doua zi, prietenul fratelui meu, căruia îi voi spune „domnul Jones46, m-a însoţit până la docuri, ca să-mi găsească un loc pe vreun vas. După multe căutări, am dat peste un vas care pleca la Liverpool; căpitanul acestuia era în cabină – o cabină foarte frumoasă, căptuşită cu lemn de mahon şi de arţar, iar stewardul, un mulatru elegant, dichisit cu un turban somptuos, tocmai aşeza pe un fel de bufet nişte tacâmuri care străluceau parc-ar fi fost de argint, deşi erau făcute din aliajul de cositor, cupru, antimoniu şi bismut, cunoscut sub numele de „Britannia44.

De îndată ce l-am zărit pe căpitan, mi-am spus că e exact căpitanul care mi se potriveşte. Era un bărbat chipeş, ca la vieo patruzeci de ani, splendid îmbrăcat, cu nişte favoriţi foarte negri şi nişte dinţi foarte albi, iar ochii lui mari, de culoarea alunei, aveau o privire deschisă şi francă, pe cât mi se părea. Omul acesta îmi plăcu la nebunie. Se plimba de colo până colo prin cabină, fredonând o melodie veselă.

— Bună dimineaţa, domnule! îl întrerupse prietenul meu.

— Bună dimineaţa, bună dimineaţa! răspunse căpitanul. Steward „adif scaune pentru domnii.

— A, nu vă deranjaţi, domnule! exclamă domnul Jones, cam surprins de această politeţe exagerată. Am venit doar ca să văd dacă n-aţi avea nevoie de-un tânăr isteţ pentru a-l lua cu dumneavoastră pe mare. Iată-l aici: îşi doreşte de multă vreme să fie marinar, iar prietenii săi s-au învoit până la urmă să-l lase să facă o călătorie, una singură, ca să-şi dea seama dacă-i place.

— Aşa?! zise căpitanul, cu blândeţe, uitându-se la mine. Da, e un băiat drăguţ, îmi place de el. Va să zică vrei să te faci marinar, băiete? adăugă, mângâindu-mă afectuos pe creştetul capului. Să ştii însă că-i o viaţă grea, foarte grea.

Dar când mi-am aruncat privirea prin cabina-i

confortabilă, aproape luxoasă, apoi la chipul lui frumos şi destins, mi-am spus că încearcă doar să mă sperie, aşa că i-am răspuns:

— Sunt gata s-o înfrunt, domnule.

— Sper că-i un flăcău de la ţară, domnule ii spuse el prietenului meu. Băieţii de la oraş sunt adesea foarte dificili. X.

— *A*, da, e de la ţară şi dintr-o familie foarte bună – se grăbi săi. răspundă amicul meu. Un unchi al tatălui lui a fost senator.

— Nu cumva şi unchiul ăsta vrea să meargă pe mare? întrebă căpitanul, cu un aer şugubăţ.

— A, nu, nicidecum! Ha, ha!

Ha, ha! râse şi căpitanul.:

„Mare hâtru e căpitanul ăsta – mi-am spus eu, deşi nu prea-mi plăcuse lipsa lui de respect pentru unchiul meu. O s-o ţină într-o glumă tot timpul călătoriei.61 Acelaşi lucru i l-am spus, ceva mai târziu, şi unuia dintre meşi terii-care armau Vasul, dar el m-a sfătuit să bag bine de seamă, ca nu cumva căpitanul să mă omoare cu glumele lui.

— Bine, băiete – îmi zise căpitanul. Presupun că ştii că pe bord n-avem păşuni şi vaci; pe mare nu poţi găsi niciun strop de lapte.

— A, ştiu toate astea, domnule... Tatăl meu a traversat oceanul... r – Da! exclamă prietenul fratelui meu. Tatăl lui, descendent al uneia dintre primele familii emigrate în America, a străbătut Allan ticul, de multe ori în interes de afaceri...

— Ambasador extraordinar? întrebă căpitanul, din nou şugubăţ.

— A, nu, era un negustor bogat.

— Zău?! exclamă celălalt, redevenind grav şi blajin. Atunci, tânărul acesta chipeş e fiul unui gentleman?

— Desigur – răspunse domnul Jones. Şi pleacă pe

mare doar aşa, de distracţie. Ai săi voiau să-i trimită într-o călătorie de studii, dar el vrea să plece pe mare numai ca marinar.

Tânărul meu prieten (căci avea doar douăzeci şi cinci de ani) nu era prea înţelept; iar minciuna asta gogonată o spusese doar din bunătatea inimii lui, cu scopul de a inspira viitorului meu patron un profund respect faţă de persoana mea".

Aflând, aşadar, că renunţasem la marea călătorie de studii pentru a-mi putea vârî mina într-o găleată cu catran, chipeşul căpitan păru de zece ori mai amuzat decât până atunci şi-mi spuse că va fi *el* dascălul meu, luându-mă cu dânsul la drum şi plătind pentru acest privilegiu.

— A! exclamă prietenul fratelui meu. Era să uit. Cât îi plătiţi, de obicei, domnule căpitan, unui tânăr chipeş ca acesta?

— Păi nu prea umblăm după trumuseţe – răspunse căpitanul, cu un aer grav şi meditativ. Dar îndeobşte nu-i dăm mai mult de trei dolari unui boboc ca Wellinghorough… ăsta ţi-e numele, băiete? Wellinghorough Redburn! Frumos şi sonor nume, pe legea mea!

— *R* Bine, căpitane, dar banii ăştia n-ajung nici pentru îmbrăcămintea lui – îl întrerupse domnul Jones.

— Rudele sale atât de bogate şi de distinse se vor îngriji, desigur, de asta – replică celălalt, din nou amuzat.

— A, da, uitasem – zise domnul Jones, cu o mutră cam năucă. Prietenii lui se vor îngriji, desigur, de asta.

— Desigur – spuse căpitanul, zâmbind.

— Desigur – repetă domnul Jones, uitându-se cu jale la peticul de pe pantalonii mei, pe care mă" străduiam să-l ascund sub poala tunicii de vânătoare.

— Văd că eşti sportiv – îmi spuse căpitanul, privind nasturii laţi ai tunicii, pe care era gravată câte o vulpe.

— Da, e foarte sportiv – se grăbi să răspundă în locul meu domnul Jones, socotind că e un bun prilej de a-mi

câştiga prietenia". Şi are o puşcă grozavă, pe care aţi putea s-o cumpăraţi, domnule căpitan, ca să vânaţi pescăruşi pe mare. O vinde ieftin.

— A, nu, mai bine s-o lase în păstrare rudelor sale, ca să se poată duce din nou la vânătoare când s-o întoarce din Anglia.

— Da, poate că-i mai bine aşa – încuviinţă domnul Jones, prefăcându-se că se adânceşte într-o meditaţie asupra tuturor aspectelor chestiunii în discuţie. Bine, domnule căpitane aşadar, nu-i puteţi plăti băiatului decât trei dolari pe lună?

— Numai trei dolari pe lună – repetă căpitanul.

— Cred însă că, de obicei, daţi şi un avans, nu-i aşa?

— Da, aşa se obişnuieşte uneori la agenţiile de navigaţie – răspunse căpitanul, făcând o plecăciune. Dar în cazul de faţă, întrucât băiatul are rude bogate, n-o să fie nevoie de niciun avans, nu-i aşa?

Şi astfel, prin bine intenţionatele, dar prost inspiratele lui aluzii la respectabilitatea părinţilor mei şi la imensa bogăţie a rudelor mele, prietenul acela cinstit dar nerod m-a împiedicat să capăt avansul de trei dolari, de care aş fi avut atâta nevoie. Totuşi n-am spus nimic, măcar că-mi treceau prin minte tot felul de gânduri, mai ales gândul că ar fi fost mai bine să mă fi dus singur pe bord şi, acostându-l pe căpitan, să-i spun adevărul gol-goluţ. Oamenii săraci fac o impresie foarte proastă când încearcă să pară bogaţi.

Învoiala fiind încheiată, l-am urat căpitanului „bună dimineaţa" şi am dat să plecăm, dar el a ţinut să-mi mai spună, cu un zâmbet:

— Redburn, băiete, ai grijă să nu te-apuce dorul de casă înainte de te-mbarci, fiindcă s-ar putea ca după aia să te-apuce răul de mare.

Şi, surâzând foarte amabil, se aplecă de două-trei ori şi-i spuse stewardului să deschidă uşa cabinei, ceea ce

stewardul făcu rânjind într-un fel ciudat şi aruncând o privire piezişe spre tunica mea de vânătoare.

Iar noi am plecat.

IV

În care se arată cum s-a descotorosit Redburn de puşca tai

A doua zi m-am dus singur la agenţie ca să semnez contractul şi am dat acolo peste o mulţime de marinari, care, când au aflat despre ce-i vorba, au început să-şi facă semne cu ochiul; am putut auzi vorbele pe care un marinăr cu o pălărie largă, de muşama le spunea unui lup de mare mai bătrâior, îmbrăcat într-un veston zburlit:

— Văzuşi ce bumbi, are ţoala de pe el? Flăcăul ăsta nu merge pe mare pe-un vas comercial, ci pe-o balenieră ca să-mpuşte balene. Ascultă, amice, cum vinzi nasturii ăştia, cu kilogramul?

— Dă-ne un nasture, ca să bem din el, vrei? zise un altul.

— Daţi-i pace băiatului – spuse un al treilea. Ascultă, prichindelule, ţi-a dat mămica ta ceva bomboane ca să ai pe mare?

„Sunt deştepţi, afurisiţi! * – mi-am spus, încercând să mă împac cu situaţia, căci mi-am dat seama că n-are rost să mă supăr pentru vorbele lor; deşi erau foarte neobrăzaţi, nu voiau, desigur, să-mi facă vreun rău. Am încercat, aşadar, să râd de glumele lor, însă de îndată ce-am iscălit contractul, am şters-o de-acolo.

A doua zi s-a anunţat că vasul urmează să pornească la drum, aşa că mi-am petrecut restul zilei făcând pregătirile necesare. După ce am încercat în zadar să-mi vând arma de vânătoare, la un preţ convenabil, unor muşterii de ocazie, am pornit cu ea pe Chatham-street, când un omuleţ cu părul câr Honţat, cu o faţă tuciurie şi unsuroasă şi un nas coroiat m-a strigat dintr-o dugheană ciudată, deasupra căreia atârnau trei globuri aurite.

Cu un glas bizar, de parcă ar fi avut gura plină de păsat sau de vreo altă materie vâscoasă, omuleţul mă pofti foarte politicos în prăvălia lui şi, făcând o plecăciune adâncă, îmi spuse de câteva ori, fără rost, „bună dimineaţa”, după care îmi vorbi despre vremea frumoasă, pentru ca, până la urmă, să mă roage să-l las să-mi privească arma de vânătoare. I-am dat-o numaidecât, bucuros să scap de ea, şi i-am spus că tocmai asta doream.

— Hm, credeam că-i o armă mai bună, dar e foarte veche – zise omuleţul, cu acelaşi glas inimitabil, de om care mestecă păsat, şi cu o expresie ceva mai puţin ahtiată.

— Nu! am protestat eu, surprins. N-a fost folosită mai mult de trei ori. Cât daţi pe ea?

— Nu *cumpărăm* nimic în magazinul nostru – îmi răspunse omuleţul, părând subit foarte indiferent. Aici se *amanetează* lucrurile.

Cum nu mai auzisem până atunci acest cuvânt, l-am întrebat ce înseamnă, iar el mi-a explicat că oamenii care aveau nevoie de bani, veneau la el cu armele lor de vânătoare, pentru care căpătau o treime din valoarea acestora şi pe care le lăsau în prăvălia lui până când puteau restitui banii.

„Ce om binevoitor şi îndatoritor!” mi-am spus eu în gând.

Apoi, cu glas tare:

Spuneţi-mi, vă rog, câţi bani mi-aţi putea da ca amanet pentru arma mea?

Păi să zicem că valorează şase dolari, îţi dau trei dolari, având în vedere că eşti tânăr.

— Nu! am strigat eu, apucând puşca. Valorează de cinci ori mai mult. Mă duc în altă parte.

— Atunci, bună ziua – îmi spuse omuleţul. Sper să obţii mai mult.

Şi făcând o plecări une, mă pofti afară, ca şi cum s-ar

fi aşteptat să mă vadă înapoi curând.

Nu mă depărtasem prea mult, când am văzut p altă dugheană, deasupra căreia atârnau trei globuri. Am intrat şi-am văzut o tejghea lungă, cu un – soi de gard de ţăruşi întins de la un capăt la altul, şi cu trei nişe înguste în oare stăteau, ca nişte puşcăriaşi, trei omuleţi bătrâni. În spatele tejghelei se zăreau tot felul de lucruri, strânse în stive şi etichetate: pălării, berete, haine, puşti, săbii, bastoane, cufere, rindele, cărţi, pupitre, şi multe altele. Iar într-o vitrină mare, de sticlă, se vedeau o sumedenie de ceasuri, sigilii, lanţuri, inele, broşe şi tot felul de giuvaiericale. În faţa uneia dintre nişe stătea o femeie subţirică, îmbrăcată într-o rochie şi cu un şal de mătase decolorată, care ţinea de mină o fetiţă palidă; femeia vorbea cu unul dintre omuleţi, dar când m-am apropiat a coborât tonul, iar omuleţul a clătinat din cap. cu o mutră îmbufnată; după ce schimbară alte vorbe deasupra unei miniaturi, prin nişă trecură nişte monede, iar femeia şi fetiţa ieşiră pe uşă afară.

„N-o să-mi vând puşca, omuleţului ăstuia” – mi-am spus şi am trecut la nişa următoare; în vreme ce aşteptam să fiu servit, un om mai în vârstă, îmbrăcat într-un gheroc larg, împinse în nişă o cutie de argint cu tutun de prizat; un tânăr purtând o cămaşă de stambă şi o haină lucioasă, cu guler de catifea împinse un ceas de argint; un băieţaş sfios înfăşurat într-o pelerină scoase de sub poala acesteia o tingire, iar un – alt băieţaş întinse o biblie; toate aceste obiecte erau împinse în direcţia omuleţului, care părea dispus să primească orice-i cădea în mână; de aceea n-aveam nicio îndoială că va primi bucuros şi puşca mea, pentru că tejgheaua aceea lungă. semăna cu o plasă enormă în care se prindeau tot soiul de peşti.

În cele din urmă m-am îndreptat şi eu spre nişa, ca să-mi încerc norocul; pentru a ajunge înaintea unui tip mătăhălos, care tocmai intrase în prăvălie, mi-am vârât

puşca prin deschizătură, cu un gest brutal; drept care, omuleţul scoase un ţipăt, crezând pesemne că voiam să-l împuşc. Dar până la urmă luă puşca, o întoarse pe toate feţele, apăsă de trei ori pe trăgaci, apoi spuse;

— Un dolar.

— Cum adică, un dolar? l-am întrebat eu

— Atâta pot să-ţi dau – îmi răspunse el.

Şi, după ce mă mai întrebă ce doresc, se întoarse spre următorul muşteriu – un tinerel cu o cravată roşie şi flenduroasă la gât şi cu o faţă plină de bube, care părea la rându-i gata să se facă ferfeniţă; el începu să se pipăie la buzunarul de la vestă şi să facă tot felul de gesturi misterioase, dând parcă a înţelege că are de împărtăşit ceva foarte confidenţial. Dar omuleţul spuse cu glas tare:

— Fără d-asteal scoate ce-ai de scos. Ai un ceas furat? Nu primim asemenea obiecte aici.

Tinerelul roşi până-n. vârful urechilor şi se uită în jur să vadă cine-l auzise pe cămătar; apoi scoase din buzunar un obiect foarte mărunt şi, ţinându-l ascuns în palmă, îl împinse prin deschizătură.

— De unde ai inelul ăsta? îl întrebă omuleţul.

— Vreau să-l amanetez – murmură tinerelul, roşind iarăşi.

— Cum te cheamă? îl întrebă cămătarul, foarte tare.

— Cât îmi daţi? şopti celălalt, aplecându-se peste tejghea, ca şi” cum ar fi vrut să-i astupe gura negustorului.

În cele din urmă se învoiră la preţ, omuleţul din spatele tejghelei luă un cartonaş şi, legând inelul de el, începu să scrie ceva pe cartonaş; deodată îl întrebă pe tinerel unde locuieşte, întrebare ce-l puse pe acesta în mare încurcătură; totuşi tânărul sfârşi prin a răspunde, bolborosind un număr oarecare de pe Broadway.

— Păi acolo-i City Hotel! exclamă cămătarul, aruncând o privire tăioasă spre haina jerpelită din faţa lui. Doar n-ai să-mi spui că locuieşti acolo!

— Hm… de… Eu credeam că asta-i doar o formalitate – bâigui tânărul, înroşindu-se. Nu-mi place să spun unde locuiesc, fiindcă n-am obiceiul să mă duc la amanetări.

— Ai furat inelul, ştii bine că l-ai furat! răcni omuleţul, enervat de această insultă adusă profesiunii sale şi hotă rât parcă să distrugă pentru totdeauna reputaţia tânărului, îmi vine să chem un poliţai. Îţi repet că aici nu se primesc obiecte furate!

Privirile tuturor erau aţintite acum, bănuitoare, asupra nenorocitului aceluia, care părea gata-gata să intre în pământ; o femeie sărmană, cu o scufie de noapte pe cap şi cu nişte scutece în mină, se uita speriată la cămătar, ca şi cum i-ar fi fost – teamă să înfrunte o asemenea întruchipare teribilă a cinstei. În cele din urmă, tânărul o şterse cu banii primiţi; privind pe fereastră, l-am văzut cum dă colţul, atât de repede, încât se izbi cu cotul de zid.

Am mai aşteptat puţin, asistând la servirea altor muşterii; văzând că omuleţii. aceia fixau singuri preţurile tuturor obiectelor – şi că dacă posesorii acestora refuzau, erau daţi afară din prăvălie – mi-am spus că n-are niciun rost să încerc a obţine de la ei mai mult decât mi se oferise; mai ales că zărisem o sumedenie de arme de vânătoare atârnate pe-acolo, ceea ce însemna că a mea nu era nicidecum un chilipir. În afară de asta, erau desigur foarte bogaţi, de vreme ce-şi permiteau să-i trateze pe oameni cu atâta neobrăzare.

Cel mai bun lucru pe care-l puteam face era să mă-ntore la omuleţul cu părul cârlionţat şi să accept ofertă lui. Dar când am ajuns la dânsul, omuleţul era foarte ocupat cu ceva şi m-a lăsat să aştept multă vreme; găsind, în sfârşit, un prilej de a-i vorbi, i-am spus că aş primi cei trei dolari pe care mi-i oferise.

— Trebuia să-i iei chiar atunci – îmi răspunse el. Acum nu-ţi mai ofer decât doi dolari şi jumătate.

În zadar am protestat eu: nu l-am putut îndupleca,

aşa că am luat banii şi-am plecat.

V

Kedburn îşi completează garderoba marinărească, iar într-o zi urâtă şi ploioasă se mută într-o casă de lângă cheu

Cel dintâi lucru pe care l-am făcut a fost să-mi cumpăr hârtie de scris şi să-i scriu maică-mii, aşa cum îi făgăduisem; i-am scris şi fratelui meu, informându-l despre călătoria pe care intenţionam s-o întreprind şi dedându-mă la nişte consideraţiuni romantice şi mizantropice despre viaţă, cum sunt înclinaţi să facă mulţi tineri aflaţi în situaţia mea.

Cu restul celor doi dolari şi jumătate mi-am cumpărat chiar în dimineaţa aceea, lângă Piaţa Catharine, o cămaşă roşie de lină, apoi, la o tarabă de lângă Peck Slip, o pălărie de pânză cernită, o curea şi-un briceag, precum şi alte câteva fleacuri. După aceste cumpărături, mi-a mai rămas în buzunar doar un *penny*, aşa că m-am dus până la capătul digului şi am aruncat gologanul în apă: am făcut asta pentru că mă simţeam iarăşi deznădăjduit şi nu-mi mâi păsa ce-o să se întâmple cu mine. Dar dacă în loc de un *penny* aş fi avut un dolar, l-aş fi păstrat…

M-am dus la masa la domnul Jones, care m-a primit cu multă căldură; doamna Jones îmi umplea mereu farfuria, încât nici nu apucam s-o golesc, parcă şi-ar fi dat seama că mă simt prost şi şi-ar fi spus că mâncarea mă poate ajuta. E adevărat că mă simţeam mai prost ca oricând, dar asta nu mă-nipiedica sa înfulec o mâncare bună. Cu mulţi ani mai târziu, într-o împrejurare când mă aşteptam de la o zi la alta să fiu omorât, aveam să-mi spun, mistuit de o foame năprasnică: „Mănâncă, Wellinghorough, cât poţi, fiindcă e, poate, ultima ta cină44.

După masă m-am dus în odaia mea, am încuiat uşa cu grijă şi am atârnat un prosop de clanţă, pentru ca nimeni să nu se poată uita prin gaura cheii, apoi mi-am îmbrăcat cămaşa roşie în faţa oglinzii, ca să văd cum o să arăt ca

marinar. De îndată ce-am pus cămaşa aceea pe mine, parcă m-am încins la faţă, dar mi-am dat seama că asta se datora reflexelor roşii ale lămi. Am luat o pereche de foarfeci şi am început să-mi tai părul, care era foarte lung. Mă gândeam că asemenea schimbări, fie ele cât de mărunte; mă pot ajuta să devin un marinar destoinic, capabil să se caţăre pe vergi…

A doua zi dimineaţă mi-am luat rămas bun de la amabilele mele gazde şi, cu bocceaua în spinare, am plecat din casa lor, din nou copleşit de un zgi de deznădejde mizantropică.

Înainte de a ajunge la vas, a-nceput să plouă tare; şi mi-a devenit limpede, îndată ce-am sosit pe cheu, că în ziua aceea vasul nu va putea ieşi în larg.

Era o mare dezamăgire, deoarece nu voiam să mă mai întorc la domnul Jones, după ce-mi luasem rămas bun de la el – prea ar fi fost penibil. M-am hotărât, aşadar, să mă urc labordul vasului.

Când am ajuns pe punte „n-am văzut pe nimeni altcineva decât o namilă de om, înfăşurat într-un veston larg şi ud, de culoarea mazărei –, şi care călăfătuia scândurile de la gura calei.

— Ce pofteşti, Căţel de usturoi? mă întâmpina. el.

— M-am tocmit pe vasul ăsta – i-am răspuns, cu oarecare ţâfna, ca să-i tai pofta de-a fi prea familiar cu mine.

— Ca ce? Ca croitor? mă întrebă el, uitându-se la tunica mea de vânătoare.

I-am răspuns că m-am angajat ca *imts* – căci aşa eram trecut în contract.

— Bine – mi-a zis matahala. Ţipai adus ţoalele la bord?

Neauzind bine, i-am replicat că n-am ad «us niciun fel de „oale”, fiindcă socoteam că nu-i nevoie detaşa ceva. Drept care, vlăjganul izbucni în râs, spunându-mi că-s de la

ţară, pesemne.

Vorba asta mă scoase din sărite, dar, gândindi Pmă că zdrahonul era, de bună seamă, un membru al echipajului, mi-am spus că n-are rost să mi-l fac duşman, aşa că l-am întrebat unde anume dormeau marinarii, căci voiam să-mi aduc hainele acolo

— Unde ţi-s hainele? mă iscodi el.

— Aici, în bocceaua asta – i-am răspuns, arătându-i-o.

— Păi dacă asta-i tot ce ai, mai bine azvârle-o peste bord! exclamă găliganul. Dar du-te la teuga, du-te repede, că acolo o să locuieşti.

Şi arătă spre un soi de gaură în puntea de la prova vasului. Privind prin gaura aceea şi văzând cât de întunecoasă era, l-am rugat să-mi dea un felinar.

— Freacă-ţi ochii bine şi fă-ţi din ei felinar – îmi răspunse ei. Aici n-avem felinare!

Mi-am croit, aşadar, drum spre teuga, care mirosea rău a catran şi a parâme vechi, încât aproape că mi-a venit să leşin. După ce am” aşteptat câtva timp cu răbdare, am început să-mi obişnuiesc ochii şi, privind în jur, mi-am dat seama că mă aflu într-o încăpere fumegoasă, cu o duzină de despărţituri de lemn dispuse de jur-împrejur. În unele dintre ele erau nişte cufere mari, pesemne ale mateloţilor, care obişnuiau, desigur, să-şi ocupe în felul acesta „compartimentele”, cum aveam să aflu mai târziu că se numesc despărţiturile acelea.

După ce le-am cercetat câteva minute, mi-am ales o despărţitură goală şi mi-am pus bocceaua în mijlocul ei, ca să nu fie nicio îndoială în privinţa dreptului meu asupra acestui loc, mai ales că bocceaua era foarte mică.

După aceea am fost bucuros să mă-ntorc pe – punte. Încredinţându-mă că vasul nu va pleca până. a doua zi, m-am hotărât să cobor pe ţărm şi să mă plimb până la căderea întunericului, apoi să mă întorc la bord şi să dorm la teuga. M-am tot plimbat de colo până colo, până-am

obosit, şi am intrat într-un birt ieftin, ca să-mi trag sufletul; fiind cu pălăria aceea de pânză pe cap şi având o înfăţişare nu tocmai civilizată, mă temeam să intru într-un local mai bun, ca să nu fiu dat afară. Am zăbovit în birtul acela până mi s-a făcut tare foame; şi, zărind nişte gogoşi pe tejghea, am început să regret că-mi aruncasem, ca un prost, ultimul *penny* – căci gogoşile costau doar un *penny* bucata şi păreau, pe cât de rotunde, pe atât de gustoase. În viaţa mea nu văzusem gogoşi mai atrăgătoare. Mai ales când un negru intră în local şi mâncă una chiar sub ochii mei! în cele din urmă mi-am spus că o să-mi astâmpăr puţin foamea bând un pahar cu apă: citisem pe undeva că e un bun mijloc de a-ţi înşela foamea. Nu mi-era sete, ci numai foame, aşa că mi-a fost foarte greu să dau pe gât apa, care era călduţă, iar paharul duhiica a ceva urât: negrul acela tocmai băuse din el o băutură spirtoasă.

Am ieşit din birt şi am pornit-o iar la plimbare, oprindu-mă din când în când ca să beau câte-o duşcă de apă, dar având grijă să nu intru de două ori în acelaşi local, M-am plimbat aşa până seara, când am constatat că-s ud leoarcă, deoarece plouase toată ziua. În drum spre vas mă gândeam cât de urât o să-mi fie să-mi petrec toată noaptea în teuga aia umedă şi întunecoasă, fără pic de foc sau lumină şi fără alt culcuş decât scândurile goale ale despărţiturii. Totuşi, pentru a alunga asemenea gânduri, am mai sorbit o cană de apă, deşi între timp devenisem destul de ud pe dinăuntru şi pe dinafară; şi, încercând să-mi iau o înfăţişare îndrăzneaţă, ca şi cum tocmai aş fi înfulecat o friptură, m-am suit la bord.

Omul cu vestonul de culoarea mazărei nu era de găsit nicăieri, dar, mergând pe punte, am dat deodată peste un tânăr cam de vârsta mea. În clipa când a deschis g-ura, am ştiut că nu-i american; vorbea într-o limbă atât de bizară – jumătate englezeşte, jumătate chinezeşte – încât nu ştiam ce să cred. Tânărul îmi spuse însă, cu un aer mirat, că-i

englez din Lancashire.

Venise, pare-se, de la Liverpool chiar pe vasul ăsta, pe care se îmbarcase ca pasager, dar, constatând că va trebui să muncească din greu ca să se descurce în America şi fii & ci şi copleşit de dorul de ţară, se învoise eu căpitanul să-l ia pe vas ca marinar, în călătoria de întoarcere.

Îmi părea bine că am un tovarăş, aşa că am încercat Mă fac conversaţie cu el, dar mi-am dat scama că-i cel mai nerod şi mai ageamiu băiat pe care-l cunoscusem vreodată. L-am întrebat ceva despre fluviul Tamisa, iar el mi-a răspuns că n-are habar de râurile din America, fiindcă n-a călătorit pe niciunul dintre ele. Când i-am spus că Tamisa se află în Anglia, nu s-a arătat surprins sau ruşinat de ignoranţa lui, ci a făcut doar o mutră de zece ori mai stupidă decât înainte.

În cele din urmă ne-am dus amândoi jos, la teuga, şi he-am vârât în acelaşi „compartiment44; întinzându-mă pe scânduri, am încercat să adorm. Dar în vreme ce tovarăşul meu a-nceput curând să sforăie ca un cal, eu, unul, n-am fost în stare să uit de mine, din pricina duhorii groaznice a acelui loc, precum şi din pricina-foamei, a frigului şi „a umezelii ce-mi intrase în oase; parcă mi se muiase şi inima de atâta umezeală. Mă răsuceam pe o parte şi pe alta, ascultând sforăiturile băiatului din Lancashire, până când am simţit nevoia să ies pe punte; m-am tot plimbat acolo până a doua zi dimineaţă – credeam că n-o să se mai facă niciodată ziuă.

De îndată ce-am socotit că băcăniile de pe cheu vor fi deschise, am coborât de pe vas şi m-am dus să-mi iau micul dejun, adică încă un pahar cu apă. Dar am simţit că mi se face greaţă şi, ameţit, am pornit, împleticindu-mă, ca un orb, de-a lungul cheului. În cele din urmă m-am prăbuşit pe un maldăr de lanţuri de ancoră şi, închizând ochii, m-am străduit din greu să-mi adun puterile; am

izbutit astfel să mă ridic şi să merg mai departe. Îmi părea rău că nu mă-ntorsesem în ajun la locuinţa prietenului meu; şi aş fi pornit într-acolo pe jos, în halul în care mă aflam, dacă n-ar fi fost atât de departe – cel puţin trei mile. Iar ca să iau un omnibus, n-aveam bani.

VI

Redburn e iniţiat în arta de a curăţa cocina şi învaţă să spele zborele-gabier

Când m-am întors pe vas, aci domnea o zarvă nemaipomenită. Omul în vestonul de culoarea mazărei împărţea porunci marinarilor cocoţaţi pe catarge, în vreme ce de pe ţărm se aduceau pui, porci, legume şi carne. În curând îşi făcu apariţia un alt individ, îmbrăcat într-o bluză de stambă cu dungi, o scurtă albastră şi o pălărie de castor, şi începu să dea ordine omului cu vestonul de culoarea mazărei; în cele din urmă căpitanul se arătă şi el şi începu să le împartă porunci amândurora.

Mi-am dat seama că aceştia doi erau primul şi al doilea secund al vasului.

— Vrând să mă împrietenesc cu al doilea secund, am scos din buzunar cutia pentru tutun de prizat a lui t. aică-meu – o cochilie de ţestoasă, în care vârâsem puţin tutun de Cavendish, ca să pară cât mai marinărească – şi i-am oferit-o, foarte politicos. Secundul s-a zgâit o clipă la mine, apoi a exclamat:

— Crezi că pe vasul ăsta obişnuim să prizăm tutun, tinere? N-avem vreme de prizat pe mare! Nu cumva să-ţi vadă bătrânul tabachera! Ascultă-mi sfatul şi azvârle-o cât mai repede peste bord!

I-am replicat că nu-i tabac de prizat, ci tutun de pipă, dar el mi-a spus atunci că are tutun berechet şi că nu se foloseşte niciodată de-o tabacheră, ar fi curată prostie. Şi spunând acestea, şi-a văzut de treaba lui, iar mie nu prea mi-a venit la-ndemână. Am avut însă mai e noroc că se purtase astfel, căci, altminteri m-aş fi dus să-i ofer cutia de

tutun primului secund, care – pe cât aveam să-l cunoscar fi fost în stare să dea cu mine de pământ sau mai ştiu eu ce.

În vreme ce stăteam şi mă uitam în jur, primul secund apăru foarte zorit şi, văzându-mă, îmi strigă:

— Coboară pe ţărm, trântore! N-ai ce căuta aici, cu haina asta de vânător! Cară-te, îţi spun!

Drept care, i-am răspuns, retrăgându-mă, că m-am angajat pe vas ca marinar.

— Ca marinar?! îngână el. Ca ucenic de bărbier, vrei zici! *Tu*, marinar pe vasul ăsta? îmbrăcat în haina iuta? Naiba să mă ia, sper că bătrânul n-a angajat şi niţi mu-coşi ca tine, căci dacă da, se duce vasul la fund! Dar aşa-i moda acum: ca să ciupească vreo câţiva dolari din simbria marinarilor, dumnealor nu se dau înapoi să tocmească nişte ţărănoi, nişte mârlani cu caş. la gură. Cum le cheamă, prăpăditule?

— Redburn – i-am răspuns eu.

— Frumos nume, n-am ce zice. N-ai un altul?

— Wellinghorough – i-am zis.

— Şi mai rău. Cin-te-a botezat? De ce nu ţi-au zis Jack, sau Jill sau ceva asemănător, în tot cazul un nume teurt şi uşor de rostit? Dar las' că te botez eu, băiete! SA ştii că, de-aici înainte, numele tău e *Năsturel*. Şi-acum, lini, Năsturel, du-te de curăţă cocina din şalupa aia; n-a mai fost curăţată de la ultima călătorie. Hai, du-te la treabă, porcii aşteaptă să fie vârâţi în cocină. Nu mai sta!

Acesta să fie oare începutul carierei mele marinăreşti? Să curăţ o cocină? Am socotit însă că-i mai bine să nu crâcnesc: mă angajasem să ascult ordinele primite şi era prea târziu ca să mai dau înapoi. Am cerut, aşadar, r lopată, o sapă sau orice altă unealtă de lucru.

— Nu săpăm la grădină aici – mi se răspunse. Sapă cu dinţii, dacă vrei!

Căutând de jur-împrejur, am găsit un băţ» şi m-am dus să curăţ cocina, treabă. destul de grea, mai ales că

deasupra şalupei era răsturnată o altă barcă. Cele două bărci aproape lipite una de cealaltă, se aflau în mijlocul punţii. Am izbutit să mă târăsc înăuntrul şalupei şi, julindu-mi ţurloaiele de banchete şi lovindu-mă la cap de nu ştiu câte ori, am ajuns la pupa, unde fusese amenajată cocina.

În vreme ce lucram din greu, un marinar beat îşi vârî nasul în barcă şi strigă către ceilalţi:

— Hei, băieţi, ce fel de porc e ăla? Hei, ăla dinăuntru, ce facie acolo? încerci să te-ascunzi ca să mergi clandestin phvla Liverpool? Afară cu tine! Afară, îţi zici în clipa aceea însă îşi făcu apariţia secundul şi-i porunci marinarului beat să coboare pe ţărm.

După ce-am curăţat cocina, am fost pus să strâng aşchiile şi sfărâmăturile lăsate pe punte de nişte dulgherii care lucraseră acolo. Secundul îmi porunci să arunc aşchiile în şalupă, într-un anume loc între două bancheta Venindu-mi greu să împing aşchiile până-n locul acela, care mi se părea şi cam ud, m-am gândit c-ar fi mal bine, şi pentru mine, şi pentru ele, să le vâr într-un Iota mai larg şi mai uscat. Deodată însă am auzit vocea furioasă a secundului:

— Nu ţi-am zis să pui talaşul ăla în altă parte? Fă e, e-ţi spun eu, Năsturel, altfel o păţeşti!

Înăbuşindu-mi indignarea faţă de purtarea lui brutali – căci nu puteam face altceva – i-am răspuns că locul cu pricina nu-i aşa de bun ca acela pe care-l alesesem eu însumi şi l-am rugat să-mi explice *de ce* ţinea morţiş să pun talaşul într-un loc umed. Auzind asta, secundul, turbat de mânie, repetă ordinul, cu un glas de tunet, fără să-mi dea nicio explicaţie.

Aceasta a fost prima mea lecţie de disciplină marinărească şi n-am uitat-o niciodată. Din ziua aceea am învăţat că ofiţerii nu dau niciodată vreo lămurire în legătură cu ordinele pe care le împart. Deviza lor este: *„Ordinul se execută, nu se discută”*.

Între timp începuse iarăşi să-mi fie rău şi mă simţeam atât de vlăguit, încât aş fi vrut ca vasul să plece din port, căci atunci eram sigur că ni se va da ceva de mâncare. Deocamdată însă nu vedeam niciun marinar la bord, iar cât despre oamenii cocoţaţi pe catarge, ani constatat că erau angajaţi cu ziua pentru a pregăti greementul în vederea plecării vasului; constatarea asta m-a costat destul de mult, fiindcă, cedând în faţa linguşelilor unuia dintre acei zilieri”, i-am dat briceagul meu în schimbul unuia mult mai prost, cu gândul să-mi fac un prieten printre marinari.

În cele din urmă, profitând de-un moment când ceilalţi stăteau întorşi cu spatele, am apucat un morcov dintr-o grămadă de pe punte şi, vârându-l sub haina de vârtăluare, m-am dus să-l mănânc – eram obişnuit să mănânc morcovi cruzi, care au uneori gust de castane. Morcovul ueela m-a făcut să-mi mai vin în fire, deşi cu preţul unui mic junghi în stomac. Abia sfârşisem de mâncat morcovul, când am auzit vocea primului secund, care striga „Năsturel44. Am dat fuga spre dânsul şi am primit ordinul de a mă cocoţa pe arborele-gabier ca să-l degresez.

Habar n-aveam ce-i aia să degresezi un arbore-gabter, aşa că, după ce-am primit ordinul, am rămas locului, întrebându-mă ce anume mi se cerea. Dar secundul ke răsucise pe călcâie, fără a-mi da nicio explicaţie. În cele din urmă am alergat după el şi l-am întrebat ce an urne trebuie să fac.

— Păi nu ţi-am zis să degresezi arborele-gabier? răcni el.

— Da, mi-aţi zis, dar eu nu ştiu ce-nseamnă

— Cap de dovleac! Ageamiule! mirii secund-ul. Grozav o să-mi meargă c-un ageamiu ca tine pe v & Ascultă, tinere, uită-te la stâlpul ăla lung, îl vezi? Da, trunchiul ăla de copac, zevzecule! Ei bine, ia găleata, asta şi suic-te pt grijele, pe scara aia de frânghie, pricepi? şi aruncă zeama asta peste catarg, numai ai grija să nu cadă

niciun strop pe punte, c-o păţeşti! Şi-acum, pleacă, Năsturel!

Sosise, aşadar, clipa cea mare: pentru prima oară în viaţa mea aveam să mă caţăr pe-un catarg! Dac-aş fi fost în putere şi bine dispus, poate că aş fi simţit un fior la gândul acesta, dar aşa cum mă simţeam atunci, fără pic de vlagă, m-a apucat groaza.

Nu puteam însă da înapoi – ar, îl însemnat că mi-e frică: şi. nici nu puteam mărturisi că-s leşinat de foame. De aceea, adunându-mi puterile, am apucat găleata. Era o găleată grea, încinsă cu nişte doage de fier, şi avea o capacitate de circa zece litri, deşi acum era umplută numai pe jumătate cu un soi de înâzgă groasă – aveam să aflu mai târziu că era, de fapt, zeama cărnii conservate mâncate de marinari. Cânţi am început să mă caţăr pe catarg, am constatat că nu era prea uşor să car după mine găleata asta grea. Minerul ei de frânghie era atât de unsuros, încât, deşi îl petrecusem de câteva ori pe după încheietura mâinii, tot îmi luneca deşirându-se. Totuşi am izbutit să mă caţăr până sus, cu găleata legănindu-mi-se între picioare, gata-gata să se răstoarne. Ajuns „susm-am oprit şi mi-am ridicat privirea; Mă întrebam, buimac, cum să înving obstacolul suspendat deasupră-mi, în cele din urmă, opintindu-mă din răsputeri, am izbutit să-mi plasez găleata, apoi, lăsându-mă în voia proniei cereşti, m-am avântat eu însumi în sus. Restul urcuşului a fost relativ uşor, deşi, ori de câte ori făceam imprudenţa să mă uit în jos spre punte, mă apuca.» asemenea ameţeală, inei-l trebuia să închid ochii pentru a-mi veni în fire. Altceva nu prea îmi amintesc. Ţin minte doar că m-am întors cu bine pe punte.

În curând agitaţia de pe punte spori; începură să sosească bagajele pasagerilor din cabine, lăzile şi cuferele celor de la clasa a doua, precum şi coşuri cu fructe şi sticle de vin pentru căpitan.

În cele din urmă vasul se urni, se răsuci spre curent şi rămase ancorat acolo, arborând pavoazul de plecare. Se părea că totul era pe bord, afară de echipaj, dar peste câteva ceasuri se iviră şi marinarii, unul câte unul, în câte o barcă „Whitehall”, cu lădâţele înghesuite la prova ei, în timp ce ei înşişi şedeau tolăniţi la pupa ca nişte boieri, lăsând să se vadă limpede pe feţele lor satisfacţia că întregul vas aştepta sosirea domniilor lor.

— Lasă, lasă – mormăi secundul când marinarii ieşiră din bărcile lor şi se rostogoliră pe punte – acum-e rândul vostru, dar o să-mi vină şi mie rândul în curând. Zburdaţi cât puteţi, bobocilor, o să zburd şi eu după ce ridicăm ancora!… v

Mulţf marinari erau beţi turtă, iar unul dintre ei fu adus la bord de proprietarul casei unde locuise, venit să-l depună personal într-un culcuş. Alţi doi matrozi coborâră de îndată la teuga, ca să-şi risipească în somn fumurile băuturii.

Într-un târziu, cum întregul echipaj se afla pe vas, ni se dădu tuturor ordinul să mergem la masă, ordin ce-mi umplu inima de bucurie, deoarece însemna că lungul meu post avea să se termine. Dar cu toate că marinarii, sătui de mâncarea şi băutura consumate pe ţărm, nici nu se atinseră de carnea sărată şi de cartof îi sertill de bucătarul negru, lăsându-mi astfel mie întreaga Mutilate, am constatat, spre surprinderea mea, că nu pot îninca mai nimic: mă simţeam aproape leşinat, dar foame nu-mi era.

VII

Ieşind pe mare, se simte foarte prost

Ghid totul fu gata, în sfârşit, pilotul veni la bord şi loll marinarii fură chemaţi să vireze ancora. În timp ce iuţi opinteam şi eu, mă uitam cu coada ochiului la oamenii aceia fioroşi la înfăţişare: se vedea că suferă cumplit că-s puşi la munca asta grea, după beţia pe care o trăseseră pe ţărm. Dar mi-am dat curând seama că marinarii nu-şi arată

deschis asemenea simţăminte, ci se stllesc din răsputeri să pară cât mai vioi şi mai bine dispuşi, oricât de greu le-ar veni multora dintre ei.

Ancora fiind ridicată, un remorcher cu numele de IÂFRCULE ne luă în primire şi ne trase vârtos dincolo rk* lungul şir a vaselor, al cheurilor şi magaziilor: dând ocol promontoriului sudic al insulei, unde se află faimosul parc „Battery”, am trecut de Insula Guvernate –, în lui şi ne-am îndreptat spre Strâmtori.

Îmi simţeam inima grea ca plumbul şi-mi era destul tiv rău. dar munca nu-mi lăsa gândurile să mă apese prea ture. Şi-apoi îmi spuneam tot timpul că merg în Anglia şi că, nu peste multă vreme, voi fi din nou acasă şi voi povesti fraţilor şi surorilor mele aventurile prin care voi fi trecut; cu câtă încântare vor asculta ai mei, privindu-mă plini de admiraţie: până şi fratele meu mai mare va fi nevoit să-mi acorde o deosebită consideraţie, pentru faptul c-am străbătut Atlanticul, ceea ce el nu făcuse ui ci când şi nici nu era probabil c-avea s-o facă vreodată.

Cn asemenea gânduri în minte, mă străduiam să-mi ridic moralul, dar degeaba; îmi dădeam seama că aceasta era abia prima zi a călătoriei, că vor mai trebui să treacă multe săptămâni, ha chiar luni întregi, până la capătul ei şi că mi se puteau întâmpla multe în acest răstimp: căci, uitându-mă la catargele alea ameţitor de înalte şi gândindu-mă că va trebui să mă caţăr mereu pe ele, îmi spuneam că într-o zi o să cad desigur peste bord şi-o să mă-nec. Iar gândul c-o să zac, singur-singurel, neştiut de nimeni, în fundul mării, sub tăvălugul talazurilor, mă făcea să-mi spun c-ar fi mult mai plăcut şi mai bine să fiu îngropat în câmpia însorită de la marginea de miazăzi a cimitirului din satul nostru, unde mă deprinsesem să mă plimb în fiece duminică după-amiază, după slujba de la biserică; aproape că-mi doream să fiu acolo în clipa asta – da, să fiu mort şi îngropat în cimitirul acela. Ochii mi-erau

mereu plini de lacrimi şi trebuia să-mi ţin răsuflarea ca să-mi înăbuş suspinele, dar. cred că oricare alt băiat s-ar fi simţit la fel ca şi mine în acele clipe.

Între timp remorcherul ne trăgea tot mai departe în golf, pe lângă sumedenie de vase ancorate, de pe bordul cărora se zgâiau la noi şi ne salutau cu pălăriile fel dd fel de oameni, sau pe lângă nişte vaporaşe din care ne făceau semne cu batista cucoane elegante; lunecând pe lângă ţărmul verde al insulei Staten, am zărit, pe coastele pline de muşchi proaspăt ale dealurilor, atâtea vile frumoase, năpădite de viţă, încât aş fi dat orice ca, în loc să ieşim din golf, să intrăm în el). ce bine-ar fi fost să fii şi străbătut oceanul şi să fim acum la întoarcere! Inima îmi sălta în piept de bucurie la gândul că voi intra într-adevăr în golful acesta la capătul călătoriei; acum însă întoarcerea îmi părea atât de departe în timp, încât aveam sentimentul că nu se va întâmpla niciodată. Nu, nu voi mai vedea niciodată New York-ul.

Dar ceea ce m-a zguduit mai mult decât orice, a fost să-i aud pe unii marinari vorbind, în timp ce strângeau parâmele, despre casele unde aveau să tragă la întoarcere; se lăudau că nişte prieteni le făgăduiseră să-i aştepte pe cheu la întoarcerea vasului, ca să-i ducă la locuinţa lor din Franklin-Square, unde aveau să le pregătească o masă bună, urmată de o siestă în balcon, cu băutură şi ţigări de foi. Vorbele astea mă revoltau, deoarece păreau să nu ţină seama de faptul care pe mine mă frământa, că, înainte ca asemenea lucruri să poată avea loc, trebuia mai întâi să străbatem Oceanul Atlantic, din America până-n Europa, şi-apoi invers, nu ştiu câte mii de mile de talazuri înspumate.

Pe-atunci nu ştiam prea multe despre aceşti marinari; mă gândeam numai că, în copilăria lor, nu trecuseră prin vreo şcoală de duminică, fiindcă prea înjurau cu foc şi foloseau nişte cuvinte care pe mine mă făceau să mă

cutremur când le auzeam.

„Oare aceştia să fie oamenii lângă care trebuie să trăiesc vreme atât de îndelungată? mă întrebam. Cu ăştia va trebui să mănânc şi să dorm tot timpul?” începusem să-mi dau seama, de altfel, că n-aveau de gând să se poarte prea frumos cu mine; dar despre asta voi povesti la momentul eu venit.

N-aş vrea să credeţi că, de vreme ce mintea mea era ocupată de toate aceste gânduri, eu n-aveam nimic de făcut şi că tândăleam; nu, dimpotrivă, munceam din greu: atâta timp cât vasul era remorcat, noi curăţăm puntea, strângând colacii de parâme şi odgoane şi înlăturând gunoaiele şi sfărâmăturile.

În cele din urmă am ajuns în Strâmtori, care, după cum se ştie, sunt intrarea în portul New York când vii dinspre mare; nu degeaba li s-a spus aşa fiindcă, ori de câte ori treci prin ele, ai sentimentul că treci printr-o poartă; iar când ieşi prin aceste Strâmtori pentru o călătorie lungă ca aceea pe care-o făceam eu acum, ai impresia că ieşi la drumul mare, la un drum pe care nu se vede niciun suflet de om. De jur-împrejur, până hăt departe, se întinde Oceanul Atlantic, iar dincolo, doar cerul îngemănat cu apele. E o privelişte destul de pustie şi dezolantă; nici nu-mi venea a crede, rotindu-mi privirile, că dincolo de aceste ape ar putea să existe uscatul sau că în lumea largă ar putea să existe locuri ca Europa, Anglia sau Liverpool. Mi se părea prea ciudat, ba chiar de necrezut, ca dincolo de noianul de apă şi dincolo de linia unde cerul se îngemăna cu marea, să existe oraşe, târguri şi sate, lanuri, garduri vii, ferme şi livezi. Iar ideea de a naviga, chiar în faptul serii, drept printre aceste talazuri, lăsând în urmă ţărmul luminos, părea nesăbuită şi nebunească, încât mă uitam cu un soi de teamă la marinarii care stăteau lângă mine şi care puteau fi atât de inconştienţi într-un asemenea moment. Mi-am adus aminte însă că tatăl meu

îmi spunea că străbătuse de nu ştiu câte ori oceanul, iar mie nici prin gând nu-mi trecuse vreodată să-i pun la îndoială spusele, deoarece vedeam într-însul o fiinţă minunată, nesfârşit mai pură şi mai mare la suflet decât mine, cu desăvârşire incapabilă să facă rău sau să rostească vreun neadevăr. Dar cum aş fi putut să cred, oare, acum că propriul meu tată, pe care mi-l aminteam atât de bine, ieşise vreodată prin aceste Strâmtori, navigând între cer şi apă, spre Anglia, Franţa, Liverpool şi Marsilia? Prea ar fi fost frumos ca să fie adevărat.

Pe partea dreaptă a Strâmtorilor, când ieşi din ele, ţărmul e destul de înalt, iar în creştetul unei faleze stâncoase se ridică ruinele unui mare castel fortificat, împrejmuit de copaci. Fortăreaţa asta a fost construită de guvernatorul Tompkins în cursul ultimului război cu Anglia, dar n-a fostţ cred, niciodată folosită, aşa încât americanii au lăsat-o să cadă în paragină. Venisem odată aici, pe când locuiam la New York, venisem împreună cu tatăl meu şi cu un unchi., un bătrân lup de mare, cu părul alb, care navigase spre un loc din Rusia numit Arhanghehsk şi care pretindea că-l însoţise pe căpitanul Langsdorff în expediţia lui făcută pe uscat, de la marea Ohotk din Asia până la Petersburg, într-o sanie trasă de nişte câini mari. Pomenesc de acest unchi pentru că era primul căpitan de vas pe care-l văzusem vreodată; părul lui alb şi faţa-i rumenă şi frumoasă mi-au lăsat o impresie atât de puternică, încât nu l-am uitat ’niciodată, deşi nu l-am văzut decât în cursul acelei unice vizite făcute de el la New York; peste câţiva ani avea să dispară undeva în Marea Albă.

Dar să revenim la fortăreaţa aceea. Era un loc superb, uluitor şi romantic, cel puţin aşa mi-a apărut mie când m-am dus acolo cu unchiul meu. Pe latura mai depărtată de apă.se afla un crâng verde, cu copacii foarte deşi şi umbroşi; prin acest crâng ajungeai, ca printr-un

amurg, la o arcadă neagră ca noaptea, practicată” în zidul forţă-Veţei; intrând pe sub arcada aceea, te pierdeai în nesfârşi te coridoare, ce se răsuceau încolo şi-ncoace, până ce zăreai, în sfârşit, o fâşie de iarbă şi de soare, şi te pomeneai într-o curte din mijlocul castelului. Acolo vedeai vaci păscând liniştite sau rumegând la umbra copacilor tineri; câte un viţel alerga, încercând să-şi prindă. coada, iar printre ruinele – acoperite de muşchi se căţărau oi, tunzând smocurile de iarbă ce răzbăteau prin deschizăturile făcute pentru tunuri. Odată amzărit un ţap negru, cu o barbă lungă, şi nişte coarne răsucite, stând cu picioarele-i din faţă pe parapetul cel mai înalt şi contemplând marea, ca şi cum ar fi aşteptat vreo corabie care să-i aducă o capră. Parcă-l văd şi acum, neschimbat, deşi eu nu mai sunt la fel ca atunci; şi cred că aşa va rămâne acel ţap negru, chiar dacă eu aş trăi până la vârsta lui Mathusalem şi aş avea o memorie la fel de prodigioasă ca a lui. Da, fortăreaţa era un loc minunat şi foarte liniştit. Mi-ar plăcea să-mi clădesc o căsuţă în mijlocul ei şi să-mi petrec restul zilelor acolo. Când am vizitat-o eu, era într-o zi de iunie, la amiază, şi aproape că nu adia nicio boare, copacii stăteau neclintiţi, toate cele parcă aşteptau să se întâmple ceva, cerul de deasupra era albâstru ca ochii maicii mele, iar. eu mă simţeam fericit. Dar nu trebuie să mă gândesc la acele zile frumoase de demult – de dinaintea falimentului şi a morţii tatălui meu, şi a plecării noastre din New York – pentru că, ori de câte ori mă gândesc la ele, simt că mi se pune un nod în gât şi că mă-năbuş.

Ei, şi cum treceam prin Strâmtori, zărind eu fortăreaţa aceea frumoasă, m-am apucat, fără voia mea, să compar starea în care mă aflam acum, cu starea în care mă găsisem odinioară, când mersesem acolo împreună cu tatăl şi cu unchiul meu. Pe atunci, nici prin gând nu mi-ar fi trecut să-mi câştig existenţa muncind şi nici nu bănuiam c-

ar putea să existe pe lume oameni răi la inimă; şi eram atât de neştiutor în materie de bani, încât, când cumpăram un baton de zahăr candel, punând pe tejghea o monedă de şase *pence*, îmi spuneam că negustorul îmi dă rest cinci centime, numai şi numai pentru a-mi oferi posibilitatea de a cumpăra altceva, nu pentru că ar fi restul ce mi se cuvine de drept. Cât de diferită e ideea pe care mi-o fac astăzi despre bani!

Pe atunci eram elev de şcoală şi mă gândeam să-mi continui studiile la un colegiu – nutream vag speranţa de a deveni un mare orator, aidoma lui Patrick Henry, ale cărui discursuri obişnuiam să le recit urcându-mă pe un podium; acum însă eram un băiat sărman şi lipsit de prieteni, departe de casa lui părintească şi pe cale de a deveni, de bunăvoie, un marinar nenorocit, osândit să cutreiere toată viaţa mările. Dar ceea ce mă apăsa cel mai mult era gândul că verii mei erau atât de bogaţi şi de fericiţi, şi trăiau acasă la ei, împreună cu unchii şi mătuşile mele, fără să le treacă măcar prin minte c-ar putea să plece pe mare ca să-şi câştige existenţa. Am încercat să-mi spun că totul nu era decât un vis, că nu mă aflam pe-acest vas, ci din nou acasă, în oraş, lângă tatăl meu, încă viu, şi lângă maică-mea, veselă şi fericită cum obişnuia să fie. Dar degeaba. Mă aflam într-adevăr pe un vas, iar în faţa mea se înălţau ruinele fortăreţei. De aceea, aruncând o ultimă privire unor băieţi care stăteau pe parapet şi se uitau spre mare, m-am depărtat cu paşi grei, hotărât să nu mai privesc ţărmul.

Către asfinţit am ieşit de-a binelea „în larg”, cum pe bună dreptate se spune, căci mă simţeam azvârlit departe de lume. Apoi începu să adie o briză, pânzele fură întinse şi, după un timp, remorcherul ne părăsi; am simţit atunci pentru prima oară cum se rostogoleşte corabia: o senzaţie destul de stranie, parc-aş fi plutit pe-un butoi uriaş. Curând după aceea am zărit o pilotină mică şi sprintenă ce

ne tăia mereu drumul până când pânzele i se lăsară în jos, iar doi oameni de pe puntea ei xapucară o barcă şi o azvârliră peste bord, ca pe-o aşchie. Apoi am băgat de seamă că pilotul nostru, un roşcovan îmbrăcat într-o haină aspră, albastră, care în tot acest timp dăduse, spre uimirea mea, ordine în locul căpitanului, îşi încheie nasturii pân-la gât, ca un om prudent, pe cale de a ieşi noaptea dintr-o clădire, într-un scuar întunecos, pentru a se întoarce la el acasă; apoi pilotul îl lăsă pe primul secund să dea ordine şi se retrase împreună cu căpitanul ca să stea de vorbă; scoţând din buzunar câteva ziare, i le dădu căpitanului.

Peste câteva minute, după ce vasul s-a oprit puţin ca să permită şalupei să se apropie, pilotul dădu mâna cu căpitanul şi cu ceilalţi ofiţeri, luându-şi rămas bun de la ei, fără să ne spună măcar o vorbuliţă de salut mie şi marinarilor; după care, sări râzând peste copastie, în şalupă, care-l duse la pilotină; aceasta îşi luă avânt şi trecu pe sub pupa vasului nostru – oamenii ei fluturându-şi pălăriile şi chiuind. A fost ultima noastră imagine despre America.

VIII

E pus de cart la babord; are rău de mare; povesteşte alte întâmplări începuse să se întunece când echipajul fu chemat deodată pe puntea de comandă; m-am dus fireşte şi eu.

Mă întrebam ce-o să urmeze, dar am aflat curând: se părea că vom fi împărţiţi pe echipe de cart. Primul secund începu prin a-şi alege un marinar voinic şi chipeş pentru cartul lui; apoi al doilea secund alese la rându-i un marinar voinic şi chipeş – nu pe mine, nu! Amândoi secunzii continuară să aleagă, pe rând, oameni pentru carturile lor, dar nici nu se uitau la mine, ci doar la ceilalţi, scrutându-le feţele pentru că era întuneric şi spunându-le să nu-şi mai vâre capetele în vestoane. Marinarii însă, mai cu seamă cei voinici şi chipeşi, păreau să se ţină dinadins cât mai

departe, trăgându-şi pe ochi pălăriile; şi, deşi s-ar putea să fie doar o închipuire a mea, mi se părea că ei afectau, un soi de indiferenţă princiară în privinţa cartului în care urmau să lucreze, socotind pesemne c-ar fi nedemn să se arate preocupaţi de asta. Până şi cei care, cu câteva minute înainte, se dovediseră atât de sprinteni şi de prompţi în a se supune ordinului de a se căţăra pe catarge, acum stăteau rezemaţi de parapet, într-o poziţie leneşă, ca şi cum ar fi fost siguri că, între timp, ofiţerii aflaseră cine sunt cei mai buni marinari: aveau o părere destul de bună despre ei înşişi, ca să-şi îngăduie luxul de a-i pune pe ofiţeri în situaţia de a-i căuta, căci îşi spuneau că merită să fie căutaţi, dacă-s atât de vrednici.

În cele din urmă au fost repartizaţi toţi, afară de mine; acum îi venise din nou rândul primului secund să aleagă, deşi nu prea avea ce să aleagă în cazul meu, deoarece, fiind al treisprezecelea, trebuia, oricum, să trec în coloana cealaltă, întocmai ca o cifră care rămâne. de trecut la report, într-o operaţiune de adunare.

— Măi Năsturel – îmi spuse primul secund – credeam c-am scăpat de tine. Apoi adăugă, adresându-se celui de-al doilea secund: Domnule Rigs, ar fi mai bine, socot, să-l iei dumneata, te las să-l iei în cartul dumitale, vei avea astfel un om în plus.

— Nu, mulţumesc – răspunse domnul Rigs.

— Greşeşti – stărui primul secund. Uite, n-arată rău băiatul, sigur, e cam ageamiu, dar aşa ai fost cândva şi dumneata, Rigs, cred că n-ai uitat.

— Nu, nu, îţi mulţumesc – repetă al doilea secund. ia-l dumneata, îţi revine de drept, eu nu-l vreau.

Aşa că m-au pus în cartul primului secund, şi anume, în cartul de la babord.

M-am simţit destul de prost în timpul acestei tocmeli; stăteam ca o oaie asupra căreia se târguiesc doi măcelari. Nimic din cele întâmplate până atunci nu-mi amintise – cu

atâta tărie de locul unde mă aflam şi de ceea ce mă aştepta aici. Am fost bucuros când ne-au trimis înapoi la teuga.

În vreme ce ne îndreptam într-acolo, al doilea secund îl strigă pe nume pe unul dintre marinari:

— Hei, Bill!

Da, domnule – răspunse Bill, ca şi cum al doilea secund ar fi fost un „domn" din născare.

Mă uimea faptul că un om îmbrăcat într-un veston atât de ponosit e tratat cu atâta respect; dar fusesem la fel de surprinsauzindu-l pe primul secund că-i spune „*domnule* Rigs" în tocmeala de adineauri, ca şi cum acest domn Rigs ar fi fost un mare negustor care locuia într-un palat de marmură din Lafayette Place. Aveam să aflu însă foarte curând că toţi ofiţere din marină sunt „domni" şi că ei ar socoti o jignire dacă vreun marinar ar uita să li se adreseze astfel. Şi e unul din privilegiile şi drepturile lor să li se vorbească cu „domnule" – „Da, domnule", „Nu, domnule46 – iar ei sunt foarte sensibili la această „domnire", de parc-ar fi nişte baroneţi sau cavaleri, deşi titlurile lor de nobleţe nu sunt ereditare, ca de pildă titlul cutărui Sir John sau Sir Joshua din Anglia. În ce-l priveşte pe al doilea secund, titlurile lui sunt singurele onoruri de care are parte, căci duce. Îndeobşte o viaţă de câine. Căpitanul nu-l socoteşte vrednic de compania lui, deşi pe primul secund îl invită din când în când la o parolă pe punte, e drept că nu şi în cabină şi apoi, al doilea secund trebuie să mănânce – dimineaţa, la prânz şi seara – rămăşiţele de la masa din careu, şi până şi stewardul, care răspunde doar în faţa căpitanului, îl tratează uneori cam obraznic; al doilea secund trebuie, de asemenea, să se calare pe catarg când e terţarolată vela gabier, să-şi vâre adânc mina în găleata ou catran, să păstreze cheia de la dulapul şefului de echipaj, să aducă personal colaci de parâmă pentru marinari când aceştia lucrează în greement şi să facă multe alte lucruri de la care un adevărat baronet,

cât de cât inteligent, s-ar da înapoi, preferând mai degrabă să moară şi să renunţe, astfel, la titlu.

După ce-am fost repartizaţi în carturi, am fost trimişi să cinăm; eu însă n-am putut mânca altceva decât un pesmecior, deşi aş fi vrut. să beau un ceai bun; neavând nicio cană şi neîncumetându-mă să-i rog pe marinarii ăştia fioroşi să mă lase să beau din cănile lor, am renunţat. Mă gândeam să mă duc la bucătarul cel negru şi să-i cer o cană de tinichea, dar m-am lăsat păgubaş când l-am văzut, căci părea tare supărat.

După cină – căci marinarii nu se duc niciodată „la ceai64 – echipa mea a fost chemată pe punte, unde trebuia să stăm de veghe în primul cart de noapte, adică de la orele opt până la miezul nopţii, începusem să mă simt cam prost, parcă mi se-nto ceea stomacul pe dos; aveam şi o ameţeală ciudată, încât eram sigur că trebuie să fie începutul acelui lucru îngrozitor care se numeşte rău de mare. Simţindu-mă din ce în ce mai prost, i-am spus unuia dintre marinari ce-i cu mine *şi* l-am rugat să-i transmită, politicos, primului secund, odată cu scuzele-melc, rugămintea de a mă lăsa să cobor la teuga şi să-mi petrec noaptea în culcuşul meu. Marinarul a izbucnit însă în râs şi a pomenit ceva despre maică-mea, ceea ce m-a supărat din cale afară: cum de îndrăznea individul acesta, pe care-l auzisem înj-urând foarte urât, să ia în deşert numele sfânt al mamei? Mi se părea o adevărată blasfemie şi aveam senzaţia că-mi smulge din suflet cele mai scumpe şi mai intime secrete, căci pe vremea aceea numele mamei era sâmburele celor, mai înalte simţăminte, pe care mă deprinsesem să le” ţin ascunse în adâncul fiinţei mele.

Nu i-am spus însă nimic marinarului, căci un răspuns n-ar fi făcut decât să agraveze situaţia.

Marinarul acela era un tip din Groenlanda, cu o piele neobişnuit de albă în locurile unde nu fusese arsă de soare, cu nişte ochi frumoşi, albaştri, foarte, depărtaţi unul de

altul, cu o faţă lată şi veselă şi cu o hălăciugă de păr cânepiu şi cârlionţat. Nu era prea înalt, dar în schimb era extrem de masiv, deşi nu lipsit de sprinteneală; avea o spinare lată ca un scut, străjuită de umeri vânjoşi. Părea să fie un fel de marinar pentru cucoane, căci vorbea mereu, în englezească lui stricată, despre femeile frumoase pe care le cunoscuse la Stockholm şi la Copenhaga şi într-un loc numit Hook, care, la început, credeam că trebuie să fie locul unde trăiau negustorii aceia amatori de puşti de vânătoare şi alte” obiecte. Era îmbrăcat foarte ou gust, ca şi cum* ar fi fost conştient că-i un flăcău chipeş. Purta o haină nouă, din lână albastră, de Havre, un fular nou de mătase, petrecut printr-o vertebră de rechin, cioplită şi lustruită bine, şi nişte pantaloni din pânză albă; purta, de asemenea, ghetre şi o pălărie de pânză ceruită, lucioasă ca o oglindă şi încinsă cu o panglică neagră şi lungă ce-i fâlfâia la spate, încurcându-se din când în când în greement. La urechi avea cercei de aur în formă de ancore, iar la un deget purta un inel de argint, foarte uzat şi îndoit de prea mult efort la trasul parâmelox: şi la alte corvezi marinăreşti. „Mai bine şi-ar fi lăsat pe ţărm bijuteriile”, îmi spuneam.1

Mi-a trebuit mult ca să mă conving că omul acesta vru cu adevărat originar din Groenlanda, cu toate că unita îndeajuns de bizar ca să fi descins chiar din lună. Avea un sac plin cu poveşti despre ţara aceea depărtată; vorbea despre felul cum oamenii îşi petrec iernile, care Mint foarte geroase pe-acolo; povestea cum el însuşi obişnuia să se ducă la culcare şi să doarmă douăsprezece ore, după care se trezea şi alerga puţin, apoi se ducea Iarăşi la culcare, şi uite-aşa, de nu ştiu câte ori, într-o singură noapte, fiindcă nopţile de iarnă ţin cât o săptătnină în ţara aceea, astfel încât un prunc groenlandez ajunge uneori să aibă trei luni înainte de a se putea spune că n împlinit o zi.

Mai citisenx eu despre asemenea lucruri în unele

cărţi de călătorie, dar astea erau doar nişte lecturi, aşa cum Citeşti „O mie şi una de nopţi64 şi nu poţi crede că-s adevărate; eu, unul, când citeam despre aceste ţări minunate, nu credeam niciodată în existenţa lor, ci-mi ipuneam că totul e foarte straniu, prea straniu ca să fie adevărat, ceea ce nu înseamnă că mă gândeam că oamenii oare scriseseră acele cărţi ar fi fost nişte mincinoşi. N-aş putea însă să mă explic; vreau doar să spun că n-am crezut niciodată în Groenlanda până nu l-am văzut pe groenlandezul acesta. La început, auzindu-l cum vorbeşte despre Groentanda, am fost şi mai neîncrezător – căci ce treabă avea un om din Groenlanda îi fie alături de mine? De ce nu se afla la el acasă, printre aisberguri, şi cum de putea să reziste la arşiţa hoarelui de vară, fără să se topească? Şi-apoi, la urechi! i atârnau cercei în loc de ţurţuri; şi nu purta o blană de urs, nici nu-şi vira mâinile într-un manşon uriaş – detalii pe care nu puteam să nu le asociez cu Groenlanda şi cu toţi groenlandezii.

Începusem însă să spun că, suferind de rău de mare, aş fi vrut să mă retrag în culcuşul meu. Groenlandezul acela, văzând că-s bolnav, se oferi să se preschimbe în doctor şi să mă vindece; cobori, aşadar, la teuga şi se întoarse de-acolo cu o carafă cafenie şi cu o căniţă de tinichea. În clipa când carafa s-a apropiat de nasul meu, n-a trebuit să-mi frământ creierii ca să aflu ce conţine, fiindcă duhnea ceva de speriat a rom de Jamaica.

— Uite ce e, Năsturel – îmi spuse groenlandezul – e duşcă din lichidul ăsta o să-ţi priască mai mult decât o noapte de somn. Hai, bea puţin, şi după aia mănâncă şapteopt pesmeţi şi-o să te simţi zdravăn ca arborele-maestru.

Mic însă nu prea îmi venea să beau, fiindcă aveam unele scrupule în privinţa băuturilor spirtoase şi, ca st spun adevărul – de care nu mi-e ruşine – eram membru al unei societăţi numite „Asociaţia juvenilă pentru abstinenţa

totală46, asociaţie înfiinţată în satul unde se mutase maică-mea şi al cărei preşedinte, secretar şi trezorier era prietenul meu Tom Legare, care păstra fondurile într-o pungă anume croşetată de-o verişoară de-a lui. Fondurile astea se reduceau la trei lire şi şase *pence*, la atâta le evaluase el însuşi la ultima numărătoare, tăcută într-o zi de întâi mai, când asociaţia s-a întrunit într-un zăvoi de pe malul râului. Tom era un trezorier foarte cinstit şi nu cheltuia niciodată banii asociaţiei pe alune; şi era, în primul rând, un băiat inimos, la care ţineam foarte mult. Dar nu despre Tom e vorbă acum.

Când groenlandezul a venit la mine cu leacul lui, n-am prea fost în stare să-i mulţumesc fiindcă tocmai atunci stăteam cu gura peste copastie, simţind că mor; am izbutit totuşi să-i spun că jurasem solemn să nu beau niciodată alcool, sub niciun motiv; cum însă aveam un soi de presimţire că, în cazul de faţă, spirtul mi-ar putea face bine, am început să regret că, în momentul când semnasem jurământul de abstinenţă, nu-mi venise ideea de a introduce o mică clauză ce m-ar fi autorizat să beau alcool în caz de rău de mare. Şi i-aş sfătui pe adepţii temperanţei să se gândească la asta pe viitor; căci dacă s-ar întâmpla să plece pe mare, ei nu ar trebui atunci să-şi calce jurământul, aşa cum, cu părere de rău, recunosc c-am fost nevoit s-o fac eu. Şi nu mi-a venit de loc uşor să calc astfel un jurământ până atunci respectat – mai ales că romul de Jamaica avea un gust nu tocmai plăcut şi mi-a ars atât de tare gura, încât multă vreme după aceea nu mi-a mai tihnit nicio mâncare.

Chiar după ce mă înzdrăvenisem din nou, mă miram cum de le place marinarilor o asemenea băutură. Căci mulţi dintre ei, nu numai groenlandezul, aveau câte o jarafă plină, pe care-o aduceau pe mare, chipurile „ca tă se distreze. Dar această „distracţie44 nu ţinea mult, fiindcă romul de Jamaica dispărea chiar a doua zi, ar carafele erau

aruncate peste bord. Mă întreb pe mde-or fi acum?

Ca să fiu sincer, am constatat că, în ciuda gustului ei mpru, băutura sorbită de mine era exact ceea ce-mi ivbuia; deşi presupun că, dac-aş fi putut face rost de-o enşcă de cafea fierbinte, ar fi avut acelaşi efect, ba toate chiar unul şi mai bun. Numai că o cafea nu erau putinţă de obţinut la acea oră din noapte, şi cred că llci peste zi; ceea ce se numea pe vas cafea, adică lichidul? t* ni se servea în fiece dimineaţă la micul dejun, era yftutura cea mai ciudată la gust pe care-am băut-o rrcodată: semăna la fel de puţin cu cafeaua „cum semăna îl cu limonada, deşi era îndeobşte la fel de rece ca Imonada, încât mi se părea că bucătarul are un frigider I că pune bucăţele dgheaţă în ea. Dar cel mai curios lucru era că în fiecare dimineaţă cafeaua asta avea alt ţitst şi o altă calitate. Uneori avea gust de peşte, de mre-ar fi fost o ciorbă de scrumbii olandeze; altă dată ivea un gust foarte sărat, de parcă ar fi fierf împreună u-o bucată de *old, horse* – carnea conservată cu care se trănesc marinarii; câteodată avea parcă gust de brânză, a şi cum căpitanul ar fi trimis la bucătărie cojile brânzei nincate de dânsul, poruncind să se facă din ele cafeaua coastră; iar alteori avea un gust atât de infect, încât aş I putut să jur că fierseseră în ea niscai ciorapi murdari.) în ce Dumnezeu era oare făcută, de avea atâtea gusturi, urc de care mai urât? N-am putut dezlega niciodată cest mister, deoarece bătrânul nostru bucătar nu-şi imifirtăşca nimănui tainele şi avea obiceiul să se închidă, îi de câte ori prepara cafeaua, în bucătărioara lui.

Deşi foarte serios din fire, precum voi arăta mai târziu, fu totuşi – poate că tocmai din această pricină – un iientar extrem de dubios, şi cred că n-ar fi avut şanse îl fie angajat vreodată la restaurantul *Delmonico* din lew York. Avea mare noroc că era negru, fiindcă sunt Igttr că negreala lui ne împiedică să-i vedem faţa murară! Nu l-am văzut spălându-se decât o dată, şi anume într-o noapte

întunecoasă, când îşi închipuia că nu-l vede nimeni că se foloseşte de una din cratiţele lui de şupi. Ce l-o fi făcut să-şi spele tocmai atunci faţa, n-a» putut afla niciodată, dar presupun că s-o fi trezit bru» dintr-un vis despre stratul de jeg de pe obrajii lui. CB despre cafea, în ciuda aromei ei neplăcute, ajunsesem st nutresc o stranie curiozitate în fiece dimineaţă, în legătură cu gustul pe care urma să-l aibă; şi deşi nu mă lipseam niciodată de prilejul de a face o nouă descoperi» şi de a adăuga un alt gust cerului gurii mele, n-am constatat niciodată vreo ameliorare a băuturii, care rămânea neschimbată din acest punct de vedere.

O cană de cafea pregătită de bucătarul nostim na mi-ar fi putut, aşadar, face bine acum, când sufeream da' rău de mare, ba cred că ar fi putut să mă şi ucidă. Oricum, de vreme ce tot n-aş fi putut s-o capăt la acea *oră* dia noapte, socot că eram îndreptăţit să iau altceva în loc da cafea, ceea ce am şi făcut; în împrejurările date, n-ar fi frumos din partea colegilor mei de la Asociaţia de Temperanţă să-mi reproşeze călcarea jurământului, călcare de care nu m-aş fi făcut vinovat decât împins de nevoie Dar urmările nefaste pe care le are călcarea unui jurământ, indiferent în ce împrejurări, s-au vădit şi în cazul de faţă, căci acea primă abatere a deschis pe furiş calea unor alte abateri, care, deşi mărunte, n-aveau nicio îndreptăţire.

IX

Marinarii devenind ceva mai comunicativi, Redburn intră în vorbă cu ei

Ultima parte a acelui prim ca Yt a fost foarte plăcuta mai ales în ce priveşte vremea. Cerul, la început noroi se înseninĂ; luna şi stelele răsăriră, destul de limpea t'u să le poţi număra; adia o briză plăcută şi statornică „nu era prea frig şi pluteam pe o mare netedă, parc-am fi lunecat la vale într-o sanie. Cum vântul sufla atât de egal, nu trebuia să ne calarăm pe catarge, nici să întindem parâmele sau să facem alte asemenea corvezi.

Primul Secund se plimba mereu pe punte, ţinând în gură un trabuc lung, aprins în chip de făclie. În tot cartul nu ne-a adresat decât câteva cuvinte. Pesemne că Ne gândea la multe, cum se-ntâmplă cu mai toţi mateloţii în prima lor noapte pe mare, mai cu seamă când şi-au Cheltuit banii pe chefuri şi s-au mai şi îmbolnăvit, pe deasupra. Căci pe ţărm, mulţi" dintre ofiţerii ăştia sunt în fel de deamăţaţi şi de nesocotiţi ca şi marinarii din imhordtnea lor.

În timp ce mă uitam la trabucul aprins ce se plimba în sus şi jos pe punte, secundul se opri brusc şi dădu un ordin, pe care oamenii se repeziră să-l îndeplinească. Nu era mare lucru – ceva în legătură cu ridicarea puţin inul sus pe catarg a uneia dintre pânze. Oamenii apucară pnrâma şi începură să tragă de ca; cel care stătea mai în faţa începu să îngâne o melodie bizară, un cântec fără cuvinte. Melodia asta stranie, care răsuna în noaptea întunecoasă până hăt departe pe marea pustie, îmi trezea în suflet acelaşi simţământ pe care-l încercasem cândva, când, într-o odaie năpădită de umbrele amurgului, o verişoară de-a mea cu ochii negri cânta la pian nişte vechi cântece germane. Aproape că-mi venea să mă uit în Jur după spiriduşi, de speriat ce eram. Dar în curând m-am obişnuit cu acest fel de a cânta: marinarii nu* puneau niciodată mâna pe-o parâmă, fără să cânte. Câteodată, când se întâmpla ca nimeni să nu fredoneze vreo melodie, Itir treaba – oricare ar fi fost ea – nu părea să aibă apar, secundul le spunea marinarilor:

— Hei, băieţi, nu ştie nimeni dintre voi să cânte? CIritaţi, hai, să se scoale şi morţii din groapă!

Atunci, unul dintre ei începea să cânte şi, judecând după fotul cum mi se însufleţeau mie braţele, parcă înaripate de cântec, sunt convins că şi ceilalţi munceau mult mai bine în acompaniamentul acela vesel. Mare lucru e să ştii să cânţi, căci un marinar care ştie să cânte e bine

privit de ofiţeri şi foarte popular printre tovarăşii săi Unii comandanţi îi întreabă pe oamenii care vor să se angajeze dacă ştiu să ciute.

Aproape în tot timpul cartului marinarii şedeau pa cabestan, şi-şi povesteau pe îndelete păţaniile de pe uscat şi de pe mare; vorbeau despre Gibraltar şi despre Canton, despre Valparaiso şi despre Bombay, aşa cum aş vorbi eu sau dumneata despre Peck Slip sau despre Bowery[2] Fiecare dintre ei era un volum întreg de amintiri da călătorie în jurul lumii. Dar ceea ce m-a surprins cel mai mult a fost faptul «gă, aidoma memorialelor de călătoria, se contraziceau adesea unii pe alţii, certându-se aprig pentru fel şi fel de amănunte – cine era în cutai» moment patronul tavernei „Foul Anchor44 din Portsmouth f Regele Cantonului trăia sau nu în Persia? Ochii chelneriţei unui anumit bar din Hamburg erau negri sau albaştri?... şi multe alte chestiuni de acest soi.

În cele din urmă unul dintre ei coborî la teuga şi să întoarse cu o cutie de trabucuri – fiindcă unii marinari u obiceiul de a-şi lua cu ei asemenea delicatese pentru a suporta, mai uşor primul şoc al contactului cu apa sărată, după huzureala/de pe ţărm, şi pentru a „se distra”, cum spuneam mai înainte. Eu însă mă întrebam de ca nu aduceau ou ei plăcinte şi prăjituri în loc de trabucuri şi băuturi spirtoase.

Ned, căci acesta era numele marinarului, deschise cutia cu trabucuri printr-o lovitură de pumn şi merse cu ea de jur-împrejurul cabestanului, oferind câte un trabua fiecăruia, întocmai ca un chelner la o petrecere. Eu însă eram membru al unei asociaţii împotriva fumatului, înfiinţată în satul nostru de către directorul şcolii de duminică, în strânsă legătură. ou Asociaţia pentru Temperanţa. De aceea n-am fumat niciun trabuc atunci, deşi trebuie să spun, cu părere de rău, că aveam să fumez

2 Cartier din New York (n. t.)

mai târziu. În faţa refuzului meu, Ned mă asigură – folosind o sumedenie de vorbe urâte – că trabucurile erau havane veritabile, fiindcă, spunea el, fusese personal la Havane şi le comandase special, comanda fiind executată chiar sub ochii lui. Pretindea că e foarte pretenţios în ce prin Veşte trabucurile şi alte asemenea lucruri, pe care nu le uccepta niciodată din import: prefera să facă el însuşi im voiaj până-n locul unde putea obţine produsul străin de care avea nevoie. Se ducea la Havre pentru cămăşile de lină, în Panamá pentru pălării, în China pentru batistele de mătase şi la Calcutta pentru trabucurile ieftine; şi, precum obişnuia să spună un mare pişicher din echipa noastră de cart, fără îndoială că avea să găsească, în tfârşit, ocazia de a se duce în Rusia pentru un ştreang, ştiut fiind că cea mai bună cânepă e cea rusească, deşi o 1 (1 urnă care trebuie explicată nu mai e glumă.

Datorită alcoolului care, pe lângă că-mi biciuise puterile slăbite, îmi trezise pofta de mâncare stimulată şi de aerul rece al mării, şi datorită paşilor pe care-i făceam du colo până colo pe punte, în faţa oabestanului, îmi veninem între timp în fire şi-i găseam pe marinari foarte simpatici şi sociabili, cel puţin între ei; şedeau şi fumau ca nişte vechi camarazi, aşteptând cu mâinile la piept să treacă noul cart. Privindu-i, am început să cred că erau în fond nişte băieţi” buni, în ciuda înjurăturilor. şi a vorbelor lor urâte; îmi spuneam că mă înşelasem în privinţa adevăratului lor caracter, căci la început îi socotisem o bandă de ticăloşi înrăiţi cu care ar fi fost o nenorocire să te iwociczi.

Da, acum îi priveam cu un soi de afecţiune, dar îndeow hi cu milă şi compasiune, ca pe nişte oameni buni şi Inimoşi din fire, pe care doar greutăţile, precum şi neglijenţa şi reaua voinţă a altora îi siliseră să devină un fel de paria ai societăţii; nu mai vedeam în ei nişte ticăloşi capabili de orice, care ar fi rămas ticăloşi chiar şi în

paradis, dacă ar fi ajuns vreodată acolo. Şi-mi aminteam 1I10 predică pe care-o auzisem cândva într-o biserică, o predică în favoarea marinarilor, pe care predicatorul îi micotca „oi rătăcite din stâna” şi-i compara ba cu copiii plerduţi într-o pădure, ba cu orfanii rămaşi fără tată îmi mamă.

Şi-mi mai aminteam că citisem într-o „Revistă, a Marinarilor”, cu o copertă albastră ca marea şi cu o curable pictată pe verso, despre nişte mateloţi pioşi care im înjurau niciodată şi-şi dăruiau toată simbria pentru, jfermnnii pagini din India; iar când ajungeau prea bătrâni *ca* să mai poată ieşi pe mare, aceşti matrozi pioşi îşi găseau un cămin plăcut într-un azil, unde nu făceau nintil altceva, decât să se pregătească pentru ultimul drum. <VF întrebam dacă existau asemenea mateloţi pioşi print* colegii mei şi, observând că unul dintre ei şedea ml retras, m-am gândit să nu-l tulbur din meditaţia lui rel gioasă; spre stupoarea mea însă, am descoperit, nu post multă vreme, că matelotul era doar cufundat într-un some adânc, având alături de el o carafă cafenie.

Am uitat să pomenesc în treacăt că, din când în când, oamenii se duceau într-un colţ, unele nu puteau fi văzuţi de primul secund, ca să „tragă la măsea”, şi tocmai aceastl îndeletnicire îi făcea nu numai să „se distreze44, dar şi st fie atât de simpatici şi de sociabili, cum mi s-au părul mie în noaptea aceea, căci rareori aveau să mai fie aşi mai târziu şi niciodată n-aveau să se poarte atât de frumoi cu mine ca atunci. Dar se prea poate ca atunci să se fi purtat astfel cu mine din pricină că eram un străin pentru ei şi din pricină că tocmai ieşisem cu toţii pe mare. inşi chiar în noaptea aceea şi-au dat arama pe faţă şi mi-atl servit o lecţie amară; dar toate la timpul lor.

Precum spuneam, văzând, eu cât de simpatici erau şi cât de prietenos se purtau cu mine, începusem să simt pentru ei un soi de compasiune, întemeiată pe trista lou

condiţie de declasaţi; cuprins de milă şi de un viu interes pentru ei şi dorind sincer să-i ajut cu modestei a mele puteri, fiindcă ştiam cât sunt de săraci, mi-am luat inima în dinţi şi l-am întrebat pe unul dintre ei dacă se duce la biserică atunci când coboară pe ţărm, sau frecventează cumva Capela plutitoare, pe care-o văzusem în docurile New York-ului, pe East River; şi l-am mai întrebai dacă ar socoti o cutezanţă prea mare din parte-mi faptul că mă interesează dacă are ceva cărţi bune în cufărul lui. Omul s-a zgâit întâi la mine, dar, părând o clipă copleşii de un soi de respect involuntar pentru cuvintele mele alese şi pentru atitudinea mea cuviincioasă, mi-a răspuns că fusese odată la biserică, în urmă cu zece sau doisprezece ani, la Londra, şi că într-o zi dăduse o mină e ajutor la mutarea Capelei plutitoare din North River ce mai la vale, după Battery, dar de-atunci n-o mai zar niciodată. Cât despre cărţi, mi-a mărturisit că nu ştie ce anume înţeleg eu prin cărţi bune, dar dacă ddresc cumva *Calendarul Newgate* sau *Cartea Piraţilor*, mi le-ar putea Împrumuta.

Auzindu-l pe bietul marinar că-mi vorbeşte în felul necsta, care dovedea limpede ignoranţa lui şi lipsa unei educaţii religioase adecvate, l-am compătimit şi mai abitir şi, comparându-mă cu el, m-am simţit fericit că» int altfel. „Ce bine e să te simţi mai înţelept şi mai bun decât se poate simţi, unul ca el 1” îmi spuneam în gând, deşi (recunoşteam că asta era nu atât meritul meu, cât meritul educaţiei primite de la alţii, care se «străduiseră să facă din mine un băiat isteţ şi cinstit, cum mă socoteam a fi pe-atunci. Din acele clipe datează sentimentul de automulţumire pe care am început să-l încerc examinându-mi propria persoană; căci până atunci mă amestecasem printre oameni cu o viaţă foarte cumpătată, încât nu prea avusesem prilejul de a mă preamări pe mine, comparându-mă cu vecinii.

Socotind că superioritatea mea morală ar putea să-l

apese pe sărmanul marinar, m-am gândit să-i uşurez situaţia, dându-i prilejul de a-şi arăta propria superioritate asupră-mi, într-un domeniu neesenţial, căci nu eram de loc lipsit de vanitate şi înfumurare.

Băgasem de seamă că omul de la timonă făcea să sune la anumite intervale un clopoţel, la auzul căruia unul dintre marinarii de la teuga izbea într-un clopot care atârna acolo, încât la fiecare bătaie a clopoţelului de la pupa răspundea chemarea clopotului de la prova; l-am întrebat pe marinarul meu ce însemnau toate aceste sunete, şi dacă nu cumva, întrucât clopotul era atârnat chiar deasupra bocaportului pe unde se cobora spre dormitorul celor ieşiţi din cart, aceste sunete destul de frecvente tulburau somnul oamenilor, provocându-le vise urâte. Punând aceste întrebări, pe un ton cât mai politicos şi mai deferent, voiam să-i arăt limpede că nu mă socoteam câtuşi de puţin superior lui, aşa, în general, nu în vreo privinţă sau alta. Dar, spre marea mea uimire şi jale, marinarul acela mi-a râs în obraz cu răutate şi mi-a zis că-s un „Jimmy Dux”, deşi ştia prea bine că nu acesta era numele meu; mi-a mai spus că sunt un „fecior de ţăran44, deşi – precum am mai arătat – tatăl meu fusese un mare negustor, importator de mărfuri franţuzeşti, la New York, pe Broad-street. După aceea a început să-şi bată joc de mine împreună cu ceilalţi marinari, care s-au strâns toţi în jurul meu, râzând în hohote, încât, dacă n-aş fi fost atât de mânios, m-aş fi – simţit desigur foarte prost, lylânia aprigă care clocotea în mine mă împiedica să mă simt prost, ceea ce e un mare noroc pentru oamenii pătimaşi din fire.

X

Redburn e foarte speriat; marinarii îl înjură; se simte para sit şi mizerabil în timp ce se petrecea această scenă, am tresărit deodată cu toţii auzind o larmă de glasuri undeva la teuga; în aceeaşi clipă un marinar ieşi prin bocaport, numai în cămaşă, strângând ceva în mână,

tremurând şi lipind ca un apucat, încât m-am temut că unul dintre marinarii de jos fusese omorât.

Dar totul se isprăvi într-o clipă: în vreme ce noi priveam îngroziţi, fără să ne dăm seama ce se întâmplă, omul acela sări fulgerător peste parapet în mare, şi dus a fost. Se stârni o zarvă nemaipomenită, marinarii dădură buzna pe punte, primul secund veni şi el fuga, iar când află ce se întâmplase, începu să zbiere şi să ne împartă ordine pentru oprirea vasului; ne-am apucat cu toţii să tragem de parâme, până când vasul aproape că încremeni pe apă. Fu lansată apoi – o barcă, ce se învârti mai bine de o oră în jurul corabiei, dar fără niciun rezultat. Se pare că dispărutul era unul dintre marinarii care fuseseră aduşi beţi morţi la bord şi azvârliţi în culcuş de proprietarul locuinţei lor; până adineauri zăcuse acolo, dar se trezise brusc şi, într-o criză de *delirium tremens*, cum o numea primul secund, se repezise pe punte, neştiind cum de ajunsese în locul acela ciudat şi tăcut, iar de pe punte se aruncase în mare, ca să-şi pună capăt zilelor.

Întâmplarea asta, petrecută în puterea nopţii, avu asupra mea un efect straniu – ca un avertisment solemn şi înfricoşător. Aş fi dat orice, până şi luna de pe cer, şi soarele, şi stelele, dac-ar fi fost ale mele, ca să mă-ntorc la locuinţa domnului Jones, sau, şi mai bine, la mine acasă, pe malul fluviului Hudson. Călătoria asta mi se părea de rău augur şi blestemam clipa când mă hotărâsem, prosteşte, să plec pe mare, nesocotind povaţa celor mai buni prieteni – adică a maniei şi a surorilor mele.

„Vai ţie, sărmane Wellinghorough – îmi spuneam – n-o să-ţi mai vezi niciodată casa!” Şi în această dispoziţie melancolică am coborât la teuga de îndată ce-am ieşit din cart, adică foarte curând. Dar, spre oroarea mea, am constatat că sinucigaşul ocupase chiar culcuşul pe care mi-l alesesem eu însumi şi nu exista altul în care să pot dormi. Gândul de a mă culca acolo mi se părea prea îngrozitor, iar

felul cum marinarii vorbeau despre spaima mea agrava şi mai mult situaţia. Ei se folosiră de prilej pentru a-mi spune ce viaţă grea şi ticăloasă mă aştepta şi că asemenea lucruri se întâmplau deseori pe mare, încât ei se obişnuiseră. Dar eu nu i-am crezut, pentru că-i văzusem la fel de speriaţi ca şi mine în clipa când sinucigaşul ieşise prin bocaport ţipând; dacă n-ar fi fost speriaţi şi dacă şi-ar fi păstrat prezenţa de spirit, ar fi putut să-l împiedice să se arunce peste bord, fiindcă omul trecuse razant pe lângă ei. Acum însă se lăfăiau în culcuşurile lor şi fumau, vorbindu-mi batjocoritor şi sfătuindu-mă ca, atunci când voi ajunge din nou acasă, să-mi trag urechile mai spre ceafă ca să nu se-mpiedice vântul în ele şi să alerg aşa până într-un fund de ţară, departe de orice pârâu sau chiar de orice băltoacă strânsă de ploi.

Vorbele astea m-au făcut să plâng, fiindcă erau atât de adevărate şi fiindcă marinarii care le rosteau păreau atât de făţarnici şi de ticăloşi; dar deşi mi se niuâase inima, gândul că marinarii vorbesc despre mine ca despre un fricos care n-ar fi niciodată în stare să îndure greutăţile vieţii marinăreşti m-a pus pe jeratic; căci simţisem că tremur şi că în clipa aceea eram un laş, chiar şi fără ca ei să mi-o fi spus. Iar ci nu-mi spuneau că-sfricos pentru că-mi citiseră spaima în ochi, ci pentru că bănuiau că trebuie să fiu aşa, judecând după părerea pe care şi-o făceau desigur despre ei înşişi, în taină, căci eram încredinţat că sinuciderea aceea îi speriase rău de tot. În cele din urmă, adus la disperare de provocările lor, le-am replicat că-s nişte ticăloşi; dar mai bine-aş fi tăcut, fiindcă replica mea îi făcu pe toţi să se unească împotrivă-mi şi să mă beştelească. Mă întrebară ce treabă aveam cu, un băiat binecrescut, să plec pe mare şi să ocup locul unui marinar destoinic, luând astfel pâinea de la gura altora? Mă mai întrebară dacă visasem vreodată să devin căpitan, de vreme ce eram un domnişor cu mâinile albe; cât despre ei,

grozav le-ar fi plăcut să se tocmească pe un vas comandat de mine, ca să pună la cale o răscoală… Unul dintre ei, un anume Jackson, despre care voi avea multe de povestit, îmi spuse c-aş face mai bine să-l ocolesc de-aci înainte, fiindcă, dacă o să-i stau în drum sau dacă o să-i ies înainte, o să fie vai şi-amar de mine; iar dac-o să mă nimeresc în preajma lui sus pe catarge, o să m-azvârle peste bord. Se jură pe toţi sfinţii c-aşa o să facă. La început am rămas uluit de vorbele astea, prea erau neaşteptate; mai apoi nu mi-a venit să cred că oamenii vorbeau serios sau că puteau fi atât de răi şi negri la suflet. Dar cum să nu văd că oamenii ăştia, capabili să-i vorbească astfel unui băiat neajutorat, în cea dintâi noapte a călătoriei sale pe mare, ar fi fost în stare de orice ticăloşie? îi uram şi îi detestam din tot ceea ce mai rămăsese din inima şi din sufletul meu şi mă socoteam cea mai nenorocită şi mai vitregită fiinţă din lume. „De n-aş mai ajunge niciodată bărbat, dacă a fi băiat înseamnă să fii atât de nenorocit!” îmi spuneam. Şi am plâns în sinea mea, simţind că mi se frânge inima, dar am continuat să-i sfidez, vorbindu-le printre dinţi şi provocându-i să-şi dea pe faţă întreaga ticăloşie, în cele din urmă încetară să vorbească şi adormiră buştean; aşezat pe o ladă, cu faţa îngropată în palme, şi aplecat peste genunchi, am rămas treaz, până când susurul monoton al apei despicate de etravă şi tăcerea din jurul meu mi-au adus somnul, liniştindu-mă.

XI

Ajută la spălarea punţilor, apoi se duce să-şi ia micul dejun

M-am trezit auzind bătăile grele ale unei manele pe punte: era semnalul de chemare a cartului. Se făcuse patru dimineaţa, iar când am ajuns pe punte, în zare mijeau primele raze de lumină. Oamenii erau foarte somnoroşi şi şedeau pe cabestan fără să scoată o vorbă; unii dintre ei îşi lăsau mereu capul în jos, până când alipeau ca nişte

băieţaşi în timpul unei predici plicticoase în biserică. Dar în curând se lumină de ziuă de-a binelea şi ni se dădu. ordinul să spălăm punţile. După ce o albie mare fu adusă în mijlocul punţii superioare, unul dintre marinari se furişă printre lanţurile palancului şi, proptindu-se într-o parâmă legată de şarturi, începu şa vâre în mare o găleată prinsă de-o frânghie lungă; în felul acesta, lucrând cu multă dibăcie, izbuti Mă umple albia într-un timp foarte scurt. Apoi apa începu să se reverse pe punţi, iar eu îmi spuneam că o Mă-mii ud cu siguranţă picioarele şi-o să răcesc zdravăn. M-am dus, aşadar, la primul secund şi l-am rugat să-mi ilva voie să cobor la teuga, până se va isprăvi cu udătura asta afurisită, fiindcă n-aveam cizme impermeabile şi fiindcă o mătuşă de-a mea murise de oftică. Dar secundul a răcnit la mine, poruncindu-mi să iau o mătură şi să frec scândurile, altminteri o să-mi arate el mie ce înseamnă oftica, una mai grozavă decât cea care-o doborâse pe biata mătuşă-mea. Aşa că a trebuit să frec punţile, până când am simţit că mi se frânge spinarea, fiindcă măturile aveau nişte cozi neobişnuit de scurte.

Când secundul socoti că punţile sunt bine frecate, porunci să fie aruncate deasupra găleţi cu apă, ca să le spele zdravăn. Vedea, desigur, în asta o mare distracţie – aşa cum căpitanilor de pompieri le place să dea la ascuţit vârfurile furtunurilor – căci mă tot punea s-alerg după el cu găleţi pline de apă, şi uneori se înverşuna s-alunge vreo aşchie, înecând toată puntea, până ce aşchia o pornea pe un jgheab, spre mare, deşi, dacă mi-ar şi de\ voie secundul, aş fi putut s-o culeg de pe jos şi s-o arunc peste bord, fără un cuvânt şi fără a irosi niciun strop de apă. El însă zicea că e apă berechet în ocean, ceea ce era foarte adevărat, numai că eu, care trebuia să alerg după secund cu găleţile, nu-mi mai simţeam picioarele şi mâinile de oboseală.

— Mi se părea că spălatul punţilor e cea mai stupidă treabă din lume şi cea mai anevoioasă totodată. Era mai

rău decât curăţenia pe care-o făcea mama acasă, curăţenie pe care ajunsesem s-o detest.

La orele opt sună clopotul, care ne chema la micul dejun. Începu atunci pentru mine un alt şir de neplăceri, dintre cele mai penibile. Căci, neavând niciun prieten care să-mi spună de ce anume voi avea nevoie pe mare, nu mă aprovizionasem cu o bună parte din lucrurile trebuitoare unui marinar; mie, personal, nu-mi trecuse niciodată prin minte că marinarii n-au o masă la care să se aşeze şi că ei trebuie să-şi aducă de-acasă ştergarele, J şervetele, paharele şi alte asemenea obiecte.

Fiecare dintre ei merse la bucătărie cu cana lui de tinichea şi-şi primi cafeaua; eu însă, neavând nicio cană, am rămas fără cafea. După aceea, un fel de lighenaş numit „blid" începu să treacă din mână în mână, un lighenaş umplut cu un soi de mămăligă care se numea „burgoo44. Odată cu „blidul44, începu să circule şi o căniţă plină de melasă. Jackson, marinarul despre care-am pomenit adineauri, îşi vârî „blidul44 între genunchi şi începu să toarne deasupra melasa, întocmai ca un moşier care amestecă un punci pentru o sindrofie. Făcu o gaură în mijlocul mămăligii, pentru ca melasa să nu se scurgă, încât acum semăna cu o băltoacă neagră din mlăştinoasa tară a Virgini ei.

Se aşezară roată în jurul „blidului" şi începură să-şi vâre, unul după altul, cu o mare regularitate, lingurile în mămăliga aceea; după ce o răscoleau bine, ca s-apuce şi puţină melasă, înghiţeau dumicatul şi se lingeau pe buze, ca şi cum le-ar fi plăcut grozav; şi poate c-o fi fost bună la gust mămăliga, numai că, neavând lingură, nu eram în stare să mă-ncredinţez.

Am stat un timp şi m-am uitat la ei, minunându-mă cât de politicoşi se purtau unii cu alţii; căci, deşi erau atâtea linguri la o singură strachină, nu se încurcau niciodată. În cele din urmă, văzând că mămăliga e din ce în

ce mai subţire şi că pe fund nu mai rămăsese decât puţină melasă, am alergat pe punte şi după ce-am căutat bine, m-am întors cu un beţigaş; şi, socotind că am şi eu dreptul la mămăligă şi la melasă, ca oricare altul, mi-am croit loc printre ceilalţi, ca să mă-nfrupt din masa lor. Mi-am vârât beţigaşul în „blid46 şi, învârtindu-l oleacă, tocmai izbutisem să duc – la gură puţin „burgoo”, când un marinar, dându-şi seama ce făceam, mi-a dat peste mină, spunându-mi:

— Unde-ai învăţat manierele astea? Aşa mănâncă domnii din ţara ta? îşi halesc mâncarea cu un beţigaş? Pfu un gentleman ca tac-tu nu poa’ să-i cumpere lu’ fiu-su o lingură?

Toţi ceilalţi se repeziră la mine cu gura, zicând că-s un ţăranoi necioplit şi prost crescut, care, dac-ar fi lăsat în voia lui, ar corupe întreg echipajul, prefăcându-i pe oameni în porci.

Cum îmi dădeam şi eu seama că un beţigaş nu-i o unealtă potrivită pentru mâncare, n-am spus nimic, deşi vorbele lor mă jigniseră adânc; amintindu-mi însă că văzusem pe unul dintre pasageri luându-şi micul dejun pe tambuchiul de la prova, cu o strachină şi cu o lingură în mină, am dat din nou fuga pe punte şi, spre marea mea bucurie, am reuşit să împrumut de la omul acela lingura, căci isprăvise de mâncat. M-am întors, aşadar, la teuga în ceasul al unsprezecelea şi mi-am pus iarăşi candidatura la micul dejun.

Dar, vai! nu mai rămăsese aproape nimic din băltoaca neagră, iar când mi-am împins lingura spre celălalt capăt al „blidului44, cineva m-a lovit peste degete cu o lingură, spunându-mi că trebuie să mănânc numai pa partea mea, aşa era regula. Dar partea *mea* era curăţată, aşa că în dimineaţa aceea n-am căpătat niciun pic de „burgoo.

Am mâncat, în schimb, ceva carne conservată şi pesmeţi, care alcătuiau acompaniamentul invariabil al

oricărei mese; marinarii aveau obiceiul să se aşeze roată, călare pe cuferele lor, şi să ronţăie pestiieţii aceia tari, unii peste capetele celorlalţi, ceea ce era poate foarte comod, dar mie îmi provoca dureri de cap – cel puţin în primele patru sau cinci zile, până m-am obişnuit; iar când m-am obişnuit, nu mi-a mai păsat, decât că părul mi-era plin de firimituri, iar eu uitasem să-mi iau cu mine un pieptene şi o perie, aşa încât am început să-mi scutur părul în fiecare seară peste parapet, în bătaia vântului.

XII

În care se dau unele amănunte despre purtarea marinarului numit Jackson

În timp ce şedeam şi mâncam pesmeţi cu carne conservată, doi dintre marinari se luară la harţă, disputându-şi titlul de veteran în navigaţia pe mare: Jackson, tipul care amestecase mămăliga, le ceru cu glas tare să înceteze, fiindcă o să hotărască el cine avea dreptate. Despre acest marinar voi mai avea multe de povestit, aşa că voi încerca să-l descriu puţin.

Aţi văzut vreodată un om ras în cap şi abia „vindecat de friguri galbene? Ei bine, tocmai aşa arăta marinărui acesta. Era galben ca gumarabica şi n-avea mal mult păr pe obraji decât am eu la coate. Părul îi căzuse, lăsându-l foarte chel; doar la ceafă şi înapoia urechilor îi mai rămăseseră câteva firişoare lipite bine, încât arăta ca o perie de pantofi uzată. Nasul i-era spart la mijloc, iar cât despre ochi, unul privea saşiu, şi nici celălalt nu era tocmai drept. Se îmbrăca aidoma flăcăilor din Bowery, fiindcă dispreţuia echipamentul marinăresc obişnuit: purta o salopetă albastră cu bretele şi trei cămăşi de lină roşie, puse una peste alta, căci pretindea că suferă de reumatism şi de alte boli. Pe cap purta o pălărie albă, de lână, cu borul lat. Era originar din New York şi vorbea într-una despre gangsteri şi despre alţi răufăcători numai buni de ştreang, deşi el însuşi arăta ca un gangster. Se numea,

după cum am mai spus, Jackson şi pretindea că-i rudă bună cu generalul Jackson din New Orleans; înjura ca la uşa cortului dacă vreunul dintre noi se încumeta să pună la îndoială această afirmaţie. De fapt, era un mare zurbagiu, numai că, fiind cel mai destoinic matelot de pe vas şi având o fire atât de dominatoare, oamenii se temeau de el şi nu îndrăzneau să-l contrazică sau să-l contrarieze cu – ceva. Ceea ce făcea şi mai de neînţeles atitudinea lor era faptul că Jackson era cel mai slab Fiziceşte din tot echipajul; sunt sigur* că aş fi putut să-l trântesc la pământ, chiar aşa tânăr şi mărunţel cum eram pe-atunci, în comparaţie cu azi. Avea însă un fel de a fi atât de autoritar şi de obraznic, şi arăta atât de hidos în neruşinarea lui, încât însuşi diavolul ar fi luat-o la fugă văzându-l. În afară de asta, era limpede că-i deştept foc şi foarte viclean, deşi lipsit de orice educaţie, şi că înţelegea natura omenească la perfecţie, dându-şi scama cu cine avea de-a face; o singură ocheadă de a lui era de ajuns ca să te doboare, fiindcă ochiul ăla saşiu era cel mai pătrunzător, mai subtil şi mai drăcesc ochi pe care-l văzusem vreodată într-un cap de om: cred că ar fi trebuit să aparţină de drept unui lup sau unui tigru hămesii?; în orice caz, aş paria cu orice oculist că n-ar putea să fabrice nici din sticlă un ochi atât de rece, de şerpesc, de ucigător. Era groaznic! Aş da orice ca să uit că l-am văzut vreodată, căci mă urmăreşte şi azi.

Era cu neputinţă să-i ghiceşti vârsta acestui Jackson, fiindcă n-avea nici barbă, nici zbârcituri, decât câteva creţuri în jurul ochilor. Ar fi putut să aibă treizeci de ani sau cincizeci. Dar, potrivit propriei lui socoteli, se afla pe mare de la vârsta de opt ani, când se angajase ca băiat de serviciu pe un vas indian, de pe care fugise la Calcutta. Tot potrivit propriilor lui relatări, trecuse prin cele mai îngrozitoare locuri din lume, dedându-se la tot felul de vicii şi îndeletniciri necurate. Lucrase pe vase portugheze care făceau trafic de sclavi pe coasta Africii, şi ne povestea cu o

plăcere diabolică despre locul unde sclavii erau îngrămădiţi unii între-alţii ca nişte buşteni, în cală, iar cei ce se sufocau peste noapte şi mureau erau evacuaţi a doua zi dimineaţă dintre cei vii înainte ca punţile să fie spălate şi, bineînţeles, după ce li se scoteau lanţurile. Lucrase şi pe o goeletă care, fiind urmărită de un crucişător englez în largul Capului Verde, fusese atinsă de trei ghiulele în coca ei, înăuntrul căreia erau legaţi în lanţuri numeroşi sclavi.

Ne mai povestea cum poposise odată la Batavia, în toiul unei molime, când vasul pierdea câte un om aproape zilnic, şi cum se târau atunci spre ţărm cu cadavrul, îmbolnăvindu-se şi mai rău din pricină că se fereau atâta de molimă. Era în stare să-ţi povestească despre şarpele cobra pe care-l găsise odată în India, sub pernă, pe când dormea. Sau despre nişte marinari otrăviţi la Canton anume pentru a li se lua banii; ori despre tâlharii malaezi, care opreau corăbii în strâmtoarfea Gaspar, lăsându-l totdeauna la urmă pe căpitan, ca să afle de la el unde sunt ascunse lucrurile cele mai de preţ.

Toată conversaţia lui era aşa: plină de atacuri piratereşti de molime, de omoruri prin otrăvire. Adesea ne povestea episoade din propria-i carieră de marinar, care păreau de-a dreptul incredibile, pentru că puţini oameni ar fi fost în stare să se dedea la asemenea vicii infame şi să le practice vreme atât de îndelungată fără a plăti cu viaţa…

De, fapt, purta pe el urmele acestor vicii, precum şi pecetea iminentului sfârşit înfricoşător, întocmai ca regele Antioh din Siria, care după spusele cronicarilor, a pierit de o moarte mai crâncenă decât dac-ar fi murit înţepat de viespi şi albine.

Nu mai rămăsese din acest Jackson decât drojdia unei fiinţe omeneşti. Era slab ca o umbră, numai piele şi os, şi uneori se văita că-l doare fundul când şedea pe-o ladă. Eu, unul, mă gândeam câteodaită că tocmai conştiinţa stării lui mizerabile şi perspectiva că va – muri

curând ca un câine, pentru a-şi ispăşi păcatele, îl făceau pe nenorocitul acesta să mă privească mereu cu atâta răutate; fiindcă eu eram tânăr şi chipeş, cel puţin aşa mă găsea maică-mea, iar de îndată Ce am început să mă deprind cu marea şi n-am mai fost atât de demoralizat, am început să-mi recapăt bujorii din obraji şi, în ciuda situaţiei mele nefericite, să par vesel şi sănătos, pe când el părea mistuit de o boală incurabilă ce-i măcina organismul, încât ar fi fost mai potrivit să stea într-un spital decât pe un vas.

Fiind înclinat să emit ipoteze asupra gândurilor ce şi le fac despre mine oamenii pe care-i întâlnesc, mai ales dacă am motive să cred că ei mă antipatizează, nu voi pretinde că părerea pe care o va fi avut acest Jackson despre mine este exact cea pe care i-o atribui cu Nu fac decât să-mi redau propria impresie, aşa cum mi-am format-o atunci; dar chiar şi acum socot că nu greşeam. Căci dacă n-ar fi fost aşa, cum să-mi explic altfel tremurul ce mă cuprindea ori de câte ori îl surprindeau! uitându-se la mine, ceea ce se întâmpla destul de des, pentru că era în stare să rămână uneori tăcut, cu dinţii încleştaţi, şi să privească ţintă întocmai ca un nebun apucat de stenahorie.

Ţin minte cum, prima oară când l-am văzut, am rămas uluit de ochii lui, aţintiţi asupră-mi. Stătea la cârma vasului, întrucât-era cel dintâi care sosea acolo ori de câte ori pilotul chema vreun cârmaci, căci acest Jackson, era totdeauna gata să facă muncile cele mai uşoare, invocând sănătatea lui şubredă, măcar că mie mi se părea că-i foarte iute de picior pentru un bolnav, mai ales când se repezea să ocupe un loc bunicel, deşi se prea poate să fi fost la mijloc doar un soi de energie spasmodică, declanşată de stimulente puternice, energie de care, se ştie, sunt capabili chiar şi cei mai mari invalizi.

Şi, cu toate că marinarii reacţionau totdeauna foarte violent împotriva oricărei forme de „tragere la fit44, adică a oricărei încercări de a evita vreo corvoadă, iar acest

Jackson avea să se dovedească a fi un „trăgător la fit64 în tot cursul călătoriei (chiulind, ce-i drept, de la muncile grele, dar nu şi de la cele periculoase, căci de la acestea nu se dădea înapoi); deşi era un veteran în aceeaşi privinţă, şi încă un veteran care trecuse nevătămat prin multe bătălii, totuşi ceilalţi nu se gândeau câtuşi de puţin să-i ceară socoteală în vreun fel sau măcar să-i spună ce părere au despre purtarea lui. I-am auzit în schimb vorbind foarte urât despre dânsul, pe la spate; ba, uneori, chiar îndată după ce-l întrebau de sănătate, cu duioşie. Toţi se temeau de Jackson ca de dracu' şi-l linguşeau, gudurându-se ca nişte căţei pe lângă el; unii obişnuiau să-i frece spinarea după ce dumnealui se dezbrăca şi se vâra în culcuş; sau dădeau fuga la cambuză, ca să-i încălzească puţină cafea; alteori îi umpleau luleaua, sau îi dăruiau tutun de mestecat, ori îi cârpeau vestonul şi nădragii; pe scurt, îl îngrijeau şi-l răsfăţau în fel şi chip. Iar el îi bruftuia mereu, strâmbând din nas la tot ce făceau; am băgat de seamă că aceia care-i făceau cele mai mari servicii şi se gudurau cel mai mult pe lângă el erau tocmai cei pe care-i înjura cel mai abitir; în vreme ce pe vreo doi-trei dintre ei, care se arătau ceva mai retraşi, îi trata cu oarecare consideraţie.

Nu e treaba mea să găsesc o explicaţie faptului că întreg echipajul vasului se supunea astfel capriciilor unui ticălos ca Jackson. Ştiu doar că aşa era; n-am însă nicio îndoială că, dacă ar fi avut un ochi albastru sau dac-ar fi avut o altă mutră, ceilalţi nu s-ar fi temut atâta de dânsul. Şi mă uimea faptul că un marinar neobişnuit de robust, un tinerel voios din Belfast, Irlanda, nu exercita niciun pic de influenţă asupra echipajului; dimpotrivă era huiduit, călcat în picioare şi batjocorit; ba mai mult încă, era mereu ţinta înjurăturilor şi a şfichiuirilor lui Jackson, care părea să-l deteste din adâncul inimii, tocmai din pricina forţei sale neobişnuite, a frumuseţii şi, mai ales, a obrajilor săi

rumeni.

Tânărul acela din Belfast nu era însă un matelot prea destoinic, deşi fusese angajat ca „marinar calificat46; când un asemenea matelot nu-i capabil să-şi facă datoria cum trebuie, el scade în ochii celorlalţi marinari. Există trei categorii de mateloţi: „marinari calificaţi46, „marinari de rândt4 şi „muşi 44, şi fie care e retribuit potrivit rangului respectiv. Îndeobşte, un echipaj de doisprezece oameni numără doar cinci-şase „marinari calificaţi”, care, dacă dovedesc că-şi înţeleg pe deplin datoria (ceea ce nu-i lucru uşor, după cum voi arăta mai departe), se bucură de stima şi preţuirea „marinarilor de rând44, şi a „muşilor44, care ajung atunci să le venereze până şi vestonul de culoarea mazărei şi să le înveţe pe de rost fiece cuvinţel. Asta nu înseamnă câtuşi de puţin că toţi muşii de pe vasele comerciale sunt tineri, deşi eu, unul, eram. Pe un vas comercial „mus” înseamnă un nou-verâit, un om la prima sa călătorie pe mare; chiar dac-ar fi îndeajuns de bătrân ca să fie bunic, tot „mus44 1 seva spune şi tot muncă de „mus44 va primi.

Dar m-am depărtat de subiect; începusem să spun că Jackson a reuşit să pună capăt certei dintre cei doi marinari, la teuga, după e micul dejun. După ce le-a poruncit «să tacă, i-a cerut unuia dintre ei să deschidă gura, fiindcă, pretindea el, putea să ghicească vârsta unui marinar după dinţi, întocmai ca fă cai. Omul a râs şi a căscat gura, iar Jackson l-a tras sub luminator, unde, punându-l să-şi dea capul pe spate, a început să i se uite în gură (ajutându-se şi cu briceagul), întocmai ca o maimuţă care se uită într-o sticlă. Tremuram pentru bietul marinar, de parcă l-aş fi văzut în mâinile unui bărbier dement, încremenit pe scaun, sub briciul ce se pregătea să-i taie beregata. Căci observasem că ochiul lui Jackson zvâcnea foarte repede, ca o limbă de şarpe, şi mă temeam, că are de gând să-l omoare pe marinar; dar în cele din urmă s-a

potolit şi, după ce şi-a încheiat „examenul44, a spus că primul dintre cei doi marinari navigase cel mai mult, deoarece muchiile dinţilor săi erau mai tocite, fapt datorat, cică, unui consum excesiv de pesmeţi marinăreşti – Tocmai de aceea era în stare să ghicească după dinţi vârstă unui marinar.

Auzindu-l, marinarii se uitară unul la altul, ca şi cum şi-ar fi spus: „Hai, băieţi, să râdem! u; şi chiar râseră, zicând că era o glumă grozavă.

Aşa se întâmpla totdeauna. Ori de câte ori Jackson spunea ceva, cu o umbră de zâmbet, ei izbucneau în râs, văzând în acel zâmbet vag un semn că el însuşi socotea că-i ceva cu haz; pe când multe glume bune ale altora nu stârneau nici măcar un surâs. Odată i s-a întâmplat chiar lui Jackson (fiindcă avea, recunosc, haz câteodată, mai ales când nu-l durea spinarea) să spună o anecdotă straşnică, însă cu o mutră foarte serioasă; neştiind dacă intenţia lui fusese să le stârnească râsul său, dimpotrivă, oamenii rămaseră împietriţi, într-o aşteptare buimacă, până ce Jackson începu să zbiere la ei, făcându-i dobitoci şi idioţi, apoi le mărturisi că-şi luase dinadins o mutră serioasă, ca să vadă dacă n-au să rămână gravi chiar când el spunea o poveste care-ar fi trebuit să-i facă să leşine de râs. Jackson îi batjocori şi-i ocări aşa multă vreme/ până când începu să facă spume la gură de furie.

Părea plin de fiere şi de ură împotriva întregii lumi, ca şi cum lumea ar fi fost o singură persoană şi i-ar fi căşunat vreun rău îngrozitor ce-i înveninase şi-i otrăvise inima. Câteodată aveam impresia că-i nebun de-a binelea; şi eram atât de speriat de el, încât mă gândeam să mă duc la căpitan şi să-i spun că Jackson ar trebui închis, ca să nu săvârşească vreo fărădelege. Dar, gândindu-mă mai bine, renunţam de fiecare dată, deoarece căpitanul m-ar fi repezit, zicând că eu sunt nebun.

Să nu se creadă însă că toţi marinarii se înjoseau în

egală măsură în faţa acestui individ. Nu! Trei-patru dintre ei îl înfruntau uneori, iar când Jackson era la cârmă, îi aţâţau pe ceilalţi marinari împotriva lui, spunându-le că era o ruşine ca un asemenea ticălos nenorocit să se poarte ca un tiran cu nişte oameni mult mai. buni decât dânsul. Şi-i conjurau să nu mai rabde asta, ci să-l înfrunte şi să-l pună cu botul pe labe, data viitoare, când Jackson ar încerca s-o facă pe dictatorul cu ei. De două sau de trei ori, oamenii fură de acord aproape cu toţii, afară de cei care aveau obiceiul s-o şteargă când se discutau asemenea lucruri; se jurară că n-au să se mai supună tiraniei lui Jackson. Dar când veni vremea să-şi pună în aplicare jurământul, amuţiră din nou, lăsând lucrurile să se desfăşoare întocmai ca în trecut, astfel încât cei care-i instigaseră trebuiră să suporte ei înşişi întreaga furie a lui Jackson. Şi deşi aceşti câţiva oameni se arătau dârji la început, mormăind ceva despre o luptă cu Jackşon, totuşi, văzând că sunt duşmăniţi de restul echipajului, deveneau şi ei din ce în ce mai tăcuţi, lăsând terenul liber tiranului, care-i sfida atunci şi mai abitir şi-i batjocorea şi mai rău, ca pe nişte laşi lipsiţi de orice urmă de curaj, în astfel de ocazii, dispreţul lui nu cunoştea margini; de fapt, părea aproape întotdeauna însufleţit de dispreţ, mai degrabă decât de ură, împotriva tuturor.

Cât despre mine, eram doar un „mus”, iar un „mus” trebuie să-şi ţină gura, să facă ce i se spune, să nu se amestece niciodată în treburile altora şi să nu vorbească decât întrebat. Marinarii de pe vasele comerciale sunt foarte mândri şi conştienţi de superioritatea lor asupra „bobocilor” şi a „pământenilor”, care n-au habar de nimic pe un vas; pentru ei, un „marinar calificat” e un om mare, în orice caz un om mult mai mare decât un „mus”. Matelotii ăştia aveau o părere atât de bună despre ştiinţa lor marinărească, încât aproape că-mi venea să cred că erau în felul lor nişte licenţiaţi, cu diplome, aidoma acelora

primite de absolvenţii colegiilor.

Dar deşi tăceam şi eram cuminte, ştiind prea bine că lucrul cel mai înţelept era să mă am bine cu toţi, şi deşi răbdam multe înainte de-a sări la contraatac, totuşi nu scăpăm de ochiul rău al lui Jackson, nici de apriga-i duşmănie. Faptul că el mi-era duşman, îmi atrăgea duşmănia multora dintre ceilalţi marinari sau îi făcea, în orice caz, să se teamă a-mi lua apărarea pe lângă Jackson, astfel încât am devenit cu timpul un soi de Ismael pe corabia aceea, un om lipsit de orice prieten, şi am început să nutresc o ură din ce în ce mai aprigă împotriva întregului echipaj; ajunsesem să mă rog lui Dumnezeu să mă scape de ura asta, ca să nu-mi înrobească pe deplin sufletul, şi să nu mă prefacă într-un demon ca Jackson.

XIII

Redburn petrece o zi frumoasă pe-mare; începe să-i placă viaţa de marinar, dar îşi schimbă ghi dul în cea de-a doua zi de la plecarea din port, după ce-am spălat punţile şi ne-am luat micul dejun, cartul nostru a fost chemat de către secund şi trimis la treabă.

Era o zi foarte luminoasă. Cerul şi apa erau de un albastru adânc, aerul era cald şi strălucitor. Ne-am scos cu toţii vestoanele. Nici nu-mi venea a crede că mă aflam la bordul aceluiaşi vas pe care navigasem cu o noapte înainte, într-o beznă lugubră; şi nu puteam concepe că oceanul acesta, atât de albastru acum, era acelaşi care ni se păruse atât de negru şi de zbuciumat în timpul nopţii, către sfârşitul cartului. Pe boltă se mai zăreau doar câţiva norişori luminaţi de razele soarelui, apa era uşor vălurită – ai fi zis că-i o turmă de mioare albe – iar vasul luneca lin, cu pânzele încremenite, făcând un zgomot ciudat, aproape muzical. Nici nu-ţi venea. să munceşti pe o asemenea vreme; dac-aş fi putut sta pe cabestan sau dacă m-ar fi lăsat barem să mă caţăr pe bompres şi să zac acolo, printre parâme; uitându-mă la peştii din apă şi gândindu-

mă la casa mea, aproape c-aş fi fost fericit.

Îmi revenisem între timp de pe urma răului de mare şi mă simţeam „foarte bine, cel puţin trupeşte, căci inima mea era încă suferindă. În orice caz, puteam să privesc în jur şi să observ ce se întâmpla.

Şi zău că erau multe de văzut, deşi ne aflam în larg.: multe lucrurimă uimeau, pe mine, care călătoream pentru prima oară pe măre. Ceea ce mă uimea cel mai mult era însăşi priveliştea oceanului desfăşurându-se la nesfârşit, fără urmă de uscat. De jur-împrejur, de o parte şi de alta a vasului, în faţa şi înapoia lui, nu se zărea nimic altceva decât apă, apă şi iar apă; niciun petic de pământ, nici măcar o insuliţă ori măcar vreo pată de muşchi verde. Niciodată până atunci nu-mi dădusem seama ce este oceanul, cât de măreţ, de maiestuos, de nesfârşit, de albastru şi de frumoş poate fi – căci în ziua aceea nu a vădit prin niciun semn furtunile sau uraganele despre care-l auzisem vorbind pe tatăl meu, şi nici nu mi-aş fi putut închipui că o apă atât. de liniştită şi de zglobie ar fi în stare să se dezlănţuie în avalanşe de talazuri înspumate şi furibunde, aşa cum aveam să constat până la urmă.

Noianul acela paşnic şi însorit îmi amintea fără să vreau de faţa frăţiorului meu când dormea în leagănu-i de prunc. Ave a aceeaşi înfăţişare fericită, nevinovată şi nepăsătoare; fiece val părea să zburde ca un copilaş într-o poiană, uitându-se parcă în ochii tăi ca să-l dezmierzi. Valurile astea păreau nişte fiinţe vii, înzestrate cu inimi simţitoare, şi aproape că mă durea să văd cum, lunecând printre ele, le spulberam cu etrava noastră, întocmai cum un elefant uriaş face să se risipească o turmă de mioare.

Dar ceea ce mi se părea poate cel mai ciudat era felul cum oceanul se înălţa şi cădea – nu mă refer la valurile înseşi, ci la o anume mişcare a apei, care creştea, se umfla şi apoi se prăvălea parcă. Îmi vine greu să descriu acest fenomen, dar ştiu foarte bine cum era şi cum mă tulbura.

Mă apuca ameţeala când priveam apa, şi totuşi nu-mi puteam lua ochii de la ea, într-atât de stranie şi de minunată mi se părea.

Mă simţeam ca-ntr-un vis; iar când izbuteam să uit unde mă aflu, aproape că mă credeam într-o lume de basm şi mă aşteptam să mă aud chemat de vreo făptură din văzduhul azuriu sau din adâncurile oceanului albastru. Dar n-aveam răgazul să savurez asemenea gânduri, fiindcă oamenii tocmai se pregăteau să înalţe o *bonetă* pentru a profita de vântul din ce în ce mai prilenic; aceste *bonete* sunt nişte pânze uşoare ce se fixează, pe vreme bună, la capetele vergilor, şi care atârnă deasupra apei ca aripile unei păsări uriaşe.

Eu, unul, nu prea puteam să-i ajut pe ceilalţi, întrucât n-aveam habar de nimic, nu ştiam nici măcar cum se numeau pânzele. Şi-apoi, parcă pluteam într-un vis, nu ştiam exact unde mă aflu şi nici cine sunt, într-atât de stranii şi inedite mi se păreau toate cele.

În vreme ce *bonetele* erau îngrămădite pe punte, iar marinarii începeau să le lege de *verţajori* pentru a le înălţa, secundul îmi poruncea să fac «tot felul de treburi simple, dar de care eu n-aveam habar, nepricepând vorbele ciudate prin care mi le cerea; văzându-mă că stau năuc, se zborşea la mine, făcându-mă de două parale, iar marinarii chicoteau şi clipeau din ochi, batjocoritori, dar nu cutezau să râdă în gura mare, de teama secundului, care nu admitea ca, în prezenţa lui, să-şi râdă de mine altcineva decât el însuşi.

Am încercat totuşi să mă dezmeticesc şi să nu mai visez cu ochii deschişi; şi, cum eram, în fond, un băiat isteţ şi îndemânatic, am izbutit în cele din urmă să învăţ câte ceva, aşa că nu mai păream chiar un nătâng, ca la început.

Oamenii care n-au ieşit prima oară pe mare ca marinari nu-şi pot închipui în ce situaţie năucitoare mă aflam. E ca şi cum ai merge într-o ţară barbară, ai cărei

locuitori vorbesc o limbă ciudată, se îmbracă în straie ciudate şi locuiesc înecase ciudate. Căci marinarii dau denumiri stranii chiar şi unor lucruri care, pe uscat, îţi sunt familiare; iar dacă te încumeţi să pomeneşti de un lucru folosind denumirea lui de pe uscat, ei râd de tine ca de-un ageamiu şi ca de-un neisprăvit. În ziua aceea, cum secundul îmi poruncise să scot apă, l-am întrebat unde să găsesc găleata; am crezut că săvârşisem nu ştiu ce crimă, fiindcă secundul s-a supărat foc, zicându-mi că pe mare nu există „găleţi” – şi chiar aveam să aflu curând că li se spune *ghiordele*. Altă dată, când mă pregăteam să vâr un mic dop de lemn într-un *ghiordel* care curgea, secundul m-a repezit iarăşi, spunându-mi că nu se zice pe mare „dop”, ci „pană”. Şi aşa se întâmpla cu toate cele.

Dar pe lângă asta, ţi se cerea să înveţi atâtea nume noi ale unor lucruri cu totul noi, încât la început mi s-a părut cu neputinţă să le deprind pe toate. Dacă aţi văzut vreodată o corabie, aţi observat desigur ce încâlceală de frânghii are la bord, parc-ar fi un scul uriaş cu firele încurcate. Ei bine, până şi cea mai mică din aceste frânghii îşi are denumirea ei, iar unele dintre aceste denumiri sunt foarte lungi, aidoma numelor unor prinţi tineri

— Bunăoară: *straboard-main-top-gallant-bow-line* sau *Ui rboard-fore-top-sail-clue-line*[3].

Cred că n-ar fi rău să se procedeze la o rebotezare a parâmelor unui vas, întocmai aşa cum am citit că s-a procedat cândva la o simplificare a categoriilor de plante, în botanică. E într-adevăr de mirare câte denumiri exista pe lumea asta. Nenumărate sunt denumirile pe care medicii şi anatomiştii le dau diferitelor părţi ale trupului omenesc, care, de fapt, seamănă întrucâtva cu o corabie: oasele sunt ca greementul, iar muşchii sunt ca parâmele

3 Denumirile englezeşti ale acestor parîme fiind mai evocatoare, am renunțat la căutarea unui echivalent românesc (deşi el există, parțial: bowline — bulină ; clue-line — contra sootă). (n.t.)

care conduc toate mişcările.

Mă întreb dacă omenirea nu s-ar putea descurca şi fără toate aceste denumiri, care se înmulţesc pe zi ce trece, oră de oră şi clipă de clipă, încât în cele din urmă însuşi văzduhul va geme de atâtea nume, şi până şi pe-o câmpie întinsă oamenii vor trage în piept răsuflarea semenilor lor, din pricina noianului de vorbe pe care le folosesc şi care vor consuma aerul, aşa cum felinarele consumă gazul. Dar oamenii par să nutrească o mare dragoste pentru nume; căci îşi închipuie că, a cunoaşte multe nume, e totuna cu a şti multe lucruri, deşi eu, unul, nu m-aş mira dacă în lume ar fi mult mai multe nume decât lucruri. Să mă întorc însă la povestea mea.

Aşadar, am înălţat *bonetele* pe vergile arborelui-gabier; de îndată ce vasul le-a simţit prezenţa, a zvâcnit ca un armăsar şi, cum briza sufla din ce în ce mai tare, a început să lunece tot mai vârtos, scuturându-şi spuma de pe etravă întocmai cum se scutură spuma de pe-o zăbală. Fiece catarg părea să ascundă o inimă care bătea de bucurie; eu însumi simţeam că-mi creşte inima şi c-aş fi fericit să pot face ocolul lumii în felul acesta.

În clipele acelea jam devenit pentru prima oară conştient de o însuşire admirabilă – capacitatea de a vibra la unison cu întreaga frământare a lumii dinafară. Simţeam că mă rostogolesc pe orbitele tuturor planetelor din univers, pierzându-mă în pulsaţia delirantă a inimii întregului. Era în inima mea un clocot şi un zbucium, ca şi cum un izvor ascuns ar fi ţâşnit deodată de-acolo, iar sângele îmi alerga prin trup, cântând aidoma pâraielor de munte.

Da, da! Daţi-mi această splendidă viaţă oceanică, această viaţă sărată şi înspumată, pe o mare care nechează şi fornăie, daţi-mi aceste clipe când respiri parcă aerul pe care-l respiră înseşi balenele ţ lăsaţi-mă să mă rotesc în jurul globului terestru, să mă rostogolesc pe

mare; lăsaţi-mă să lunec până la moarte, cu o veşnică briză la pupa şi cu o nesfârşită mare la prova!

Dan ce grabnic treceau aceste elanuri, când, după o scurtă acalmie, eram trimişi din nou la muncă, eu personal fiind pus să curăţ coteţele de găini şi să pregătesc culcuşul porcilor în şalupă.

Ce viaţă de câine duci pe mare i s-a ţi se comande ca unui rob, să fii pus la corvoadă ca un catâr, să-ţi poruncească nişte oameni vulgari şi brutali, ca şi cum ai fi un biet african în Alabama! Da, da, suflă mai tare, briză, şi pune capăt cât mai grabnic acestei călătorii îngrozitoare!

XIV

Se gândeşte să facă o vizită de curtoazie căpitanului

Ceea ce mi-a amintit brusc de condiţia mea nefericită a fost atitudinea mult schimbată a căpitanului faţă de mine. Mi se păruse că-i un gentleman drăguţ, jovial, plin de voioşie şi de bunăvoinţă faţă de marinari, şi capabil să disce arnă deosebirea dintre unul ca mine şi mateloţii de rând printre, care fusesem azvârlit. De fapt, n-avusesem nicio îndoială că mă va lua sub protecţia lui, ca pe-un caz special, şi că va fi prietenul şi binefăcătorul meu; căci auzisem că unii comandanţi de corăbii sunt ca nişte părinţi pentru echipajul lor, şi chiar se poartă aidoma unor taţi severi şi pedepsitori, cum tind să-i facă preceptele lui Solomon; simţul” datoriei fiind la ei mai tare decât iubirea, ei joacă oarecum, în fiecare zi, rolul lui Brutus, despre care am citit – în vechea ediţie a operelor lui Plutarh «aflată în biblioteca familiei mele – că şi-a trimis la execuţie propriul fiu.

Da, crezusem că acest căpitan Riga – căci aşa îl chema – va fi atent şi plin de consideraţie faţă de mine, străduindu-se să-mi ridice moralul şi. să m-ajute să-mi suport mai lesne singurătatea. Mă gândisem chiar că n-ar fi exclus ca, în vreo seară plăcută, să mă poftească în cabina lui pentru a-mi pune întrebări despre părinţii mei şi

despre proiectele mele de viitor, pentru a mă îmbla să-i povestesc unele anecdote în legătură cu unchiul tatălui meu, ilustrul senator; sau pentru a-mi da o tăbliţă şi un condei, ca să mă-nveţe anumite probleme de navigaţie, ori poate pentru a mă invita la o partidă de şah. Mă gândeam chiar că s-ar putea să mă poftească la masă în vreo duminică însorită, oferindu-mi din belşug bunătăţile ce se servesc în careul ofiţerilor, ca unul care-şi dădea seama cât de greu îi vine la început unui băiat ca mine, crescut pe uscat, la el acasă, să mănânce carne conservată de porc şi de vită şi pesmeţi dintr-aceia tari ce se servesc la teuga.

Şi nu puteam să nu nutresc pentru el sentimente deosebite, aproape de iubire, ca faţă de un om care reprezenta ultima legătură vizibilă în lanţul relaţiilor ce mă legau de casa mea. Căci, încă pe ţărm, îl văzusem stând de vorbă cu domnul Jones, prietenul fratelui meu, astfel încât între căpitan şi fratele meu nu era decât o treaptă intermediară; iar fratele era una cu mama şi cu surorile mele.

Treceam mereu prin locurile de pe punte, în care îmi aminteam că stătuse domnul Jones, cu prilejul primei noastre vizite pe vasul ancorat lângă cheu; încercam să mă conving că stătuse chiar în locurile acelea, deşi acum vasul era atât de departe pe apele Atlanticului, iar domnul Jones umbla poate pe Wall-street sau îşi citea ziarul în biroul lui, în vreme ce bietul de mine munceam din greu.

Văzând că trecuseră două-trei zile fără ca inimosul căpitan să-mi vorbească sau să-mi trimită măcar vorbă c-ar dori să intru o clipă în cabina lui ca să-l salut, am început să mă gândesc că ar trebui, poate, să fac eu primele avansuri, de vreme ce eu eram băieţaş, iar el un om în toată firea; poate că tocmai din această pricină nici nu catadicsise încă să-mi vorbească, socotind că e de datoria mea să-l abordez mai întâi, cu respectul cuvenit unui superior. Mă gândeam că era, poate, supărat, mai ales că-l

ştiam un om orgolios şi foarte sensibil. Drept care, într-o zi, cu puţin înainte de asfinţit, în timpul celui de-al doilea cart de după-amiază, când nu prea mai era multă treabă de făcut, m-am hotărât să mă duc la căpitan.

După ce-am. scos o găleată cu apă şi m-am spălat bine, ca să înlătur murdăria rămasă de la cocina de porci, m-am dus jos la teuga ca să mă-mbrac cât mâi curat cu putinţă. Mi-am pus o bluză albă în locul celei roşii pe care-o purtam, o pereche de pantaloni de postav în locul celor de pânză, mi-am pus şi ghetele noi, apoi mi-am periat cu grijă mantaua de vânătoare şi am îmbrăcat-o; ce mai, arătam destul de elegant, cel puţin pentru teuga, deşi n-aş fi arătat chiar aşa de bine într-un salon.

Când marinarii mă văzură astfel dichisit, nu ştiură ce să creadă şi mă întrebară dacă mă pregătesc să cobor pe ţărm; le-am răspuns că nu, fiindcă nici nu se zărea urmă de ţărm, dar că mă duc să-i prezint căpitanului omagiile mele. Marinarii izbucniră în hohote de râs, de parc-aş fi spus o gugumănie, deşi nu-i nicio prostie să te duci, seara, în vizită la un prieten. Când câţiva dintre ei încercară să mă convingă să renunţ, zicându-mi că sunt un mucos fără experienţă, Jackson le strigă, cu un rânjet hidos:

— Lăsaţi-l să se ducă; lăsaţi-l, e un băieţaş drăgălaş! Lăsaţi-l să se ducă; domnu’ căpitaţi o să-i dea nuci şi stafide…

Cum vorbea aşa, l-a apucat o tuse puternică, mai-mai să se sufoce.

Tocmai când mă pregăteam să plec de la teuga, mi-a căzut privirea pe mâinile mele şi am văzut că erau mânjite cu un soi de vopsea galbenă – căci în dimineaţa aceea secundul mă pusese să ung cu catran nişte fire de cânepă pentru greement; socotind că nu se face să mă înfăţişez astfel înaintea unui gentleman, mi-am pus o pereche de mănuşi de lână cu un deget pe care mi le croşetase maică-mea, anume pentru mare. În clipa aceea Jackson m-a

întrebat dacă n-aş vrea să comande o trăsură, iar un alt marinar m-a rugat să nu uit să-i transmit comandantului urările lui cele mai bune. I-am lăsat chicotind şi am pornit pe punte; când am trecut prin faţa cambuzei, bătrânul bucătar m-a strigat ca să-mi spună că uitasem să-mi iau bastonul.

Fără să mă sinchisesc de obrăzniciile lor, am pornit mai departe spre careu, când mi-a ieşit în cale secundul, Ducând mâna la beretă, am dat să trec pe lângă el, dar secundul m-a apucat deodată de guler, după ce s-a zgâit lung la mine, cu nişte ochi cât cepele, şi m-a întrebat cu glas de tunet ce înseamnă asta şi cum îmi permit să fac asemenea farse pe bordul unui vas pe care dumnealui e secund.

I-am răspuns că, dacă nu-mi dă drumul, mă duc să mă plâng prietenului meu, căpitanul, pe care aveam de gând să-l vizitez chiar în seara aceea. Drept care, secundul m-a răsucit ca pe-o sfârlează, de-am crezut că mi se învârte în cap Gulf-Stream-ul, apoi m-a împins cât colo, zbierând nu ştiu ce. Între timp, marinarii se strânseseră roată pe cabestan şi urmăreau râzând scenă.

Dându-mi seama că n-o să pot face în seara aceea vizita plănuită, m-am gândit s-o amân deocamdată şi m-am întors printre marinari; Jackson mă întrebă numaidecât cum îl găsisem pe comandant şi dacă data viitoare n-aş vrea să-l iau şi pe el ca să-l prezint căpitanului.

Rezultatul acestei întâmplări a fost că, ducându-mă la culcare în noaptea aceea, mi-am dat limpede seama că nu era lucru obişnuit pentru un marinar să intre în cabina căpitanului; începusem să bănuiesc că mă purtasem ca un nătărău, dar asta, din pricină că nu cunoşteam deprinderile de pe mare.

Pot adăuga aici că, în tot timpul călătoriei noastre, până la întoarcerea la New York, n-aveam să văd niciodată cum arată cabina căpitanului, deşi aveam să arunc adesea

câte o privire înăuntru, printr-un gemuleţ de pe dunetă, aşezat chiar înaintea timonei, unde era atârnat un ceasornic menit să-i arate cârmaciului jumătăţile de oră, pe care el le vestea cu un clopoţel prins în habitaclul busolei. Marinarii se distrau grozav privind prin gemuleţul acela ori de câte ori erau de cart la timonă, mai ales când stewardul pregătea masa pentru prânz sau când căpitanul şedea aplecat asupra unui pahar de vin pus pe o măsuţă de mahon ori juca de unul singur cărţi, în vreo seară – căci i se întâmpla uneori să rămână singur, deşi, precum se va vedea în curând, se bucura îndeobşte de societatea unei persoane agreabile.

A doua zi după încercarea mea de a intra în cabina căpitanului, s-a nimerit să mă aflu pe dunetă, unde înnodam o parâmă, când căpitanul şi-a făcut apariţia pe neaşteptate şi a început să se plimbe de colo până. colo, cu un trabuc în gură. Părea foarte bine dispus şi amabil, încât mi-am spus că, acum, după ce tocmai îşi luase masa, era momentul cel mai potrivit ca să-l acostez.

Am aşteptat puţin, crezând c-o să mi se adreseze el mai întâi, dar, văzând că n-o face, m-am apropiat şi am început să-i vorbesc, spunându-i că-i o zi foarte plăcută şi că sper că se simte bine. În viaţa mea n-am văzut om să iafoc în felul acesta: credeam c-o să mă trântească la pământ, dar, după ce-a rămas mut de uimire câteva clipe, şi-a scos de pe cap pălăria, şi a azvârlit-o spre mine. Nu ştiu ce anume m-a împins, dar am alergat spre jgheabul unde căzuse pălăria, am cules-o de pe jos şi i-am dat-o înapoi, cu o plecăciune; în clipa aceea apăru şi secundul în goana mare şi mă împinse cât colo; abia când am ajuns la cabestan, secundul mă întrebă dacă sunt sau nu în toate minţile, fiindcă, de nu, o să mă pună numaidecât în lanţuri.

L-am asigurat că sunt în toate minţile şi că-mi dau perfect de bine seama c-am fost tratat în modul cel mai brutal şi nepoliticos atât de către el cât şi de către

căpitanul Riga. Drept care, secundul a tras o înjurătură straşnică, zicându-mi că, dacă voi repeta ceea ce am făcut în seara asta sau dacă voi îndrăzni să-mi mai scot bereta în faţa căpitanului, mă va lega sus în greement şi mă va ţine acolo până voi învăţa să mă port cum se cuvine.

— Eşti un boboc, dar te fac eu să te coci, băiete!

Secundul părea într-adevăr însărcinat cu misiunea de a apăra rangul căpitanului, care era pesemne prea demn ca să catadicsească să-şi apere singur demnitatea.

„Ce ciudat, îmi spuneam, să fii muştruluit şi maltratat astfel; pentru un gest de politeţe obişnuită! 44 Văzând însă cum stau lucrurile, m-am hotărât să-l ocolesc pe căpitan de vreme ce se arătase atât de lipsit de elementara bună creştere a unui gentleman. Nici nu-mi venea a crede că omul acesta era acelaşi care se purtase cu atâta deferentă şi jovialitate când-domnul Jones şi cu mine îl vizitasem în port.

Această uimire a mea spori şi mai mult când, peste câteva zile, o furtună se abătu asupra noastră, iar căpitanul ieşi din cabina lui în cămaşă de noapte, cu tichia pe cap şi, sărind pe dunetă, începu să se fâţiie de colo până colo, înjurând şi blestemându-i pe marinarii cocoţaţi pe catarge, întocmai ca un vagabond de pe stradă.

Pe lângă asta, am mai băgat de seamă că, în tot timpul călătoriei, căpitanul nu purta decât nişte haine vechi şi ponosite, cu totul altfel decât costumul lucios în care-l văzusem la prima noastră întâlnire, iar după aceea, pe treptele hotelului unde obişnuia să – tragă ori de câte ori venea la New York. Acum purta doar nişte haine uzate şi cenuşii, de modă veche, cu gulerul înalt şi talia îngustă, nişte pantaloni scurţi, lipiţi de genunchi, câte o vestă care nu-i ascundea brâul, „fiind prea scurtă, întocmai ca vesta unui băieţaş. Iar pălăriile lui erau, toate, pleoştite şi ponosite, de parcă ar fi fost scoase dintr-o pivniţă; la fel, cizmele i-erau numai petice. Da, începusem să cred că-i un

ins destul de jalnic, mai ales că umbla tzile-ntregi nebărbierit şi cu favoriţii încâlciţi; iar părul lui începuse, în chip miraculos, să capete culoarea sării şi a piperului, poate din pricină că încetase să şi-l mai cănească, aici, pe mare. Ce mai, l-am lăsat în plata Domnului, socotindu-l un impostor şi, pe uscat, un fals gentleman, căci un gentleman adevărat nu s-ar purta niciodată cu un alt gentleman aşa cum se purta dumnealui cu mine.

„Da, căpitane Riga – îmi spuneam – nu eşti un gentleman şi o ştii şi dumneata î44

XV

Starea jalnică a garderobei lui

Redburn

Şi acum, după ce am vorbit despre hainele uzate ale căpitanului, e cazul să vorbesc şi despre ale mele.

Pornisem la drum pe la începutul lui iunie, spre marea mea bucurie, căci îmi spuneam că va fi cald şi plăcut pe ocean, iar călătoria va fi ca o excursie făcută vara pe litoral pentru a schimba aerul, dar mai ales mediul şi societatea.

De aceea nu mă preocupasem prea mult de îmbrăcăminte, socotind că ar fi cu totul nefolositor să-mi iau un echipament complet, cu vestoane şi pantaloni de postav, cu jerseuri, cu mantale de muşama, cu cizme şi multe alte lucruri, pe care marinarii mai vârstnici şi le iau cu ei în cuferele lor. Unul dintre motive era că, chiar dac-aş fi vrut să le cumpăr, n-aş fi avut banii necesari. Aşa că, pe lângă hainele pe care mi le adusesem de-acasă, îmi cumpărasem doar o bluză roşie, o pălărie de pânză cernită, o curea şi un cuţit, ceea ce alcătuia un echipament marinăresc, cam în genul uniformei faimoşilor *rangers* din Texas, uniformă ce se reduce, pare-se, la un guler de cămaşă şi la o pereche de pinteni.

Dar nu peste multe zile aveam să constat că hainele mele de uscat, „ţoalele”, cum spun marinarii, nu se

potriveau cu viaţa pe care o duceam acum. Când mă cocoţam pe catarg pentru gimnastica mea cotidiană, pantalonii mi se crăpau în toate părţile, mai ales la fund, din pricină că nu erau croiţi marinăreşte, cu betelia joasă, aşa fel ca să poată fi purtaţi fără bretele. De aceea eram pus adeseori în situaţiile cele mai penibile, ajungând bunăoară să stau călare pe-o vergă, uneori chiar deasupra careului, cu rufăria de corp expusă în chipul cel mai vulgar şi mai neelegânt cu putinţă.

Iar partea cea mai proastă era că pantalonii mei cei mai buni, cu care mă mândream cel mai mult, erau nişte pantaloni foarte arătoşi în felul lor; îi comandasem la croitorul din satul nostru, un omuleţ durduliu, cu picioarele foarte subţiri, care obişnuia să spună că aduce ultima modă direct de la Paris, deşi toate revistele de modă din dugheana lui erau pătate cu murdărie de muşte. Ei bine, pantalonii mei fuseseră croiţi de cârpaciul acela; în timp ce lucra la ei, mă duceam la probă de două-trei ori pe zi şi-l tot zoream să mi-i facă mai repede, căci era un om bătrân şi miop, cu nişte ochelari cât toate zilele, şi n-avea pe nimeni ca să-l ajute, decât o nevastă bolnavă, care trebuia să se îngrijească de cinci nepoţel; şi, în afară de asta, avea obiceiul să prizeze tutun, un obicei care-l împiedica să lucreze ca lumea, fiindcă după fiece cusătură se oprea să prizeze, apoi îşi sufla nasul peste pantalonii mei, încât începuse să-mi fie şi lehamite de el. Croitorul îmi arătase şi modelul după care voia să-mi croiască pantalonii, dar eu îl ameliorasem simţitor, cerându-i bătrânului să-mi facă şliţuri pe pulpe, în partea de jos, şliţuri încheiate cu câte şase nasturi de alamă – căci văzusem la un văr de-al meu, un mare sportiv, o pereche de pantaloni croiţi tocmai în felul acesta.

Acum eram îmbrăcat chiar cu pantalonii ăştia, de care marinarii făceau mare haz şi pe care se tot îndemnau să-i „ciupească44; îmi cere: au mereu să le împrumut câte

un nasture, iar alteori mă întrebau dacă nu cumva sunt soldat; pe scurt, era limpede că nu pricepeau câtuşi de puţin că purtam nişte pantaloni foarte nobili, de o croială sportivă şi copiaţi după pantalonii vărului meu, care era un tânăr bogat şi avea şi cabrioletă.

Când pantalonii mi se rupeau, aşa cum am spus, mă străduiam din răsputeri să-i repar şi să-i cârpesc, dar, nefiind prea priceput, cu cât îi coseam mai mult, cu atât se rupeau mai tare, fiindcă puneam peticele fără a ţine seamă de încheieturi şi de tigheluri, ceea ce îi scotea din sărite pe bieţii pantaloni.

Nu trebuie să uit nici de cizmuliţele mele, care erau aproape noi când am plecat de-acasă; fuseseră cizmele mele de duminică şi mi se potriveau de minune. În viaţa mea n-avusesem o pereche de cizme care să-mi placă atâta; când umblam încălţat cu ele, îmi răsuceam degetul mare, plăcere la care renunţam însă noaptea, când nu mă vedea nimeni şi când mă gândeam la altceva. Obişnuiam să mă uit la cizmuliţele astea chiar în timpul slujbei la biserică, astfel încât pierdeam o bună parte din predică. Într-un cuvânt, erau nişte cizme foarte frumoase. Dar tocmai de aceea nu erau bune pentru mare, după cum aveam să-mi dau curând seama. Tocurile lor înalte mi se încurcau mereu în greement şi de mai multe ori au fost cât pe aci să mă azvârle peste bord; apa sărată le zbârcise pielea în aşa hal, încât mă strângeau cumplit şi mă vedeam silit să le crestez, spre marea mea durere. Turetcile cizmelor erau destul de lungi, ajungându-mi până aproape de genunchi, iar marginile lor erau căptuşite cu marochin roşu. Marinarii le porecliseră „contrarande”, după cum mie însumi îmi spuneau când „Cizmă”, când „Năsturel46, din pricina nasturilor ce-mi împodobeau pantalonii şi tunica de vânătoare.

În cele din urmă, le-am ascultat sfatul şi am „croit64 cizmele, adică le-am tăiat turetcile şi tocurile; dar asta nu

le-a îmbunătăţit prea mult – fiindcă acum îmi simţeam tălpile turtite, şi-apoi mă făceau să alunec şi să patinez pe punţi, aşa cum obişnuiam acasă, în satul meu, când mă dădeam pe gheaţă.

Cât despre pălăria mea cernită, era o pălărie foarte ieftină şi de aceea se dovedi a nu fi bună la nimic: curgea apa prin ea ca printr-un acoperiş vechi de şindrilă, iar pe vreme de furtună îmi ţinea părul ud, ceea ce era foarte neplăcut. Lasă că se şi boţise rău de atâta şezut pe ea în timpul cartului de noapte, încât i se stricase fasonul. Ce mai, devenise cu totul nefolositoare.

Tunica mea de vânătoare, făcută din blană de cârtiţă, era din zi în zi mai strâmtă, mai ales după o ploaie, încât îmi ziceam că-n curând o să dispară cu desăvârşire, nelăsând nimic altceva decât urzeala să-mi stea ca un schelet în spinare. Devenise extrem de neplăcută de când intrasem într-o zonă destul de rece, dincolo de coastele Newfoundlandului; acum, singurul mijloc de a mă încălzi noaptea era să-mi pun pe mine vesta şi haina şi să mă-nvelesc în tunica de vânătoare, care mă ciupea la subsuori şi mă chinuia în fel şi chip; iar când trăgeam de parâme, tunica mă incomoda foarte mult, îngreunându-mi braţele – odată secundul m-a şi întrebat dacă n-am cârcei.

E locul aici să vorbesc despre unele cazne şi suferinţe asemănătoare. Nu aveam nicio saltee şi nici vreun, aşternut oarecare; nu mă gândisem că aşa ceva îmi va fi de trebuinţă pe mare; de aceea eram nevoit să dorm pe scândurile goale ale culcuşului, iar când vasul se legăna prea tare, aproape la verticală, cred că arătam ca un prunc indian legat de-o scândură şi răstignit pe-o creangă.

Despre lipsa ustensilelor de mâncare am mai vorbit 5 nu mă gândisem niciodată că, din acest punct de vedere, a te duce pe mare ca marinar e ca şi cum te-ai duce la o şcoală-internat, unde trebuie să vii cu lingura, cuţitul, furculiţa şi şerveţelul” de-acasă. Dar în cele din urmă am

avut norocul să fac schimb cu un pasager, care mi-a dat, pentru o batistă de mătase de-a mea, o căldăruşă de fier, cu cârlige pentru a putea fi atârnată deasupra focului; cu această căldăruşă aveam să mă înfăţişez la cambuză pentru porţia mea de cafea şi de ceai. Îmi dădea însă destulă bătaie de cap ca s-o păstrez curată, fiind predispusă la rugină, iar cârligele îmi zgâriau uneori faţa când beam. Căldăruşă era, de asemenea, cam mare şi neobişnuit de grea, astfel încât mesele mele de dimineaţă erau lipsite de tilină, devenind curând o adevărată corvoadă. Şi-apoi eram nevoit s-o folosesc şi pentru supa de fasole, care ni se servea de trei ori pe săptămână şi care dădea un gust prost chiar şi cafelei.

Sufeream nespus de mult şi în fel şi chip din pricina lipsei mele de prevedere şi de chibzuinţă care mă îndemnase să pornesc pe mare atât de prost echipat cu tot ceea ce ar fi putut să-mi uşureze situaţie şi să mi-o facă măcar suportabilă. Cu timpul, sărmanele mele „ţoale” începură să-mi cadă din spinare, încât arătam ca un cerşetor, târându-mă pe punte în zdrenţe, cu rămăşiţele jalnice ale cizmelor mele. Mă întrebam uneori ce-ar spune prietenii mei din patrie dacă m-ar vedea măcar o clipă. Mă consolam însă cu gândul că degradarea şi ruşinea, simbolizate de mantaua mea de vânătoare, nu mă vor doborî niciodată, deşi mi se părea o ironie amară faptul că surorile mele făgăduiseră să spună tuturor prietenilor ce aveau să se intereseze de mine că Wellinghorough plecase „în străinătate”, ca şi cum aş fi pornit într-un turneu prin Europa împreună cu tutorele meu, aşa cum domnul Jones îi sugerase, în „naivitatea lui, căpitanului.

Totuşi, în ciuda melancoliei ce mă copleşea uneori câte o mică întâmplare mă făcea să uit de mine, pierzându-mă în contemplarea straniilor şi, pentru mine, superbelor privelişti ale mării.

Poate că nimic nu m-a uluit într-atâta, dându-mi

sentimentul unei experienţe nespus de romantice, ca apariţia celui dintâi vas în largul oceanului. Într-o după-amiază însorită şi senină vasul acela se apropie de noi, cu toate pânzele întinse. Veni foarte aproape şi trecu apoi pe sub pupa vasului nostru). aplecându-se pe b rină, sub briză, îşi dezvălui punţile, încât i-am văzut mateloţii adunaţi la teuga şi pe bucătar privind din cambuza lui, cu o lingură în mină, precum şi pe căpitan, care, îmbrăcat într-un veston verde, şedea pe dunetă cu o pâlnie în mină.

Vasul, cu toate aceste făpturi la bord, ieşise la iveală din nesfârşitele întinderi albastre ale oceanului; fumul urca lin în văzduh din burlanul bucătăriei, de parc-ar fi fost un horn într-un oraş; şi toate cele păreau atât de fireşti şi de obişnuite în mijlocul a ceea ce, mie, cel puţin, îmi apărea ca o minune fără seamăn!

În vârful caţargului de mizenă fâlfâia un steag roşu având în centru un castel alb, crenelat, care părea destul de străin, ceea ce-mi sporea şi mai mult curiozitatea.

Căpitanul nostru, care-şi pusese altă haină şi altă pălărie şi care şedea într-o poziţie foarte distinsă pe dunetă, îşi duse deodată la gură pâlnia lui de alamă lustruită şi spuse pe un ton cam răstit:

— De unde?

La care, celălalt căpitan răspunse într-un fel de jargon nemţesc bizar, abia inteligibil, ca vasul era din Hamburg, precum o vădea steagul.

Hamburg! Iată-mă, Doamne, pe imensul Ocean Atlantic, contemplând o corabie nemţească! Era de-a dreptul ciudat. În clipele de răgaz pe care mi le lăsa munca, am urmărit din ochi vasul până când acesta n-a mai fost decât un punct în zare, t

Mă. impresionase felul cum se purtaseră cei doi căpitani în timpul scurtei lor întâlniri pe mare. Aşezaţi comod pe dunetele vaselor lor, în vreme ce marinarii le ascultau ordinele, îşi făcuseră semne cu pălăriile şi

schimbaseră câteva complimente, apoi se depărtaseră unul de celălalt, cu nepăsarea a doi călăreţi arabi ce se îni tunesc într-o oază din deşert. Presupun că pentru ei marele Ocean Atlantic era un heleşteu.

XVI

În timpul nopţii e trimis să desfăşoare o velă

Trebuie să mă întorc puţin din drum pentru a povesti despre prima mea urcare în arboradă. Asta s-a întâmplat în cea de-a doua noapte de la plecare, în timpul celui de-al doilea cart, când marea era destul de liniştită, iar briza uşoară. i

Ni s-a dat ordinul să desfăşurăm *contrarindunica*, vela cea mai de sus – o pânză foarte mică: văzută de la teuga, nu părea mai mare decât o batistă de buzunar. Am auzit însă că unele corăbii au pânze şi mai mici deasupra *contrarândunicu*, pânze denumite *zgârie-nori* sau mai ştiu eu cum. Dar eu nu cred până nu le văd; o *contrariudttnica* mi se pare, oricum, destul de sus, încât însăşi ideea că ar putea exista ceva şi mai sus mi se pare absurdă. Şi-apoi, e ca şi cum ai sfida cerul, vrând să-i mături stelele, când, de fapt, ar fi de ajuns o pală de vânt ca să pună capăt înfumurării acestor *zgârie-nori* sfidători.

După ce ni se dădu pomenitul ordin, xin bătrân matelot neamţ veni la mine şi-mi spuse: …

— Năsturel, băiatule, a sosit timpul să faci şi tu o treabă, şi-i o treabă de băiat, Năsturel, să desfăşor! *rândunicile*, nu o treabă de om bătrân ca mine. 11 vezi-pe rândunelul ăla de colo, sus? Uite colo, înapoia scării ăleia. Fă bine şi suie-te acolo şi desfăşoară-l! Hai, Năsturel!

Cum toţi ceilalţi se arătară de acord cu părerea bătrânului că sosise momentul să fac şi eu o treabă, o „treabă de băiat”, cum o numeau ei, n-am mai zis nimic şi m-am căţărat în arboradă fără să mă uit înapoi, ci aţintindu-mi privirea asupra velelor.

Până la scara aceea era cale lungă, iar când am ajuns

la jumătatea druipului, am început să gâfâi, dar nu m-am oprit până nu am ajuns la acea scară a lui Iacov, căci aşa i s-ar fi putut spune de vreme ce m-a dus aproape de nori. În cele din urmă, spre marea mea uimire, m-am pomenit agăţat de verga cea mai de sus, rezemându-mi trupul de catarg şi încolăcindu-mi picioarele în jurul lui de parc-ar fi fost o pereche de braţe.

Am rămas câteva clipe aşa, mut de spaimă. Nu puteam vedea prea departe pe mare, din pricina întunericului; din înaltul meu post de observaţie, oceanul arăta ca un golf negru, închis jur-împrejur de stânci negre, ameninţătoare. Aveam sentimentul că-s absolut singur, păşind pe norii miezului de noapte, şi mă aşteptam în fiece clipă să cad, să cad, să cad, întocmai ca în coşmarurile din copilărie.

Abia întrezăream corabiade sub mine, aidoma unei scânduri lungi plutind pe apă; iar verga de care eram agăţat nu părea să facă parte din ea. Un pescăruş, sau vreo altă pasăre acvatică, zbura deasupra capului meu, la câţiva metri de faţa mea; bătaia aripilor ei mă înfricoşa: zburând ia-o asemenea „înălţime, ai fi zis că-i un spiriduş.

Deşi marea era destul de liniştită şi nu bătea vântul, totuşi acolo unde mă aflam simţeam din plin mişcarea vasului; astfel încât, când acesta se lăsa – într-o parte, încercam senzaţia pe care trebuie s-o” aibă o muscă mergând pe tavan; iar când se răsucea pe cealaltă parte, mă simţeam parcă atârnat de un brad înclinat.

Deodată am auzit dinspre punte un zgomot nedesluşit şi, deşi nu înţelegeam nimic, ştiam că e vocea secundului, care mă-zorea. Disperat, cuprins de un tremur nervos, am început să desfac *saulele*, adică parâtiaele ce legau vela, iar când totul a fost gata, am strigat din răsputeri, precum mi se poruncise $

— *Sus vela*!

Iar cei de pe punte înălţară verga şi vela, cu mine cu

tot, fiindcă n-am avut vreme să mă dau la o parte, într-atâta erau de zoriţi. Şi minune! am început să urc din ce în ce mai sus, călare pe vergă, care se înălţa parcă singură, iar de jur-împrejur nu se zărea niciun suflet. Deşi atunci nu-mi dădeam seama, mă aflam în mare primejdie, numai că era prea întuneric ca să-mi fie frică, măcar că mă simţeam destul de speriat din alte pricini. Mă ţineam însă bine, adeverind o veche zicală marinărească, precum că ultimul om care-o să cadă din arboradă e novicele venit de pe uscat, fiindcă el se agaţă zdravăn de parâme, pe când mateloţii hârsiţi sunt mai puţin prevăzători şi uneori plătesc pentru asta cu viaţa.

După această performanţă, am coborât grabnic pe punte, unde Max, neamţul, m-a felicitat pe limba lui. Omul acesta era poate cel mai bun din fire dintre toţi marinarii; în orice caz, se purta mai bine cu mine decât ceilalţi, aşa că merită să vorbesc despre el!

Max era un holtei bătrân, foarte tipicar şi pedant în privinţa îmbrăcămintei şi tare mândru de cunoştinţele lui nautice, deşi avea nişte idei învechite, dogmatice, despre îndatoririle unui „mys”. pe mare. Părul, favor iţii şi obrajii i-erau de hn roşu aprins şi, cum purta o bluză roşie, părea cel mai inflamabil om pe care-l întâlnisem vreodată.

Iar firea nu-i dezminţea înfăţişarea: se aprindea foarte repede, fiind în stare, la auzul unui simplu cuvânt, să izbucnească în rafale de vorbe urâte.» şi înjurături. Tocmai Mâx pusese la cale, în repetate rânduri, acele conspiraţii împotriva lui Jackson, despre care am pomenit; deşi, de fiecare dată, sfârşise prin a i se supune, aducându-i un omagiu, nu lipsit de anumite rezerve, mârâite printre dinţi.

Max arăta uneori oarecare interes pentru soarta mea şi-mi vorbea adesea despre impresia jalnică pe care-aş fi făcut-o la Liverpool, îmbrăcat în zdrenţele mele, «şi despre ruşinea ce aş fi abătut-o asupra întregii marine comerciale

americane; căci, aidoma tuturor marinarilor europeni angajaţi în flota americană, Max se arăta destul de mândru de naturalizarea lui ca yankeu, iar dac-ar fi putut, ar fi fost bucuros să treacă drept un american get-beget.

Dar, deşi gândul că i-aş putea face de ruşine patria de adopţiune îl necăjea, nu s-a oferit niciodată să-mi amelioreze ţinuta vestimentară, împrumutându-mi ceva din propria-i garderobă, foarte bogată. Aidoma multor altor voitori de bine, se mulţumea să acorde simpatie. Max se arăta, de asemenea, nerăbdător să ştie dacă dansez, fiindcă, în caz contrar, aş fi făcut de ruşine echipajul când acesta ar fi intrat în vreunul din localurile marinăreşti de pe ţărm. Cel puţin în această privinţă i-am putut risipi temerile.

Era foarte cârcotaş de felul lui şi cusurgiu şi mă muştruluia deseori pentru vreun defect sau altul; dar în această privinţă nu era singurul, fiindcă mai toţi îşi virau ba un deget, ba câte o mină întreagă în aluatul nefericitei mele fiinţe.

XVII

Bucătarul şi stewardul

Am trecut pe lângă coastele Newfoundlandului într-o duminică ceţoasă şi ploioasă. De atâta ceaţă, abia se mai zărea apa, şi totul părea atât de plat şi de liniştit, încât aproape c-aveam impresia că ne întorsesem la New York şi că ne aflăm iarăşi la poalele Wall-street-ului, în amurgul unei zile ploioase. Punţile chifteau de umezeală, încât parc-am fi stat pe acoperişul unei case, sub o aversă cumplită.

Da, era o duminică oribilă, şi mulţi dintre marinari, simţindu-se împunşi de junghiuri reumatice, îşi puseră surtucele pe ei. Cât despre Jackson, îşi tot freca spinarea, mârâind ca un câine.

Încercam să-mi amintesc toate duminicile plăcute şi însorite, petrecute pe uscat, şi căutam să-mi imaginez ce făceau acum ai mei acasă. La ora asta domnul Bridenstoke,

vechiul prieten al familiei, intra, poate, pentru o clipă la noi, cu bastonul lui cu canaf şi măciulie de argint, aşa cum obişnuia să vină, între două slujbe, la biserică; mă întrebam dacă se interesa de mine.

Dar încercarea mea era zadarnică: nici nu-mi puteam închipui că-i duminică. Toate rămâneau aproape la fel: nu era nicio biserică în care să pot intra, niciun loc pe unde să mă pot plimba, niciun prieten la care să merg în vizită. Începusem să cred că trebuie să fie un soi de a doua sâmbătă, o sâmbătă ceţoasă, când băieţii de şcoală stau acasă şi citesc „Robinson Crusoe64.

Singurul om care părea să se simtă bine în ziua aceea era bucătarul nostru negru, care, potrivit unui invariabil obicei marinăresc, fusese poreclit „doctorul”.

De fapt, bucătarii sunt într-adevăr nişte „doctori”, ba chiar cei mai buni din lume: căci oare ce hapuri şi emeticuri puturoase ar putea aduce măcar pe jumătate foloasele şi sănătatea pe care-o aduc omului ciozvârtele de miel cu mazăre verde, preparate de bucătari primăvara? Sau fripturile de vită cu sos de afine, servite iama? Oare o doză de calomel şi de noptiţă ar putea face atâta bine? Oare o tizana poate pune pe picioare un om leşinat? Simţi oare vreo satisfacţie când înghiţi un praf? E drept că aceşti doctori ai tigăii îşi ucid uneori, prin îndopare, pacienţii, s-au le provoacă, cel puţin, o durere de cap. Ei, şi ce-i cu asta? N-are nicio importanţă. Dacă ei, cu leacurile lor binefăcătoare şi de zece ori mai plăcute, ne umplu din când în când nopţile cu chinuri, ce să mai spunem de crimele sociale săvârşite de Facultatea de medicină! Şi-apoi, când mori ucis de mâna unui doctor de hapuri, nu mori niciodată cu un gust plăcut în gură, aşa cum e cazul când eşti trimis pe lumea cealaltă de un doctor al tigăii, ci

ultima suflare îţi miroase a *revent1* şi a *ipecacuanha*[45]. Şi, pe lângă asta, câţi bani îţi cer dumnealor pentru scârbavnicele mese pe care ţi le servesc! Cu banii pe care-i dai pentru o reţetă de-a lor ai putea să mănânci împărăteşte un an întreg.

„Doctorul64 nostru era un om serios, aplecat spre filosofie, şi obişnuia să vorbească mult despre păcatul originar. În duminica aceea a stat toată dimineaţa lângă cratiţele lui, citind dintr-o carte foarte murdară şi soioasă, căci o ţinea prinsă într-o mică învelitoare de piele atârnată de butoiul unde păstra grăsimea scoasă din apa în care punea la fiert carnea sărată. Nu mi-a venit să-mi cred ochilor când am văzut că era o biblie.

Îmi plăcea să mă uit la el când se cufunda în lectură, mai ales că bucătăria era o încăpere destul de bizară; nu mai lungă de cinci picioare şi cam tot atât de înaltă, era doar o cutie menită să adăpostească soba, al cărei burlan ieşea pe acoperiş.

Înăuntru, o sumedenie de tingiri, şi de cratiţe, iar pe un perete se vedea şi o mică oglindă, la care obişnuia să se bărbierească; pe o policioară se zăreau uneltele de bărbierit, o perie şi un pieptene. În faţa sobei, foarte aproape de ea, se afla un fel de tăblie îngustă, pe care bucătarul obişnuia să şadă, cu picioarele foarte crăcănate, ca să nu şi le pârlească la foc. Acolo a stat şi în dimineaţa acelei duminici, cu biblia într-o mâna şi cu polonicul în cealaltă, amestecându-şi fierturile fără a-şi lua ochii de pe filele cărţii. Cititul trebuie să fi fost o operaţiune foarte anevoioasă pentru el, căci l-am auzit cum silabisea cuvintele, destul de tare, iar pe frunte îi curgeau stropi mari de năduşeală, ce cădeau, sfârâiind, pe soba încinsă.

---

4 Plantă originară din Tibet, a cărei rădăcină e întrebuințată în medicină ca purgativ, (n.t.).

5 Arbust originar din America de Sud, ale cărui rădăcini sînt. întrebuințate în medicină ca purgative, tonice etc. (n.t.)

Dar în ziua aceea părea uluit, şi nu-i de mirare, fiindcă citea un pasaj enigmatic din Cartea Cronicilor. Bănuindu-mă că ştiu să citesc, m-a chemat la el tocmai când treceam pe-acolo şi, după ce mi-a citit pasajul cu pricina, m-a rugat să i-l explic. I-am răspuns că era o taină pe care nimeni n-ar fi. putut să i-o explice, nici măcar un preot. Dar se vede că răspunsul meu Am l-a mulţumit pe bucătar, căci a continuat să mediteze asupra pasajului.

Era desigur enoriaş al uneia din acele congregaţii negre, care înfloresc la New York; ţin minte că, pe când mai eram încă în port, fusese vizitat de trei negri bătrâni, cu înfăţişare de preoţi, care pe lângă straiele lor bisericeşti, purtau nişte haine negre, de o croială specifică quaker-ilor, şi pălării de aceeaşi culoare, cu boruri late, iar la gât fulare albe; după ce-au stat de vorbă cu el în pragul bucătăriei mai bine de-o oră, au intrat înăuntru, închizând uşa; l-am auzit atunci pe unul dintre ei citind cu glas tare şi rostind o predică; după aceea cântară un psalm şi rostiră o binecuvântare, iar când uşa se deschise din nou, congregaţia ieşi buluc, foarte transpirată, pesemne din pricină că bisericuţa era atât de strâmtă, încât avea un singur scaun – şi acela lângă sobă!

Dar, în ciuda studiilor şi a meditaţiilor sale religioase, bătrânul folosea uneori un limbaj urât, mai ales în dimineţile reci, ploioase, când trebuia să se scoale în zori şi să facă focul în vreme ce valurile săreau peste copastie, năvălind până-n soba lui.

În asemenea împrejurări, nici nu era de mirare că-i mai scăpa câte o înjurătură, fiindcă până şi Iov şi-ar fi pierdut, cred, răbdarea, dac-ar fi fost pus s-aprindă focul în apă.

Deşi nu prea avea grijă de curăţenia ei, bucătarul ţinea foarte mult la bucătăria lui; Pe vreme frumoasă, îşi întindea în faţa uşii o haină veche, în chip de rogojină, şi înfigea în uşă un mic belciug, în chip de ciocănel, apoi îşi

scria numele; „Dl. Thompson”, cu o bucăţică de cretă roşie.

Oamenii spuneau despre el că locuieşte în *Piaţa Teuga*, peste drum de *Coloana Libertăţii*, din pricină că bucătăria se afla chiar în spatele arborelui-trinchet, foarte aproape de teugă.

Marinarii au un talent deosebit de a boteza lucrurile de pe bordul unui vas. Când, bunăoară, unul dintre ei e spânzurat, ceea ce se face întotdeauna legându-l de una din vergile mai joase, ei spun că omul „o ia în sus pe Uliţa Scării de Frânghie şi coboară pe Strada Cânepii”.

Domnul Thompson era bun prieten cu stewardul, un mulatru chipeş şi sclivisit, pe nume Lavender, care fusese cândva bărbier în West-Broadway. Am mai pomenit de turbanul falnic pe care-l purta. când eu şi domnul Jones l-am vizitat pe căpitan în cabina lui. Pe mare însă nu purta niciodată turbanul acela, ci umbla cu capul gol, fluturându-şi în vânt părul creţ, ca o perie dintre cele folosite la spălatul geamurilor şi botezate „căpătâna popii”.

Şi-l parfuma cu apă de Colonia, cu care era aprovizionat din belşug – rămăşiţe ale frizeriei din West-Broadway. Hainele lui, mai toate căpătate de la căpitanul unui vas de linie englezesc pe care slujise în numeroase curse, erau de modă veche şi vădeau toate croielile şi culorile posibile. Avea costume de culoarea vinului de Bordeaux sau de culoarea tabacului de prizat, jiletci de catifea roşie, pantaloni galbeni ca pucioasa, precum şi” mai multe costume negre, care, laolaltă cu faţa lui oacheşă, îl făceau să semene c-un preot, mai exact, c-un tânăr gentleman din Barbados pe cale de a fi hirotonisit.

Purta la degetul arătător un inel neobişnuit de masiv, încrustat, zicea el, cu un diamant veritabil – deşi era foarte tulbure şi arăta mai degrabă ca un ochi de sticlă. Era foarte mândru de inelul acesta şi făcea ce făcea şi-ţi vira sub ochi degetul arătător, chipurile ca să-ţi atragă atenţia

asupra vreunui lucru.

Era cam sentimental de felul lui, citea „Trei Spanioli46 şi „Charlotte Temple" şi purta în buzunarul de la vestă un smoc de păr creţ, pe care era gata oricând să-l arate oamenilor, ducându-şi batista la ochi.

În fiece zi, pe la asfinţit, când era vreme bună, bucătarul şi stewardul şedeau pe tăblia din bucătărie, rezemându-se unul de celălalt întocmai ca nişte fraţi siamezi, ca să nu cadă, fiindcă scândură era foarte scurtă; rămâneau aşa până seara târziu, fumând din pipă şi pălăvrăgind despre întâmplările petrecute peste zi în careu.

Câteodată domnul Thompson scotea biblia din cui şi citea un capitol pentru edificarea lui Lavender, despre care ştia că, pe uscat, era un petrecăreţ, aplecat spre toate păcatele tinereţii. îi citea despre Iosif şi nevasta lui Putifar şi i-l dădea pe Iosif ca pildă de om tânăr cu principii admirabile, pe care ar fi. trebuit să-l imite, ca să nu mari păcătuiască pe viitor. Iar Lavender îl asculta cu o mutră serioasă şi-i răspundea că ştie că totul e adevărat – recunoştea că-i un tânăr dezmăţat, da, zdrobise multe inimi, şi numeroşi ochi plângeau chiar în clipa asta pentru el la New York şi la Liverpool, la Londra şi la Havre. Dar ce putea face? Nu-şi făurise singur faţa frumoasă, părul bogat, trupul zvelt. Nu era *el* de vină, că, oriunde s-artfi dus, fetele întorceau capul după dânsul şi că le cădea cu tronc. Cu o mutră foarte gravă şi spăsită, stewardul se uita atunci în oglinjoară şi-şi trecea mâinile prin păr, aruncând o privire şi favoriţilor ca să vadă cum îi stau.

XVIII

Redburn se străduieşte să-şi cultive mintea; povesteşte despre un anume Blunt şi cartea lui de vise în după-amiaza duminicii despre care vorbeam, nefiind de cart, m-am gândit să-mi folosesc timpul liber pentru a-mi cultiva mintea.

Culcuşul meu se afla sus şi avea chiar deasupra lui un „ochi de pisică”, adică o ferestruică rotundă, de sticlă mată, menită să filtreze lumina de pe punte – o lumină cam tulbure şi cam îndoielnică; mă pomeneam adesea privind în sus, ca să văd dacă nu cumva „ochiul de pisică” fusese scos fără veste, fiindcă, ori de câte ori călca cineva pe punte, se făcea întuneric o clipă; alteori era aruncat deasupra ferestruicii câte un colac de parâme care rămânea acolo până mă-mbrăcam eu şi mă duceam să-l dau la o parte. Întreruperile astea mă enervau din cale afară când eram cufundat în lectură.

Totuşi eram bucuros să am chiar lumina asta sărăcăcioasă, în vizuina sumbră, în care ne viram ca iepurii în covrul lor; cel mai fericit mă simţeam în acele momente când colegii mei dormeau, iar eu puteam sta culcat pe spate şi citi, într-o relativă linişte şi singurătate.

Citisem două cărţi, luate cu împrumut de la Max, care le moştenise el însuşi de la matelotul care sărise peste bord şi ale cărui efecte fuseseră împărţite între marinari. Una era o carte despre naufragii şi alte catastrofe petrecute pe mare, iar cealaltă era un volum negru şi masiv pe a cărui copertă scria cu litere mari, aurite: DELIRIUM TREMENS – un tratat popular despre boala astfel numită; ţin minte că mai văzusem unele exemplare în librăriile marinăreşti de lângă Piaţa Fulton şi de pe South-street, din New York.

Dar în duminica aceea am luat o altă carte, din care speram să trag mult folos şi temeinică învăţătură. Mi-o dăruise chiar domnul Jones, care avea o bibliotecă întreagă şi care scosese cartea dintr-un raft de sus, unde zăcea plină de praf. Dăruindu-mi-o, îmi spusese că, deşi plecam pe mare, nu trebuia să uit însemnătatea unei bune educaţii; căci, adăugase el, nu există în viaţă situaţii, fie ele cât de triste sau nenorocite, în care să nu găseşti un răgaz pentru a-ţi cultiva mintea şi a te instrui în ştiinţele

exacte. Şi-mi mai spusese că, deşi plecarea mea pe mare ca simplu matelot, la o vârstă atât de fragedă, părea într-adevăr un început cam modest pentru perspectivele mele de viitor, ea avea desigur să-mi priască, dându-mi în orice caz, dacă voi avea grijă de mine însumi, o sănătate robustă, ceea ce nu e de dispreţuit, fiindcă mulţi oameni foarte bogaţi şi-ar da toate acţiunile şi ipotecile lor pentru robusteţea mea tinerească.

Mai adăugase că nu trebuie să mă aştept la o carte uşoară, menită numai să mă distreze, ci că voi găsi într-însa un divertisment îngemănat armonios cu instrucţiunea cea mai aleasă; deşi s-ar putea ca la început să mi se pară plicticoasă, cartea asta îmi va prilejui curând, dac-o voi citi cu luare aminte, satisfacţia de a-i descoperi farmecul ascuns şi subtilităţile neprevăzute, ba s-ar putea chiar să-mi dezvăluie vreun mijloc real de a remedia sărăcia familiei mele, redându-i rangul în societatea celor bogaţi...

Spunând acestea, îmi întinsese cartea, pe a cărei copertă am putut citi, după ce-am suflat praful de pe ea:

„AVUŢIA NAŢIUNILOR de ADAM SMITH”. Nefiine mulţumit de titlu, mi-am aruncat privirea asupra paginii de gardă şi am văzut că era vorba de o „Cercetare asupra naturii şi cauzelor pomenitei avuţii”. Privind ceva mai jos, am văzut că volumul fusese tipărit la Aberdeen; şi socotind că un lucru din Scoţia, deci dintr-o ţară străină, trebuia neapărat să-mi placă, l-am mulţumit domnului Jones din inimă, făgăduindu-i că voi citi cu atenţie cartea.

Acum, în culcuşul meu, am început s-o citesc metodic, de la prima pagină, hotărât să nu admit ca privirile aruncate mai înainte prin ea să mă împiedice a mă apropia temeinic de esenţa cărţii, despre care credeam că ascunde un soi de piatră filosofală sau un talisman secret în stare să transforme până şi smoala şi catranul în aur şi argint.

Când am început să – citesc primul capitol, intitulat

„Despre cauzele sporirii forţei productive a muncii”, viziuni plăcute, deşi cam vagi, despre un viitor îmbelşugat, au prins a pluti prin faţa ochilor mei. Frazele erau uscate ca pesmeţii şi ca brânză. Şi titlul, tot aşa; dar fiind vorba doar de capitolul introductiv, mi-am spus că marea taină avea negreşit să mi se dezvăluie dacă voi citi mai departe. Am citit, aşadar, despre „salarii şi profiturră fără a trage eu însumi vreun profit din cazna lecturii.

Totul era din ce în ce mai sec, până şi filele miroseau a rumeguş, încât am simţit nevoia să beau puţină apă; după care, am continuat să citesc. În curând mi-am spus că trebuie să mă las păgubaş; mă gândeam că vechiul joc de table, pe care-l aveam acasă şi pe cutia căruia scria „Istoria Romei”, era cam la fel de substanţial şi, în orice caz, mult mai distractiv. Mă întrebam dacă domnul Jones citise vreodată cartea – nu puteam să uit că se urcase pe-un scaun ca s-o scoată din raftul acela prăfuit, ceea ce era cam suspect.

Mai interesant era ceea ce scria pe filele albe ale cărţii; întorcându-le spre lumină, am dat peste următoarea inscripţie, făcută cu creionul şi pe jumătate ştearsă: „Jonathan Jones, de la bunul său prieten Daniel Dods, 179866. Aşadar, cartea aparţinuse probabil tatălui domnului Jones, şi mă întrebam dacă măcar el o citise vreodată sau dacă, în genere, o citise cineva, fb măcar autorul însuşi, deşi se spune că autorii nu-şi citesc niciodată operele, socotind că-i destul că le-au scris.

În cele din urmă am adormit cu cartea în mână; în viaţa mea n-am dormit atât de adânc. Drept care, aveam s-o înfăşor în haină şi s-o folosesc în chip de pernă, căci pentru asta era foarte bună. E adevărat că uneori mă trezeam cu o senzaţie ciudată, de stupoare, dar fireşte că nu cartea putea fi de vină.

Fiind vorba de cărţi, e cazul să povestesc aici despre un marinar pe nunie Jack Blunt şi despre cartea lui de yise.

Jackson, care părea să ştie totul despre toate colţişoarele din lume, obişnuia să-l cicălească pe Jack, poreclindu-i „Cockney irlandez”, de unde am înţeles că Jack se născuse în Irlanda, dar studiase la Londra, undeva pe lângă Radcliffe Highway. Vorbea însă fără pic de accent irlandez.

Era un bărbat ca la vreo douăzeci şi cinci de ani (deşi, privindu-l din spate, îl puteai lua drept un omuleţ bătrân) şi avea o înfăţişare ciudată; braţele şi picioarele i-erau foarte butucănoase, rotunde, scurte, îndesate, încât, atunci când se îmbrăca cu mantaua-i largă, cu bereta pusă pe ochi şi cu cizmele-i trase până la genunchi, semăna c-un marsuin gras, ridicat în două labe. Avea o faţă rotundă, ca de morsă, şi cam aceeaşi expresie: jumătate omenească, jumătate indescriptibilă. Una peste alta, era un băiat bun, aplecat niţeluş spre un punct de vedere romantic asupra vieţii pe mare; cânta cântece despre sirene duioase, îndrăgostite de pescari tineri şi chipeşi sau de scafandri pescuitori de stridii. Repeta mereu o poveste tristă despre un marinar de pe-un vas militar, care, în timpul ultimului război, se îndrăgostise nebuneşte de o fată din Portsmouth şi, deznădăjduit, se aruncase în focul uneia din canonadele desfăşurate în bătălia navală dintre „Guerrière” şi „Constitution”. Mai spunea şi o poveste absurdă despre un soi de zână a mării, care obişnuia să-l sâcâie mereu pe-un comandant de vas.

Crrindu-i într-una iscălitura ca s-o arunce în nu ştiu ce fiertură vrăjită, menită să alunge scorbutul.

Credea în tot felul de farmece şi, uneori, când marea era calmă, îl auzeam murmurând nişte cuvinte irlandeze bizare: invoca vânturile prielnice.

Ne povestea adesea despre discuţiile pe care le avusese la Liverpool cu o ghicitoare, o negresă bătrână pe nume de Squak, a cărei locuinţă era foarte frecventată de marinari; ghicitoarea avea două pisici negre, cu nişte ochi

neobişnuit de verzi şi care purtau tichii de noapte pe rup; pisicile astea şedeau tacticos pe-o masă cu piciorul ca o gheară, alături de bătrâna vrăjitoare, când aceasta îi lua muşteriului pulsul, ca să-i ghicească viitorul.

Blunt avea o hălăciugă de păr des şi stufos, dar care, nu se ştie din ce pricină, îi încărunţea repede, încât bietul de el arăta acum, în această stare intermediară, ca şi cum ar fi purtat o cuşmă din blană de viezure.

Faptul că părul îi încărunţise pe capul său tânăr îl tulburase şi-l năucise într-atâta pe Blunt, încât ajunsese să creadă că vreun duşman îi făcuse farmece; iar acel duşman, zicea el, era un bătrân matelot, proprietarul unui han marinăresc din Marsilia, care Blunt îl jignise odată de moarte, dobo. rândul la pământ într-o încăierare.:

Pe când se afla la New York, constatase că părul îi încărunţeşte din ce în ce mai mult şi că toţi prietenii săi, precum şi femeile, râd de el, spunându-i că-i un moşneag c-un picior în groapă; drept care, într-o noapte, se dusese la un farmacist, îi spusese ce se-ntâmplă şi-l întrebase dacă poate face ceva pentru el. Farmacistul îi dăduse numaidecât o sticlă de-un litru, cu o etichetă pe care scria: „ULEI DE TRAFALGAR pentru reînviorărea părului”, îi luase un *dolar* şi-i spusese că, după folosirea acestei sticle, dacă nu va avea niciun efect, trebuia să încerce o a doua sticlă, denumită „BALSAMUL PARADISULUI sau ELIXIRUL BĂTĂLIEI DE LA COPENHAGA44. Aceste nume sonore de bătălii navale îl încântau pe Blunt, care nu se îndoia câtuşi de puţin de eficacitatea leacurilor cumpărate. – …

Am văzut cele două sticle; pe una dintre ele era *6* gravură înfăţişând un tânăr cu părul cărunt: stând în picioare în mijlocul unei odăi, cu halatul de noapte pe el şi – cu ochii închişi, îşi aplica pe cap, cu amândouă mâinile, elixirul, în vreme ce pe patul de-alăthri se zărea o sticlă cât toate zilele, cu eticheta „BALSAMUL PARADISULUI *, la

vedere. Din textul de sub desen reieşea că acest tânăr cu părul cărunt era atât de pasionat de uleiul lui de păr şi atât de convins de virtuţile-i tămăduitoare, încât se dăduse jos din pat chiar în somn, mersese pe bâjbâite la dulăpior, apucase preţioasa sticlă, îşi unsese părul cu ulei, apoi se întorsese în pat, iar a doua zi dimineaţă se trezise fără să-şi amintească nimic. Lucru de mirare! Dar şi mai de mirare era faptul că autorul legendei ajunsese să cunoască o întâmplare despre care însuşi protagonistul ei nu ştia nimic la care nu mai asistase nimeni altcineva.

De trei ori pe zi Blunt îşi ungea sistematic părul; dar, deşi prima sticlă se golise repede în urma acestui tratament sârguincios, iar cea de-a doua era pe jumătate goală, el încă şi-l mai aplica, sperând că, până va ajunge la Liverpool, strădaniile lui vor fi încununate de succes. Şi era foarte încântat că această transformare treptată va fi vizibilă încă pe când vom mai fi pe mare, scutindu-l astfel de remarcile veninoase ale celor de pe ţărm; semăna în această privinţă cu filfizonii care se duc undeva la ţară când vor să-şi lase favoriţi. Obişnuia adesea să-i întrebe pe colegii lui dacă n-au observat cumva vreo schimbare la el, iar dacă da, în ce măsură. Ca să spun adevărul, se produsese o mare schimbare la el, din pricina abuzului de ulei, la care se adăuga neglijenţa totală ce-l caracteriza: neperiindu-şi şi nepieptănându-şi părul, acesta ajunsese să semene cu coama încâlcită a unui Cal sălbatic, o coamă negricioasă şi lucioasă la culme.

Pe lângă colecţia lui de loţiuni capilare, Blunt îşi mai luase cu el numeroase cutiuţe cu hapuri, cumpărate de la un medic naval din New York, care, cu ajutorul unor afişe lipite pe stâlpii de pe cheu, îi anunţa pe marinari că dă consultaţii în fiece luni şi vineri dimineaţă, între orele zece şi douăsprezece, la colţul dinspre nord-est al Pieţei Catharine – consultaţii, gratuite, cu leacuri cu tot.

Nu ştiu dacă Blunt se credea sau nu bolnav de

dispepsie, dar la micul dejun lua totdeauna câte trei pilule, odată cu cafeaua; cam la fel cum procedează cei din Iowa când bântuie vreo epidemie de friguri galbene: în hotelurile de-acolo se pune pe masă, alături de sticluţele cu piper şi cu muştar şi alături de cutia cu scobitori, câte o sticluţă cu ulei de ricin în care înoată nişte pilule albastre. E drept că în ţinuturile alea din vest oamenii sunt foarte ageamii şi neciopliţi. De mai multe ori Blunt se servea şi cu câte un pahar de săruri purgative, deoarece, aidoma multor altor marinari, nu pornea niciodată la drum fără o provizie îmbelşugată de asemenea săruri. Adesea îşi lua aceste leacuri, îmbrăcat într-o haină udă, şi se ducea apoi pe punte, să-l bată ploaia. Dar asta nu-i nimic pe lângă ceea ce fac alţi marinari, care, odată ajunşi în largul Capului Horn, se doftoricesc cu calomel în timp ce sunt de cart. În legătură cu asta s-ar putea spune unele poveşti îngrozitoare, dar mă abţin.

Pentru un om al uscatului, un consum de săruri atât de abuziv ca acela practicat de Blunt ar putea avea efecte mortale). dar pe mare, acrul sărat şi apa sărată te împiedică să răceşti aşa de repede ca pe uscat. Eu însumi, fiind atât de prost îmbrăcat, mă duceam adesea ud leoarcă în culcuşul meu şi ieşeam după aceea pe punte, încins de năduşeală şi aburit ca o fleică friptă, dar nu păţeam nimic pentru că aveam asupră-mi vraja tinereţii şi a robusteţii şi eram imun la vătămările trupeşti.

E timpul să vorbesc însă despre Cartea Viselor. Blunt ţinea ascunsă într-un colţişor al cufărului său o cărticică nemaipomenită, cu o scoarţă roşie, mâzgălita cu tot felul de semne şi cifre astrologice şi pretinzându-se a fi un tratat complet despre Arta Divinaţiunii, astfel încât până şi cel mai de rând marinar o putea învăţa de unul singur.

Era, chipurile, acelaşi sistem cu ajutorul căruia Napoleon Bonaparte ajttpsese să se ridice de la gradul de caporal la rangul de împărat; de aceea i se şi spunea

„Cartea Viselor a lui Bonaparte44, deoarece magia ei consta în puterea de a tălmăci visele şi de a le aplica la prevederea viitorului; drept care, trebuiau luate anticipat toate măsurile de rigoare, ceea ce ar fi fost extrem de convenabil şi plăcut, dacă ar fi fost adevărat. Problemele erau formulate cu ajutorul cifrelor, într-un mod complicat şi bizar, înlesnit totuşi de un şir de tabele tipărite la sfârşitul cărţuliei aceleia, ceva în genul tablelor de logaritmi adăugate la sfârşitul Ghidului de navigaţie al lui Bowditch[6].

Blunt adora pur şi simplu această „Carte a Viselor a lui Bonaparte” şi era pe deplin convins că între scoarţele ei roşii, precum şi în propriile lui vise, se ascundeau toate tainele viitorului. În fiece dimineaţă, înainte de a-şi lua pilulele şi de a-şi aplica loţiuriile, se furişa din culcuş, până să se trezească ceilalţi, îşi scotea cărticica şi o bucăţică de cretă şi, încălecând pe cufărul lui, începea să-şi scarpine părul unsuros ca să-şi amintească visele fugare şi desena linii pe capacul cufărului, cajsi cum ar fi făcut socoteli pe-un răboj.

Deşi se pierdea, buimac, în labirintul cifrelor cabalistice din cărţulie şi nu pricepea nici măcar instrucţiunile pentru începători date în introducere – pentru că abia dacă ştia să citească – izbutea totuşi, până la urmă, când nu era întrerupt, să ajungă la o încheiere ce-l n-ulţumea. De aceea părea mai întotdeauna bine dispus, gândindu-se pesemne că-l aştepta un viitor de aur.

Într-o noapte însă ne-a trezit pe toţi, sărind din culcuşul lui, cu ochii ieşiţi din cap şi zbierând cu o voce răguşită:

— Băieţi, băieţi! Pregătiţi băncile, repede, repede!

— Care bănci? bombăni Max. Ce tot îndrugi?

— Băncile, băncile! strigă Blunt, fără să-l ia în scamă.

---

6 Nathaniel Bowditch (1773—1837) — astronom american, autorul unui ghid practic de navigație (The American Practicai Navigator); (n.t.)

Doborâţi copacii, băieţi, daţi o mână de ajutor, Ziua Judecăţii se apropie!

Dar în clipa următoare se vârî la loc în culcuş şi, bolborosind ceva în neştire, se potoli: vorbise în somn.

Am înţeles ce anume voise să spună prin „bănci” abia după aceea, când i-am auzit pe dqi marinari discutând dacă omenirea va *sta* sau va *şedea* la Judecata de apoi.

XIX

La un pas de dezastru

Cartea Viselor îmi aminteşte de o împrejurare când abia am scăpat cu viaţă.

Era într-o dimineaţă, foarte devreme; cei din cartul de la babord trebuiau să se odihnească de la miezul nopţii până la ora patru în zori. După ce s-a culcat şi a dormit câtva timp, Blunt s-a trezit brusc pe la ora trei dintr-un vis grozav de frumos, pe care voia să-l tălmăcească numaidecât. S-a dus, aşadar, la cufărul lui, şi-a scos uneltele şi a început să deseneze cifre pe capac. Deodată se auzi un răcnet înfricoşător, care-l făcu s-o ia la goană, speriat, şi ne trimise pe toţi, orbecăind, pe punte; nu ştiam ce se-ntâmplă, dar marinarii au un simţ acut al prifriejdiei, chiar şi în somn.

Când am ajuns pe punte, l-am văzut pe secund stând pe bompres şi răcnind „Vira! Vira!” spre un om ce se zbuciuma în apa neagră din faţa vasului. Se zărea, în aceeaşi direcţie, şi o lumină; apoi am desluşit coca neagră şi enormă a unei corăbii care venea pieziş spre noi, atât de aproape, încât i-am auzit pânzele fluturând în vânt, apoi un tropăit de paşi pe punte şi acelaşi strigăt, pe care-l scotea şi secundul nostru.

Peste câteva clipe am simţit că mi se taie răsuflarea, auzind mn trosnet, ca de copac doborât, şi numaidecât după aceea una din „săgeţile46 bompresului se smulse din lăcaşul ei; nu trecu mult, şi şcondrul se prăvăli peste bompres. Între timp, corabia aceea străină, care trecuse

pe lângă noi izbindu-ne. astfel, se mistuise în noapte şi n-aveam s-o mai vedem. Cred însă că şi ea suferise avarii, fiindcă îndată după ce s-a luminat de ziuă, am găsit bucăţi de greement străin amestecate cu ale noastre. Am reparat ce era de reparat, am înlocuit şcondrul sfărâmat cu unul de rezervă: toate corăbiile au asemenea piese de rezervă. *
– Cauza accidentului, care era cât pe ce să ne coste viaţa pe toţi, fusese moţăiala oamenilor puşi de veghe pe ambele vase. Secundul îl muştrului zdravăn pe marinarul care fusese de cart pe corabia noastră.

Fără îndoială că multe din vasele care nu se mai întorc acasă îşi găsesc pieirea în felul acesta; s-ar putea ca, uneori, două corăbii să se ciocnească aşa, în puterea nopţii, şcondru cu şcondru, şi să se scufunde în apa oceanului, aidoma a doi cerbi care se bat şi mor cu coarnele îngemănate.

Pe când mă aflam la Liverpool, o corabie frumoasă, ancorată lângă a noastră în docuri, porni la drum, după ce-şi luă încărcătura, ou destinaţia India; bătea o briză prielnică, şi întreg echipajul era încredinţat că va face o călătorie frumoasă. Dar peste vreo şapte zile se întoarse într-o stare de plâns: toată „partea de la tribord i-era sfărâmată, ancora de la tribord dispăruse odată cu o bună parte din parapet; toate vergile inferioare fuseseră rupte în aceeaşi direcţie, încât oamenii trebuiseră să improvizeze la repezeală altele, foarte urâte şi şubrede.

Când am văzut-o aşa, cu întreg tribordul distrus, dar cu babordul încă în stare bună, şi când mi-am amintit <bât de frumos arătase în ziua plecării din portul în care se întorcea acum atât de prăpădită, mi-am adus fără să vreau aminte de un tânăr din satul meu, care într-o dimineaţă plecase de-acasă vesel din cale afară pentru a fi adus către prânz cu toată partea dreaptă a trupului paralizată.

Se pare că vasul acela se ciocnise de o corabie străină, care, arborând toate pânzele în faţa unei brize

prielnice, îi atinsese razant tribordul, aducându-l în starea jalnică de acum.

Marinarii trebuie să fie cu ochii în patru când stau de veghe noaptea, cu toate că, precum bine ştiu, li se întâmplă cam des să moţăie şi să fie neatenţi, ceea ce nici nu-i de mirare, la urma urmei, fiindcă, deşi orice marinar a auzit de accidentele petrecute pe mare, şi deşi unii dintre ei au slujit poate chiar pe vasele accidentate, totuşi când te afli la bordul unei corăbii, noaptea, în mijlocul oceanului, şi n-ai mai văzut de săptămâni întregi nicio pânză, îţi vine greu să-ţi închipui că ar putea fi aproape vreuna. Iar când se apropie totuşi, ţi se pare de necrezut că un vas s-ar putea ciocni cu altul pe marea asta nemărginită, care scaldă Groenlanda într-un capăt al lumii şi Insulele Falkland la celălalt capăt. Posibilitatea unor mari catastrofe trece rareori prin mintea oamenilor neştiutori, cum sunt îndeobşte marinarii – căci oamenii aceştia n-ajung să cunoască, decât izbindu-se de ele, lucrurile pe care cei înţelepţi le cunosc, le prevăd şi pot deci să se apere de urgia lor. Chiar când ajung să le cunoască din experienţă, lecţia învăţată le foloseşte cel mult în ziua respectivă: proştii care propăşesc nu concep posibilitatea unei schimbări în rău, ei văd numai soarele de pe cer şi-şi spun că acesta e prea strălucitor ca să apună vreodată.

Şi tot astfel cum corăbiile cele mai vajnice şi mai sprinţare pot fi izbite pe neaşteptate, ca de un fulger, şi scufundate în timp ce-şi poartă, trufaşe, pânzele pe mare, anumiţi potentaţi, care şi-au acordat perfect planurile şi proiectele de viitor la vântul prielnic al vieţii şi care nu se gândesc nicio clipă la moarte sau la nenorocire, întâlnesc brusc în cale un obstacol neprevăzut şi se scufundă, se prăbuşesc în neant.

XX

Redburn e trimis într-o zi cu ceaţă să tragă clopotul şi zăreşte un cârd de elefanţi de mare

Ce-i stihia asta prin care plutim? Ce-i bezna asta palpabilă? Fumul care învăluie lumea, de parcă aceasta s-ar învârti pe axul ei ca o frigare aburindă?

E o ceaţă din Newfoundland, iar corabia noastră, care încă n-a ieşit din zona „Falezelor înalte44 e învăluită într-o ceaţă cum Londra n-a cunoscut nici în cel mai noiembrr cios noiembrie. Cronometrul pretinde că-i amiază, dar s-ar părea mai degrabă că-i miezul nopţii. Ceaţa e atât de deasă, încât, deşi avem un vânt bun, scurtăm pânzele de teama unor accidente. Mai mult încă, iată-mă pe mine, sărmanul Wellinghorough, cocoţat într-un fel de clopotniţă, aşa-numita *„coloană de irigă”*, în creştetul căreia trag clopotul ca la o înmormântare.

Clopotul ăsta e menit să vestească prezenţa noastră, avertizând celelalte nave să se ferească din drum.

Bing! *bang l* Dangătul răsună lugubru prin ceaţă.

Clopotul e verde de cocleală şi jilav de negură, iar funia scurtă cu care-l trag îmi alunecă mereu printre degete. Cu pălăria mea neagră, pleoştită, parc-aş fi „taurul gros, care trage vârtos” clopotele pentru a vesti moartea sărmanului prigor h

Un sistem mai bun decât clopotul a fost cândva pus la punct de un ingenios căpitan de vas, despre care-am auzit. Căpitanul acela avea la bord nişte porci tineri; odată, când vasul a intrat într-o ceaţă deasă, a pus câţiva oameni la capetele cocinii casă zgândăre animalele cu câte o prăjină; porcii au început să guiţe amarnic, ceea ce fără îndoială c-a salvat vasul, aşa cum gâştele au salvat Capitoliul.

Uneori din ceaţă ies sunetele cele mai stranii şi mai neobişnuite: bunăoară ca nişte suspine adânci. Ce-o fi? te întrebi. Suspinele astea sunt urmate de o izbitură puternică, de un vuiet de cascadă, ca şi cum vreun izvor ar fi ţâşnit pe neaşteptate din adâncul oceanului.

Aşezat la postul meu de observaţie, mă tot uitam,

încetând deocamdată să-mi fac datoria de clopotar. Deodată însă cineva strigă:

— *Balene, balene*! *Chiar* lângă *vas!*

Balene! Cine-ar fi crezut că eu, Wellinghorough, voi ajunge atât de aproape de ele? Nici măcar fratele meu nu mi-ar da crezare dacă i-aş spune! Lăsând din mână frânghia clopotului, de parc-ar fi fost un fier roşu, am dat fuga să privesc, şi iată la numai câţiva paşi de corabie pluteau patru sau cinci siluete lungi şi negre, ca nişte şerpi.

1 Aluzie la un vechi cântec de leagăn englezesc, al cărui erou, *Tommy Thumb*, e un prigor (*Cock-Robin*) omorât de o vrabie (n.t.).

Oare erau cu adevărat balene, adică dihăniile acelea monstruoase despre care auzisem? îmi închipuisem c-arată ca nişte munţi plutitori, ca nişte dealuri de carne – adevăraţi balauri care fac să se reverse apele peste uscat când coboară după hrană!

Am rămas profund dezamăgit văzându-le, o dezamăgire de pe urma căreia mi-am revenit cu greu. Mi-am pierdut toată stima pentru balene şi am început să mă cam îndoiesc de istoria lui Iona: într-adevăr, cum ar fi putut Iona să locuiască într-o casă atât de derizorie? Unde să se mişte în chichineaţa asta? Poate că totuşi, îmi spuneam, balena fiind, potrivit tradiţiilor rabinice, femelă, avea posibilitatea să se dilate ca să-l adăpostească pe Iona, aşa cum şarpele *anaconda* poate înghiţi un cerb, lăsându-i coarnele afară.

Dar, începând din acea zi, balenele au scăzut mult în stima mea.

Aşa se întâmplă întotdeauna. Dacă* citeşti despre catedrala Sâintul Petru şi te duci după aceea s-o vizitezi, mai mult ca sigur c-o vei socoti ca un pitic în comparaţie cu idealul tău înalt. Şi fără îndoială că Iona ar fi rămas el însuşi dezamăgit dacă, privind prin diafragma boltită de

deasupra pântecelui balenei, ar fi cercetat coastele ce-l împresurau ca nişte stâlpi. Un pântece destul de mare, fireşte, dar nu chiar atât de fabulos.

A doua zi ceaţa s-a ridicat, iar pe la prânz ne-am pomenit printre o sumedenie de bărci pescăreşti ancorate, bărci foarte mici, a căror privelişte mă făcu să mă gândesc la temeinicia acelei zicale marinăreşti, care spune, pentru a sugera un spaţiu strâmt sau *la limita*: „E ca o barcă de pescar; din trei paşi ajungi peste bord".

Plutind în drumul numeroaselor vase ce străbat oceanul între Anglia şi America, aceste mici ambarcaţiuni sunt uneori răsturnate şi şterse de pe faţa apei: strigătele marinarilor contenesc atunci, odată cu ultimul cerc al vârtej ului care le înghite. Trista lor soartă este adesea rezultatul propriei lor neglijenţe, ce-i face pe pescari să nu stea de veghe ziua şi să nu-şi ţină felinarele bine aprinse noaptea, aşa cum fac fecioarele înţelepte.

Cum voi mai vorbi despre „Falezele înalte" când voi descrie întoarcerea noastră acasă, voi spune doar că, la dus, am ajuns în apropiere de ele noaptea şi, pentru îne? asigura că suntem pe drumul cel bun, am aruncat sonda de adânc. Îndeobşte, aceasta are o lungime de peşte, trei sute de stânjeni, iar plumbul însuşi, care cântăreşte vreo patruzeci sau cincizeci de funţi, are la capătul de jos o gaură în care, înainte de a fi lansată sonda, e vârât puţin seu ca să poată aduce la suprafaţă o mostră din mâlul de pe fund spre a fi examinată de căpitan. Operaţiunea asta e numită „armarea plumbului".

Ne-am lansat sonda de adânc noaptea, iar operaţiunea a fost foarte interesantă, cel puţin pentru mine. În primul rând, înaintarea vasului a fost oprită; apoi, saula, vârâtă într-un butoiaş, a fost alezată pe puntea de comandă, spre interior, iar unul din marinari a dus, plumbul undeva în afara vasului, la capătul bompresului, şi l-a azvârlit hăt departe peste bord; plumbul s-a scufundat

şi, peste câteva clipe, saula a ţâşnit ca fulgerul din butoiaş/ Când ne-am dus s-o tragem înapoi, am rămas uimit de greutatea sondei – a trebuit să ne opintim din răsputeri ca s-o scoatem. Întreaga echipă de cart trăgea de saulă, care fusese înfăşurată în jurul unui scripete plasat încatargul de mizenă, ca şi cum ar fi fost vorba să scoatem un marsuin gras. Când a ieşit la iveală plumbul, cu ardeam să văd seul şi să arunc o privire mostrei de mâl culeasă de pe fundul mării; dar ceilalţi marinari nu păreau prea interesaţi şi-mi spuneau că numai un nătărău ar fi în stare să păstreze nişte boabe de nisip.

Am uitat să vorbesc de Gulf-stream, în care ne-am pomenit înainte de a trece prin zona; Falezelor înalte”. Faptul că navigam prin Gulf-stream ne-a fost demonstrat de însuşi căpitanul – care, după ce a poruncit să se scoată o găleată cu apă de mare, şi-a vârât termometrul în ea. În lipsa unei alge luate chiar din Gulf-stream, aceasta este proba cea mai obişnuită: temperatura. curentului e cu opt grade mai ridicată decât aceea a oceanului, iar temperatura oceanului este cu douăzeci de grade mai ridicată decât aceea din zona „Falezelor în alte \ Şi tocmai acestei neobişnuite şi ireductibile diferenţe de temperatură, îi atribuie numeroşi marinari ceţurile care bântuie pe coastele Noii Scoţii şi Newfoundlandului; dar de ce vremea e totdeauna atât de urâtă în zona Gulf-stream-ului, e un lucru care, pe câte ştiu, n-a fost încă niciodată explicat.

E o senzaţie ciudată să-ţi vâri degetul într-o găleată plină cu apă din Gulf-stream şi să constaţi că-i atât de caldă; ca şi cum Golful Mexicului, unde-şi are obârşia acest curent, ar fi un enorm cazan menit să ţină caldă apa Atlanticului de Nord, străbătut de curentul cu pricina pe o întindere de două mii de mile – întocmai cum unele săli mari sunt încălzite iarna cu ajutorul unor ţevi cu aer fierbinte. Cum lăţimea lui este în medie de circa două sute

de leghe, curentul ocupă o suprafaţă mai mare decât aceea a întregii Mediterane şi ar putea fi socotit un fel de Mississippi de apă fierbinte curgând în plin ocean, departe de ţărmurile Floridei, cu o viteză de o milă şi jumătate pe oră.

XXI

Un om de pe-o balenieri şi ţin om din flota de război

La vederea balenelor, despre care am pomenit în capitolul precedent, un matelot pe nume Larry, care până atunci fusese destul de tăcut şi de rezervat, din pricina nu ştiu cărui complex de inferioritate – deşi se îmbarcase pe vas ca „marinar calificat44 şi deşi-şi făcea foarte bine datoria – îşi lepădă dintr-odată sfiala. Când oamenii începură să discute despre balene, întrebându-se din ce specie erau, Larry îi lăsă să-şi desfăşoare ignoranţa, ascultându-i atent, apoi izbucni, uluindu-ne pe toţi cu temeinicile-i cunoştinţe despre pomeniţii monştri marini:

— Nu-s caşaloţi! Jeturile caşaloţilor nu-s aşa groase. Nu-s nici „Pântece de pucioasă44, căci dac-ar fi, n-ar sta atâta la suprafaţă; nu-s nici „Balene cocoşate”, căci n-au nicio cocoaşă, nici „Muchie-de-brici44 nu sunt, fiindcă una ea asta nu vine atât de aproape de-un vas; nu-s nici balene de Groenlanda, fiindcă nu ne aflăm în largul

Groenlandei, şi nu-s nici „balene normale”, căci n-ar fi drept să le zicem aşa. Nu, băieţi, vă spun că aste-a-s balene „Hocus-pocus”.

— Şi ce-s astea, mă rog? întrebă un marinar.

— Păi balene care nu pot fi prinse.

Întrucât acest Larry îşi făcuse ucenicia pe mare la bordul unei baleniere şi pornise de multe ori din Nantucket pe astfel de baleniere, nimeni în afară de Jackson nu se încumetă să-i conteste opinia, şi nici Jackson, de altfel, nu-l strânse prea tare cu uşa. Din ziua aceea aveam să ne bizuim cu toţii pe părerile lui Larry privitor la peştii întâlniţi în cale – căci marinarii de pe

baleniere sunt mult mai familiari cu minunile din adâncuri decât orice altă categorie de marinari.

Larry era la prima lui călătorie pe un vas din marina comercială, şi tocmai de aceea fusese atât de rezervat p. ina atunci: ştia prea bine că oamenii din marina comercială afişează îndeobşte o anumită superioritate faţă de „fierbătorii de spermanţet”, cum îi numesc, dispreţuitori, pe vânătorii de balene. Dar Larry se dovedise a. fi un băiat atât de inofensiv, care-şi înţelegea atât de bine menirea pe un vas, şi se arăta atât de prompt în executarea ordinelor, încât era scutit de ocările la care ar fi fost altminteri expus.

Era un om cam bizar de felul lui; îşi purta pălăria uşor înclinată peste şaua nasului, şi cum ochii i-erau veşnic plecaţi, îţi dădea totdeauna impresia că-ţi examinează ghetele când îţi vorbea. Îmi plăcea să-l aud vorbind despre nişte locuri fantastice din Oceanul Indian şi de pe coasta Madagascarului, unde poposise adesea în cursul expediţiilor sale pe baleniere. Iar această familiaritate cu viaţa naturală dusă de oameni în acele colţuri îndepărtate ale lumii, îl înzestrase pe Larry cu un dezgust sentimental faţă de societatea civilizată. Ori de câte ori i se ivea prilejul, el exalta plăcerile vieţii slobode şi uşoare de pe Oceanul Indian.

— Păi în *Madagasky* – zicea Larry, vorbind pe nas ca de obicei – oamenii nici ţiu umblă cu ţoale pe ei, n-au decât o funie la brâu. Ei nu mănâncă la anumite ore, ci înfulecă toată ziua, porci şi câini graşi. De culcat, nu se culcă nicăieri, în schimb moţăie mereu, ba mai se şi îmbată cu un rachiu prima-ntâi, făcut din nuci de cocos. Cât despre fumat, au un tutun grozav, să ştiţi. Aşa ţară, mai zic şi eu! La naiba cu America 1

La drept vorbind, acest Larry făcea unele insinuări perfide la adresa civilizaţiei. Într-o noapte, pe când eram amândoi de cart pe punte, mi-a şoptit:

— La ce foloseşte să fii un clin civilizat? Oamenii civilizaţi nu fac altceva decât să se vaiete şi să se smiorcăie. În *Madagasky* n-o să vezi metodişti dintr-ăia care zic că-i mustră cugetul, cum n-o să vezi nici vreun cerşetor păduchios sau vreun poliţai afurisit. Nu, băiete! Şi nici regi dintr-aceia cu degetele betegite de podagră. La naiba cu America!

Da, Larry făcea nişte aluzii foarte răutăcioase.

— Spune şi tu, Năsturel, o duci tu oare mai bine de când eşti un pin civilizat? mă întrebă el, apropiindu-se de mine şi privindu-mi ţintă cizmele ponosite. Da' de unde! Nu numai că n-o duci mai bine, dar o duci mult mai prost, Năsturel băiatule. Ascultă-mă pe mine, n-ai fi ajuns pe mare şi. n-ai fi dus viaţa asta de câine dacă n-ai fi fost civilizat, aşa să ştii. Civilizaţia te-a adus la sapă de lemn, cum m-a adus şi pe mine; aş fi putut să fiu un om mare în *Madagasky 1* Ce păcat! La naiba cu America!

Şi, trăgându-şi şi mai vârtos pălăria peste nas, Larry se depărta, îndurerat de falimentul total al trecutului, prezentului şi viitorului său.

În puternic contrast cu „Larry era un alt marinar, carex slujise pe un vas de război şi fusese poreclit „Tunule (46 fiindcă vorbea mereu de viaţa marinarilor din flota de război. Era un tinerel scund, cu o fată mică şi cu o hălăciugă de păr castaniu; purta o haină cu gulerul lat şi nişte pantaloni turceşti, după modă marinarilor de pe canoniere. Dar cel mai mult se mândrea cu picioarele lui, care erau foarte mici: ori de câte ori spălam punţile, fie chiar pe vreme rea, îşi scotea ghetele şi începea să ţopăie ca o raţă, răsucindu-şi degetele frumoase pentru a-şi arăta picioarele.

Slujise pe bordul *steamer-elor* militare în timpul războiului dus cu Seminolii în Florida, şi avea 6 mulţime de lucruri de spus în legătură cu navigaţia pe râurile de-acolo, pe ale căror maluri mlăştinoase stăteau la pândă piei-roşii.

Ţin minte o poveste despre nişte indieni ascunşi la oarecare distanţă de vas şi descoperiţi din pricină că unul dintre ei purta la gât o placă de tinichea ce strălucea în soare. Placa aceea îi fusese fatală indianului, pentru că „Tunuleţ” trăsese el însuşi în ea, iar glonţul pătrunsese în inima războinicului. O vânătoare de şobolani, asta fusese!

„Tunule (16 poposise cândva la Cádiz, trecuse şi prin Gibraltar, debarcase la Marsilia, făcuse plajă în Golful Neapole, mâncase smochine şi portocale la Messina şi-şi lăsase cu plăcere inima sfărâmată de o cucoană din Malta* Despre toate aceste lucruri vorbea ca un marinar romantic din flota de război, care văzuse lumea civilizată şi o îndrăgise, socotind-o un loc plăcut şi comod. Iată de ce el şi Larry nu puteau cădea niciodată de acord când vorbeau despre civilizaţie, despre starea de sălbăticie, despre Mediterana şi” despre *Madagasky*;

XXII

Corabia trece pe lângă o epavă

Ne mai aflam încă în zona „Falezelor înalte”, când o furtună năprasnică se abătu asupra noastră, o furtună cum nu mai văzusem până atunci şi cum nici nu-mi închipuisem vreodată că poate fi. Ploaia curgea şiroaie, iar găurile de drenaj n-ajungeau s-o facă să se scurgă de pe punţi. Braţând vergile, trebuia să ne bălăcim prin apa ce ne venea până aproape de genunchi şi pe care pluteau sumedenie de lucruri, ca schidurile în bazinul unui doc.

Această ploaie torenţială a fost urmată de o vijelie cumplită, pe care ne-am pregătit s-o înfruntăm terţarolând velele.

Vijelia izbucni, ca o herghelie de cai sălbatici fugind pe-un cimpmistuit de flăcări. Dar după ce-i făcu niscaiva temenele, viteazul nostru „Highlander44 se resemna şi, cu nasul în apă, începu să se târască aneyoie, croindu-şi drum printre-valurile albe ca laptele şi lăsând în urmă o dâră de spumă strălucitoare.

Era o privelişte înspăimântătoare; cu răsuflarea tăiată, abia mă mai puteam ţine pe picioare, într-atât de violentă era mişcarea vasului. În vreme ce mă bălăbăneam de colo până colo, ceilalţi marinari îşi băteau joc de mine, zicându-mi să am grijă să nu se răstoarne corabia şi sfătuindu-mă să iau un drug-două şi să le înfig în găurile de drenaj, ca să-i menţin echilibrul. Devenisem însă destul de înţelept ca să nu mai iau seama la asemenea vorbe, deşi marinarii n-aveau să mă scutească de ele de-a lungul întregii călătorii.

Când s-a potolit furtuna, am avut vreme bună pâhă-am ajuns în Mărea Irlandei.

În dimineaţa de după furtună, când marea şi cerul redeveniseră albastre, omul de pe catarg ne vesti că în partea de sub vânt se vede o epavă. Ne-am îndreptat spre ea, plini de curiozitate, iar căpitanul s-a suit în vârful catargului de mizenă, cu un ochean în mână. NU peste multă vreme, am trecut încet pe lângă epavă.

Era un *schooner* avariat şi plin de apă, care plutise desigur în derivă timp de multe săptămâni. Parapetele i-erau în mare parte distruse; ici-colo câte o pontila despica valurile care măturau puntea, aproape la acelaşi nivel cu marca; arborele-trinchet se rupsese la mai puţin de patru picioare de la temelia lui, iar rămăşiţa-i sfărâmată arăta ca ciotul unui brad doborât într-o pădure. Ori de câte ori epava se rostogolea pe valuri, i se căsca la vedere tambuchiul principal, care se umplea numaidecât după aceea, scufundându-se în apa gâlgâitoare.

În vârful ciotului arborelui-maestru, cam la vreo zece picioare deasupra punţii, părea prinsă în cuie un fel de mânecă, pesemne rămăşiţa unei tunici agăţate acolo de echipaj pentru a semnaliza ceva, dar smulsă şi sfâşiată de vânt.

Trei mogâldeţe negre-verzui, ca nişte smocuri mari de iarbă, aplecate peste balustrada-pupa, se legănau la

fiece ruliu, deşi altminteri păreau nemişcate. Am. văzut că ocheanul căpitanului era îndreptat spre ele şi l-am auzit spunând:

— Trebuie c-au murit de mult.

Erau nişte marinari, care se legaseră pesemne de balustradă ca să fie mai în siguranţă, dar, de bună seamă, muriseră de foame.

Urmărind aţâţat scena, mă gândeam că, mai mult ca sigur, căpitanul va trimite o barcă pentru a scufunda cadavrele şi pentru a încerca să afle ce se întâmplase cu acel *schooner*. Dar nu ne-am oprit de loc, ci ne-am văzut de drum, fără să fi aflat măcar numele vasului, deşi toţi erau de părere că trebuie să fi fost un cargo de cherestea din New Brunswick.

Marinarii nu se arătară câtuşi de puţin surprinşi de faptul că afurisitul de căpitan nu trimisese o barcă spre epavă, însă pasagerii de la clasa a doua îşi exprimară indignarea faţă de ceea ce considerau a fi o „barbarie”. În ce mă priveşte, eram, fireşte, uimit şi contrariat de indiferenţa căpitanului, dar experienţa avea să mă înveţe că o asemenea comportare e foarte obişnuită pe mare, deşi, bineînţeles, nu şi atunci când pot fi salvate vieţi omeneşti.

Ne-am văzut, aşadar, de drum, lăsând în urmă epava să lunece în derivă, ca o grădină pentru scoici şi ca o jucărie pentru rechini.

— Ia te uită! exclamă deodată Jackson, aplecându-se peste copastiş şi tuşind. Ăsta-i un coşciug marinăresc. Ce părere ai, Năsturel? îţi place? N-ai vrea să faci o plimbare cu morţii ăia? Aşa-i c-ar fi grozav?

Şi încercă din nou să râdă, însă nu putu din pricina tusei.

— Nu râde de nenorociţi! ăia – îl repezi Max, cu o mutră gravă. Le vezi doar trupurile, dar sufletele lor sunt mai departe acum decât Capul Bunei Speranţe.

— Buna Speranţă, Buna Speranţă! răcni Jackson, cu un rânjet înfiorător, maimuţărindu-l pe neamţ. Nu mai au nicio speranţă, bătrâne, s-au înecatără şi-au mierlit, cum o s-o mierlim şi tu, şi eu, Max, într-una din nopţile astea întunecoase.

— Ba nu – protestă Blunt – toţi marinarii sunt mântuiţi! Ei trec prin multe furtuni pe pământ, dar sus în ceruri îi aşteaptă vreme bună.

— De unde-ai mai scos-o şi pe-asta, grecule? Din Cartea Viselor aia a ta? strigă Jackson, tuşind. Nu-mi mai vorbi mie de ceruri, e-o minciună, o ştiu bine, iar ăi de cred în ea sunt nişte zevzeci. Îţi închipui cumva, grecule, că pentru *tine* e-un cer? Crezi c-au să te lase acolo pe *tine*, cu mâinile astea mânjite de catran şi cu părul ăsta dat cu ulei? Văleleu! Când vreun rechin o să te-ngliită într-una din zilele astea, o să vezi tu ce-nseamnă să mori, „Cockney irlandez44 ce eşti! Da, o să fii înghiţit întocmai ca unul din hapurile tale! Tare mi-ar plăcea să văz tot vasul ăsta înghiţit de maelstrom, ca o cutiuţă cu prafuri. Asta doză, mai zic şi eu!

Şi spunând acestea, se depărta, cu mâinile la piept şi tuşind de parcă i-ar fi sunat ceasul.

Jackson părea din zi în zi mai bolnav, atât trupeşte cât şi sufleteşte. Vorbea rareori, mai mult ca să contrazică, să batjocorească sau să înjure; şi deşi faţa i-era din ce în ce mai străvezie, ochii lui păreau tot mai aprinşi, ca şi cum ar fi vrut să-i lase arzând peste cadavrul lui, aidoma unor candele.

Cu toate că nu călcase niciodată într-o biserică şi n-avea habar de creştinism – în orice caz, nu mai mult decât un pirat malaez – şi cu toate că nu ştia carte de loc, era în chip spontan ateu şi necredincios; în lungile nopţi de cart se băga în discuţii aprinse, ca să demonstreze că nu există pe lume nimic în care să poţi crede, nimic vrednic de a fi iubit, nimic pentru care să merite să trăieştici numai

lucruri urâte şi vrednice de ură. Era un nebun deznădăjduit şi, întocmai ca un indian sălbatic – eu care şi semăna, cu faţa lui tăbăcită şi cu pometţii proeminenţi – ai fi zis că-i certat cu cerul şi cu pământul. Un adevărat Cain plutitor purtând pe fruntea-i galbenă semnul unui blestem de nepătruns şi hotărât să corupă şi să sfâşie orice inimă ar fi bătut lângă el.

Dar omul părea să ascundă într-însul mai multă suferinţă decât ticăloşie, iar însăşi ticăloşia lui părea să izvorască din suferinţă. Şi/ în ciuda hidoşeniei lui, avea uneori în priviri o expresie negrăit de jalnică şi vrednică de plâns; chiar dacă au existat momente când aproape că l-am urât, totuşi niciodată nu mi-a inspirat cineva atâta milă cită mi-a inspirat acest Jackson.

XXIII

Unpasager ciudat şi o fată misterioasă

Până acum n-am prea vorbit despre pasagerii de pe corabia nqastră. Dar înainte de a înomeni, măcar în treacăt, despre ei, se cuvine să ştiţi că „Highlander” nu era un pachebot care naviga între New York şi Liverpool la anumite intervale, făcând legătura cu alte pacheboturi surori. Nu! Era doar ceea ce se numeşte un vas comercial, care pornea la drum fără un program precis, după bunul său plac, neavând niciun fel de obligaţii, deşi New York-ul şi Liverpool-ul erau singurele sale ţinte. Navele comerciale care nu sunt nici pacheboturi, nici transoceanice sunt îndeobşte numite de marinari *vase de tranzit*, ceea ce înseamnă că ele sunt azi aici, mâine altundeva, aidoma clinilor de pripas.

Personal, n-aveam de ce să regret că nu lucram pe bordul unui vas transoceanic, fiindcă, din ceea ce-mi spuseseră unii marinari care navigaseră pe asemenea vase, reieşea că echipajul lor se speteşte muncind ca să facă faţă termenelor presante şi ca să le menţină reputaţia de vase rapide. Iată de ce, deşi sunt cele mai bune nave cu

putinţă, construite cât se poate de temeinic din cele mai bune materiale, ajung totuşi, după câţiva ani de goană cu vântul în faţă, să-şi şubrezească sănătatea – întocmai ca tinerii prea robuşti care îşi trăiesc prea grăbiţi anii tinereţii – şi să fie vândute pe-o nimica toată, îndeobşte oamenilor din Nantucket, New Bedford şi Sag Harbor, care le repară şi le echipează pentru vânătoarea de balene.

Aşa se face că, un vas care altă dată transporta ca turişti, spre Liverpool sau Londra, nişte domni şi doamne vesele şi elegante, ajunge să transporte cu timpul nişte harponişti care se duc în Pacific, ocolind Capul Horn. Cabina cu pereţi de mahon şi arţar, care adăpostea cândva mese de joc făcute din lemn de palisandru şi ibrice de cafea strălucitoare, şi în care scânteiaseră odinioară atâtea sticle de şampanie şi atiţia, ochi, adăposteşte acuga vreun căpitan ciolănos din Martha’s Vineyard, care, ajungân (i în Golful Insulelor din Noua Zeelandă, invită la masă o) droaie de sălbatici şi şefi de trib goi-goluţi; pe când căpitanul pachebotului făcea onorurile de gazdă în faţa unor literaţi, a unor vedete de teatru, a unor principi străini şi a unor gentlemani bogaţi şi cultivaţi, care, în timpul croazierelor lor transatlantice, obişnuiau să bârfească, să vorbească despre politică sau să spună glume. Chiar şi puntea de comandă, pe care se plimbau aceste persoane simandicoase, e strivită acum de câte un cap. enormi de caşalot şi de uriaşe cantităţi de spermanţet; şi peste tot miroase a untură de peşte. *Sic transit gloria mundi I Aşa* se stinge fala şi slava pacheboturilor! E ea şi cum un importator de mătăsuri franţuzeşti ar da faliment sit s-ar apuca să fiarbă săpun.

Nefiind, aşadar, un vas transoceanic, „Highlander44 nu prea avea destule cabine pentru pasageri – cred că nu erau mai mult de cinci-şase, cu câte două sau trei paturi, în orice caz, acum avea la bord un singur pasager de cabină reglementar, adică o persoană care să nu-l fi cunoscut

dinainte, pe căpitan, care să-şi fi plătit biletul şi care să se fi îmbarcat, du bagajul, ca un om de afaceri.

Acel pasager solitar era un omuleţ foarte scund, care nu vorbea niciodată cu nimeni şi căruia căpitanul îi vorbea foarte rar.

Era, poate, un reprezentant al şcolii de surdo-muţi din New York, care se ducea la Londra să ţină o conferinţă la Exeter Hall, despre semnele Timpului.

Părea totdeauna cufundat în gânduri negre; şedea pe covertă, cu braţele încrucişate şi cu capul atârnându-i pe piept, apoi se ridică şi privea în direcţia vântului, ca; şi cum ar fi descoperit brusc vreun prieten. Dar se retrăgea numaidecât, cu o mutră dezamăgită, în cabina lui, unde-l puteai vedea prin ferestruică stând într7 o poziţie ciudată, cu fundul vârât în pat şi cu capul, braţele şi picioarele afară: medita adânc, cu degetul arătător la nas. N’a-l vedeai niciodată cufundat în lectură, nu juca niciodată cărţi, nu „fuma, nu bea vin; nu făcea conversaţie şi nu-şi mânca niciodată desertul la prânz.

Părea un adevărat microcosm, o mică lume autonomă, care nu simţea nevoia să apeleze la contribuţiile universului înconjurător. Se emiteau o sumedenie de ipoteze în legătură cu el: cine era şi cu ce se ocupa? Marinarii, care sunt întotdeauna curioşi să afle asemenea lucruri şi care-i critică pe pasageri mai mult decât îşi dau aceştia seama, îşi storceau creierii ca să găsească explicaţii – dintre care unele erau pe cât de bizare, pe atât de caracteristice.

Unul dintre marinari spunea, de pildă, că omuleţul e un curier misterios care transporta la curtea Angliei mesaje secrete; alţii opinau că-i un doctor ambulant sau un subehirurg, dar n-am aflat niciodată de ce credeau asta; alţii afirmau că trebuie să fie ori un bigam fără scrupul, care fugea de ultima-i nevastă şi de copilaşii săi, ori un mare escroc – falsificator, spărgător de bancă sau tâlhar –

care se întorcea în patrie cu prada lui. Un marinar era de părere că omuleţul ar putea fi un asasin englez, copleşit de remuşcări, care se întorcea în ţară pentru a face mărturisiri complete şi a muri în ştreang.

Era însă cam ciudat că printre opiniile lor înţelepte şi uneori dogmatice, nu se strecura nici măcar una singură care să aibă la bază mila. Nu! Toate porneau de la premisa că omuleţul era un ticălos din punct de vedere moral şi religios. Dar aşa se întâmplă pretutindeni în lume. Sărmane omuleţ! Dac-ai fi bănuit măcar o iotă din părerile lor despre tine, nu ştiu ce-ai fi făcut!

Neştiind însă nimic despre aceste păreri şi presupuneri, misteriosul pasager îşi vedea de treabă, liniştit şi sobru, fără să deranjeze pe nimeni şi fără să fie deranjat de cineva. Câteodată, în vreo noapte cu lună, îl vedeai lunecând pe punte ca un strigoi, de la un catarg la altul, când rotindu-se” în jurul luminatorului, când tremurând în preajma habitaclului. Blunt, cel cu Cartea Viselor, jura că omuleţul e-un vrăjitor şi lua câte-o doză suplimentară de săruri ca să se apere de vrăjile lui.

Pasagerul acesta fu victim-unei întâmplări hazlii, la numai câteva zile de la plecarea vasului din port. Există un vechi obicei printre marinarii din flota. comercială să lege fedeleş în greement pe orice pasager neîndemânatic prins că încearcă să se caţăre pe catarge, fie chiar mimai câţiva paşi. Obiceiul acesta se numeşte „desfăşurarea aripilor vulturului44; înainte de a fi slobozit, omul trebuie să promită că va oferi echipajului destui bani pentru băutură.

Cum acesta e unul din scopurile urmărite de marinari, ei pândesc totdeauna prilejul de a stoarce asemenea biruri pasagerilor nepreveniţi, deşi nu o fac niciodată în prezenta căpitanului; cât despre secunzi, ei se uită în altă parte şi se ocupă cu alte treburi ori de câte ori prind de veste că marinarii fac acest lucru. Având la bord un singur pasager de cabină şi încă unul atât de liniştit şi

de nebăgăreţ, marinarii noştri nu prea aveau şanse de a obţine ceva.

Totuşi, într-o dimineaţă extrem de plăcută, pe cine vedem noi cocoţat la jumătatea catargului de mizenă? Chiar pe dumnealui! Cu braţele şi picioarele încolăcite zdravăn în jurul catargului contempla orizontul, cu capul răsucit într-o poziţie înfricoşătoare. Ai fi zis că se trezise dintr-un coşmar şi că se căţărase până-acolo, sub imperiul unui inexplicabil acces de demenţă.

— Dumnezeule! exclamă secundul, care era cam mucalit. O să cădeţi, domnule! Hei, steward, aşterne o saltea pe punte sub dumnealui!

Atâta i-a trebuit marinarului nostru din Groenlanda! Apucând o parâmă, s-a cocoţat pe furiş în spatele pasagerului şi, fără să scoată o vorbă, a-nceput să-l lege de mâini şi de picioare. Pasagerul era mai mut ca oricând, de uimire, dar în cele din urmă protestă vehement; Zadarnic însă, fiindcă teama de a nu cădea îl făcea să-şi ţină mâinile lipite de parâmă, împiedicându-l astfel să opună o rezistenţă cât de cât eficace, aşa că în curând deveni un „vultur44 straşnic, spre marea satisfacţie a echipajului.

Abia acum se vădi că pasagerul acesta bizar era foarte bâlbâit, ceea ce explica, într-o oarecare măsură, atitudinea lui rezervată.

— Ce-ce-ce-i as-s-s-ta?

— Desfăşurăm aripile vulturulrfi, domnule – îi răspunse groenlandezul, socotind că aceste câteva cuvinte lămuresc dintr-odatălucrurile.

— Ce-ce-ce-n-ce-nseamnă asta?

— A face cinste la toţi, domnule – răspunse groenlandezul, surprins de ignoranţa celuilalt, care nici n-auzise de acest obicei până atunci.

În cele din urmă, după ce făgădui în silă să se supună condiţiei puse de marinar şi după ce-i înmână două jumătăţi de coroană, nefericitul pasager fu lăsat să

coboare.

Ultima oară l-am văzut pe omuleţ ieşind pe poarta Docului Prinţului din Liverpool şi urcându-se într-o cabrioletă, care l-a dus spre o destinaţie necunoscută. N-avea cu el decât o valiză şi o umbrelă, dar buzunarde-i păreau burduşite: poate că le folosea ca geamantane.

E locul să vorbesc aici şi despre o altă persoană, încă şi mai misterioasă, deşi într-alt fel, şi anume despre o tânără şi fermecătoare fată. Ei, ce ziceţi de asta? Da, o fată numai bună să interpreteze rolul *Caporalesei în alb* – o fată cu o înfăţişare milităroasă, al cărei tată trebuie să fi fost un general. Avea un păr castaniu, ochii albaştri, obrajii trandafirii, iar căpitanul Riga era prietenul ei cel mai devotat.

La întrebările curioase ale marinarilor în legătură cu fata, stewardul obişnuia să răspundă că-i fiica unuia dintre vătafii docurilor din Liverpool, care-o trimisese în America pentru a-şi îngriji sănătatea şi a-şi-desăvârşi educaţia; fata făcuse voiajul pe acest vas, sub tutela căpitanului, care era prieten intim cu vătaful, iar acum se întorcea acasă.

Căpitanul se purta într-adevăr ca un tată cu ea şi se plimba adesea cu fata atârnată de braţul lui; treceau amândoi pe lângă sărmanul emisar secret, care le arunca câte o privire uimită, ieşind o clipă din reveria lui, ca şi cum ar fi socotit că purtarea căpitanului e cam prea îndrăzneaţă.

Având în vedere frumuseţea fetei, mă gândeam că purtarea lui era mai degrabă neelegantă, ca să nu zic mai mult: căpitanul profita de ocazie ca să se plimbe cu ea pentru a-şi uza hainele vechi – fiindcă niciun gentleman nu s-ar gândi să-şi cruţe îmbrăcămintea cea bună. când se află în? societatea unei doamne: dimpotrivă, abia aşteaptă prilejul să-şi terfelească hainele bune, transformându-le într-o punte deasupra unei băltoace, aşa cum făcea Sir Walter Raleigh, pentru ca doamnele să nu-şi murdărească

tălpile condurilor lor eleganţi. Dar acest căpitan Riga nu era un Raleigh şi, precum am mai spus, nu semăna de loc c-un gentleman adevărat. Totuşi poate că-şi pusese hainele vechi anume pentru a dovedi, prin dispreţul arătat îmbrăcămintei, că nu era decât tutorele tinerei fete, căci mulţi tutori umblă îmbrăcaţi ca vai de lume, dar nici nu se sinchisesc de ţinuta lor neglijentă.

Cu toate acestea, de-a lungul întregii călătorii am asistat la jalnicul flirt dintre fata aia milităroasă şi căpitanul acela prost îmbrăcat, care făcea pe tutorele ei. Şi nu încape îndoială că dacă maică-sa, în ipoteza că era încă în viaţă, ar fi văzut-o pe fată „i-ar fi servit o nesfârşită lecţie de bună purtare, oferindu-i şi un exemplar din manualul doamnei Ellis despre „Fiicele Anglieica să-l studieze cu luare-aminte.

Nu voi mai spune despre această nimfă anonimă nimic altceva decât că, atunci când am sosit la Liverpool, dumneaei a ieşit din cabină într-o rochie de mătase bogat brodată, cu un văl şi o pălărie de dantelă, şi cu un soi de umbrelă chinezească, sau parasol, pe care unul dintre mateloţi l-a calificat drept „mirobolant”; iar căpitanul a urmat-o, îmbrăcat în costumul lui cel mai elegant, cu o pălărie de fetru şi cu un baston cu măciulia de aur; s-au urcat amândoi într-o trăsură, şi duşi au fost; pe ea n-aveam s-o mai văd niciodată şi, deşi sper că-i merge bine şi că-i fericită, am unele îndoieli.

Rămâne să vorbesc acum despre pasagerii de clasa a doua. Erau vreo douăzeci, treizeci, mai toţi lucrători care se întorceau în patrie împreună cu nevestele şi copiii lor, după o şedere rodnică în America. Aceştia erau singurii

1 Sarah Stickney ELLIS – scriitoare engleză, propagandistă în tocată a sectei quakerilor, autoare a unei cărţi moralizatoare intitulată „Plicele Angliei” (1838). (n.t.)

pasageri de clasa a doua pe care-i văzusem, până când, într-o dimineaţă, devreme, în lumina sură a zorilor,

când am ajuns în faţa Capului Limpede[7] – extremitatea sudică a Irlandei – am zărit un irlandez înalt îmbrăcat într-o cămaşă de dril jerpelită, ieşind prin bocaportul de la prova şi rezemându-se de parapet, cu ochii ţinta spre ţărm, ceea ce nu-l împiedica să se scarpine la spate cu amândouă mâinile. Am tresărit cu toţii la vederea lui, fiindcă nimeni nu-l mai. zărise până atunci; dar când ne-am gândit că rămăsese poate tot timpul în culcuşul lui, ni s-a dezvăluit numaidecât şi cauza probabilă a scărpinatului.

Era să uit de un alt pasager, un băieţaş de-o şchioapă, din Anglia, care, la vreo două zile de la plecarea vasului din New York, s-a ivit deodată pe punte şi a cerut ceva de mâncare.

Era, pare-se, fiul unui dulgher care, rămânând văduv, plecase în America singur, cu acelaşi vas, în urmă cu şase luni, şi murise curând după aceea de prea multă băutură, lăsându-şi băiatul orfan în ţară străină. Timp de mai multe săptămâni, băiatul trăise în preajma cheurilor, hrănindu-se pe apucate cu melasa scursă din butoaiele descărcate de pe corăbiile din Indiile de Vest sau cu portocalele şi lămâile ce pluteau uneori în bazinul docurilor. Îşi petrecea nopţile când în câte o dugheană din piaţă, când în vreo cocină goală de lângă debarcader sau pe treptele vreunei case; odată a dormit chiar la corpul de gardă, fugind de-acolo a doua zi dimineaţă, printre picioarele paznicului, tocmai când acesta îl lua la refec pe un alt vagabond, care trăia din mila obştească...

În cele din urmă, tot rătăcind pe cheu, s-a întâmplat să zărească vasul nostru şi l-a recunoscut numaidecât ca fiind vasul ce-l adusese pe el şi pe – tatăl său din Anglia. Hotărându-se pe loc să se îmbarce, l-a acostat pe căpitan, i-a spus ce păţise şi l-a rugat să-l ia la bord. Căpitanul l-a refuzat, dar băiatul acesta viteaz nu s-a lăsat, ci s-a ascuns

---

7 în original, Cape Clear sau Clare, promontoriul sudic al insulei cu acelaşi nume, din Oceanul Atlantic, (n.t)

pe vas înaintea plecării sale din port; şi s-a vârât *între pun*/*L* ba mai mult irca; în spaţiul îngust dintre două butoi –, mar; de apă, de unde îşi scotea din când în când capu’). să respire. Odată, într-o noapte, un pasager de clasa i două s-a sculat şi a-nceput să zgândăre c-un băţ locul i, ntie se ascunsese băiatul, crezând că-i un şobolan neobişnuit de mare, furişat pe vas ca să străbată Atlanticul. Mulţi pasageri de acest fel fac mereu naveta între Liverpool şi New York.

De îndată ce şi-a manifestat prezenţa pe vas – ceea ce a avut grijă să facă abia după ce şi-a închipuit că uscatul nu se mai vedea – a fost chemat de căpitan, care l-a scărmănat zdravăn, ameninţându-l că-l va azvârli peste bord ca o delicatesă pentru rechini, dar care apoi i-a spus secundului să-l trimită la teuga, ca să stea printre marinari. Aceştia l-au primit cu braţele deschise; însă, înainte de a-l răsfăţa, l-au spălat bine în jgheaburi, de unde a ieşit curat ca lacrima, vădindu-se un băiat frumuşel, deşi cam slăbănog şi cam palid din pricina suferinţelor îndurate. Totuşi, primind o bună îngrijire şi mâncare din belşug, ajunse curând să se îngraşej nu peste multe zile arăta la fel de chipeş şi voinic ca un băieţaş crescut într-o grădiniţă englezească.

Marinarii se ocupau de el cu un interes plin de căldură. Unul îi meşterise o pălărioară cu o panglică lungă; altul îi croise o. jacheţică, altul nişte pantaloni hazlii, cam ca şalvarii pe care-i poartă marinarii din flota de război, încât ajunsese să semene cu un secund în miniatură. Bucătarul îi dăruise apoi un castronaş şi o străchinuţă de cositor; stewardul îi oferise în dar o lingură de tinichea, iar un pasager de clasa a doua îi făcuse cadou un briceag. Astfel înzestrat, băiatul obişnuia să şadă cocoţat, la orele de masă, în mijlocul scării de la teuga, bătând toba în tinichelele lui şi arătându-se vesel ca un greier. Era un băieţaş neobişnuit de drăguţ, isteţ şi voios, în vârsta de

numai şase ani, şi ţi se rupea inima de milă când te gândeai că rămăsese singur pe lume. Cine ar fi putut spune dacă era sortit cumva să ajungă ocnaş în New South Wales, ori deputat în parlament din partea circumscripţiei Liverpool? Când am ajuns în acel port, µm făcut o chetă pentru el – căpitanul, ofiţerii şi chiar pasagerul acela misterios contribuind cu urările lor de bine, iar mateloţii şi pasagerii de clasa a doua oferind laolaltă vreo cincisprezece dolari în numerar şi în tutun. Era să uit însă că fiica vătafului docurilor i-a dăruit o frumoasă batistă dedantelă şi o casetă, suveniruri foarte preţioase, dar cam nepotrivite. Astfel copleşit de daruri, micul erou a coborât singur pe ţărm şi s-a pierdut în mulţimea ce se îmbulzeşte pe cheurile din Liverpool.

Se cuvine să menţionez aici, pentru a atenua oarecum impresia pe care o va fi făcut asupra cititorului caracterul lui Jackson, că acesta i-a arătat la început priei tenie în fel şi chip băieţaşului, care însă se ferea totdeauna de dânsul; încât, până la urmă, iritat de purtarea piciului, Jackşon nu i-a mai vorbit; se părea chiar că ajunsese să-l urască pe acest băieţaş nevinovat, aşa cum ura restul omenirii.

Cât despre flăcăul din Lancashire, era un mare nătărău, precum am mai dat a înţelege. Atât de puţin ne sinchiseam de el, încât l-am lăsat să coboare pe ţărm fără săⅰ adresăm un cuvânt; un singtir om a ţinut să-i spună adio.

XXIV

Redburn începe să se caţăre pe

Catarge ca o maimuţă

Dar încă n-am ajuns la Liverpool, deşi, întrucât nu prea mai sunt multe de spus în legătură cu restul voiajului, ar fi bine ca vasul să ajungă Cât mai curând acolo. Între timp să profităm de scurtul răgaz ce ne mai rămâne pentru a arăta ce progrese făcusem în deprinderea îndatoririlor

unui marinar.

După eroica mea ispravă desfăşurarea „contrarândunicii” – secundul începuse să nutrească speranţa că va face din mine un bun marinar. În generozitatea lui, el îmi porunci să las munca de supraveghere a coteţului de găini în seama băiatului din Lancashire, ceea ce am făcut cu dragă inimă. După aceea am avut. grijă să mă arăt foarte prompt ori de câte ori mi se cerea să mă caţăr în arboradă, treabă care devenise un fleac pentru mine; nimic nu mă amuza mai mult decât să şed ore-ntregi pe una din vergile velei gabier, ajutându-l pe Max sau pe groenlandez.

Pe mare, mateloţii sunt veşnic ocupaţi cu „înfăşarea”, „înfăşurarea44 şi împodobirea sau repararea în fel şi chip a nenumăratelor şarturi şi straiuri, ori cu cârpirea pânzelor; ei îşi fac pe punte un soi de ţarc, împrejmuit cu parâme, unde împletesc o frânghie rudimentară, botezată *spun-yarn*. O împletesc cu ajutorul unui vinci; băiatul din Lancashire trebuia să furnizeze energia necesară punerii în mişcare a vinciului. Ca material, foloseau aşa-numitul *junk* – bucăţi şi capete de parâmă uzată, ale căror fire sunt scoase şi răsucite apoi din nou, cam în felul cum sunt culese literele unei cărţi.

Acest *junk* poate fi cumpărat în dughenele speciale de pe cheuri – un soi de văgăuni stranii, îndeobşte subterane, pline de fier vechi, straiuri uzate, macarale ruginite şi alte articole marinăreşti ieşite din uz, şi păzite de nişte bătrâni fi o. roşi la – înfăţişare. Cu pantalonii lor mânjiţi cu catran şi cu bărbile lor galbene ca un şomoiog de câlţi, parc-ar fi nişte piraţi, iar mărfurile expuse de ei spre vânzare îmi aminteau, fără voia mea, de o plajă acoperită cu parâme şi carene, azvârlite la ţărm de-o furtună.

Da, ajunsesem sprinten ca o maimuţă, iar la auzul orr clinului „Sus, băieţi! 4 (eram printre primii care se căţărau

pe catarge. –”.

Dar prima oară când, într-o noapte întunecoasă, împreună cu alţi unsprezece marinari am primit ordinul să terţarolăm vela gabier şi când m-am pomenit atârnat peste vergă, deasupra corabiei ce se bălăbănea şi se zbuciuma ca un cal zălud, am simţit c-o să cad de-acolo; gândindu-mă însă la patul cu saltea de puf de-acasă, m-am agăţat cu ghearele şi cu dinţii de vergă, deşi nu exista nicio şansă ca să pot sforăi pe ea. După ce-am repetat de mai multe ori manevra asta, m-am obişnuit şi nu peste multă vreme am ajuns să leg parâmele la fel de temeinic şi de repede ca oricare dintre ei, fără să fac vreodată ceea ce se numeşte „un nod de bunică”; apoi coboram pe straiuri, nu pe şarturi. E uimitor cât de repede îşi poate învinge un băiat teama de a se sui în arboradă. În ce mă. priveşte, nervii mei deveniseră la fel de neclintiţi ca diametrul pământului şi mă simţeam la fel de neînfricat pe verga rândunicii, ca Sam Patch1 pe stânca de deasupra Niagarei. Spre mirarea mea, am mai constatat că-i mai uşor să te caţări pe catarg în largul mării, chiar pe vreme de furtună, decât atunci când vasul e ancorat în port. Fiindcă, urcuşul făcându-se totdeauna pe partea dinspre vânt, arborada devine un fel de scară când vasul se apleacă într-o rină, pe când în port rămâne dreaptă, aproape verticală.

Şi-apoi, tangajul şi ruliul comunică un fel de vitalitate plăcută corabiei „astfel încât deosebirea între a te urca pe catarg în timp ce vasul pluteşte şi a te urca în timp ce vasul e ancorat în port este cam aceeaşi ca între a călări un cal adevărat şi unul de lemn. Chiar dacă armăsarul viu şi adevărat te trânteşte la pământ, asta te bucură mult mai mult decât o cădere ruşinoasă de pe celălalt cal.

Îmi plăcea nespus de mult să întind zburătorii şi rândunicile pesun vânt puternic, ceea ce se face cu amândouă mâinile. *”.

Era ceva delirant în treaba asta; simţeai că-ţi creşte

inima de bucurie şi că sângele îţi aleargă mai repede prin tot trupul când te pomeneai azvârlit, la fiece ruliu, în norii de pe cerul furtunatic; planând ca un înger justiţiar între cer şi pământ, cu amândouă mâinile slobode, cu un picior înfipt în greement şi cu celălalt undeva înapoia ta, în văzduh. Pânză se umfla ca un balon, cu un bubuit de tun, apoi se prăbuşea şi se făcea cât un pumn de mică. Iar sentimentul că domini pânză rebelă şi o legi ca pe-o sclavă de catarg, înfăşurând-o în *saulă*, îţi dădea un sentiment de mândrie şi de forţă, un sentiment cam ca

1 Personaj în genul lui Păcală, (n.t.)

acela pe care-l va fi încercat tânărul rege Richard când l-a doborât pe răsculaţii lui Wat Tyler1.

În ce priveşte cârmitul, nu m-au lăsat niciodată să trec la timonă, decât o singură dată, în timpul unui calm plat când un cârmaci avea cam tot atâta de făcut ca şi galionul de sub bompres. În treacăt fie spus, galionul acela era în felul lui un pasager, despre oare am uitat să vorbesc. Era o namilă de scoţian, înfăşurat într-un tartan strălucitor ce-i lăsa genunchii goi, cu nişte obiele vărgate, cu o tichie albastră şi cu obrajii cei mai rumeni din lume. Era viteaz până-n măduva-i de lemn şi făcea faţă la greu şi la bine, aşa cum stătea, cu un picior împins puţin înainte şi eu braţul drept întins fără teamă spre valuri. Era o plăcere să-l vezi pe vreme de furtună, stând la datorie ca un erou şi străbătând Ţara de sus şi Ţara de jos dintre talazuri, în timp ce corabia îşi croia drum, spumegând. Era un veteran cu multe cicatrice, rămase de la multe bătălii navale; iar când a ajuns la Liverpool, un meşter de-acolo i-a amputat piciorul stâng şi i l-a înlocuit cu un altul care, îmi pare rău că trebuie s-o spun, nu i se potrivea prea bine, fiindcă după aceea veteranul ăyla să arate ca şi cum ar fi şchiopătat. Meşterul acela de galioane i-a dat şi un alt nas, i-a dres un ochi şi i-a cusut o gaură în tartan. După aceea a sosit şi-un zugrav şi i-a făcut din nou toaleta, dându-i un costum nou-

nouţ, cu un pled de toată frumuseţea.

Nu ştiu ce-a devenit Donald, dar sper că-i bine, sănătos, cu o pensie frumoasă, undeva în „Căminul marinarilor” de pe Staten Island.

Motivul pentru care nu mi se dădea prilejul de a învăţa să cârmesc era că aş fi prea tânăr pentru treaba asta; conducerea unui vas este o mare artă, de care depind multe, mai ales scurtarea călătoriei, fiindcă, dacă timonierul e un tip neîndemânatic, neglijent sau care nu-şi cunoaşte datoria, el conduce vasul în aşa fel, încât acesta pare cuprins de o jalnică nehotărâre în „privinţa destinaţiei sale; bunăoară într-o călătorie spre Liverpool, ar

1 Wat Tyler (+ 1381) – conducătorul unei răscoale ţărăneşti, reprimată sângeros de regele Richard al V-lea. (n.t.)

putea să se îndrepte un timp spre Gibraltar, apoi spre Rotterdam sau naiba ştie unde, ceea ce nu-i doar o pierdere de vreme. Un cârmaci adevărat nu slăbeşte corabia nici zi, nici noapte şi încearcă să navigheze în linie dreaptă de la un port la altul.

Când se abate pe neaşteptate o furtună, orice neatenţie sau lipsă de promptitudine la cârmă poate provoca 6, „ambardee” sau chiar ceva mai rău. Pasagerii din cabine nu vor afla niciodată ce s-a întâmplat când se vor pomenică se scufundă, luându-şi pentru totdeauna rămas bun de la lună $ de la stele.

Mulţi dintre ei nici nu se gândesc, fiind nişte gentlemani, ce personaj important şi vrednic de stimă e acest găligan îmbrăcat c-un veston de culoarea mazărei, pe care-l văd stând la cârmă când cu ochii pe sus, când privind în direcţia vântului sau spre busolă. Păi în mâinile lui e toată viaţa şi veşnicia» voastră! Cu o mişcare aproape imperceptibilă a unei spiţe, pe timp de furtună, el poate da mult de lucru avocaţilor şi notarilor, care stabilesc

drepturile de moştenire înscrise în testamente.

Da, puteţi să vă zgâiţi la el! Nu prea are aerul unuia care-ar putea să devină complice c-un moştenitor legitim, nu-i aşa? Şi totuşi, aşa e. De aceea priviţi-l cu luare-aminte, poftiţi-l din când în când jos în cabina voastră, după vreo furtună, şi împrieteniţi-vă cu el; un pahar de rachiu vă va ajuta.

Iar dacă dumneavoastră sau moştenitorii dumneavoastră aveţi vreo treabă cu asigurătorii, nu-l slăbiţi din ochipe cârmaci. Dacă observaţi că toţi marinarii trimişi la cârmă sunt neglijenţi sau nepricepuţi, iar căpitanul îi ceartă şi-i muştruluieşte adesea („Dobitocule, vezi că se abate din drum” sau „Ţine-o drept, ticăldsule, uită-te la busolă!”), atunci coborâţi grabnic în cabine. şi, dacă încă nu v-aţi făcut testamentul, luaţi repede o hârtie şi scrieţi-l; iar când e gata, vârâţi-l într-o sticlă, aşa cum a făcut Columb cu jurnalul lui, căci poate va ajunge la ţărm în vreme ce dumneavoastră, vă veţi fi înecat în toiul următoarei furtuni.

Puntea superioară

Dacă, din motivele arătate mai sus, nu eram lăsat la timonă, am ajuns, în schimb, să citesc roza vânturilor; desenând o copie a ei pe una din paginile goale ale „Avuţiei naţiunilor44, am studiat-o 4 n fiece dimineaţă ca pe tabla înmulţirii.

Îmi plăcea să arunc o privire în habitaclu şi să urmăresc acul busolei; mă întrebam cum de arăta spre nord, mai degrabă decât spre sud sau spre vest, căci nu ştiu să existe vreo explicaţie precisă pentru orientarea acului busolei într-o direcţie sau alta. S-ar părea, de asemenea, că, de vreme ce de la începutul lumii încoace direcţia migraţiilora fost spre vest, acul busolei ar trebui să fie şi el îndreptat spre vest; în realitate însă degetul său arătător e veşnic îndreptat spre Pol, unde sunt foarte puţine puncte de atracţie pentru un marinar, deşi găseşte

acolo gheaţă din belşug pentru băuturile-i preferate.

Habitaclul, adică lăcaşul busolei, merită* să fie descris măcar în câteva cuvinte. E o căsuţă aşezată pe un postament, chiar în faţa timonei – o căsuţă cam cât o colivie, cu portiţe de lemn glisante ce se deschid spre două salonaşe. Două coşuri ies pe acoperiş pentru a evacua fumul felinarului aprins înăuntru noaptea. Vopsită în verde, colivia are pe două laturi un fel de obloane veneţiene, iar pe o altă latură două ferestruici de sticlă, încât seamănă cu o vilişoară cochetă, cu unpavilion estival aşezat la capătul unei alei umbroase. Dac-aş fi fost căpitan, aş fi sădit viţă în nişte lăzi speciale, puse de jur-împrejurul habitaclului; sau aş fi pus înăuntru canari ca într-o colivie adevărată. E uimitor cât de mult se poate schimba la înfăţişare până şi cel mai mărunt obiect sub bagheta magică a bunului gust.

Să nu, uit de cârma însăşi, o cârmă de construcţie nouă, foarte pe placul căpitanului un sistem complex de dinţi, de rotiţe – de fuse, toate din alamă şlefuită, încât ai fi zis că-i o presă tipografică sau un război meeanic. Marinarii însă nu prea o iubeau, din pricina rănilor căpătate de degetele lor neprevăzătoare, prinse adesea între dinţii şi rotiţele complicatei maşinării. Uneori, pe o mare calmă, când vreo hulă ridica pe neaşteptate vasul, cârmă se rotea de la sine, târându-l pe cârmaci în jurul ei, ca pe Ixion[8], şi lovindu-l adesea zdravăn – ceva asemănător cu tragerea pe roată.

Aşa-numitul *harness-cask*, un soi de dulap sau mai degrabărăcitor în care marinarii îşi ţineau raţiile de carne de porc şi de vită primite pe-o săptămână, merită de asemenea să fie pomenit aci. Făcea parte din mobilierul punţii superioare. De formă ovală, era încins cu nişte doage argintate, prinse în şuruburi aurite, şi avea un lacăt

---

8 Personaj din mitologia greacă, pedepsit de.Zeus să fie legat de o roată de foc care se învîrtea veşnic, (n.t.)
8 PopicăriCi' (n.t.)

aurit, frumos cizelat. În câte o după-amiază, căpitanul venea şi se aşeza acolo ca să fumeze, cu o tichie chinezească cu ciucuri pe cap şi cu o havană aromată între dinţii săi albi, ascuţiţi, ca de câine. Tare-i mai plăcea căpitanului Riga să huzurească!

Şi-apoi minunatul *cabestan*! Mândria şi gloria întregului echipaj, şi copilul răsfăţat al bucătarului, a cărui datorie şi grijă statornică era să-l ţină curat şi lustruit ca un ceainic. Pasagerii de clasa a doua îl priveau de la distanţă, cu admiraţie. Întocmai ca o masă de salon, îşi înălţa drept în mijlocul punţii trupul strălucitor, împodobit cu stele de aramă şi cu încrustaţii de lemn de mahon, în formă de diamante. Acesta era divanul căpitanului şi masa de scris a primului. secund, care-şi ţinea în despărţiturile dintre barele de fier hârtia şi creioanele necesare diferitelor rapoarte.

Aş putea vorbi şi despre aşa-numitul *tambuchţ*, folosit ca un fel de canapea de către ofiţeri, precum şi despre grilajul care împrejmuia arborele-macstru, adăpostind în mijloc o mică arcă de pânză, vopsită în verde; un căţeluş alb, cu o panglică albastră la gât, aparţinând fiicei vătafului docurilor, îşi făcea plimbările matinale şi lua aer în această mică ediţie a faimosului *Bowling-Green2* newyorkez.

Marinarul e un om care se pricepe la toate

Am băgat de seamă că, pe măsură ce învăţam să mă achit de îndatoririle mele marinăreşti şi să mă urc în arboradă, oamenii mă tratau cu mai multă consideraţie, deşi nu renunţau câtuşi de puţin la aerul lor de superioritate profesională. Căci simpla cunoaştere a denumirilor parâmelor şi familiarizarea, cu locurile lor, aşa fel încât să le poţi apuca până şi noaptea, pe întuneric, precum şi dibăcia de a întinde şi a slăbi pânzele, de a terţarola velele gabier sau de a braţa vergile, toate acestea, deşi alcătuiesc, desigur, o parte indispensabilă a

profesiunii de marinar şi principala lui activitate, sunt lucruri pe care le poate învăţa destul de repede orice începător cât de cât dotat; dar ele sunt net inferioare multor altor cunoştinţe stăpânite de un „marinar calificat”.

Ce ştiam eu, de pildă, despre coborârea unui *arboret* şi aruncarea lui pe punte în timpul unei furtuni? Aş fi putut eu oare să manevrez un *cap de berbec* sau să prind o parâmă pe *velastraiul mare*, în stilul nautic clasic? Ce ştiam eu despre legarea unui *pălăncel* şi despre nenumărate alte asemenea treburi complicate?

Meseria de marinar presupune o vocaţie specială, la fel ca meseria de dulgher sau de fierar. De fapt, ea cere mult mai multă îndemânare şi infinit mai multă versatilitate.

În marina comercială engleză „muşii” fac o lungă ucenicie pe mare: şapte ani. Mai toţi intră la început pe vasele de cărbuni din Newcastle, deprinzându-se astfel cu asprele condiţii ale navigaţiei de coastă. Îmi amintesc că am citit într-o veche ediţie a „Scrisorilor lui Junius1 e, aparţinând tatălui meu, că, deşi cărbunele

1 Junius – pseudonimul autorului unei serii de scrisori apărute în ziarul englez „Public Advertiser” între 1769 – 1771, scrisori care criticau vehement moravurile politice din Anglia, (n.t.)

necesar aprovizionării Londrei putea fi scos din minele* de la Blackheath şi vândut la jumătate din preţul plătit pe atunci de către londonezi, guvernul nu permitea deschiderea acelor mine, căci asta ar fi însemnat închiderea principalei pepiniere a marinei comerciale britanice.

Un bun marinar trebuie să înţeleagă multe alte profesiuni. El trebuie să se priceapă niţeluş la brodat, ca să poată împleti gulerașe fanteziste de cânepă în jurul şarturilor; trebuie să fie oarecum şi ţesător, ca să poată ţese rogojini de frânghie pentru legarea bărcilor; trebuie

să cunoască oarecum arta modistelor, ca să poată face noduri frumoase, spre exemplu cele numite „trandafiri” sau „capete de turci”; trebuie să fie oarecum şi muzician, ca să poată cânta când manevrează *fungile*; trebuie să fie şi un soi de bijutier, ca să fixeze în arboradă „capetele de berbece”; dulgher, ca să poată improviza un catarg dintr-o vergă, în caz de nevoie; trebuie să se priceapă la cusut, ca să cârpească şi să repare pânzele; frânghier, ca să împletească *merline* şi *vulpi spanioleşti*; fierar, ca să meşterească *rodanţe* şi cârlige pentru macarale; într-un cuvânt, trebuie să se priceapă la toate, ca să-şi facă bine propria meserie. De fapt, poate că aşa se întâmplă în orice domeniu, într-o măsură mai mare său. mai mică, fiindcă omul nu ştie nimic până nu ştie tot – ceea ce e şi motivul pentru care nu ştim aiciodată nimic.

Când lucrează sus, în arboradă, marinarii folosesc unelte speciale; pe cele mai mici le poartă cu ei într-un fel de săculeţ de pânză, de care nu se despart niciodată.

Preţul pe care-l pun marinarii pe cunoaşterea tuturor acestor lucruri e dovedit de o vorbă a lor, aplicată unuia foarte priceput. Pentru a face o deosebire între un asemenea marinar şi cei ce ştiu doar să se caţăre pe vergi, să întindă pânzele, să tragă parâmele şi să ţină cârmă, marinarului atoateştiutor i se spune *sailorman*, adică un artist desăvârşit în meseria lui.

Din păcate, nu mi se dădea ocazia să mă iniţiez în această artă misterioasă decât, cel mult, să mă uit şi să mă gândesc cum aş, putea face şi eu toate aceste lucruri la fel de bine ca ceilalţi; motivul pentru care eram ţinut deoparte era că mă angajasem pe „Highlander” numai pentru călătoria asta – o călătorie scurtă – şi nu merita să se ostenească cineva cu mine ca să mă-nveţe ceva, căci roadele acelei învăţături ar fi putut să fie culese abia pe următorul vas pe care aş fi lucrat. N.u voiau de la mine decât puterea muşchilor mei – putere destul de mică pe

vremea aceea – de care pomeniţii artişti să se folosească ori de câte ori aveau nevoie. În consecinţă, când sus în arboradă se lucra la vreo broderie, eu eram pus la muncile cele mai umile; căci în marina comercială e o lege ca oamenii să muncească, indiferent ce, în timpul cât sunt de cart pe punte.

Adesea mă lăsau peste bord cu o parâmă, înarmat c-un ciocan, ca să curăţ ancora de rugină – o treafvă care mi se părea plicticoasă şi enervantă la culme. O fatalitate stranie urmărea diferitele ciocane, pe care le luam cu mine: făceau ce făceau, şi-mi cădeau din mână în mare. Dar rezerva de ciocane părea nelimitată, ca şi rezerva de binecuvântări pe care le primeam din partea secundului pentru neîndemânarea mea.

Alteori mă puneau să culeg câlţi, întocmai ca un ocnaş, iar contactul cu oribila cânepă mă făcea să mă gândesc la ştreanguri şi spânzurători; sau mă puneau să ascut cavile, ceea ce era şi mai rău.

Mă străduiam totuşi să rabd toate aceste cazne ca un tânăr filosof şi-mi alungam plictiseala, privind printr-un sabord în vreme ce mâinile mele lucrau de zor şi repetând Invocaţia către Ocean1 a lordului Byron, pe care-o declamasem adesea pe scena şcolii.

Da, mă deprinsesem cu lucrurile astea şi ajunsesem să privesc totul cu oarecare răceală, în spiritul lui Seneca şi al stoicilor…

Totul, în afară de scularea din pat în toiul nopţii, când era chemat cartul – cu *asta* nu mă împăcam niciodată.

1 În poemul „Childe Harold” (Cântul IV). (n.t.)

Era o deprindere pe care, cu cât o cultivam mai mult „cu atâta o respingeam – o treabă cu-adevărat mizerabilă.

Gândiţi-vă numai ce înseamnă ca, după ce-ai umblat patru ore pe punte, să te duci la culcare şi, în vreme, ce-ţi odihneşti astfel mădularele obosite, să fii brusc trezit, parcă îndată după ce-ai închis ochii, şi trimis din nou pe

punte, în aceeaşi noapte neagră şi, poate, furtunoasă din care abia ai ieşit, coborând la teuga.

Cele câteva ore de somn parcă nici n-ar fi fost – căci, deşi se consideră îndeobşte că somnul e reconfortant, omul care doarme nu-şi dă seama că se odihneşte. Ajunsesem la o mică înţelegere cu băiatul din Lancashire, care lucra în celălalt cart: să treacă pe la mine din când în când şi să mă zgâlţâie, şoptindu-mi în ureche: „Cartul tău e liber, cartul tău e liber! – ceea ce îmi aducea aminte de plăcutul meu privilegiu. Mă întorceam atunci pe cealaltă parte şi mai trăgeam un pui de somn, bucurându-mă în felul acesta de mai multe perioade de odihnă în. culcuşul meu decât ceilalţi marinari. Recomand acest procedeu tuturor celor ce vor să călătorească pe mare.

Dar în ciuda acestor subterfugii, oribila urmare nu putea fi evitată. În cele din urmă se auzeau cele opt bătăi de clopot, Iar oamenii de pe punte, înnebuniţi de perspectiva de a fi schimbaţi de către noi, ceştilalţi, ne chemau în modul cel mai provocator, dar hazliu şi glumeţ totodată, ca de pildă:

— Cartul de la tribord, *ahoy 3* A bătut de opt ori clopotul, n-auziţi? Haide, suiţi-vă încoace, vitejilor! A sosit un vas, care aşteaptă să vă mutaţi calabalâcul pe puntea lui! Hai, drăguţilor, v-aşteaptă corabia, arc şi duşuri în cabine! Hai, că vi se răceşte îngheţata!

La care, unul dintre mocirţanii de jos răspundea, punându-şi nădragii:

— Ho, mai tacă-ţi fleanca, ce te „grăbeşti aşa? Te simţi fain, da?

Sau izbucnea în exclamaţii furioase.

Şi, lucru ciudat, la terminarea cartului nostru, rolurile erau inversate: noi, cei de pe punte, deveneam spirituali şi glumeţi, iar cei de la teuga mârâiau ca nişte urşi.

Redburn zăreşte un pic Irlanda şi ajunge, în sfârşit, la

Liverpool

„Highlander” nu era un ogar, nu era adică un vas prea rapid; de aceea, o călătorie care unor pacheboturi le ia cincisprezece sau şaisprezece zile, nouă ne-a luat vreo treizeci. În cele din urmă, într-o dimineaţă, când am ieşit pe punte, ceilalţi mi-au spus că se vede Irlanda.

Irlanda! Cea dintâi ţară străină care apărea la orizont! Am privit cu atenţie, dar n-am putut zări altceva decât o pată albăstrie, ca un nor, spre nord-est. Asta era Irlanda? Păi n-avea nimic deosebit, nimic (remarcabil. Dacă *aşa* arăta o ţară străină, puteam să fi rămas şi-acasă!

N-aş putea spune ce anume îmi închipuiam eu, dar îmi făceam oarecum socoteala că ţărmul unei asemenea ţări trebuie să fie straniu şi minunat. Iată însă că nu era de loc aşa; pe măsură ce se lumina de ziuă, iar corabia se apropia de ţărmul acela, pata se mărea, iar eu mă uitam la ea – cu un interes sporit…

Irlanda! Mă gândeam la Robert Emmet1 şi la ultimul său discurs în faţa lordului Norbury; mă gândeam la Tommy Moore2 şi la versurile sale de dragoste; mă gândeam la Curran3, la Grattan4, la Plunkett5 şi la O’Connell 6; mă gândeam la Patrick Flinnigan, rândaşul unchiului meu; mă gândeam la naufragiul frumoasei corăbii *Albion*, sfărâmată în bucăţi chiar la ţărmul acesta

1 Robert Emmett (1780 – 1803) – revoluţionar executat 4 e autorităţile engleze fiindcă a luptat pentru independenţa Irlandei, (n.t.). 1.

8 Thomas Moore (1779 – 1852) – poet irlandez, prieten cu Byron. (n.t.)

3 Jean Philpot Curran (1750 – 1817) – orator, jurist şi om de stat irlandez, (n.t.)

4 Henri Grattan (1750 – 1820) – orator irlandez, (n.t.)

5 Olivier Plunkett (1629 – 1681) – prelat irlandez, (n.t.)

6 Daniel O’Connell (1775 – 1847) – om politic,

luptător pentru emanciparea catolicilor din Irlanda, (n.t.)

oare apăruse acum în faţa noastră; şi-mi spuneam că aş părăsi bucuros vasul ca să vizitez Dublinul şi Şoseaua Uriaşului.

Deodată se apropie de noi o barcă de pescari; am dat fuga s-o privesc „dar era 6 barcă obişnuită, ce se rostogolea pe valuri ca oricare altă barcă. Numai când m-am gândit că omul din barcă era originar din ţara apărută la orizont, că nu fusese desigur niciodată în America şi deci n-avea habar de prietenii mei de-acasă, am început să cred că-i un tip cam ciudat.

Era foarte vorbăreţ de felul lui, căci de îndată ce s-a apropiat îndeajuns ca să se facă auzit, ne-a strigat:

— Hei, flăcăilor, sunteţi marinari din America, nu-i aşa, voinicilor?

Ne-a rugat apoi să oprim şi să-i aruncăm o parâmă. Crezând că pescarul ar putea avea ceva important să ne comunice, secundul ne porunci să-i aruncăm o parâmă, de care irlandezul începu să tragă, vârtos, strângând-o colac în barcă şi strigând:

— Mai daţi, mai daţi, voinicilor! Ce băieţi drăguţi sunteţi!

Secundul îl întrebă de ce nu-şi lipise barca? de vas, apoi îl iscodi:

— Tot n-ai destulă parâmă?

— Ba da – răspunse pescarul – şi e timpul s-o tai şi să vă las cu bine!

Şi spunând acestea, reteză cu cuţitul parâma, apoi, rânjind cum se rânjeşte la Kilkenny, sări la cârma bărcii, o îndreptă în bătaia vântului şi se depărtă de vas, luând cu el vreo cincisprezece stânjeni de parâmă furată.

— Fugări-te-ar moartea şi spânzura-te-ar de parâma aia furată, irlandez ticălos! îi strigă secundul din urmă, agitându-şi pumnul, după ce-şi reveni din uluială.

Era o introducere straşnică în emisfera estică: nici n-

apucasem să ne apropiem de ţărm, că şi fusesem jefuiţi! Renghiul jucat de pescarul acela unor marinari cu experienţă întrecea, desigur, tot ce aurisem eu în legătură cu isprăvile golanilor din Connecticut. Şi mă gândeam să facă şi alţi irlandezi ar fi la fel ca amicul de adineauri, yankeii ar face bine să se lase de şmecherii.

Următoarea ţară pe care-am zărit-o a fost Ţara Galilor. Era la amiază, când am văzut un şir lung de munţi purpurii, rezemaţi aidoma unor nori pe boltă, înspre răsărit. Oare aceasta era într-adevăr Ţara Galilor? Faimosul *Wales* – de unde-şi trăgea numele Prinţul de Wales?

Să îi domnit oare asupra ţării pe care-o priveam cu ochii mei o regină adevărată, cu diademă? Mi-am amintit apoi de un bunic al meu, care se luptase la Bunker Hill cu strămoşul acestei regine.

Dar, în fond, impresia generală pe care-o lăsau aceşti munţi era la fel de ştearsă ca aceea lăsată de munţii Kaatskill de pe malul fluviului Hudson…

Având vânt prielnic, am navigat mai departe, până a doua zi când ne-am îndreptat spre Holyhead şi Anglesea. Deodată vântul s-a potolit şi a început să bată slab în faţa noastră, aşa că ne-am fâţâit de colo până colo, lunecând fără spor; în depărtare se zărea câte un turn alb ca zăpaida, care putea fi un far sau o fortăreaţă. Mă pierdeam în tot felul de presupuneri în legătură cu stăpânii acelui turn şi mă întrebam dacă ştiau sau nu de existenţa noastră.

A treia zi, având un vânt bun la pupa, am ajuns atât de aproape de ţintă, încât, către seară, am luat la bord un pilot. Acesta se deosebea foarte mult de pilotul nostru din New York. În primul rând, pilotină care l-a adus la noi era un cuter mătăhălos, cu prova turtită, care despica apa vâjâind, spre deosebire de *schooner-al* acela micuţ ea un pescăruş, care ne petrecuse până la Sandy Hook.

La bordul cuterului se aflau alţi zece sau doisprezece piloţi, nişte tipi cu sprâncenele stufoase, încotoşmănaţi în pufoaice, încât ai fi zis, văzându-i cum şed pe punte, că-s nişte urşi strânşi laolaltă iarna în vreun luminiş de pădure. Trebuie totuşi că se distrau binişor navigând prin Marea Irlandei în căutarea unor vase cu destinaţia Liverpool, duhănind trabucuri, bând rachiu şi spunând la poveşti, până când se risipeau care încotro, fiecare pe alt vas, pentru a se aduna din nou lângă vreun foc straşnic de cărbuni, aprins în vreo cârciumă din Liverpool, unde aşteptau să pornească iarăşi la drum.

Când pilotul acela s-a suit la bordul vasului nostru, m-am zgâit la el de parc-ar fi fost un animal sălbatic tocmai atunci scăpat din Grădina Zoologică, fiindcă era un englez adevărat, din Anglia. Dar fiindcă s-a apucat de îndată să ne poruncească să facem ba una, ba alta, înjurând zgomotos într-o limbă ce-mi era destul de familiară, am început să-l găsesc foarte oarecare şi chiar foarte plicticos.

După ce-am navigat până pe la miezul nopţii, ne-am oprit lângă vărsarea fluviului Mersey, iar a doua zi, înainte de zori, am profitat de primul flux şi de vântul prielnic şi am intrat în gura fluviului, largă cât un braţ de mare. Lunecând prin lumina ceţoasă, treceam acum pe lângă geamanduri uriaşe şi întrezăream pe ţărm nişte siluete vagi, fantomatice, aidoma nălucilor lui Ossian.

Stăteam aplecat peste copastie şi încercam să-mi reprezint cumva Liverpool-ul, ca să pot confrunta realitatea cu închipuirea mea, când, deodată, în vreme ce ceaţa şi lumina sură a zorilor învăluiau totul într-o aură de mister, am tresărit la auzul dangătului lugubru al unui clopot, ale cărui bătăi intermitente răsunau parcă la unison cu solemna rostogolire a valurilor. În viaţa mea nu auzisem un sunet atât de rău-prevestitor, un sunet ce mi se părea că evocă judecata de apoi şi învierea din morţi, întocmai ca glasul de clopot al Sfântului Pavel din Tars1.

Nu se auzea însă dinspre ţărm, ci părea să iasă din beciurile adânci ale mării, din ceaţă. şi negură.

Cine murise şi ce putea fi?

Am aflat curând de la colegii mei că aceasta era faimoasa „geamandură cu clopot”, care bate încet sau repede.

1 Localitate din Cilicia (Asia Mică), unde s-a născut apostolul Pavel, (n.t.)

după cum se mişcă valurile. Pe vreme liniştită, e mută; când bate un vânticel, clincheteşte blând; dar pe vreme de furtună, răsună ca un clopot de alarmă, avertizându-i pe toţi marinarii să fugă. Mie însă mi se părea că desluşesc în glasul ei mai mult bocete pentru trecut decât avertismente pentru viitor; în orice caz nimeni n-o poate auzi fără a se gândi la marinarii care dorm în adâncuri, sub geamandură.

Ceva mai departe, fluviul începu să se îngusteze. Se lumina deziuă. În curând, trecând repede pe lângă două înălţimi care domină coasta Lancashire-ului, am ajuns aproape de oraş şi, în cele din urmă, am ancorat…

Privind spre ţărm, am zărit un lung şir de antrepozite fumurii, cărora părea să le lipsească orice element miraculos şi care semănau neaşteptat de mult cu antrepozitele de pe South-street din New York. Nu era nimic straniu, nimic extraordinar în ele. Stăteau acolo, un şir de antrepozite liniştite şi sobre – nişte clădiri foarte bune, desigur, şi perfect adaptate scopurilor pentru care fuseseră construite, dar totuşi nişte clădiri oarecare, banale, despre care nu se poate spune nimic altceva.

Fireşte, nu mă aşteptam ca fiece casă din Liverpool să fie un Turn din Pisa ori o Catedrală din Strasbourg, dar mărturisesc că antrepozitele astea m-au dezamăgit amarnic.

Spre mirarea mea însă, cu totul alta a fost reacţia lui Larry, omul de pe balenieră, care a exclamat, privind cu

încântare de jur-împrejur:

— Tii, ce oraş mare, zău că-i grozav! Păi are nişte căsoaie! E mai ceva decât coasta Africii, care-i pustie; nu găseşti aşa ceva în *Madagasky*, da, băieţi, Liverpool-ul ăsta-i o dată oraş!

Larry îşi uitase cu acest prilej ostilitatea faţă de civilizaţie. Fiind de atâta vreme obişnuit să lege noţiunea de ţară sttăină cu ţinuturile sălbatice din zona Oceanului Indian, îşi închipuise că Liverpool-ul trebuie să fie un lârg cu colibe de bambus, situat în vreo mlaştină, şi ai cărui locuitori se ocupă îndeosebi cu afumarea peştilorzburători şi cultivarea lemnului de santal, însuşi faptul că, un mare oraş comercial putea să existe la o distanţă de trei mii de-mile de patrie îl uluia pe Larry, care nu mai avusese până atunci ocazia de a vedea un asemenea oraş; ÎI uluia şi-l încânta totodată, făcându-l să simtă un soi de respect pentru ţara care putea să se laude cu un oraş atât de mare, în loc s-o pună pe regina Victoria pe acelaşi picior cu regina Madagascarului, aşa cum făcuse până atunci, avea s-o pomenească pe cea dintâi cu o afecţiune respectuoasă.

Cât despre ceilalţi marinari, niciun entuziasm nu păru să se aprindă în inimile lor la vederea acelei ţări străine, nici cea mai mică emoţie. Se uitau în jur foarte calmi şi se comportau întocmai cum te-ai comporta dumneata sau eu dacă ne-am întoarce acasă după o plimbare de câteva ceasuri. Mai to. Ţi poposiseră de multe ori la Liverpool.

Curând după ancorarea vasului, se apropiară de el câteva bărci; dintr-una din ele ieşi, cu o boccea în mână, o femeie îmbrăcată curat şi foarte impunătoare, în vârstă de vreo treizeci de ani. Venind printre marinari, se interesă de Max, care se arătă numaidecât şi o salută, chemând-o cu numele dulce de *Sally*.

În timpul călătoriei, vorbindu-mi despre Liverpool, Max îmi spusese în repetate rânduri că oraşul acela avea

marea onoare de a adăposti o soţie de-a lui şi că mai mult ca sigur voi avea plăcerea s-o văd. Cum însă auzisem multe poveşti în legătură cu poligamia marinarilor, despre, care se spune că au neveste şi iubite în fiece port din lume, şi cum asistasem eu însumi la despărţirea ui Max de o doamnă din New York în chiar noaptea din ajunul plecării noastre, m-am gândit că nu trebuia să acord acestei relaţii mai multă importanţă decât merita. De aceea uiu mică mi-a fost surpriza de a o vedea pe această femeie realmente prezentabilă şi serioasă, venind cu o legătură de haine – hainele de uscat ale lui Max, spălate, călcate, gata să fie purtate în orice moment.

Cei. doi rămaseră singuri câteva clipe, dând frâu liber simţămintelor plăcute pe care le încearcă totdeauna, cred, un soţ şi o soţie după o îndelungă despărţire.

În cele din urmă, după ce-l întrebă stăruitor cum se comportase la New York şi după ce merse personal la teuga ca să cerceteze garderoba lui Max, Sally plecă, nu înainte de a fi schimbat legătura de haine curate cu un maldăr de haine murdare – întocmai cum făcuse, cu vreo treizeci de zile în urmă, nevasta din New York *a* lui Max.

Tot timpul cât am stat în port, Sally ne-a vizitat zilnic, dovedindu-se a fi o mare expertă în curăţarea şi călcarea hainelor şi pantalonilor de pânză, o admirabilă croitoreasă şi, pe cât mi-am putut da. seama, o femeie foarte binecrescută, discretă şi respectabilă.

Cred însă că şi Meg, nevaste din New York, era la fel de binecrescută şi respectabilă, în orice caz la fel de devotată garderobei lui Max.

Iar când am plecat, în sfârşit, din Anglia, Sally şi-a luat rămas bun de la Max exact aşa cum făcuse şi Meg; când am ajuns la New York, Meg avea să-l întâmpine pe Max exa-ct aşa cum îl întâmpinase Sally la Liverpool, Cred că niciun bărbat n-a avut vreodată parte de două neveste atât de drăguţe: nu se certau între ele, n-aveau niciun fel

de conflict, deoarece întregul Atlantic le despărţea, iar Max se purta deopotrivă de elegant cu amândouă. De ani de zile naviga de la New York la Liverpool, făcând naveta între cele două neveste cu o mare regularitate şi fiind sigur că va fi. primit cu bucurie de o parte şi de alta a oceanului…

Socotind totuşi că purtarea lui era incorectă şi cu totul imorală; m-am încumetat odată să-i spun părerea mea, dar n-aveam să mai repet încercarea. Max s-a întors spre mine furios şi, după-ce m-a luat la refec că m-amestec în lucruri care nu mă privesc, a sfârşit prin a-mi pune, triumfător, întrebarea dacă *bătrânul rege Solo* (aşa îi spunea feciorului lui. David) n-avusese o armată întreagă de neveste? Aşa stând lucrurile, el, un biet marinar, n-avea oare dreptul să aibă măcar două neveste?

— Ceea ce era valabil atunci nu poate fi rău acum – încheie el. Aşa că vezi-ţi de treabă, Năsturel, altfel e vai de tine!

XXVIII

Redburn cinează la „Bricul din Baltimore”.

Toată după-amiaza, pilotul nostru ne-a împărţit ordine cu nemiluită; am ridicat ancora şi, după ce ne-am tot înghesuit şi furişat printre alte nave, ne-am croit drum printr-o ecluză şi am izbutit către seară să ne găsim un loc în *Docul Prinţului*. După ce parâmele şi remorcile au fost strânse, echipajului i s-a îngăduit să coboare pe ţărm, să-şi aleagă locul de dormit şi să cineze în oraş.

Se cuvine să menţionez aici că, potrivit regulamentului strict dar necesar impus în docurile Liverpool-ului, nu e permis niciun fel de foc la bordul vaselor ancorate în aceste docuri; drept care, deşi marinarii dorm îndeobşte la teuga, de mâncat trebuie să mănânce pe ţărm sau, dacă nu, să se mulţumească cu cartofi reci. Vasele de comerţ americane aleg, toate, prima

soluţie, proprietarii lor plătind, se înţelege, chiria, care, în cazul unui echipaj numeros ce rămâne la Liverpool mai mult de şase săptămâni, aşa cum era cazul nostru, reprezintă o parte destul de însemnată a cheltuielilor de călătorie. Alte nave însă – bunăoară cele ale danezilor şi olandezilor, economi din fire, sau cele ale cumpătaţilor scoţieni – îşi hrănesc chiar în docuri marinarii nefericiţi, cu exact aceleaşi merinde pe care 1$ se servesc şi pe mare: carnea sărată e dusă pe ţărm ca să fie gătită, ceea ce provoacă îmbolnăvirea oamenilor de soorbut. Un asemenea mod de a face economie este privit cu o nemărginită scârbă de către echipajele vaselor din New York, care, dacă ar fi supuse – la un asemenea tratament din partea căpitanilor lor, şi-ar. lua curând catrafusele şi-ar fugi.

Era aproape întuneric când ana coborât cu toţii pe ţărm. Pentru prima oară am simţit că-mi pătrund în ochi şi-n plămâni firicele de praf din faimosul pământ britanic. A *păşi* pe pământ ar fi fost însă cu neputinţă pe străzile acelea bine pavate şi pietruite; şi n-am avut prilejul s-o fac. decât mult mai târziu, când am putut pătrunde în interiorul ţării, iar atunci am văzut într-adevăr Anglia şi i-am adulmecat nemuritoarea ţărână.

Jackson mergea în frunte. După ce s-a oprit în faţa unei taverne, ne-a dus când pe-o stradă-n sus, când pe-o stradă-n jos, până ce ne-am pomenit pe o uliţă strâmtă, plină de case de raport, cârciumi şi marinari. Ne-am oprit sub o firmă, „La Bricul din Baltimore”, firmă flancată într-o parte de-un ciorchine aurit şi-o sticlă, iar în cealaltă parte de inorogul englez şi de vulturul american, aşezaţi unullângă altul, întocmai ca leul şi mielul în paradis. Era o firmă foarte înţeleaptă şi ispititoare, vădind o subtilă înţelegere a necesităţii de a-i face pe marinarii americani să se acomodeze într-o casă de raport englezească, fără ca onoarea şi demnitatea Angliei să fie ştirbite cumva, căci

ambele naţii erau puse pe picior de egalitate.

Lângă inorog se vedea un mic animal, pe care la început l-am luat drept un pui de inorog, dar am constatat că era mai degrabă un pui de leu; îşi ţinea în sus o lăbuţă, de parc-ar fi avut o ţeapă în ea; iar pe cap purta un soi de pălărie fără boruri, cu calota joasă, ca un coşu-Ict. L-am întrebat pe-un marinar care stătea în faţa localului ce simboliza acest animal…

— Cum, tinere, nu ştii ce-nseamnă? îmi răspunse el, rânjind. E un şacal, un pui de şacal care se târăşte afară din bârlog cu o oală de pilaf.

Deşi casa de raport era englezească, proprietarul ei era un marinar american, un anume Danby, un trântor destrăbălat, care se însurase c-o englezoaică trupeşă şi trăia acum pe spinarea ei – căci dumneaei, nu marinarul, se dovedea a fi patronul stabilimentului.

Era o femeie arătoasă, voinică, la vreo patruzeci de ani, poreclită de marinari „Frumoasa Mary. Deşi din pricina trândăviei soţului ei, Mary administra localul, ocupându-se de cumpărături, de servirea clienţilor şi de problemele cele mai importante „nu se purta nicidecurti ca o amazoană cu setul ei, chiar dacă în alte privinţe să comporta ca un bărbat sadea. Mai grav era faptul că biata Mary părea prea amorezată de Danby ca să încerce să-l ţină sub papuc. Adesea o vedeai muncind cţţ lacrimi în ochi, după ce bruta aia de soţ, intrătându-se criţă, o bătea zdravăn. Marinarii ţineau cu ea şi se ofesreau nu o dată să-i tragă o sfântă de bătaie, dar Marâi ruga să-l lase-n pace, zicând că Danby o să se-ndrepte.

Dar era puţin probabil să se îndrepte, câtă vreme localul adăpostea acea „buvetă” abominabilă. De cum intrai înăuntru, te privea pieziş, gata-gata să te înghită.

Era un soi de gheretă grotescă, demodată, făcută din lemn afumat şi având în faţă un grilaj ce se ridica întocmai ea un *porteullis*. Acolo şedea Danby toată ziulica, iar când

muşteriii se împuţinau, se cinstea singur, goRnd cană după cană de parcă s-ar fi luat drept un butoi.

Câteodată un vechi prieten al său, un anume Bob Still, îi ţinea tovărăşie; ocupau atunci amândoi ghereta, înghiţindu-şi berea la unison. Acest tovarăş de beţie al lui Danby era o namilă de om, mare cât un cal de samar, şi avea un cap rotund, cu părul unsuros, cu obrajii rumeni şi cu nişte ochi strălucitori. Mare amator de cântece de pahar, se apleca peste tejghea cu trupu-i mătăhălos şi, cu cană-n mână, începea să cânte;

Nici gerul, nici neaua, nici vântul”.

Nu-mi pot face vreun rău.

Atâta ele gros mi-i veşmântul De bere vârtoasă, că zău

De vânt şi de frig nicintt-mi păsa

Le-alung cu berea vârtoasă! *x*

— sau: „: I;

De vinuri şi rachiuri nu-mi vorbiţi!

Un suc mai bun anm, stors din orz; *priviţi*:

E partea malţului cea mai aleasă I Iar cei ce-o beau, de sărături se lasă.

Hai, dara, bea aceasta băutură şi apa nu o să mai pui în gură!

Vai, frumoasa Mary! La ce-ţi vor folosi toate lacrimile şi reproşurile la adresa incorigibilului Danby, atâta vreme – cât beţivanul ăla de Bob Still îţi va călea zilnic pragul, întunecându-l cu umbra pântecelui său uriaş, pentru a se aşeză pe tronul de după tejghea, pe care-l împarte cu bărbăţelul tău?

De ce bea, de aceea se îngraşă mai mult Bob, iar cfritecele-i ies pe gură pe măsură ce toarnă bere într-însa, potrivit binecunoscutului principiu care face ca aerul să iasă dintr-un vas în care torni un lichid.

Cât despre Danby, devine din ce în ce mai acru şi se stafideşte tot mai mult, cu fiece strop de bere ce intră-n el.

E limpede şi uşor de dovedit că berea nu le prieşte yankeilor şi că are asupră-le cu totul alt efect decât asupra englezilor: de unde se vede că berea cată să fie băută pe vreme umedă şi ceţoasă.

Intrând în local, Jackson ne-a dus într-o mică încăpere din interior, iar curând după aceea frumoasa Mary a venit şi ne-a salutat cu o plecăciune-la care mai mulţi muşterii vechi, din rândurile echipajului nostru, i-au răspuns prin complimente amabile. Patroana s-a dus apoi să se îngrijească de cina noastră. În vreme ce colegii mei se chercheleau şi stăteau la taifas cu numeroasele lor cunoştinţe din localitate, care se strânseseră buluc în prag, cu, rămânând singur în odăiţă, meditam adânc la faptul că şedeam pe o bancă englezească, sub un acoperiş englezesc, într-o tavernă englezească, parte integrantă din imperiul britanic. Era un fapt uimitor, dar real.

Am cercetat cu luare-arhinte locul o încăpere lungă, strâmtă, cu o ferestruică boltită, acoperită de perdele roşii, ce dădea spre o curte murdară, fumurie, mărginită de un zid de cărămidă pe a cărui creastă se vedea un şir de cioburi de sticlă înfipte într-un strat de mortar.

Deasupra se bălăbănea un bec chior, vârât într-o corăbioară de lemn atârnată de tavan. Pereţii erau acoperiţi cu un tapet ce înfăţişa o nesfârşită procesiune de nave aparţinând tuturor naţiunilor; o liartă plasată ca un catarg în mijlocul punţii uneia dintre aceste nave înfăţişa, în culori stinse, drapelele tuturor naţiunilor. Dinspre stradă se auzea zvon de cântece, amestecate cu ţipete de femei şi copii şi cu zbierete de marinari beţi.

„Asta să fie Anglia?” mă întrebam.

Dar unde erau vechile mănăstiri, catedralele, lorziiprimari, încoronările, arborii plantaţi în ziua de întâi mai, vânătorii de vulpi, cursele de cai, ducii şi ducesele, Contele de Orsay1 şi celelalte persoane şi instituţii din lecturile mele pe care obişnuiam să le asociez cu Anglia?

Nu vedem nici cea mai vagă urmă a tuturor acestor reminiscenţe livreşti.

„Vai ţie, Wellinghorough! îmi spuneam. Mă tem că nu prea vei avea ocazia să le vezi. Eşti doar un biet marinăraş, iar regina n-o să trimită o solie de nobili ca să te invite la palatul St. James.[9]

Am început atunci să-mi dau seama că perspectivele de a vedea lumea, pe care mi le oferea condiţia de marinar, erau foarte îndoielnice, deoarece marinarii fac doar *ocolul* – lumii, fără a intra în *ea*, iar amintirile lor de călătorie se reduc, de fapt, la o suită de cârciumi, care înconjoară globul, paralel cu ecuatorul; ele abia ating perimetrul cercului, planând deasupra marginilor uscatului şi abordând numai cheurile şi debarcaderele. Marinarii nici n-ar visa să viziteze locurile din interior, ca de pildă Kenilworth sau Castelul Blenheim, cum n-ar visa să plece cu o trăsură la Romă ca să-l vadă pe papa, odată ajunşi la Neapole.

Din aceste reverii am fost trezit în curând de o slujnicuţă care alerga din încăpere în încăpere, strigând cu un glas piţigăiat: „Cina e gata!”

Urcând o scară şubredă, am ajuns într-o sală de la etaj, unde trei candelabre înalte, de aramă proiectau o lumină fumurie asupra unor. pereţi la fel de fumurii, acoperiţi cândva cu un tapet albastru, iar acum mâzgăliţi, cu tot felul de desene, stihuri de dragoste şi balade marinăreşti. Într-un colţ fuseseră bătute în cuie patru cărţi de joc, patru valeţi cu piciorul scos în afară, ca de obicei. N-aveam să aflu niciodată ce anume simbolizau.

Dar ce masă îmbelşugată! gemea de atâta mâncare. Era oare cu putinţă ca mateloţii, care pe mare se hrănesc cu carne sărată. şi cu pesmeţi uscaţi, să se ghiftuiască

---

9 Alfred Guillaume Gabriel, conte de Orsay (.1801—1852), desenator francez stabilit la Londra în 1821 şi adoptat de contele de Blessington ; autorul unui portret al lui Byron, (n,t.) < ■ / .

astfel?

Întâi se vedea o tavă de cositor, largă cât pavăza lui Ahile, din care se înălţa o piramidă de cârnaţi afumaţi. La mijloc o farfurie asemănătoare, încărcată cu calupuri de brânză ţărănească; iar la celălalt capăt al mesei, o congregaţie de biftccuri, rânduite unul peste altul. În intervale erau aşezate farfurii cu cartofi fierţi, ouă, pâine şi murături, iar pe o masă alăturată se ţineau în rezervă cantităţi copioase din toate bunătăţile aflate pe masa principală.

Ne-am pus pe mâncat cu osândie; am mistuit grabnic piramida de cârnaţi, ne-am înfăşurat în cojoacele fierbinţi ale biftecurilor şi, aşezându-ne în faţa calupurilor de brânză, le-am ras până la temelie.

Către sfârşitul ospăţului, i-am sugerat lui Peggy, una din fetele ce ne serviseră, că o cană de ceai ar fi tocmai nimerită. Ea mi-a răspuns că-i prea târziu ca să-mi facă un ceai, dar c-o să-mi aducă o cană de *swipes*, dacă doresc. Neştiind ce înseamnă *swipes*, m-am gândit totuşi să încerc, ce-o fi o fi; se dovedi însă a fi o băutură groaznică, acră şi cu gust de mucegai, de parcă-ar fi fost o zeamă de murături putrede. N-am mai cerut niciodată băutura asta, deşi avea să fie servită la discreţie şi consumată de către mai toţi marinarii, care pretindeau că-i foarte bună.

Bob Still n-ar fi fost de aceeaşi părere, căci acest *swipes* era, după cum aveam să aflu, un soi de înlocuitor ieftin al berii, sau o bere bastardă, ori poate nişte lături culese de pe fundul butoaielor de bere, nu-mi mai amintești precis ce anume se spunea că era. Ştiu numai că aveam oroare de băutura asta. Cât despre gustul ei, nu pot spune decât că-i pe deplin corespunzător denumirii sale, care evocă desigur ceva urât. Totuşi sărăntocii. din Liverpool şi din împrejurimi beau această băutură în cantităţi mari, ceea ce constituie, poate, una din cauzele sărăciei lor.

XXIX

Redburn vorbeşte cu înţelegere despre perspectivele marinari lor

Vasul a rămas în Docul Prinţului vreme de peste şase săptămâni, dar întrucât n-am de gând să înfăţişez ard un jurnal al şederii mele acolo, voi descrie doar în linii mari existenţa dusă de echipajul nostru în acest răstimp; apoi îmi voi descrie la întâmplare propriile plimbări prin oraş şi impresiile pe care mi le-au lăsat, după atâţia ani de zile, lucrurile văzute.

Întâi de toate însă trebuie să spun că nu prea l-am văzut pe căpitan în acest interval. Uneori, în câte o dimineaţă frumoasă, ieşea c-un baston în mână din *Hotelul Armelor*, unde cred că locuia; după ce se plimba pe vas şi dădea ordine marelui său vizir şi prim-ministru, adică secundului, se întorcea tacticos în apartamentele sale.

Zărind un program de teatru în buzunarul lui, am dedus că frecventa acele lăcaşuri ale artei, iar după roşeaţa obrajilor săi am înţeles că era un adorator fervent al vechiului vin de Porto> care face faima Liverpool-ului.

Din când în când îşi petrecea totuşi nopţile la bordul vasului – nişte nopţi gălăgioase şi deşucheate, cum i-ar fi plăcut lui Ben Jonson. În jurul mesei din careu şedeau atunci patru-cinci căpitani cu favoriţi, care-l tot ţineau pe steward ocupat cu scoaterea dopurilor şi cu umplerea paharelor. Odată, întreaga trupă fu găsită sub masă la ora patru în zori şi fu vârâtă în paturi de către cei doi secunzi. Cu acel prilejam fost de acord cu preacuviosul nostru bucătar negru, care spunea că ar fi trebuit să le fie ruşine; numai, că unii căpitani de corăbii nu cunosc acest sentiment şi roşesc doar după ce-au golit trei carafe.

În numeroasele sale vizite pe vas, căpitanul Riga îi adresa totdeauna câte un cuvânt politicos unui ofiţer vamal care se instalase la bordul vasului, rămânând acolo aproape tot timpul cât nava a stat în docuri – un tip bine,

dar lipsit de prieteni. Greu trebuie să-i fi fost acestui ofiţer vamal, care încerca să-şi omoare timpul citind ziarul în cabină şi izbind cu degetele în câte o grindă. Fusese trimis pe vas ca să împiedice contrabanda, însă obişnuia să se strecoare el însuşi pe ţărm foarte adesea, deşi legea îl obliga să rămână mereu la datorie pe vas. Dar nu-i mirare: părea să fie un om cu simţăminte alese, superior slujbei sale destul de umile – era mai rău decât dac-ar fi minat nişte gâşte la gârlă.

Să mă întorc însă la echipaj.”*

În zori, toţi marinarii erau chemaţi la apel şi puşi să spele punţile, apoi coboram pentru o oră pe ţărm ca să ne luăm micul dejun, după care, lucram în arboradă, sau strângeam câlţi, ori eram puşi să facem vreo altă treabă, fie ea cât de măruntă, până la orele douăsprezece când ne duceam la masă. La unu şi jumătate ne apucam iar de lucru până la patru după-amiază, când – dacă nu era ceva urgent de făcut – aveam voie să ne ducem unde pofteam, cerându-ni-se să fim din nou la bord abia a doua zi în zori.

Cum n-aveam nicio treabă cu încărcarea vasului, munca noastră era destul de uşoară, încât secundul nu ştia ce să mai născocească pentru a ne da ceva de lucru.

N-aveam pici măcar datoria de a sta de veghe, deoarece un paznic adus de pe ţărm ne scutea de această sarcină; şi, în tot acest timp, oamenilor, le mergea leafa ca de obicei, întocmai ca pe mare. Iar duminicile eram liberi să facem ce vrem.

Aşadar, viaţa dusă de marinarii americani la Liverpool era destul de uşoară, ba chiar plină de huzur. Ei trăiau, ca să zic aşa, din osânza uscatului, iar după un scurt exerciţiu de înviorare, dimineaţa, le rămânea toată ziua la dispoziţie.

Totuşi aceste călătorii la Liverpool, ca şi cele spre Londra şi Havre, sunt cele mai puţin rentabile pe care le poate face un marinar sărac. Căci atât la New York cât şi la

Liverpool primeşte avans leafa pe-o lună, bani care se duc de obicei repede, astfel încât, la terminarea călătoriei, nu prea mai are de încasat mare lucru, uneori nici măcar o centimă. Pe când într-o cursă lungă, bunăoară spre India sau China, leafa se adună, marinarul are mai multe motive să facă economii şi mai puţine prilejuri să-şi risipească baniiastiel încât, când ajunge să-şi primească simbria, are ce număra! /

Şi-apoi, dintre toate porturile lumii, Liverpool-ul este poate cel mai bântuit de rechini, şobolani şi alte dihănii, ce-l iau ca pradă pe bietul marinar. Proprietarii, cârciumarii, telalii, misiţii şi alţi rechini de uscat îl devoră, mădular cumădular, în vreme ce şobolanii şi şoriceii de uscat îi ronţăie fără încetare punga.

Îl mai pândesc şi alte primejdii, mult mai rele – din partea locatarilor celebrelor văgăuni corintiene1 din preajma docurilor, neîntrecute în dezmăţ de nimic dincoace de groapa fără fund a iadului.

Şi totuşi marinarii iubesc Liverpool-ul şi, în cursul lungilor călătorii pe care le fac în colţurile cele mai depărtate ale globului, vorbesc într-una despre farmecul şi atracţiile lui şi-l aşază înaintea tuturor celorlalte porturi ale lumii. Căci în Liverpool ei îşi găsesc paradisul – nu faimoasa stradă cu acelaşi – nume – iar unul dintre ei mi-a spus odată c-ar fi fericit să zacă în Docul Prinţului până-n ziua când va ridica ancora spre lumea de apoi…

Se vorbeşte mult despre ameliorarea condiţiilor de viaţă ale marinarilor, dar cred că aceasta se va dovedi întotdeauna o treabă foarte anevoioasă, atâta timp cât antidotul va fi servit înainte ca otrava să fi fost înlăturată.

Gândiţi-vă numai că, în majoritatea cazurilor, însuşi faptul că sunt marinari indică o anumită fire aplecată spre senzualitate, ignoranţă şi depravare; gândiţi-vă că marinarii sunt îndeobşte lipsiţi de prieteni, singuri pe lume – sau când au prieteni şi rude, rămân mereu în afara razei

bunei lor influenţe; gândiţi-vă că, după rigorile disciplinei şi după greutăţile, primejdiile şi privaţiunile unei călătorii pe mare, se pomenesc într-un port străin, unde sunt expuşi la o mie de ispite, cărora i-ar fi greu chiar şi virtuţii însăşi să le reziste, dacă nu cumva virtutea aceea ar umbla în cârji; gândiţi-vă că prin însăşi profesia lor, ei sunt ocoliţi de oamenii din clasele superioare şi că li se refuză accesul la orice societate respectabilă, ce i-ar putea ameliora; gândiţi-vă la toate acestea şi vă veţi da seama că situaţia marinarilor, ea tagmă, nu e de loc de invidiat.

— Localuri de destrăbălare, (n.t.)

Într-adevăr", relele de care suferă intră în categoria acelor boli sociale cronice care nu pot fi remediate, pare-Se, decât prin ameliorarea organizării morale a întregii civilizaţii.

Deşi vechile vase de război sunt transformate în capele plutitoare, ancorate în docuri; deşi „Secundul duhovnicesc" şi alte asemenea broşuri religioase, scrise în jargon nautic, le sunt împărţite marinarilor; deşi preoţii le ţin predici chiar la debarcader, iar capelanii din marina militară le citesc pasaje din biblie chiar pe punte; deşi au acces la casele speciale deschise în porturi de diferite – misiuni evanghelice; deşi zgârcenia proprietarilor de nave a înlesnit efortul realmente sincer depus de societăţile de temperanţă pentru a le răpi marinarilor raţiile de grog în timpul călătoriei pe mare, în ciuda tuturor acestor factori şi a multor altora, condiţia marinarului în raport cu restul omenirii rămâne Cam aceeaşi care-a fost cu un secol în urmă.

E răspândit, poate prea mult, obiceiul de a considera drept un mare pas înainte acel progres inevitabil, dar pur colectiv, pe care-l face orice categorie de oameni care lă parte la mişcarea generală a neamului omenesc. Astfel, deoarece marinarul, care în zilele noastre a ajuns să conducă vapoare ca „Hibernia" sau „Unicorn" pe apele

Atlanticului, se deosebeşte întrucâtva de marinarii frenetici ai lui Smollett1 şi de cei care-au luptat alături de Nelson la Copenhaga, supravieţuind pentru a se răscula la North Corner, în Plymouth; deoarece marinarul de azi nil mai e chiar atât de necioplit ca acela de odinioară, a lepădat de pe el unele vestoane flocoase şi şi-a tuns coada à la Lord Rodney, anumiţi observatori au tras, de aici, concluzia că marinarul a început să-şi dea seama de părţile negative ale condiţiei sale şi să se amelioreze de bunăvoie. Dar, la o cercetare mai atentă, se va vedea că el n-a făcut altceva decât să se lase dus de mareea cea mare, care are, poate, două fluxuri la fiece reflux. El personal însă n-a realizat niciun progres.

1 Tobias Smollett (1721 – 1771) – romancier englez, autor al romanelor „Roderick Random”, „Peregrine Pickle”, „Humphrey Clinker” etc. (n.t.)

Există în lume categorii de oameni care sunt la fel de indispensabili societăţii, ca şi roţile unei trăsuri. Oricât de uşor şi de plăcut ar vibra arcurile trăsurii, oricât de somptuos ar fi poclitul şi oricât de lucioase portiţele, totuşi roţile trebuie să se rostogolească prin praf sau prin noroi. Nicio invenţie, nicio iscusinţă nu le poate ridica *pe ele* din noroi; pentru că trăsura trebuie să se rezeme pe ceva, pentru că pasagerii trebuie să fie traşi de ceva.

Marinarii alcătuiesc una din aceste roţi: ei fac ocolul pământului, sunt adevăraţii importatori şi exportatori de mirodenii şi mătăsuri, de fructe, vinuri şi marmură; ei îi duc la destinaţie pe misionari, pe ambasadori, pe cântăreţii de operă, pe soldaţi, pe neguţători, pe turişti şi pe cărturari; ei formează un pod de vase peste Atlantic şi reprezintă *primum mobile1* al întregului comerţ; într-un cuvânt, dacă ei ar emigra în bloc pentru a conduce flota din lună, aproape că toate cele ar înceta să funcţioneze aici pe pământ, afară doar de rotirile acestuia în jurul propriului ax şi de discursurile membrilor Congresului

american.

Şi cu toate acestea, ce sunt marinarii? Ce credeţi dumneavoastră, în adâncul sufletului, despre flăcăul acela care merge clătinându-se de-a lungul cheului? Nu-l salutaţi din mers, nu-l ocoliţi, socotindu-l cu foarte puţin deasupra jivinelor sortite să piară? V-aţi deschide oare saloanele în faţa lui, l-aţi. invita oare la masă ori i-aţi oferi un loc în strana dumneavoastră din biserică? Nu! N-aţi face una ca asta. De la distanţă, poate că aţi fi dispus să subscrieţi doi-trei dolari pentru construirea unui spital, hărăzit marinarilor scoşi din uz sau pentru distribuirea de cărţi printre marinarii care nu ştiu să citească. Însuşi felul în care sunt concepute aceste acte de caritate dovedeşte, mai grăitor decât orice cuvinte, proasta reputaţie de care se bucură marinarii. N-are rost să mă contraziceţi: marinarii sunt socotiţi ca o drojdie a societăţii, iar punctul de vedere romantic asupra lor este exprimat mai cu seamă în romane.

1 în sistemul astronomic al lui *Ptolemeu*, sfera pe care se bazează mişcarea întregului sistem al planetelor. (n.t.)

Dar ar putea oare marinarii, una din roţile acestei lumi, să fie ridicaţi din noroi pe de-a-ntregul? O asemenea posibilitate nu prea se întrevede în vechile sisteme şi programe de viitor, oricât de sincere şi de bine intenţionate ar fi acestea; pentru că, în pomenitele sisteme, ideea de a-i ridica pare la fel de utopică, precum speranţa de a cultiva struguri în Novaia Zemlia. >.

Nu trebuie totuşi să ne pierdem cu totul nădejdea în privinţa bietului marinar; şi nici aceia care lucrează pentru binele lui nu trebuie să se necăjească prea tare, fiindcă s-ar putea ca Timpul să se dovedească până la urmă prielnic lui; şi deşi câteodată marinarul pare un fiu vitreg al cerului, lăsat în părăsire, să-şi petreacă zilele în dezmăţ, fără ca nimeni să-l ţină-n frâu, în vreme ce ceilalţi fii sunt

păziţi şi îngrijiţi cu dragoste părintească, totuşi simţim şi ştim că Dumnezeu e tatăl tuturor a şi că niciunul din copiii săi nu iese de sub ocrotitoarea-i aripă.

XXX

Redburn se necăjeşte din cale afară din pricina unor ghiduri vechi şi bizare

Printre volumele aflate în biblioteca tatălui meu se găsea q colecţie de ghiduri vechi, din Anglia şi din Europa, pe care le cumpărase în călătoriile lui, cu mulţi ani în urmă. În copilăria mea le-am cercetat pe îndelete, privind cu un neobosit interes nenumăratele lor ilustraţii şi gravuri, precum şi coperţile atât de ciudate, dintre care unele mi se păreau că seamănă cu feţele mustăcioase ale unor străini.

Era acolo *6* broşură franţuzeasca, decolorată, cu scoarţe trandafirii ca nişte obraji emaciaţi de pe care rujul se ştersese pe-alocuri şi pe care scria: „VOYAGE DESCRIPŢIE EL.

— PHILOSOPHIQUE DE L'ANCIEN ET

DU NOUVEAU PARIS; MIROIR FIDELE441; de asemenea, o carte înnegrită de timp, mucegăită, legată într-un carton marmorat, asemănător porfirci, şi intitulată: „ITI-NfiRAIRE INSTRUCTIF DE ROME, OU DESCRIPTION GENERALE DES MONUMENTS ANTIQUES ET MODERNES ET DES OUVRAGES LES PLUS REMARQUABLES DE PEINTURE, DE SCULPTURE ET D'ARCHITECTURE DE CETTE CELEBRE VILLE” 2; pe coperta-i rozulie era o vignetă înfăţişând o stâncă goală, umbrită de un tufiş (sărăcăcios peisaj!), iar sub stânca aceasta se apleca matern mama vitregă a lui Romulus şi Remus, alăptându-i pe iluştrii gemeni – doi heruvimi golaşi, cu braţele încolăcite, absorbiţi cu totul de această îndeletnicire; o frunză mare de cactus sau un şervet înflorat atârna de o creangă; cât despre lupoaică, semăna cu o vacă fără coarne, cum sunt unele vaci de grajd. Opera

asta era publicată „Avec privilege du Souverain Pontife44 3.

Mai era acolo şi o carte legată în catifea, cu cheotori de alamă, intitulată „GHID PRIN OLANDA44 şi împodobită cu o gravură înfăţişând Primăria; de asemenea, o venerabilă „DESCRIERE A LONDREI44, plină de gravuri înfăţişând Catedrala Sf. Paul, Monumentul, Temple-Bar, Hyde-Park Corner, Manejul, Amiralitatea, Charing-Cross şi Podul Vauxhall. De asemenea, un volum masiv, cu o copertă galbenă, prăfuită, ce aducea cu portiţa unui poş – talion şi purtând un titlu complicat, tipărit cu tot soiul de fioriturі, parcă înadins ca să concureze cu un bici împletit în patru – titlu care suna, în parte, aşa:

„*Drumurile mari, drepte sau ocolite prin Anglia şi Wales, după o Măsurătoare făcută din porunca Directorelui general al Poştelor Maiestăţii Sale*. *Această lucrare descrie Oraşele, Ttrgurile, Burgurile şi Aşezările unde se ţin judecăţi, şi dă orariul sosirilor şi plecărilor Poştalioanelor din fieştecare*; *mai descrie şi Hanurile de ţară care au cai de poştă şi trăsuri*; *descrie reşedinţele de*

1 Voiaj descriptiv şi filosofic prin Parisul vechi şi nou; oglindă fidelă, (n.t.)

8 fitinerar instructiv prin Roma, sau descriere generală a monumentelor antice şi moderne, şi a celor mai remarcabile opere de pictură, sculptură şi arhitectură din acest oraş celebru, (n.t.)

1 Cu aprobarea Suveranului Pontif. (n.t.)

nobili şi gentilomi aflate în preajma drumurilor, şi cuprinde Hărţi ale împrejurimilor Londrei şi ale localităţilor Bath? *Brighton şi Margate44*. Cartea era dedicată „*Onorabililor Conţi de Chesterfield şi Leicester de către preaplecata şi respectuoasa slugă a domniilor lor, John Carp, 1798*”.

Mai era acolo şi o broşură verzuie, cu un motto din Virgiliu şi cu un blazon complicat pe copertă, semănând cu

o diagramă a Labirintului din Creta, broşură intitulată „O *Descriere a York-ului, a Antichităţilor şi a Clădirilor sale publice, îndeosebi a Catedralei*; *compilata cu mari strădanii după cele mai autentice izvoare46*. De asemenea, un volumaş cu aspect şcolăresc, legat într-o scoarţă clasică, de hârtie velină, pe al cărei frontispiciu se vedeau turnurile şi foişoarele faimosului King's College alături de grandioasa Catedrală din Ely, deşi aceste două clădiri sunt situate la o distanţă de şaisprezece mile una de alta; volumaşul purta titlul: „*Ghidul oraşului Cambridge*: *colegiile, sălile, bibliotecile şi muzeele sale, cu descrierea ceremoniilor municipale şi universitare, precum şi cu o prezentare a Catedralei din Ely*”.

Ţin minte şi o broşură cu o copertă lucioasă, pe care se vedeau nişte construcţii încâlcite, un fel de pagode ce pretindeau a fi „*Marea Faţadă Nordică a Palatului Blenheim* lt5, broşură intitulată: „*O Descriere a Blenheimului, Reşedinţa Excelenţei Sale Ducele de Marlborough*; *cuprinzând o prezentare integrală a Picturilor, Covoarelor şi Mobilierului*; *o plimbare pitorească prin Grădini şi Parcitri*; *o descriere de ansamblu a celebrei Galerii Chinezeşti* etc. *Precum şi un eseu despre Arta Grădinăritului*. *Şi împodobită cu o Vedere a Palatului şi un Plan nou şi elegant al Marelui Parc*”. În sfârşit, mai era acolo şi un tom intitulat „DESCRIEREA LIVERPOOL-ului” – o carte ciudată şi întru totul remarcabilă, pe care, având în vedere numeroasele amintiri plăcute legate de ea, aş dori s-o imortalizez, dac-aş fi în stare. Dar s-o scot mai întâi din raft şi să încerc s-o zugrăvesc după model. e * * * *

1 Palat construit lângă Woodstock (Oxfordshire) pentru ducele de Marlborough după victoria dobândită de acesta în 1704, la Blenheim, în Bavaria, asupra armatelor franceze şi bavareze, (n.t.)

Acum când răsfoiesc filele acestei cărţi atât de dragi

copilăriei mele, file pe care, cu ani şi ani în urmă, tatăl meu le întorsese chiar în decorul zugrăvit de ele, o dulce tristeţe mi se furişează în suflet, încât parcă m-aş* topi în trecut şi-n uitare!

Carte scumpă! Mi-aş vinde ediţia operelor lui Shakespeare şi mi-aş jertfi chiar străvechea ediţie *inquarto* din Hogarth, decât să mă despart de tine. Da, m-aş scoate pe mine însumi la mezat decât să te văd atinsă de ciocănelul preţăluitorului. Da, relicvă scumpă a familiei, ţie nu-ţi va lipsi niciodată un loc în raft, chiar dacă eu n-aş avea pe ce să m-aşez, vei fi la adăpost până ce te vei destrăma filă cu filă, slovă cu slovă.

Ca format, este ceea ce librarii numesc un *18-mo* şi-i legată într-un marochin, verde, însă pe care mi-l amintesc dintotdeauna pătat de semnele timpului; colţurile i-a însemnate cu nişte petice roşii triunghiulare, aidoma unor mici tricornuri; şi nu ştiu ce barbar i-a făcut o rană incurabilă pe scoarţă. Cotorul nu poartă nicio inscripţie, astfel încât cel ce se plimbă prin faţa modestei mele biblioteci nici nu visează să deschidă acea cărţulie anonimă, legată în piele verde. Acolo stă: zi după zi, săptămână după săptămână, an după an; şi nimeni altcineva în afară de mine nu se uită la ea. Dar nepăsarea celorlalţi e compensată din belşug de dragostea ce i-o port eu însumi.

Să deschidem însă cartea.

Ce sunt aceste mâzgăleli? * Ce incorigibil discipol Val unul meşter în ale scrisului a trecut pe-aici? Ce desenator de animale sălbatice şi castele himerice? A, nu! Toate acestea sunt parte integrantă din preţioasacarte, la a cărei valoare contribuie din plin. „4

Unele dintre aceste mâzgăleli îmi aparţin chiar mie; şi aşa cum procedează poeţii cu sonetele scrise de ei în tinereţe, aş putea să scriu sub acest cal:. „Desenat la vârsta de trei ani”, iar sub acest autograf: „Scris la vârsta

de opt ani46.

Celelalte sunt. opera fraţilor, surorilor şi verilor mei; iar mâinile care-au făcut unele dintre aceste desene sunt de mult oale şi ulcele.

Dar ce-i cu ancora asta? Ce corabie-i asta? Dar acest cântec marinăresc à la Dibdin 1? Pesemne că volumul o fi încăput pe mâinile vreunui lup de mare. Ba nu: ancora, corabia şi cântecul marinăresc îmi aparţin, le-am desenat şi scris cu mâna mea chiar în cursul acestei călătorii spre Liverpool. Dar să nu mă grăbesc – încă nu voiam să dezvălui acest amănunt.

Drept în mijlocul acestor schiţe în creion, complet înconjurată de ele, se vede următoarea inscripţie, făcută cu o cerneală de neşters – deşi cam decolorată – de mâna tatălui meu;

— WALTER REDBURN Riddough's Royal Hotel Liverpool, 20 martie 1808

Întorcând fila, dau peste nişte însemnări pe jumătate şterse, caracteristice unei minţi metodice, de aceea n-am nicio îndoială că tatăl meu le-a făcut, de bună seamă, în timpul şederii sale la Liverpool. Însemnările astea au pentru mine un iz ciudat, potolit, vetust şi văratic în acelaşi timp; şi cu toate că, de atâtea ştersături, abia izbutesc să le descifrez, simt nevoia să transcriu la întâmplare câteva dintre ele i

Ghid, re dinari
Masă la *Star & Garter*" \ * i» g 6
Excursie la Preston (distantă
31 m.) ... t f 2 R
Gratificaţii *4*
Trăsură... 4 R
„Anotimpurile" lui Thomson" 3 5
Bibliotecă –.»
Barcă pe fluviu... 6
V în *de Porto şi trabucuri... a.*

— 1™-™ = II Poet englez, de poeme intiti unui ciclu

Pe lila cealaltă descifrez următoarele:

Masă cu dl. Roscoe, luni.

Tot luni, vizită la dl. Morţile.

De lăsat carte de vizită la Colonelul Diciby, marţi. Vineri seara teatru – „Richard al Treilea. Şi o farsă nouă.

Marţi, de dus scrisoare la Miss L.

Vineri, de mers la Sampson & Wilt.

De încasat poliţa firmei din Londra.

De scris acasă prin „Prinţesa".

Sac cu corespondenţă la Sampson & Wilt.

Întorcând fila, dau peste o hartă unde, într-unul din colţuri se lăfăie, în mijlocul stemei britanice, o inscripţie: „Planul Oraşului Liverpool44. Dar nu prea deosebeşti vreun plan în liniile frânte şi încâlcite ale străzilor şi ale docurilor împrăştiate pe malul fluviului Mersey, a cărui curgere domoală e marcată printr-o dungă mai întunecată.

În colţul dinspre nord-est al hărţii se întinde o sahară alb-gălbuie, un deşert care încă mai poartă semnele strădaniei mele de a-l popula cu tot felul de monştri desenaţi cu creionul. Spaţiul însemnat cu acea pată albă a fost desigur – umplut între timp cu construcţii.

Descopăr un şir de linioare, trasate cu cerneală, ce se răspândesc în toate direcţiile.de la capătul aşa-numitei Lord-street, pe care se înalţă „Riddough's Hotel46, casa unde a poposit tatăl meu. Aceste linioare marchează diferite plimbări în oraş făcute de tata; le urmez, prin străzi şi ulicioare, prin pieţe iar şi, „şi-pătrund în curţile înguste. Datorită lor, îmi dau seama că tatăl meu n-a uitat de credinţă în această ţară străină căci s-a dus la Biserica Sf. Ioan de lângă Hay-market şi în alte lăcaşuri sfinte; văd de asemenea că a vizitat casa de lectură a ziarelor de pe Duke-street, Liceul de pe Boldstreet şi Teatrul Regal; şi că s-a dus să-i prezinte omagiile sale eminentului istoric, poet şi bancher, domnul Roscoe.

Împăturind cu grijă harta, trec peste o poză a Primăriei şi ajung la pagina de gardă, împodobită în mijloc cu un peisaj – o femeie cam golaşă, cu sandale în picioare, şade gânditoare pe o stâncă neagră, la malul mării, sprijinindu-şi cu o mână capul şi arătând cu cealaltă spre un fel de tipsie ovală pe care se vede o pasăre stranie şi care poartă, la margine, în chip de motto, cuvintele: *„Deus nobis haec otia fecit1M*.

Pasărea face parte din stema oraşului şi e imaginea unei păsări numită *Liver*, care-a dispărut între timp şi despre care se zice c-ar fi hălăduit în balta (pooZ) ce acoperea odinioară, potrivit spuselor arheologilor, o bună parte din terenul ocupat astăzi de Liverpool, de unde şi numele oraşului.

La oarecare distanţă de melancolica doamnă în sandale se vede o corabie cu toate pânzele sus; iar pe plajă, un omuleţ care încearcă zadarnic să se caţăre pe-o stivă de mărfuri.

Deasupra şi dedesubtul acestui desen, egal împărţit, e titlul – pe care mă tem că tipograful nu-l va putea roda întocmai:

Un

Tablou al

Liverpool-tdui sau

Călăuză streinului şi

Ghidul de buzunar dl genttevnan-ttlui pentru vizitarea oraşului împodobit cu Gravuri

Ale celor mai desăvârşiţi şi mai eminenţi Artişti LIVERPOOL;

Imprimat la Swift's Court şi distribuit de Woodward şi Alderson, Castle St. 56

Anul 1803.

< Vers din „Bucolicele" lui Vergiliu: „Dumnezeu ne-a dăruit aceste răgazuri", (n.t.)

O scurtă şi Ceremonioasă introducere, al cărei autor

pare să facă tot timpul temenele, îl informează pe cititor de succesul ediţiilor anterioare ale lucrării, citind „mărturii de stimă apărute recent în diferite publicaţiuni – ca *British, Critic Revietv* şi al şaptelea volum al *Frumuseţilor din Anglia şi Wales*” – şi încheie exprimându-şi speranţa că această ediţie nouă, revăzută şi ilustrată, „o va face mai puţin inaptă de a trezi interesul publicului şi mai puţin nevrednică de subiectul pe care-şi propune a-l ilustra46.

La capătul acestei scurte şi excelente prefeţe e precizat solemn locul unde-a fost scrisă şi data: *Hope Place, 1 sept. 1803*.

Cât de fericit aş fi fost, zăbovind asupra acestei menţiuni, dacă autorul ar fi precizat şi ora, şi marca ceasornicului, precum şi propria-i vârsta, numele şi ocupaţia.

Dar totul s-a pierdut; nu ştiu cin-a fost acel autor valoros, care împărtăşeşte desigur soarta tuturor literalilor incognito: uitarea.

Trebuie să fi avut cele mai nobile şi mai. elevate idei despre adevărata glorie de vreme ce a refuzat, dispreţuitor, să semneze cu o iniţială solitară. Dac-aş putea să-l găsesc acum, în vreun cimitir în care-şi doarme somnul de veci, i-aş cumpăra o lespede şi aş grava pe ea doar această pagină de gardă, cel mai ales epitaf cu putinţă.

După prefaţă, urmează un extras dintr-un prolog scris de admirabilul dr. Aiken, fratele domnişoarei Barbauld, la deschiderea Teatrului Regal din Liverpool, în 1772:

Acolo unde şerpuindul Mersey Ajunge apa-n ocean să-şi verse.

O *ceată de pescari îşi aşezară Umila vatră, într-un fund de ţară*.

Deprinşi cu greul, harnici, răbdători.
Ei marea o-nfruntaii, răzbătători.
Smulgându-i hrana pitulată-n val.

Colibele li se-nşirau pe mal.
Iar plasele şi bărcile erau.
Tot ceea ce, pe-acest tărâm, aveau.

Într-adevăr, lucrarea abundă în asemenea citate în versuri şi în aluzii clasice la „Eneida” şi la „Naufragiul46 lui Falconer[10].

Autorul anonim trebuie să fi fost nu numai un cărturar şi un gentilom, dar şi un om profund dezinteresat, şi un adevărat patriot local, căci în a sa „Privire asupra oraşului” există nouă pagini dintr-un poem al unui bard din Liverpool, pe nedrept uitat.

Scuzându-se pentru ceea ce ar putea să pară cititorului o paranteză prea lungă, el recomandă cu căldură poemul, spunând că acesta „a devenit de mai mulţi ani încoace greu de găsit, încât e foarte puţin cunoscut astăzi; de aceea cititorul cultivat va saluta desigur apariţia unui mic fragment din acest nobil poem epic, scris cu o mare uşurinţă a expresiei şi cu o simţire deosebit de delicată”.

O dată, dar o singură dată, m-a fulgerat gândul – lipsit de caritate – că autorul poemului ar putea fi chiar autorul Ghidului. Dar asta s-a întâmplat cu ani în urmă, iar de atunci încoace n-am mai îngăduit acestui gând necruţător să se strecoare în mintea mea.

Judecând după fragmentul aflat sub ochii mei, poemul e scris în vechiul şi grandiosul stil clasic, cu nişte stihuri ce se rostogolesc impetuos/ precum roţile unei birje trase de patru cai. Este un imn de slavă închinat Liverpool-ului şi Mersey-ului, x docurilor, corăbiilor şi antrepozitelor, baloturilor şi ancorelor. Iar după ce evocă urâta vreme când fluviul „lipsit de glorie, nobilele-i unde. Şi le rostogolea46, poetul exclamă cu forţa unui întreg. Parnas:

Acum răsună numele-i în lume.

---

10 William Falconer (1732—1769) — autorul' poemului epic „Nau* rrag’iu?6, foarte popular la vremea lui, (n.t)

Din miazănoapte până-n Indii-anume.

La ţărmuri! *Atlanticului larg şi-ai Balticei cu valuri ce se sparg*).

Precum şi uncie valu-mbrăţişează Sicilia, ca pe-o mireasă trează.

Groenlanda-i. *dăbalenele-i greoaie*.

Iar Franţa vinurile ei bălele;

— *Iberia, cu înfloriţi lămâi*, îi *dăruie* lui *roadele, întâi*.

Corăbiile-i cunoscute sunt Sub orice climă pe acest pământ.

Iar avuţia fiecărei clime îi *aparţine* lui *în întregime*.

Poemul cuprinde şi o aluzie delicat voalată la domnul Roscoe1:

Ilustrul R. *trăieşte-aici, o minte care deschide drumuri înainte*.

Într-adevăr, atât autorul anonim al Ghidului cât şi înzestratul bard al Mersey-ului par să fi nutrit convingerea sinceră că Roscoe a adus mult iubitului lor oraş o faimă ce-i împodobea frumos reputaţia de centru comercial. Roscoe trece drept un Guicciardini modern al Florenţei moderne, iar tratatele-i de istorie şi Vieţile italieneşti, laolaltă cu traducerile sale, sunt privite cu admiraţie, ca nişte lucrări clasice.

Primul capitol începe cu metodă, într-un stil faptic, informându-l pe cititorul nerăbdător despre latitudinea şi longitudinea la care este situat Liverpool-ul, aşa fel încât, din capul locului, să nu existe nicio neînţelegere în această privinţă. Apoi face o. prezentare a istoriei oraşului, citind la început o însemnare scrisă de William Cuceritorul în faimoasa *„Doomsday Book, 2<f*.

În legătură cu aceasta, trebuie să recunosc sincer că, în ciuda numeroaselor sale merite pe alte planuri, autorul meu preferat vădeşte lipsa unui spirit istoric pătrunzător, căci dacă l-ar fi avut, nu s-ar fi oprit cu cercetările sale la

domnia monarhului normand, ci le-ar fi [11]

Împins înapoi, cu hotărâre, prin Evul Mediu, până la epoca lui Moise, a omului din Uz şi a lui Adam, pentru a stabili cu o certitudine de netăgăduit că pământul Liverpool-ului a fost creat odată cu Facerea Lumii.

Dar unul dintre cele mai curioase pasaje ale capitolului privitor la trecut este, poate, cel în care piosul autor reflectează, moralizator, asupra unui fapt interesant, şi anume faptul că în anul 1571 A.D. locuitorii oraşului i-au trimis reginei Elizabeta un memorandum, rugându-o să-i ajute cu un subsidiu – memorandum în care se califică ei singuri drept „norod al sărmanului şi decăzutului oraş al maiestăţii sale, Liverpool”.

Acum când îmi aţintesc privirea asupra acestui străvechi şi ros de vreme Ghid, care poartă semnele ravagiilor unei jumătăţi de veac, şi când văd cum vorbeşte relicva asta despre relicvele de dinaintea ei, îmi spun fără să vreau că lumea îmbătrâneşte. Iar când ajung la al doilea capitol, „Despre dezvoltarea oraşului şi despre numărul locuitorilor săi”, şi răsfoiesc apoi paginile cărţii, pline de aluzii la măreţia unei aşezări care, de atunci încoace, şi-a sporit de peste patru ori populaţia, bogăţia şi splendoarea, încât locuitorii de azi trebuie să privească desigur cu un sentiment de nemăsurată mândrie şi superioritate spre perioada amintită, mă simt copleşit de o jale adâncă şi-mi vine să râd de deşertăciunea elanurilor omeneşti. Căci bolta zilei de astăzi este piatra de temelie a celei de mâine; şi după cum biserica Sf. Petru a fost clădită în mare parte pe ruinele vechii Rome, tot aşa, în toate construcţiile noastre, fie ele cât de impunătoare, noi nu facem decât să furnizăm material de rând pentru lăcaşurile şi mai

---

11 Doomsday (sau Domesday) Book, nume popular sub care e cunoscut primul marc cadastru din Anglia, realizat în 1086 din ordinul lui William Cuceritorul. (Doomsday înseamnă „Ziua judecății de. apo,i“). (n.t.)

grandioase ale posterităţii.

La fel cum acest vechi Ghid se făleşte cu Liverpool-ul de acum cincizeci de ani, insignifiant pentru noi, Ghidurile New York-ului proslăvesc astăzi măreţia unui oraş ai cărui viitori locuitori, numeroşi precum pietricelele unei plaje şi înconjuraţi de ziduri şi turnuri înalte ce vor străjui nesfârşite bulevarde cu vitrine bogate şi pline de bun gust, vor vedea în toate aceste Broadway-uri şi Bowery-uri ale noastre nucleul mărunt al falnicei lor Ninive. De hăt dincolojie râul Harlem, din susul Hudsonului, unde acum cresc copăceii tineri, ce-şi vor întinde peste veacuri ramurile largi deasupra palatelor lor princiare, ei vor trimite poate exploratori pe Fifth Avenue şi Strada a 14-a, alei devenite între timp obscure şi ceţoase; pătrunzând şi mai spre miazăzi, exploratorii aceia ar putea dezgropa clădirea în stil doric a actualei Vămi, dând-o drept o dovadă a faptului că ilustra şi puternica lor metropolă ar fi avut o antichitate elină.

Cum n-aş vrea de loc să omit a cita o mostră a stilului nobil în care e scris acest Ghid al Liverpool-ului, spre deosebire de Călăuzele concise „alerte şi pedestre care prezintă Niagara şi Buffalo în zilele noastre, mă gândesc să intercalez aici un capitol – cel privitor la antichitate – mai ales că e foarte amuzant şi conţine multe date preţioase, ba poate chiar rare, ce i-ar putea fi de folos cititorului, în legătură cu faimosul oraş, în care am poposit în pr*ima m*ea călătorie. Socot că e preferabil ca, într-o chestiune în care eu însumi sunt cu totul ignorant, să-l citez întocmai pe vechiul meu prieten, decât să-i subţiez belşugul de informaţii într-un fel de tocană proprie, inconsistentă, dar în schimb cu pretenţii de originalitate. Da, voi da respectatului meu Ghid ceea ce i se cuvine.

Dar cum ar putea oare tipografii, cu zaţurile lor întunecate, să scalde paginile într-un galben catifelat ca lumina soarelui în asfinţit şi să imprime slovelor tipărite

toate plăcutele asociaţii de idei pe care mi le trezeşte mie textul original?

Nu! Pe amintirea sfântă a tatălui meu şi pe întreaga zestre tainică a amintirilor de familie, jur că nu o voi face, nu te voi cita, carte veche, nu te voi pune sub ochii reci ai lumii cu inimă de marmură, pentru că antichităţile tale ar ajunge să fie pângărite de lectura grăbită a unor cititori superficiali; iar eu aş ajunge să fiu învinuit că-mi dilat volumul prin plagierea unui Ghid – cel mai vulgar şi mai ignobil dintre furturi!

XXXI

Redburn face o plimbare prozaică prin oraş, cu vechiul şi prozaicul său ghid

Când am plecat de-acasă, mi-am luat cu mine Ghidul acela legat în marochin verde, făcându-mi socotealacă mă voi nimeri probabil pe una din numeroasele corăbii care merg spre Liverpool, ceea ce s-a şi întâmplat.

Mare era bucuria mea tinerească, la gândul că voi vizita aievea un oraş, a cărui cheie sigură pentru toate cotloanele sale se afla în mâna mea.

În timpul călătoriei i-am studiat paginile pe îndelete, în primul rând m-am familiarizat cu istoria veche şi modernă a oraşului, aşa cum este ea înfăţişată în capitolul pe care intenţionasem să-l citez. Apoi am studiat datele statistice, privitoare la populaţie – le-am studiat cu atenţie, aşa cum studiasem cândva tabla înmulţirii. Căci eram hotărât să-mi însuşesc materia în întregime, nu să mă mulţumesc cu o spoială de cunoştinţe, aşa. cum fac de obicei cei ce consultă un Ghid. După aceea am citit pe rând amănunţitele descrieri ale clădirilor publice, comparând scrupulos textul cu respectiva ilustraţie, pentru a vedea dacă corespund întocmai. Şi să se ştie că volumul avea nu mai puţin de şaptesprezece ilustraţii, inclusiv harta. Cercetându-le adesea, îmi întipărisem atât de bine în minte fiece cornişă şi fiece coloană, încât eram încredinţat că le

voi recunoaşte într-o clipă originalele.

Pe scurt, când mă gândeam că tatăl meu consultase Ghidul şi că acesta fusese, prin urmare, serios. verificat, fidelitatea lui fiind dovedită dincolo de orice dubiu, aveam sentimentul că mi-am asigurat o cunoaştere fără greş a Liverpool-ului, mai ales că mă familiarizasem cu harta, pe care eram în stare să străbat, cu încredere şi repeziciune, străzile cele mai întortocheate.

Culcat în pat, la teuga, făcusem de multe ori, cu închipuirea, plimbări plăcute prin oraş – pe St. Jamesistreet şi pe marele bulevard George – oprindu-mă în locurile mai interesante sau mai atrăgătoare. Începusem să cred că mă născusem la Liverpool, într-atât de familiare mi se păreau toate locurile însemnate pe hartă. Şi deşi unele străzi păreau să se piardă într-un labirint, fiind la fel de încâlcite ca acelea de pe harta Boston-ului din Massachusetts, n-aveam nicio îndoială că le-aş putea parcurge chiar şi pe întuneric, în noaptea cea mai neagră, fiind în stare, la nevoie, să şi alerg spre docurile cele mai depărtate.

Scumpă amăgire!

Niciodată nu-mi trecuse prin mintea mea de băietan gândul că un Ghid care fusese de folos la vremea lui, cu cincizeci de ani în urmă, s-ar putea dovedi o mizerabilă călăuză pentru un om din zilele noastre. Nu-mi închipuiam că Liverpool-ul vizitat de tatăl meu s-ar putea deosebi de Liverpool-ul spre care navigam cu, fiul său, Wellinghorough. Nu, asemenea gânduri nu-mi treceau prin minte; într-atât de mult mă deprinsesem să asociez vechiul Ghid cu oraşul pe care-l descria, încât nici nu concepeam c-ar putea exista vreo nepotrivire.

În timp ce vasul îşi aştepta pe Mersey intrarea în docuri, mi-am scos Ghidul din buzunar ca să identific pe hartă locul unde ne aflam. Dar nu exista nici cea mai mică asemănare. Pesemne că de vină era faptul că eu priveam

orizontal, în loc să privesc de sus, cum fac cei ce stabilesc o harţă. Aşa îmi spuneam, dând dreptate Ghidului meu străvechi.

În aceeaşi seară însă, credinţa mea avea să primească o lovitură grea. După cum am mai spus, echipajul a coborât pe ţărm ca să cineze. Oamenii s-au oprit la o tavernă ciudată, de lângă Docul Prinţului. Având în buzunar Ghidul, l-am scos ca să identific locurile, dar am constatat că, exact în punctul unde ne aflam eu şi tovarăşii mei, cărora o hangiţă cu obrajii rumeni le umplea, cănile, infailibilul meu Ghid plasa un fort militar, adăugând că acesta, ttierită „să fie vizitat de către străinii cultivaţi, cu scopul de a asista, seara, la schimbarea gărzii…

Asta m-a cam pus pe gânduri: într-adevăr, cum putea oare o tavernă să fie confundată cu un fort militar? Şi deşi acum era seară, cam la ora indicată pentru schimbarea gărzii, nu se vedea nicio uniformă roşie. Dar cu toate astea nu puteam să-l condamn, pentru o mică inadvertenţă, pe bătrânul slujitor al familiei, care-l servise cu atâta devotament pe tatăl meu. Iar când am aflat că localul se numea „Taverna Vechiului Fort” şi că multe din pietrele fortului se mai găseau încă în zidurile tavernei, aproape că l-am absolvit pe Ghid de orice bănuială că m-ar fi indus în eroare.

A doua zi fiind duminica, zi în oare eram liber să fac ce vreau, m-am gândit să pornesc împreună cu Ghidul la plimbare prin oraş, până la marginile lui.

M-am sculat, aşadar, foarte devreme, m-am spălat din cap până-n picioare, cu o „scrupulozitate orientală”, m-am îmbrăcat cu cămaşa roşie şi tunica de vânătoare, precum şi cu pantalonii sport, acoperindu-mă apoi cu mantaua; încât această combinaţie de veşminte, îndeosebi cămaşa roşie, mă făcea, cred, să par o făptură foarte bizară: trei părţi sportiv, două treimi din cealaltă parte soldat, iar cealaltă treime marinar.

Colegii mei au râs, fireşte, de înfăţişarea mea, dar nu le-am dat atenţie; iar după micul dejun am coborât. repede pe ţărm, plin de nerăbdare şi entuziasm.

Mergeam ţanţoş şi eram destul de înalt pentru vârstă mea, poate de aceea un matelot beat mi-a strigat în timp ce păşeam grăbit de-a lungul docurilor:

— Drept înainte – Pas alergător!

Un alt marinar m-a oprit ca să mă-ntrebe dacă mă duc la vânătoare de vulpi, iar un tip din poliţia vamală, după ce m-a privit atent din ghereta de la intrare – o gheretă confortabilă, mobilată ou bănci şi c-o masă plină de ziare şi cu pereţii doldora de mantale de ploaie şi glugi de muşama – a ieşit în mare grabă şi, aţinându-mi calea, tocmai când mă pregăteam să păşesc în stradă, mi-a poruncit să stau pe loc. M-am supus, iar omul, după ce mă privi cu luare-aminte/ mă întrebă de unde aveam pălăria aceea de muşama, neputând pesemne să-şi explice cum de ajunsese ea să încununeze capul unui biet vânător de vulpi. Când i-am arătat spre vas, care nu era prea departe, şi când şi-a dat seama, după vocea mea, că sunt un yankeu, acest slujbaş conştiincios m-a lăsat să trec.

Poliţia – vamală este foarte vigilentă cu străinii care ies pe poarta docurilor, deoarece pe bordul vaselor au loc multe furturi; iar dacă observă ceva suspect, agenţii ei cercetează fără milă. Astfel, bătrânii care cumpără vechituri şi „deşeuri” de pe corăbii, trebuie să-şi întoarcă sacii pe dos în faţa poliţiei înainte de a fi lăsaţi să iasă pe poartă. Agenţii vamali scotocesc adesea hainele unui individ suspect, chiar dacă acesta e un slăbănog, îmbrăcat într-o haină cu buzunarele mici, aproape imperceptibile.

Dar încotro mă îndreptam oare?

Intenţia încă era să mă duc. Întâi la Riddough’s Hotel, unde poposise tatăl meu, cu peste treizeci de ani în urmă apoi, cu harta în mână, să refac itinerariul lui prin oraş, urmând linioarele de pe diagramă. În felul acesta aş

fi făcut un pelerinaj filial spre nişte locuri care erau sfinte în ochii mei.

În Cele din urmă, când m-am pomenit ooborând pe Old Hall-street spre Lord-street, strada unde, potrivit Ghidului meu, era situat hotelul, şi când, scoţând harta, am văzut ca Old Hall-street era marcată pe întreg traseul ei cu creionul tatăluinţeu, m-am simţit copleşit de emoţie.

„Da, chiar pe această stradă, ba chiar pe acest caldarâm a păşit tata! 11 îmi spuneam. Apoi mi-a venit să plâng când m-am – uitat la îmbrăcămintea mea jalnică şi mi-am dat şi & ama cum mă privesc trecătorii: bărbaţii se zgâiau la mine ca la o arătare ciudată, iar cucoanele mai bătrâne, cu pălării îmblănite şi gulere de mătase, treceau pe celălalt trotuar.

Cu fotul altfel trebuie să fi fost îmbrăcat tatăl meu – purta poate o haină albastră, o vestă de piele şi cizme de călărie. Nici prin gând nu-i trecuse că un fiu al său va vizita vreodată Liverpool-ul ca un biet marinăraş neajutorat şi lipsit de prieteni. Nici nu mă născusem încă pe vremea aceea, pe vremea când tata călca pe acest caldarânî ţ nu fusesem nici măcar conceput – nu figuram încă în recensământul populaţiei globului. Propriul meu tată nu mă cunoştea pe atunci, nici măcar în vis nu mă văzuse. Iar gândul acesta mă mâhnea adânc, pentru că, dacă însuşi tatăl meu nu mă învrednicise cândva nici măcar cu un gând, ce se va alege oare de mine? „Sărmane Wellinghorough! îmi spuneam. Băieţaş nefericit! Eşti într-adevăr lipsit de prieteni şi părăsit. Iată-te cutreierând ca un străin străzile acestui oraş. străin; însăşi ideea că tatăl tău a fost aici înaintea ta te face să te gândeşti că el nu te-a cunoscut pe atunci şi nu s-a sinchisit de tine câtuşi de puţin”.

Dar, străduindu-mă din răsputeri să alung aceste reflecţii amare, am mers mai departe până-am ajuns pe Chapel-street; traversând-o, am păşit pe sub o arcadă de

piatră, ca bolta unei mănăstiri, a cărei întunecime şi îngustime mă incinta, umplându-mi sufletul de yankeu cu gânduri romantice despre abaţii şi mănăstiri străvechi. Am ieşit de-acolo drept în piaţa pătrată a Bursei Negustorilor; acolo, rezemat de un stâlp, mi-am scos harta şi am încercat să urmăresc pe ea drumul străbătut de tatăl meu pe Chapel-street şi pe sub arcada din spatele meu, până-n scuarul pavat unde mă aflam acum.

Atât de vie era senzaţia că tata fusese pe-aici şi atât de îngust pasajul prin care trecuse şi el, încât mi-a venit să alerg mai departe şi să ocolesc împreună cu el Primăria veche, situată la intrarea pe Castle-street. M-am stăpânit însă, amintindu-mi că tata plecase într-un loc unde niciun fiu din această lume nu-l putea găsi. M-am gândit apoi la tot ceea ce i se întâmplase din ziua când păşise pe sub această boltă – câte încercări şi necazuri pătimise, de câte furtuni vrăjmaşe fusese zguduit până să moară, ajuns în stare de faliment. M-am uitat la hainele mele jalnice şi abia-abia mi-am putut stăpâni lacrimile… -

Venindu-mi în fire, mi-am aruncat privirea în jur, la sculpturile de piatră, şi m-am uitat în Ghid: locul eră marcat corect pe hartă, deşi îi lipsea ceva: monumentul din centrul scuarului; cum însă era vorba de o construcţie adăugată ulterior, mi-am spus că o atât de neînsemnată omisiune nu poate ştirbi valoarea generală a fidelului meu prieten.

Monumentul cu pricina era un grup de statui de bronz, ridicat pe un soclu de marmură şi înfăţişându-l pe

Lord Nelson în clipa când îşi dădea duhul în braţele Victoriei. Un picior al amiralului se reazemă pe un duşman, ce se rostogoleşte, iar celălalt pe un tun. Victoria aşază o 1 cunună de flori pe fruntea amiralului în agonie, în vreme ce Moartea, sub înfăţişarea unui schelet hidos, îşi strecoară mâna osoasă sub mantia eroului, căutându-i inima. O scenă impresionantă şi plină de adevăr; nu m-am

putut niciodată uita la imaginea Morţii, fără să mă-nfior.

La distanţe egale în jurul bazei piedestalului, patru siluete goale, înlănţuite, de dimensiuni puţin mai mari decât cele naturale, stau în diferite atitudini de umilinţă şi disperare. Una îşi ţine un picior peste genunchiul celuilalt şi capul plecat, ca şi cum ar fi abandonat orice speranţă de a se simţi vreodată mai bine. O altă siluetă îşi ţine capul îngropat în palme, privind desigur printre degete, cu jale, deşi nu i-am putut vedea expresia, îndrăcit tocmai îşi ferea capul în momentul când fusese imortalizată. Aceste triste figuri de captivi simbolizează principalele victorii ale lui Nelson; privindu-le braţele şi cătuşele de bronz, mă gândeam însă fără voia mea la patru sclavi africani scoşi la mezat în piaţa publică.

Atunci gândurile mele se întorceau la Virginia şi la Carolina, precum şi la faptul, istoriceşte dovedit, că negoţul de sclavi africani a constituit cândva principala activitate comercială a Liverpool-ului, a cărui prosperitate era, pare-se, indisolubil legată de acest negoţ. Şi-mi aminteam că tata stătuse adeseori de vorbă cu nişte domni ce ne vizitau la locuinţa noastră din New York, despre neliniştea cauzată la Liverpool de discuţiile privitoare la abolirea pomenitului negoţ; lupta între interesele sordide şi principiile de umanitate aruncase o umbră grea asupra căminelor negustorilor, ajungând să despartă mulţi fii de părinţii lor, ba chiar soţi de soţiile lor. Gândurile mele s-au întors apoi spre prietenul tatălui meu, marele şi inimosul Roscoe, adversar neînduplecat al negoţului de sclavi şi factor activ în fel şi chip pentru suprimarea lui; Roscoe a scris un poem („Suferinţele Africii”), mai multe pamflete, precum şi un discurs rostit.de la tribuna Parlamentului, discurs care, venind din partea unui deputat din Liverpool, a întrunit pare-se adeziunea multora şi a contribuit în mare măsură la triumful politicii mai sănătoase şi mai plină de omenie, adoptată de Parlament.

Cât de adânc m-a impresionat acest grup statuar se poate vedeadin faptul că, e «îi de câte ori m-am mai dus pe Chapel-street, am trecut prin galeria aceea strâmtă ca să-l mai privesc o dată. Eram sigur că, fie zi sau noapte, îl voi găsi acolo pe Lord Nelson, încă aplecat spre soclu, cu acea cunună a Victoriei planând mereu deasupra spadei sale, şi cu Moartea la fel de rânjitoare ca totdeauna, în vreme ce cei patru prizonieri de bronz continuau să-şi căineze amarnic captivitatea.

În duihinica aceea, pe când stăteam în faţa balustradei din jurul statuilor, am observat mai multe persoane ce intrau şi ieşeau din subsolul clădirii cu coloane. Apropiindu-mă, am văzut că era o casă de lectură, plină de teancuri de ziare. Dragostea mea pentru, literatură mă îmboldea să deschid uşa şi să intru, dar o privire aruncată tunicii mele soioase îl făcu pe un indiviccilibiu la înfăţişare să se ridice de pe scaun şi să-mi închidă uşa în nas. Am „stat câteva clipe să mă gândesc ce-aş putea să-i fac, dar până la urmă m-am hotărât să-l las în pace şi să-mi văd de drum. Am pornit, aşadar, pe Castle-street în jos (i se spune Castle-street de la un castel care se înălţa odinioară acolo, îmi explică Ghidul), apoi am trecut pe I, ord-street:

Ajuns la Capătul acestei străzi, am căutat în zadar hotelul. Cât de mare mi-a fost dezamăgirea, vă puteţi lesne închipui, dacă vă amintiţi că abia aşteptam să contemplu clădirea unde poposise tatăl meu, unde dormea şi mânca, unde-şi fuma trabucurile, îşi desqhidea scrisorile şi-şi citea gazetele. Am întrebat pe câţiva trecători unde se aflǎ hotelul căutat, dar ei şi-au văzut de drum, holbându-se la mine; un singur om, cu înfăţişare de lucrător, a binevoit să se oprească, politicos, şi să-mi răspundă la întrebare:, *

— Riddough's Hotel? Pe legea mea, parc-aş fi auzit, de el. J Stei, niţelx JaA.da., tei-7 meuzşirăir

un braţ, ajutând la damnarea zidurilor sale. Băiete

dragă, cauţi chiar hotelul ăla? Ce vrei să găseşti acolo?

— A, nimic – am replicat eu – vă mulţumesc pentru informaţie…

— Şi am plecat mai departe.

Din acea clipă, Ghidul mi-a apărut într-o nouă lumină, iar toate vagile mele bănuieli anterioare mi s-au confirmat. Ghidul acesta era cu aproape o jumătate de veac în urma epocii mele şi nu-mi putea fi mai de folos în vizitarea oraşului decât o hartă a Pompei ului.

Era un gând trist, grav şi foarte amar. Cartea pe care mă bizuisem atâta, cartea asta legată în marochin verde, cu colţurile îndoite, cu filele doldora de frumoase şi vechi amintiri de familie, cartea asta cu şaptesprezece gravuri, executate cu o artă supremă; ei bine, cartea asta scumpă era aproape nefolositoare. Da, Ghidul care-l călăuzise pe tată nu-l putea călăuzi pe fiu.

Aşezându-mă pe treptele unei prăvălii, mi-am dat frâu liber gândurilor.

„Uite, Wellinghorough, asta să-ţi fie de învăţătură şi să n-o uiţi niciodată, îmi spuneam. Lumea asta, băiete, este o lume schimbătoare. Hotelurile ei sunt mereu dărâmate. E o lume care nu rămâne nicio clipă locului, nisi –, purile ei sunt în veşnică mişcare. Însuşi portul acesta, al Liverpool-ului, se înfundă treptat, pe cât spun oamenii, şi cine. ştie ce va privi fiul tău (dacă vei avea unul) când va veni în vizită la Liverpool, după un interval tot atât de lung ca acela scurs de la vizita tatălui tău aici. După cum Ghidul tatălui tău nu te poate călăuzi pe tine, Wellinghorough, tot aşa Ghidul tău (dacă ţi-ai putea îngădui luxul de a-ţi cumpăra unul modern) nu i-ar putea călăuzi pe cei ce vor veni după tine. Da, Wellinghorough, Ghidurile sunt cărţile pe care se poate pune cel mai puţin temei; şi aproape toată literatura e alcătuită, oarecum, din Ghiduri. Cele vechi ne spun cum au păşit părinţii noştri prin aleile şi curţile de odinioară – locuri dintre care numai foarte puţine pot fi

identificate acum de către urmaşi, printre bulevardele oraşelor moderne. Pentru cât de puţini oameni continuă vechiul Ghid să fie un îndreptar! Fiece epocă îşi făureşte propriile ghiduri, iar cele vechi sunt aruncate la coş. Există însă, Wellinghorough, un Ghid sacru, care nu te va face să rătăceşti niciodată dacă-l vei urma întocmai; şi există unele monumente nobile, menite să dăinuie, xehiar dacă piramidele se vor nărui.66

Deşi m-am sculat de pe trepte mai trist şi mai înţelept, şi deşi Ghidul meu era acum lipsit de aura lui de infailibilitate, n-am tratat cu dispreţ acele pagini sfinte, care fuseseră cândva ca un far pentru părintele meu.

„Nu! Sărmane Ghid, îmi spuneam dezmierdându-i coperta şi îndreptându-i cu pietate colţurile, nu te voi dispreţul! Şi s-ar putea să-mi mai călăuzeşti cu folos paşii prin multe străzi vechi din cartierele vechi ale oraşului, chiar dacă greşeşti ici-colo în ce priveşte cutare hotel sau alte locuri uitate ale trecutului.66

În timp ce frunzăream cu duioşie filele Ghidului, privirea mi-a căzut asupra unui pasaj referitor la „Docul vechi”, pasaj care-mi stârni curiozitatea. M-am hotărât să vizitez numaidecât locul şi, pornind în direcţia ce mi se părea bună, am mers până m-am pomenit în faţa unei clădiri spaţioase, cu o superbă colonadă de piatră cafenie; intrând pe poartă, mi-am dat seama după numeroase semne că trebuie să fie clădirea Vămii. După ce-am admirat-o pe îndelete, mi-am scos iarăşi Ghidul şi, spre uimirea mea, am văzut că, potrivit afirmaţiilor sale, mă înşelasem în privinţa acestei clădiri, care nu era Vama, ci chiar „Docul vechi16. Citind mai departe, am dat peste următorul alineat foarte oportun: *Ceea ce-l izbeşte pe străinul care vizitează acest doc este spectacolul ciudat al unui număr atât de mare de vase plutind chiar în inima oraşului, impresie întărită de faptul că nu se vede nicio legătură cu marea.*

Ce enigma! Ghidul mărturisea că e vorba de un „spectacol ciudat” şi nu tăgăduia că lipsa unei legături aparente a docurilor cu marea e un fapt uluitor! Totuşi autorul spunea în continuare că *vizitatorul uluit trebuie să-şi stăpânească uimirea o clipă şi să o ia la stânga*. Numai că, fie la stânga, fie la dreapta, nimic din cele descrise în Ghid nu corespundea realităţii.

Era ceva de-a dreptul năucitor şi cam greu de explicat, chiar făcând obişnuitele raţionamente privitoare la dezvoltarea şi creşterea oraşului. În decursul anilor. De aceea, cu Ghidul în mână, am acostat un poliţist şi l-am rugat să-mi spună dacă auzise de vreun loc numit „Docul vechi”. La început, omul s-a uitat cu mirare la mine şi, văzând că par să fiu normal, ba încă şi politicos, mi-a explicat următoarele lucruri, biciuindu-şi cu bastonul de cauciuc cizmele bine lustruite şi ridicându-şi gulerul cu găitane de argint al uniformei:

Se pare că în locul unde mă aflam fusese pe vremuri „balta” de la care oraşul îşi trage numele şi care iniţial înconjura cea mai mare parte a vechilor aşezări; în interesul navigaţiei, „balta” aceea fusese transformată într-un doc, care însă fusese închis cu ani în urmă, pe locul lui fiind clădită Vama pe care-o vedeam acum în faţa mea.

Am început să mă uit la clădire, cu un sentiment asemănător aceluia pe care-l încearcă drumeţul ce se opreşte pe malul Mării Moarte; aici însă, spre deosebire de cele întâmplate la Gomorra, un lac fusese transformat într-o construcţie solidă de piatră şi mortar.

«Ai face mai bine, Wellinghorough, să-ţi pui cartea în buzunar şi s-o duci la Asociaţia arheologilor – mi-am spus. A fost cu mult depăşită de mersul progresului. Miroase-i vechea scoarţă de piele, Wellinghorough; nu-i aşa că are un iz de mumie? Nu-ţi aminteşte oare de Kheops şi de catacombe? Să ştii c-a fost scrisă înaintea cărţilor pierdute ale lui Tit Liviu şi că-i vară bună cu acel în veci pierdut tom

pomenit de Moise în „Pentateuch” şi intitulat „Războaiele Domnului. Vâro în buzunar, Wellinghorough prietene, şi lasă-te de aici înainte călăuzit prin Liverpool de propriul tău nas: te va însoţi peste tot, la bine şi la rău. Iar catargul corabiei tale şi turla bisericii Sf. Gheorghe îţi vor sluji de repere.»

„Nu! Nu! mi-am spus apoi, dezmierdând din nou cartea şi netezindu-i uşor o filă. Încă nu te părăsesc. Înainte, carte legată în marochin verde! Du-mă de-a dreptul la venerabila Abaţie din Birkenhead şi îngăduie acestor ochi lacomi să contemple castelul locuit cândva de către conţii de Derby!”

Ghidul meu dădea amănunte despre ambele aceste locuri, arătând că Abaţia se înalţă pe coasta Cheshire-ului, că e acoperită toată cu iederă şi muşchi şi că dintr-un anumit punct, pe partea dinspre Lancashire, poate fi văzută în întregime. Despre castelul nobilei familii Derby spunea că era acum închisoare – fapt cât se poate de grăitor şi îndemn la înţelepciune!

Dar, vai! nu mi-a fost dat să văd Abaţia, căci de pe apă nu se vedea nimic asemănător clădirii descrise în carte; cât despre castelul conţilor, ce să mai vorbesc?!

Vai mie! Oare în zadar venisem în vechea Anglie, în ţara „lui Thomas-ă-Becket1 şi a x7 oiniciului John din Gau nt2? Bătusem atâta drum, ca să nu întrezăresc măcar o clipă mănăstirea sau castelul? Nu există oare nimic altceva în întreg imperiul britanic decât aceste şiruri de dughene şi antrepozite fumurii? Nu-i oare Liverpool-ul decât un cuptor de cărămidă? Păi nicio clădire de-aici n-arată la fel de veche precum casa bunicului meu dinspre mamă, o casă cu frontonul triunghiular, ale cărei cărămizi au fost aduse din Olanda cu mult înaintea războiului de independenţă! E o înşelăciune, o mistificare grosolană! Anglia asta mult lăudată nu-i mai veche decât statul New York; dacă e, dovediţi-mi cu acte, negru pe alb. Unde-i turnul lui Iuliu

Cezar? Unde-i zidul roman? Unde-i faimoasa *Stonehenge 3*?

„Dar, Wellinghorough, te afli doar la Liverpool! m-am admonestat eu. Monumentele străvechi se găsesc la nord, la sud, la est şi la vest de tine. Eşti un biet marinăraş, nu un turist bogat, şi n-ai cum să vizitezi antichităţile, cu tunica asta caraghioasă pe tine. Nu, băiete! 66

„Aşa e – mi-am spus. Nu sunt un călător cum a fost tatăl meu; sunt doar un muritor de rând care-a străbătut Atlanticul? 1

După o zi de umblet obositor, am ajuns în sfârşit la hanul „Bricul din Baltimore16, taman la vremea cinei, iar frumoasa Mary mi-a oferit o cană de ceai, în care mi-am înecat întreaga amărăciune. z.

1 Thomas-ă-Becket (1118? – 1170) – arhiepiscop de Canterbury, asasinat din ordinul regelui Henric al II-lea, fostul său prieten, (n.n.)

2 John din-Gaunt (sau Gând> (1340 – 1399) – duce de Lancaster, al patrulea fiu al regelui Edward at III-lea, personaj imortalizat de Shakespeare în „Richard al II-lea”. (n.t.)

3 Denumirea unei celebre rotonde de piatră din câmpia Salisbury, (n.t.)

Docurile

Vreme de peste şase săptămâni, vasul „Highlander46 a Stat în Docul Prinţului; în acest timp, pe lângă observaţiile făcute asupra lucrurilor din imediata mea apropiere, am vizitat ocazional şi celelalte docuri, pe care nu mă mai săturam să le admir.

Cum înainte de ele nu mai văzusem decât cheurile mizerabile, de lemn, şi debarcaderele şubrede ale New York-ului, mintea mea tânără s-a umplut de încântare şi uimire la vederea acestor docuri măreţe. Fireşte că la New York fusesem impresionat de lungul şir de vase şi de încâlceala catargelor îngrămădite pe East River; dar

admiraţia mea fusese mult ştirbită de acele cheuri urâte şi diforme, care sunt desigur un reproş şi o ruşine pentru oraşul ce le tolerează existenţa.

Pe când la Liverpool aveam în faţa mea lungi ziduri chinezeşti, durate din cărămidă, imense debarcadere de piatră şi un şir de bazine cu muchii de granit, complet închise, deşi multe comunicau între ele, ceea ce îmi amintea de marele lanţ american al lacurilor Ontario, Erie, St. Clair, Huron, Michigan şi Superior. Întinderea şi trăinicia acestor construcţii păreau să fie egale cu acelea ale Piramidelor din Egipt

Liverpool-ul poate revendica invenţia primului model de „Doc umed precum şi tot ceea ce se leagă de construcţia, funcţionarea şi ameliorarea lui în zilele noastre. Până şi Londra a fost nevoită să imite modelul din Liverpool, iar portul Havre i-a urmat exemplul. În ceea ce priveşte amploarea, costul şi trăinicia, docurile Liverpoolului întrec, până-n ziua de azi, pe cele din întreaga lume.

1 Termenul de „Doc umed46 nu-şi are obârşia – aşa cum a pretins, altminteri, învăţatul Bardoldi – în faptul că oamenii care ar cădea într-un asemenea doc s-ar uda negreşit, ci în necesitatea, foarte simplă, de a deosebi aceste docuri de „Docurile uscate”, unde sunt aduse pentru a fi reparate vasele cu fundul spart. (n.a.)

Primul doc construit de oraş a fost aşa-numitul „Doc vechi, la care am făcut aluzie în capitolul precedent. El a fost construit în anul 1710, iar de atunci încoace s-a înfiripat treptat acel lung şir de ziduri portuare, care mărginesc astăzi partea dinspre Mersey a Liverpool-ului.

Cale de multe mile poţi merge de-a lungul acelui mal, trecând prin docurile ce se succed ca un lanţ de imense fortăreţe: Docul Prinţului, Docul lui George, Salt-House, Clarence, Brunswick, Trafalgar, Docul Regelui, Docul Reginei, şi multe altele:

Într-un spirit de recunoştinţă patriotică faţă de acei eroi navali, care, prin vitejia lor, au făcut atâta pentru a ocroti comerţul Angliei, comerţ în care Liverpool-ul ocupa un loc atât de important, oraşul a dat străzilor sale mai moderne o seamă de nume ilustre, cu care Broadway-ul nostru s-ar putea mândri: Duncan, Nelson, Rodney, St. Vincent-Nilul.

E păcat însă că nu a dat aceste nume alese nobilelor sale docuri, care, astfel botezate, ar fi putut să fie nişte monumente apte a perpetua numele eroilor, în strânsă legătură cu negoţul pe care-l ocrotiseră.

Aceste monumente, pline de viaţă şi de mişcare, ar fi mult mai impresionante decât obeliscurile austere din Luxor sau decât atâtea turnuri de piatră golaşe, care, nefiind folositoare lumii, aspiră zadarnic să înveşnicească vreun nume solitar, gravat în granitul lor. Asemenea monumente sunt într-adevăr nişte cenotafuri, durate departe de locul unde şi-a cucerit faima eroul, care, dacă-i cu adevărat erou, trebuie să fie încă legat de interesele vii ale neamului său; căci adevărata faimă cată să fie slobodă şi să umble firesc printre oameni. Monumentele care slăvesc moartea, nu şi viaţa unui erou, sunt ele însele nişte morminte. E bine ca deasupra gropii vreunui bogătaş anonim şi lipsit de glorie să se înalţe o coloană de marmură pentru a consemna faptul că bogătaşul cu pricina a trăit şi a murit, căci astfel de menţiuni sunt indispensabile pentru a-i păstra amintirea printre oameni, deşi, odată cu marmura, se va nărui curând şi amintirea, înghiţită de apa stătută a uitării. Dar a înălţa un asemenea monument al deşertăciunii deasupra rămăşiţelor unui erou, înseamnă a-i pângări gloria şi a-i jigni umbră. Unele monumente alcătuite din literele alfabetului şi, închise într-un sipet dăinuie mai mult decât cele. pe care le-ar fi putut dura până şi un Kheops, cu piatra din întreg Egiptul şi din întreaga Nubie.

Printre docurile pomenite mai sus se numără şi cele ale Regelui şi Reginei. Ele îmi aminteau adesea de principalele două străzi ale satului meu din America, străzi botezate odinioară cu aceste nume; botezul avusese loc înainte de Declaraţia de Independenţă, căci la vreo câţiva ani după aceea numele regale fuseseră abolite, în cadrul unei adunări entuziaste la care, într-un elan libertar, cetăţenii au declarat solemn că Regele George şi doamna sa nu sunt vrednici de a fi imortalizaţi de satul L. Un cărturar din sat mi-a povestit odată că un comitet alcătuit din doi bărbieri a fost însărcinat să-i scrie nefericitului rege pentru a-i aduce la cunoştinţă faptul.

Întrucât o descriere a oricăruia dintre aceste docuri din Liverpool se potriveşte oarecum cu toate, mă, voi strădui să evoc aici Docul Prinţului, unde vasul nostru a rămas să se odihnească după traversarea Atlanticului.

Docul acesta, relativ recent construit, este poate cel mai încăpător şi e familiar marinarilor yankei, prin faptul că-i cel mai frecventat de navele. americane. Aici poposesc falnicele pacheboturi din New York, pe care le poţi vedea la poalele Wall-str-eet-ului; tot aici trag vasele comerciale care transportă bumbac din Savannah1 şi Mobile 2.

Docul a fost construit, ca şi celelalte, îndeobşte în albia fluviului, după ce pământul şi roca au fost excavate cu* grijă şi transformate în materiale de construcţie pentru cheuri şi diguri. În partea dinspre fluviu, docul este protejat de un dig lung, străjuit de un zid masiv, iar înspre oraş, e mărginit de ziduri asemănătoare, dintre care unul se desfăşoară paralel cu un bulevard. Întreg spaţiul astfel împrejmuit formează o incintă prelungă, cu o suprafaţă de aproximativ cincisprezece, sau douăzeci de acri, deşi, neavând nicio unealtă, de măsurat, ş-ar putea, să greşesc.

Suprafaţa docului propriu-zis, fără cheurile înconjurătoare, ar putea fi estimată ta, să spunem, zece acri.

1 Savannah, port în Georgia (S.U.A.V. (n.t.) 2 Mobile, port în Alabama (S-U-A) – (n.t.)

Intrarea dinspre străzi se face prin mai multe porţi, astfel încât, la închiderea acestora, întregul doc rămâne ferecat ca o casă. Dinspre fluviu, intrarea se face printr-o ecluză, în care vasele pot pătrunde numai când nivelul apei din bazin coincide cu acela al fluviului, adică în perioada fluxului, căci apa din bazin este totdeauna la acel nivel. De aceea, când fluviul e în reflux, vasele aflate în spaţiul dintre cheuri sunt cu peste douăzeci de picioare mai sus decât vasele de pe Mersey. Iată un fenomen care-l uimeşte desigur pe cel ce vede pentru prima oară cum sute de corăbii enorme plutesc parcă deasupra zidurilor masive şi în mijlocul lor.

Docul Prinţului este îndeobşte atât de aglomerat, încât intrarea unei noi nave poate stârni mare zarvă în rândurile ocupanţilor mai vechi. Vătafii docului, a căror autoritate este indicată prin nişte tăbliţe metalice purtate la vedere în vârful pălăriilor lor, se urcă pe dunetele diferitelor vase şi le strigă noilor veniţi ce se înghesuie din toate părţile:

— Hei, ăi de pe *Highlander*! Acostaţi lângă *Neptun*!… Hei, ăi de pe *NeprivnA* Scoateţi o parâmă la pupa şi acostaţi lângă *Trident*!… Hei, ăi de pe *Trident*! Scoateţi o bulină şi aşezaţi-vă în urma *Nânfricatului*!

E ca un şoc electric: când se declanşează asupra cuiva, îi atinge pe toţi. Treaba asta îi enervează la culme pe marinari, dar e unul din inevitabilele inconveniente ale docurilor închise, inconveniente compensate din plin de nenumărate avantaje.

În imediata apropiere a ecluzei se află un bazin care comunică totdeauna cu fluviul printr-o intrare îngustă străjuită de capetele digurilor. Acest bazin formează un soi de anticameră a docului propriu-zis, anticameră unde vasele îşi aşteaptă rândul. Pe vreme de furtună,

necesitatea acestui bazin este evidentă, căci ar fi cu neputinţă să bagi de-a dreptul în docuri un vas care vine de pe ocean; vasul e scos mai întâi din valurile furioase ale oceanului şi dus în anticamera liniştită dintre capetele digurilor, iar de acolo pătrunde în doc.

Cu privire la costul docurilor, pot spune doar că Docul Regelui, care ocupă o suprafaţă relativ mică, a fost construit cu o cheltuială de aproximativ 20.000 lire.

Bătrânul nostru paznic, un tip născut la Liverpool, care cutreierase ani mulţi mările, ne-a povestit o istorie curioasă în legătură cu docul acesta. * Unul din vasele care transportaseră în 1688 trupe din Anglia în Irlanda în aşa-numitul război al regelui William, a intrat în Docul Regelui chiar în ziua deschiderii acestuia, în 1788, exact la un secol distanţă. Era un bric mărunţel şi fumuriu, botezat *Port-a-Ferry*. Probabil că doar numele îi rămăsese neschimbat după o. sută de ani, în care şarpanta de lemn îi fusese desigur înlocuită de multe ori.

Între ziduri e cuprinsă o platformă pavată, foarte largă, iar de-a lungul cheurilor se întind numeroase magazii cu pereţi de fier, menite să adăpostească vremelnic mărfurile descărcate de pe vase. Nimic nu poate întrece zarva şi forfota febrilă ce animă aceste cheuri în timpul zilei; baloturi, lăzi, cutii de tot felul sunt manipulate de mii de lucrători; camioanevin şi pleacă necontenit; vătafii docului vociferează; marinari de toate naţiile cânta sus pe catarge; şi întreagă această zarvă e sporită de ecourile zidurilor ce o împresoară.

XXXIII

Dubasurile pentru transportul sării şi corăbiile germane cu emigranţi împrejmuit de brâul său lat şi masiv, fiece doc din Liverpool este o fortăreaţă plină de însufleţire sau, mai degrabă, un mic arhipelag, un fel de rezumat al lumii, în care sunt reprezentate toate naţiile creştinătăţii, ba chiar şi cele păgâne. Căci fiece corabie este ea însăşi o

insulă, o colonie plutitoare a tribului căreia îi aparţine.

Se întâlnesc aici cele mai depărtate hotare ale pământului, iar în arboradele acestor corăbii sunt reprezentate toate pădurile de pe glob, ca într-un vast parlament al catargelor. Canada şi Noua Zeelandă îşi trimit pinii, America stejarii, India lemnul de tek, Norvegia brazii, iar Excelenţa sa Mahonul, reprezentant al Honduras-ului şi Yucatán-ului, se află la postul său, lângă timonă. Sub oblăduirea binefăcătorului Geniu al negoţului, se îmbrăţişează aici toate climaturile şi ţările lumii; vergă cu vergă, se ating cu dragoste frăţească.

Un doc din Liverpool este ca un mare caravanserai sau ca un hotel clădit după modelul generos al spaţioasei *Astor Hoţise*. Corăbiile sunt cazate aici pentru o chirie modestă, a cărei plată nu e cerută până-n momentul plecării. Ele primesc casă şi masă şi sunt puse la adăpost de vânturi şi de calamităţi. Căci nu pot da crezare unei istorii pe care-am auzit-o., în legătură cu nişte vase care, pe vreme de furtună, şi-ar fi pierdut arborele-gabier chiar în mijlocul docurilor. Oricare ar fi greutăţile şi vitregiile întâlnite pe mare – fie că vin din Islanda, fie că vin de pe coasta Noii Guinee – aici suferinţele se sfârşesc şi corăbiile se instalează comod în hanul lor acvatic”.

Am stat nenumărate ore să privesc vasele din Docul Prinţului, încercând să i le ghicesc trecutele călătorii şi perspectivele de viitor. Unele abia sosiseră din porturi îndepărtate şi arătau ostenite, betegite chiar; altele erau parcă nou-nouţe şi străluceau, gata-gata să pornească pe mare.

În fiece zf vasul nostru avea alţi vecini. Un bric negru venit de la Glasgow, cu marinarii purtând pe cap sobra tichie scoţiană, şi cu un căpitan grav, şi probabil zgârcit, era înlocuit de vreun vesel bric-goeletă din Franţa, cu teuga răsunând de cântece şi cu puntea subţiată de prea mult dans.

În cealaltă parte a docului, vreun mare pachebot new-yorkez, care-ţi evoca prin masivitatea lui un *Delmonico* sau un *Mivart*[12] plutitor, era înlocuit de vreun vas de emigranţi din Sidney, ce-şi primea la bord încărcătura vie de ciobani din munţii Grampieni, meniţi să-şi pască în curând turmele pe dealurile şi-n văile Noii Glande.

Îmi plăceau şi mă amuzau numeroasele dubasuri numite *Saltdroghers*, ambarcaţiuni prevăzute cu un greement ca acela al cuterelor, dar nu mai mari decât o pilotină, deşi aveau prova lată, vopsită în negru, şi nişte pânze roşii, puse parcă la murat într-o saramură plină de argăseală. Bărcuţele astea veneau mereu, cu încărcătura lor destinată vaselor ce navigau spre America; aşa cum stăteau, câte cinci sau şase, îngrămădite de-a lungul acelor mătăhăloase nave yankee, semănau cu nişte furnici roşii lângă scheletele unor bivoli negri.

Când sunt încărcate, aceste ambarcaţiuni caraghioase par cam la nivelul apei şi, adesea, când bătea vântul pe fluviu, le vedeam zburând pe valurile înspumate fără să-şi arate altceva decât catargul şi câte un om la cârmă: întreaga încărcătură era însă la adăpost sub bocaporţi.

Era amuzant să vezi câtă importanţă îşi dădeau căpitanii acestor bărcuţe de-o şchioapă. Îşi dădeau nişte aere de amirali şi, desigur, că se şi socoteau astfel în sinea lor. Şi, în fond, de ce nu? Oare ce şi-ar fi putut dori mai mult Cezar? Deşi ambarcaţiunea unui atare căpitan nu era mare, era totuşi sub comanda *lui*; şi chiar dacă echipajul ei se reducea uneori la el însuşi, o conducea bine, repurtând un triumf pe care moraliştii din toate epocile l-au pus deasupra victoriilor lui Alexandru.

Ambarcaţiunile astea au fiecare câte o cabină mică – cea mai drăguţă şi mai fermecătoare vizuină posibilă – nu

---

12 Restaurante din New York. (n.t.)

mai mare decât un alcov de modă veche. Această chilioară e luminată de nişte gemuleţe rotunde încrustate în punte, astfel încât tavanul ei îi apare locatarului ca un mic firmament strălucitor. Totuşi, pentru un om mai înalt, locul nu prea e comod; în acest caz, locatarul cămăruţei e nevoit să şadă culcat sau într-o poziţie înclinată. Dar chiar aşa mică, strâmtă şi. joasă cum e, cămăruţa oferă destul spaţiu căpitanului şi familiei sale. De multe ori am stat să mă uit la vreo gospodină curată care, aşezată lângă mi cui bocaport deschis, întocmai ca o femeie în pragul unei case de ţară, ampletea ciorapr pentru soţul, ei – sau poate-l tundea, în vreme ce dumnealui stătea în genunchi în faţa ei. Odată, pe când mă întrebam cum de găseau loc să se mişte aici doi oameni (soţcu soţie), am rămas cu gura, căscată văzând nişte marinari roşii la faţă, care ieşiră gălăgioşi prin bocaport, aidoma unor căţei dintr-o cuşcă.

Altă dată am avut curiozitatea să mă urc la bordul unei asemenea ambarcaţiuni şi să intru în vorbă cu comandantul ei un holtei care-şi ţinea singur gospodăria. Era un tip mai în vârstă, foarte simpatic şi comunicativ, care avea mania să trăiască într-o ambianţă plăcută. Era într-o scară şi m-a invitat la cină, în sanctuarul lui; ne-am aşezat acolo, întocmai ca un cuplu într-un mic separeu al unui restaurant specializat în stridii.

— Ha, ha! chicoti el, îngenunchind în faţa unui butoiaş de bere şi punând SUB cep o cană pântecoasă. Vezi, băiete? Am aici tot ce-mi trebuie şi mă distrez straşnic, de unul singur. Nu strică să te aghesmuieşti niţel înainte de a merge la culcare. Hai, băiete, scaldă-ţi buzele în licoarea asta. Vrei şi-o pipă? Dar stai, mai întâi să cinăm.

Căpitanul se duse, aşadar, la un dulăpior fixat în perete şi, după ce căută pe dibuite, mormăind: „Ce de haleală, ce de haleală!”, scoase în sfârşit de-acolo o bucată de pâine, o felie de brânză, puţină şuncă „şi un borcan cu

unt. Punându-şi apoi o scândură în poală, aşternu masa, cu cana de bere în mijloc.

— Păi asta-i o masă cu două picioare, hai s-o facem să aibă patru – i-am propus eu.

Şi, împărţind povara, am cinat împreună, foarte voioşi, pe genunchi.

Era un tip rumen la faţă şi-mi plăcea să văd cum îi spumegă berea în colţul gurii şi-i străluceşte în barba de culoarea nucii. Semăna el însuşi cu un butoi de bere, încât îmi venea să-l apuc. de gât şi să-l vărs.

— Şi-acum, spune-mi, băiete, fumezi? mă întrebă el după cină. Atunci, umple-aici!

Şi-mi întinse o pipă şi-o pungă cu tutun, croită din piele de focă. Am fumat amândoi în cămăruţa aceea până ce a-nceput să semene cu o gheenă; din pricina fumului, aproape că nici nu-l mai vedeam pe căpitan, în ciuda nasului său rubicond...

— Ha, ha, băiete! exclamă el deodată. N-am ploşniţe aici, să ştii: le afum în fiece noapte înainte să mă culc. – ...!

— Dar unde-ai putea să te culci aici? am întrebat eu, privind în jur şi nezărind nici urmă de pat.

— Păi mă culc îmbrăcat, vestonul e cea mai bunăj saltea, iar drept pernă îmi folosesc capul. E nostim, nu 7

— Foarte nostim.

— Mai toarnă-ţi niţică bere, am berechet.

— Nu, mulţumesc – i-am răspuns. O să camplec.

Din cauza fumului de tutun şi a berii începusem şa simt nevoia de aer curat. Şi-apoi, mă cam mustra cugetul din pricină că acceptasem să mă-nfrupt pe gratis din toate bunătăţile astea.

— Nu pleca, băiete – stărui bătrânul. Nu ieşi în noaptea asta umedă, ascultă povaţa unui creştin bătrân. N-are rost – adăugă el, punându-şi mâna pe umărul meu. Dacă ieşi acum afară, scoţi şi berea din tine şi te trezeşti, pe când dacă mai rămâi aici, o să aţipeşti curând şi-o să

tragi un pui de somn pe cinste.

În ciuda îndemnurilor bătrânului, i-am strâns mâna şi am plecat.

Dintre toate lucrurile pe care le vedeam petrecându-se în docuri, cel mai mult mă interesa apariţia emigranţilor germani, care se îmbarcau pe marile vase, cu multe zile înaintea plecării acestora spre New York pentru a-şi face cât mai comodă viaţa pe bord. Oameni bătrâni, cary abia se ţineau pe picioare, şi mame cu prunci în braţ fetişcane vesele, îmbrăcate în bluze cu nasturi strălr cători, şi bărbaţi în floarea vârstei, cu pipe colora* puteau fi văzuţi laolaltă, în cârduri de câte cinci, şasu «şapte ba chiar opt sute pe acelaşi vas.

În fiecare seară aceşti compatrioţi ai lui Luther hi; Melanchton[13] se adunau pe punte ca să cânte şi să roage. Şi era o plăcere să le asculţi frumoasele imni-gx sonore, al căror ecou era amplificat de înaltele ziduri gk, docurilor. Închizând ochii, te puteai crede într-o catedrală. 1)

Emigranţi! nemţi îşi păstrează acest obicei chiar şi pe mare; îne fiece noapte ei intonează cântecele Sionului în ritmul marii orgi a oceanului; e un obicei pios al unei seminţii evlavioase, care-şi trimite în zbor cânccele de slavă înainte de a porni către ţara străină.

Aceşti germani cumpătaţi alcătuiesc cea mai disciplinată şi mai valoroasă seminţie dintre seminţiile străine ale ţării mele. Statele din nord-vest şi-au sporit populaţia tocmai datorită lor; strămutându-şi plugurile în câmpiile Wisccnsin-ului şi semănând griul Rinului pe malurile râului Ohio, ei scot aici recolte de-o sută de ori mai îmbelşugate, ca să le poată trimite rudelor din Europa.

Felul cum a fost colonizată America are ceva care poate stinge pentru totdeauna, într-un suflet ales, pre?

---

13 Filip Schwartzerd Melanchton (1497—1560) — unul din întemeietorii protestantismului, autorul „Confesiunii de la Augsburg" şi âl altor scrieri, (n.t.)

judecăţile sau antipatiile naţionale.

Întemeiată de oameni din toate naţiunile, toate naţiunile ar putea s-o revendice. Nu poţi vărsa o picătură de sânge american fără a vărsa sângele întregii omeniri. Fie el englez, francez, german, danez sau scoţian, europeanul care râde de un american îşi dispreţuieşte propriul frate. Noi nu suntem un mic trib de iudei fanatici, al căror sânge s-a stricat în încercarea de a-l înnobila prin căsătorii făcute exclusiv în sânul aceleiaşi comunităţi. Nu, sângele nostru e ca apa fluviului Amazon, în care; iie varsă şi se contopesc mii de afluenţi nobili. Noi sân*? tim nu atât o naţiune, cât o lume, căci dacă nu putem vendica drept tată, aidoma lui Melchisedec \ întreaga me, înseamnă că suntem orfani.

Cine a fost tatăl şi cine, mama noastră? Putem, oare, ribui unor Romulus şi Remus onoarea de a ne fi înfc Tnciat naţiunea? Strămoşii noştri se pierd în arborele. nealogic al întregii omeniri: Cezar şi Alfred, Sf. Paveli Luther, Homer şi Shakespeare ne aparţin la fel ca „i Washington, care e deopotrivă al lumii ca şi al nostru, intern moştenitorii întregii istorii şi împărţim cu toate naţiile această moştenire. În emisfera occidentală toate naţiile şi noroadele alcătuiesc o singură federaţie…

1 Preot şi rege al Salemului, care l-a binecuvâniat pe Avram după victoria acestuia asupra regilor Sodomei şi Gomorei (Cf. *Vechiul Testament,* Cartea Facerii), (n.t.)

Corabia Irrawaddy

Printre vasele ancorate în Docul Prinţului, cel mai mult mă interesa „Irrawaddy” din Bombay, un vas „ţărănesc”, cum spun europenii când vorbesc de corăbiile pântecoase ale Indiei. Cu patruzeci de ani în urmă, aceste vase comerciale erau poate cele mai mari din lume, şi încă şi astăzi dimensiunile lor le întrec pe ale multora. Ele sunt construite din faimosul lemn de tek, stejarul Orientului sau „Regele stejarilor”, cum zic orientalii.

„Irrawaddy" tocmai sosise din India cu o încărcătură de bumbac. Avea un echipaj alcătuit din patruzeci sau cincizeci de *lascari*, mateloţi indieni, care păreau să fie comandaţi de un compatriot de-al lor, dintr-o castă superioară. În vreme ce subalternii săi umblau-îmbrăcaţi într-o fâşie de pânză albă, acest demnitar purta o tunică roşie, cazonă, cu fireturi de aur, un tricorn şi o sabie. Numai că efectul general era compromis de picioarele lui desculţe.

Misiunea lui părea să constea în a şfiohiui echipajul cu latul sabiei, exerciţiu în care devenise expert, în urma unei practici îndelungate. Bieţii marinari se fereau în lături ca nişte pisici, cu parâmele în mână.

Într-o duminică, urcându-mă la bordul vasului „Irrawaddy", m-am pomenit acostat pe o schelă de acest portar oriental, a cărui sabie se îndrepta spre gâtul meu. Am împins-o încetişor ceva mai încolo, făcând un semn menit să sugereze caracterul paşnic al vizitei mele pe vas. Drept care, omul m-a lăsat, foarte politicos, să trec.

Am crezut că nimerisem în Pegu[14], atât de tare şi ciudat mirosea lemnăria fumurie a vasului, miros sporit de acela al kayor-ului, adică al fibrei de nucă de cocos din care era făcut greementul.

„Las carii" se aflau pe covertă. Erau printre ei malaezi, mabarati, birmani, siamezi şi ceylonezi, Şedeau în jurul unor străchini pline cu orez, din care se serveau, potrivit obiceiului lor, cu o mână; cealaltă era rezervata pentru cu totul altceva. Mâncând, trăncăneau ca nişte coţofene, în limba hindi, dar am constatat că mulţi dintre ei ştiau foarte bine şi englezeşte. Erau mici de stat, tuciurii şi musculoşi; şi mi s-a spus că sunt nişte marinari excelenţi, deşi nu prea rezistă la condiţiile aspre ale navigaţiei în zonele nordice.

Am aflat de la ei că şapte membri ai echipajului

---

14 Pegu sau Bago, stat din Birmânia. (n.t.)

pieriseră pe drum, de la plecarea din Bombay – doi sau trei îndată după traversarea Tropicului Racului, iar ceilalţi în Canalul Mânecii, unde corabia lor fusese zguduită de talazuri puternice, sub ploile reci caracteristice acelor meleaguri.

— Alţi doi marinari căzuseră peste bord, de-a dreptul de pe săgeata bompresului.

Vorbeam cu un tânăr mus englez despre pierderea acestor sărmani marinari; tânărul mi-a spus că, după părerea lui, numai ei erau de vină: nu voiau să poarte mantale de ploaie, ci rămâneau înfăşaraţi în pânzele lor subţiri, chiar pex vremea cea mai rece. Musul vorbea despre ei cam la fel cum ar vorbi un fermier despre pierderea unor oi lovite de molimă.

Căpitanul vasului era un englez, la fel şi cei trei secunzi, şi bosmanul. Aceşti ofiţeri locuiau în cabina de la pupa, unde în fiece duminică citeau rugăciuni anglicane, în vreme ce paginii din celălalt. capăt al vasului erau lăsaţi pradă idolilor şi zeilor lor calpi. Şi astfel, eu creştinătatea pe dunetă şi cu păgânimea la teuga, corabia „Irrawaddy” despica apa mărilor.

Parcă înadins pentru a simboliza această situaţie, „galionul de la pupa cuprindea, pe lângă numeroase podoabe sculptate, o cruce şi o mitră, pe când galionul de la prova înfăţişa un soi de diavol: o creatură cu trup de dragon, cu o gură roşie ca focul şi cu o coadă ca un bici.

După ce-au descărcat bumbacul – „în sunete de fluiere şi naiuri”, aşa cum marinarii din flota de război engleză lucrează adesea în acompaniamentul fluierului bosmanului, lascarii au fost puşi să dea jos vergile şi parâmele.

Între timp/corabia fusese trasă lângă noi, astfel încât Turnul Babel de pe bordul ei aproape că ne acoperea vocile. Încinşi doar cu brâiele lor, fără nimic altceva pe ei, lascarii săreau în arboradă, sporovăind ca nişte maimuţe,

deşi vădeau multă dexteritate şi măiestrie în felul cum munceau.

În fiece duminică, o mulţime de oameni bine îmbrăcaţi veneau să vadă această corabie ciudată; mulţi se căţărau pe vergile vaselor din apropiere, spre mânia căpitanului Riga, care dăduse paznicului nostru ordine stricte de a nu lăsa niciun străin pe „Highlander44. Era amuzant să le vezi pe cucoanele cu umbrelă, care se zgâiau de pe cheu la lascari, chiar când aceştia voiau să rămână singuri. Aceste babe curioase din fire păreau să-i considere pe mateloţii indieni drept un soi de animale sălbatice, la care se puteau uita fără frică, tot aşa cum s-ar fi uitat la leoparzii din grădina zoologică.

Într-o noapte mă întorceam spre vas când, intrând pe poarta docului, am zărit o siluetă rezemată de zidul exterior: – era un lascar care fuma – căci regulamentul docurilor interzice fumatul la bordul vaselor. Uluit de forma curioasă a pipei sale şi de duhoarea fumului, l-am întrebat ce tutun fumează. Mi-a răspuns: *Joggery,* care e un soi de buruiană folosită în locul tutunului.

Constatând că vorbea bine englezeşte şi că-i destul de sociabil, ca mai toţi fumătorii, m-am ciucit alaiuri de *Dallabdulman* – căci aşa mi se recomandă – şi ne-am aşezat la taclale. Ceea ce mi-a povestit el mi s-a părut atât de interesant, încât la plecare am avut senzaţia că-mi sporisem considerabil cunoştinţele. Într-adevăr, a sta de vorbă cu un asemenea om e o ocazie rară. Lascar-ul cunoaşte o mulţime de lucruri de care nici nu visai, iar experienţele lui sunt o adevărată revelaţie, ca acelea ale unui om picat din lună. Dacă doreşti să afli poveşti romantice sau să pătrunzi taina unor lucruri misterioase şi minunate, lasă-ţi cărţile de călătorie şi plimbă-te de-a lungul docurilor unui mare port comercial. Mai mult ca sigur că-l vei întâlni pe însuşi Crusoe printre numeroşii marinari veniţi acolo din toate colţurile lumii.

Dar nu e locul aici să pomenesc toate subiectele despre care am discutat cu prietenul meu lascar-ul; voi încerca să redau doar ceea ce mi-a spus despre lemnul de tek şi despre *kayar*, lucruri care mă interesau şi despre care ceream lămuriri.

Sagun-ul, cum numea el copacul care produce lemnul de tek, creşte cel mai bine în văile munţilor din Malabar, de unde mari cantităţi sunt trimise la Bombay pe şantierele navale. Mi-a vorbit şi de un alt soi de lemn, Mesor-ul, din care se fac mai toate „colţarelew şi grinzile curbe de pe o astfel de corabie. Sagun-ul creşte până la dimensiuni uriaşe, având uneori un trunchi înalt de cincizeci de picioare şi lat de trei picioare înainte de a scoate vreo ramură. Frunzele lui sunt foarte late – pentru a-mi face o idee despre ele, amicul meu le-a comparat cu urechea unui elefant. Mi-a mai spus că din ele se extrage o vopsea purpurie, folosită la colorarea pânzeturilor şi a mătăsurilor. Lemnul e mai greu decât apa, poate fi lucrat uşor şi e extrem de tare şi rezistent. Dar principalul său merit este că rezistă la acţiunea corozivă a apei sărate şi la atacurile insectelor – rezistenţă ce se datorează unei răşini numite *poonja*.

Spre surprinderea mea, am aflat că „Irrawaddy” fusese construit în întregime de constructorii navali din India, care, afirma amicul meu cu modestie, îi întreceau pe meşterii din Europa.

Şi grecmentul era de fabricaţie indiană. Cum *kayar-ul*, din care este alcătuit, începe să fie utilizat atât în Anglia cât şi în America, atât la confecţionarea parâmelor şi pânzelor cât şi la aceea a rogojinilor şi scoarţelor, socot că aprecierile făcute de amicul meu, ca şi propriile mele observaţii nu sunt lipsite de interes.

În India, kayar-ul este preparat cam în acelaşi fel ca şi în Polinezia. Nucile de cocos sunt culese cât mai au coaja verde şi cât încă nu s-au copt pe deplin; această

coajă e îndepărtată prin izbirea nucilor, cu ambele mâini, într-un ţăruş ascuţit înfipt în pământ. Un băiat poate coji astfel vreo mie cinci sute de nuci pe zi. Dar kayar-ul nu se scoate din coajă, cum s-ar putea crede, ci din scoarţa nucii propriu-zise, scoarţă care, după ce e pusă să se moaie bine în apă, e lovită cu nişte ciocane şi desfăcută în fibre. Acestea sunt strânse în mănunchiuri-şi puse la soare ca să se usuce, după care pot fi toarse întocmai ca firele de cânepă sau alte fire asemănătoare. Fibrele astfel obţinute servesc la confecţionarea unor parâme foarte trainice şi rezistente, extrem de bine adaptate, prin însăşi rezistenţa şi uşurimea lor, la legarea pânzelor unei corăbii; din aceleaşi motive, la care se adaugă marea ei elasticitate, fibra aceasta e foarte bună pentru confecţionarea garlinelor şi remorcilor.

Dar această elasticitate a kayar-ului îl face nepotrivit pentru confecţionarea şarturilor şi a altor elemente ale greementului, care trebuie să fie relativ ferme. De aceea, întrucât toate şarturile corabiei erau făcute din kayar, marinarii trebuiau să le întărească sau să le slăbească mereu, după cum era vremea, caldă sau rece. Iar amicul meu atribuia tocmai acestei împrejurări pierderea unui arbore trinchet într-o furtună la Tropice.

După o şedere de vreo două săptămâni, „Irrawaddy*" şi-a înlocuit vergile grele, din lemn indian, cu vergi din pin canadian, iar şarturile din kayar i-au fost înlocuite cu şarturi de cânepă. După care, şi-a chemat la bord paginii şi a ridicat ancora spre Londra.

XXXV

Galioturi, corăbii de pe coasta Guineii şi capele plutitoare

Un alt tip de corabie ce poate fi adeseori văzut în docurile Liverpool-ului este galântul olandez, un vas. cam demodat ca aspect, parcă scobit la mijloc, cu prova şi pupa înalte, care-mi amintea, de câte ori îl zăream printre vasele

comerciale masive ale yankeilor şi brigan-Linele zvelte ale francezilor, de un tricorn rătăcit printre nişte jobene elegante.

Construcţia galetului a rămas neschimbată vreme de secole; naţiunile nordice ale Europei, danezii şi olandezii, continuă să navigheze pe mare în aceste pivniţe plutitoare cu fundul plat, deşi posedă, pe lângă ele, şi nave de o construcţie mai modernă.

Ei îşi vopsesc rareori galiotul, dar îi curăţă şi-i lustruiesc toate scândurile şi vergile, încât ajunge să semene, întreg, cu „brâul de lumină”, adică fâşia lucioasă cu care e încins de obicei un vas american.

Unele din aceste galioturi sunt ţinute într-o curăţenie desăvârşită şi-ţi evocă o tavă de lemn bine lustruită sau o masă veche de stejar frecată cu multă ceară. De navigat, navighează uşor când au vântul prielnic, dar când sunt remorcate, deviază rău din pricina carenei lor largi şi a fundului plat.

Nu trecea zi fără să vezi intrând în Docul Prinţului vreo navă ciudată; abia apucam să mă satur privind vreo corabie din Surat sau din Levant, că un alt vas şi mai straniu îmi atrăgea atenţia.

Îmi amintesc, printre altele, de un mic bric de pe coasta Guineii. Scund, vopsit în negru, cu o proră cam ca aceea a clipper-elor şi cu punţile într-o neorânduială ca aceea de pe vasele de piraţi, părea să fie o corabie de sclavi ideală. În mijloc avea un tun lung, ruginit, aşezat pe un afet; tunul acesta era un obiect foarte bizar, vândut pesemne pe nimica toată de autorităţi, ca o vechitură nefolositoare. Pe ţeava lui se vedeau scrijelituri – pe jumătate şterse – inscripţii, coroane, ancore, pajuri; iar lângă fus avea două minere, ca un castron de supă Protuberanţa de pe chiulasă avea forma unui cap de delfin, iar „gura tunului” închipuia, printr-un efect comic, o ureche omenească – care trebuie să fi avut un timpan

foarte rezistent ca să facă faţă detunăturilor.

Bricul, încărcat vârf, stătea între două corăbii mari cu balast, astfel încât puntea lui se afla cu cel puţin douăzeci de picioare mai jos de punţile vecinelor sale. Bocaporţii bricului astfel închis evocau intrarea unei mine sau a unei subterane adânci, mai ales că oamenii scoteau din cală, cu roabele, un fel de minereu, poate minereu aurifer, într-atât de grijulii erau să-l netezească în căldările mari cât o baniţă în care-l transportau pe cheu, şi într-atât de atent îi controla, cu un creion şi un carnet în mână, căpitanul – un balaoacheş cu favoriţi şi cu o tichie malteză cu ciucuri pe cap.

Marinarii arătau ca nişte piraţi – cu piepturile păroase, cu bluzele purpurii şi cu braţele tatuate sălbatic. Secundul avea un picior de lemn şi şontâcăia pe punte cu un baston răsucit ca o scară în spirală. Pe bordul vasului se înjura de mama focului, lucru cu atât mai reprobabil, cu cât ancorase alături de „Capela plutitoare”.

Aceasta era un vechi cuter militar, care fusese transformat într-o biserică marinărească. În locul unuia din catarge fusese înălţată o turlă de clopotniţă, aproape de temelia căreia se vedea un balconaş, aflat la vreo douăzeci de picioare deasupra apei: în balconaşul acela apărea un bătrân lup de mare, care se aşeza pe un scăunel şi citea din biblie. Asta, în zilele obişnuite. Duminica, arbora prapurul marinăresc şi, întocmai ca muezinul din minaretul unei moschei turceşti, îi chema pe mateloţi la slujbă – nu oficial, ci pe propria-i socoteală, conjurându-l să nu se facă de ruşine, ci să se strângă în jurul amvonului, aşa cum se strângeau în jurul cabestanului. Bătrânul acela era paracliserul capelei. Am asistat de mai multe ori la slujbă, găsind de fiecare dată înăuntru câte o congregaţie cam mică, dar. foarte disciplinată. Prima oară când m-am dus, capelanul tocmai predica despre pedepsele din lumea de apoi, făcând aluzie la lacul de smoală al Tartarului,

aluzie care, împreună cu mirosul de catran al vechii corăbii, trezea cea mai puternică imagine a pomenitului lac.

Capelele plutitoare care se pot găsi în anumite docuri reprezintă unul din mijloacele încercate pentru a-i convinge pe marinarii veniţi la Liverpool să-şi abată gândurile spre lucruri mai serioase. Dar cum foarte puţini dintre ei calcă pragul acestor capele, deşi adesea trec pe lângă ele de zeci de ori pe zi, câte un preot le vorbeşte duminica, în aer liber, din vreun ungher de pe cheu sau de oriunde 1 se pare că poate fi ascultat.

Ori de câte ori am zărit, în plimbările mele duminicale, o asemenea adunare religioasă, m-am socotit dator să mă alătur şi eu; mă pomeneam atunci înconjurat de o mulţime pestriţă de marinari din toate colţurile globului, precum şi de femei, salahori şi lucrători de toată mâna. Preotul stătea de multe ori pe câte un poloboc vechi, deşi era îmbrăcat în sutană, ca un arhiereu al bisericii anglicane. În viaţa mea n-am auzit predici mai bine adaptate unui auditoriu ca acela alcătuit din marinari, oameni ce pot fi impresionaţi îndeosebi, dacă nu şi exclusiv, prin noţiunile cele mai simple şi printr-o dezvăluire a efectelor groaznice ale păcatului, demonstrate la fel de concludent şi incontestabil ca teoremele lui Euclid. Faţă de asemenea oameni, simpla retorică nu e de ajuns, frazele sforăitoare sunt zadarnice. Nici cu poezia nu-i poţi impresiona. Numai faptele concrete au darul de a-i convinge. 3

Şi tocmai acesta era modul în care le vorbea de obicei preotul cu pricina: atacând teme familiare, potrivite cu nevoile auditoriului, izbutea întotdeauna să-i capteze atenţia. Îndeosebi cele două mari păcate la care se dedau cu precădere marinarii şi pe care le practică spre paguba trupului şi a sufletului lor erau temele cel mai des atacate şi dezvoltate. Nu o dată am putut vedea în docuri câte un

preot în sutană adresându-se unei mulţimi de femei adunate de pe uliţele şi străzile rău famate din împrejurimi.

Şi nu era oare firesc să fie aşa? Căci adevărata menire a preoţilor este, întocmai ca aceea a dumnezeiescului lor dascăl, să-i aducă pe calea cea dreaptă pe păcătoşi, nu pe cei drepţi. Când unii dintre ei îşi abandonau turma gata pocăită şi îndestulată a dreptcredincioşilor, în faţa căreia predicaseră an de an, şi se aruncau pieptiş, aidoma sfântului Pavel, în chiar miezul şi inima viciului, abia atunci găseau de înfruntat un duşman puternic). iar o victorie dobândită asupra unui asemenea duşman îi făcea să-şi merite cu adevărat laurii cu veniţi învingătorilor. Mai bine să mântui un singur păcătos de viciul care-l distruge, decât să îndoctrinezi zece mii de sfinţi. Şi după cum în oraşele catolice găseşti în fiece ungher imaginea Fecioarei cu Pruncul, care-l aminteşte drumeţului de cele sfinte, tot aşa s-ar cuveni ca şi protestanţii să-şi aibă amvoanele lor în pieţele publice şi la colţurile străzilor, unde cei ce propovăduiesc cuvântul Domnului să poată fi auziţi de toate odraslele sale.

XXXVI

Vechea biserică Sf. Nicolae şi morga

Capela plutitoare îmi aminteşte de „Vechea Biserică”, binecunoscută de marinarii din multe generaţii care au vizitat Liverpool-ul. Ea se înalţă în imediata apropiere a docurilor – o clădire masivă, de piatră cafenie. E biserica Sf. Nicolae, cea mai bine păstrată relicvă a oraşului.

Înainte ca Liverpool-ul să fi dobândit vreo însemnătate, biserica era singurul lăcaş de rugăciune în această parte a Mersey-ului; în parohia învecinată a Waltonului mai era o biserică, o aşa-numită „capelă comodă”, deşi băncile ei cu spătarul drept nu erau, cred, de fel comode.

În vechime, se înălţa în faţa bisericii o statuie a

sfântului Nicolae, patronul marinarilor, statuie căreia toţi mateloţii evlavioşi îi aduceau ofrande pentru a-l îndupleca pe sfânt să le asigure o călătorie cât mai scurtă şi mai rodnică. În clopotniţă e o salbă de clopote cu dangăt frumos, şi-mi amintesc cu câtă încântare le-am auzit prima oară, în dimineaţa celei dintâi duminici de după sosirea noastră în docuri. Dangătul acela părea să exprime un avertisment, asemănător celui dat tânărului

Whittington de faimoasele „Bow Bells 146: Weuinghorough *Wellinghorough* l *Nu uita să te duci la biserică, Wellinghorough*! *Nu uita, Wellinghorough*! *Wellinghorough, nu uita*!

Cu treizeci sau patruzeci de ani înainte, clopotele acestea erau trase ori de câte ori se întorcea la Liverpool o corabie plecată de-acolo pe mare. Dacă s-ar mai păstra acest obicei şi astăzi, clopotele ar bate fără încetare, ceea ce dovedeşte cu prisosinţă cât de mult a sporit activitatea comercială a oraşului.

Faptul cel mai surprinzător în legătură cu această biserică străveche – un fapt ce mi se părea barbar şi-mi ştirbea veneraţia cu care-i priveam zidurile sfinţite de vreme – era că cimitirul din preajmă ajunsese. Într-o stare de paragină, greu de descris. Acest cimitir e străbătut de alei în toate direcţiile, din imediata apropiere a bisericii până la tavernele lucrătorilor ce mişună prin docuri; iar mormintele, ale căror pietre nu sunt drepte, el culcate – ca un fel de pardoseală a cimitirului – sunt mereu călcate în picioare de oameni; călcâiele acestora trec peste tigve şi oase, ultimele vestigii ale răposaţilor. La amiază, când hamalii se retrag pentru o oră ca să mănânce, mulţi dintre ei vin aici, în cimitir şi, aşezându-se pe câte o piatră de mormânt, o folosesc pe cea de-alături în chip de masă. Am văzut adesea oameni întinşi pe pietrele astea şi cufundaţi într-un somn de beţivi; iar odată, dând la o parte braţul unui individ, am putut citi următoarea inscripţie, ce i se

potrivea perfect, măcar lui, dacă nu şi mortului:

AICI ODIHNEŞTE TRUPUL LUI TOBIAS BEŢIVUL

Două evenimente memorabile legate de această biserică mi-au fost aduse la cunoştinţă de bunul meu prieten, Ghidul în piele de marochin: în 1588, când Contele

1 Clopotele bisericii „SL Mary-le-Bow<4 din cartierul londonez Cheapside, celebre pentru dangătul lor, au dat naştere şi unei legende, potrivit căreia un anume Richard Whittington (mort în 1432) ar fi fost avertizat de pomenitele clopote să se întoarcă la neguţătorul în slujba căruia intrase. Avertismentul i-a prins bine, căci numitul Whittington avea să devină primarul Londrei, (n.t.)

de Derby urma să sosească la reşedinţa sa, în aşteptarea unei călătorii spre insula Man, corporaţia oraşului a construit în biserică o strană somptuoasă pentru primirea domniei sale; iar pe vremea războaielor lui Cromwell, când localitatea a fost cucerită de prinţul Rupert, acest nepot dement al regelui Charles a transformat vechea biserică într-o închisoare militară, prevăzută cu grajduri; tot atunci, desigur, o altă „strană somptuoasă” a fost construită pentru armăsarul vreunui nobil ofiţer de cavalerie.

În subsolul bisericii se află o morgă, ca aceea din Paris, unde cadavrele celor înecaţi sunt expuse până când sunt revendicate de prietenii răposaţilor sau îngropate pe cheltuiala obştei.

Această morgă îşi recrutează clienţii, mai mult sau mai puţin numeroşi, din rândurile oamenilor care lucrează în port sau pe vase. Ori de câte ori treceam pe Chapelstreet, vedeam o mulţime de oameni ce se zgâiau la feţele înecaţilor prin grilajul de fier al uşii de la intrare. Iar odată, când uşa era deschisă, am zărit cadavrul unui marinar, cu mâneca hainei suflecată, încât i se vedeau numele şi data naşterii tatuate pe braţ. Era o privelişte foarte sugestivă; marinarul părea să fie propria sa piatră

de mormânt.

Mi s-a spus că pentru scoaterea din bazinuri a înecaţilor sunt oferite mari recompense – mai mari în cazul când înecaţii sunt readuşi la viaţă şi ceva mai mici în cazul când nu mai pot fi recuperaţi. Ispitiţi de aceste recompense, o seamă de indivizi, mai mult bătrâni şi femei, dau mereu târcoale docurilor, în căutarea cadavrelor. îi vedeam mai ales în zori, când ieşeau din bârlogurile lor, la fel cum scormonitorii de gunoaie ies pe stradă devreme, căci atunci recolta nopţii e coaptă.

Se pare că nu există pe lume calamitate care să nu poată deveni rentabilă. Groparii, cioclii, pietrarii de morminte şi dricarii îşi câştiga pâinea pe seama morţilor şi prosperă cel mai mult în timpul unei molime. Acei bătrâni şi acele femei mizerabile vânau cadavre ca să nu se ducă ei înşişi la cimitir, căci erau nişte famelici nenorociţi.

XXXVII

Ce a văzut Redburn în Launcelotfs-Hey

Morga îmi aminteşte de alte lucruri dureroase, fiindcă în preajma docurilor găseşti multe privelişti întristătoare.

În drum spre hanul unde locuiam – „La Bricul din Baltimore64 – treceam de obicei printr-o străduţă îngustă, numită Launcelotfs-Hey şi străjuită de nişte magazii murdare, cu aspect de temniţă, unde era depozitat bumbacul. Pe această străduţă nu vezi pe nimeni decât cel mult vreun camionagiu sau vreun paznic solitar, care umblă ca o stafie prin faţa magaziilor afumate.

Într-o zi, nimerindu-mă pe-acolo, am auzit un geamăt stins ce părea să iasă din pământ. Stăteam pe un trotuar îngust şi şerpuitor, sub zidul acela lung şi întunecos, care prefăcea amiaza într-un amurg; nu se vedea nici ţipenie de om. Când am auzit vaietul acela, mi-a venit s-o iau la goană; parcă era geamătul deznădăjduit al unui condamnat la moarte. În cele din urmă m-am îndreptat

spre o deschizătură care comunica, jos, cu un şir lung de ulvnite ale uneia dintre magaziile acelea dărăpănate; acolo, ia vreo cincisprezece picioare dedesubtul străduţei, zăcea într-o murdărie de nedescris, cu capul plecat, ceea ce fusese cândva o femeie. Braţele-i vinete împreunate pe pieptul livid ţineau de o parte şi de alta două făpturi pipernicite, două fetiţe agăţate de ea. La început nu mi-am dat seama dacă erau vii sau moarte. Nu se mişcau de loc; dar de jos se auzea acel geamăt îngrozitor.

Mutându-mi piciorul, am făcut un zgomot al cărui ecou a răsunat în tăcere până hăt departe, dar n-am auzit niciun răspuns. Am repetat zgomotul, şi atunci una dintre fetiţe şi-a ridicat capul, aruncând în sus o privire stinsă, apoi a închis ochii, rămânând nemişcată. Femeia a ridicat şi ea ochii şi, zărindu-mă, i-a închis, de asemenea. Erau toate trei amuţite şi aproape moarte de foame. Cum de se târâseră în văgăuna aceea, n-aş putea să spun, dar e limpede că se târâseră ca să moară acolo. În clipa aceea pici nu m-am gândit să le ajut, fiindcă moartea li-era întipărită atât de adânc în ochii sticloşi, încât aproape că nici nu le mai socoteam în viaţă. Mă uitam la ele, copleşit, şi mă întrebam: „Ce drept au unii să zâmbească şi să fie fericiţi, când în lume pot fi văzute astfel de lucruri?” Simţeai că ţi se varsă fierea în suflet şi că începi să urăşti neamul omenesc. Căci cine erau aceşti strigoi? Nu erau, oare, oameni? O femeie şi două fetiţe, cu ochi, buze şi urechi la fel ca ale oricărei regine? Şi cu nişte inimi care, deşi golite de sânge, încă mai băteau în ritmul surd al suferinţei care era însăşi viaţa lor?

Am mers mai departe, spre un loc unde străduţa se lărgea şi unde speram să întâlnesc câteva din babele zdrenţăroase pe care le zărisem nu o dată scormonind prin gunoaie în căutarea unor fâşii murdare de bumbac, pe care apoi le spălau, ca să le vândă pentru doi-trei gologani.

Le-am găsit şi, acostând-o pe una dintre ele, am

întrebat-o dacă le cunoaşte pe femeia şi pe fetiţele acelea. Mi-a răspuns că nu le cunoaşte şi nici nu vrea. Am întrebat-o apoi pe alta, o hârcă bătrână, înfăşurată într-un fel de sac rupt. După ce mă privi o clipă, continuă să scormonească prin gunoaie, spunându-mi că ştia despre cine vorbesc, dar că n-are timp să se ocupe de o cerşetoare şi de odraslele ei. Am mai acostat o femeie, care părea să ştie ce vreau, şi am întrebat-o dacă nenorocita aceea n-ar putea fi dusă în – vreun adăpost.

— Ba da, la cimitir – îmi răspunse femeia, t iar când i-am spus că nu era moartă, mi-a replicat:

— Înseamnă că n-o să moară niciodată. Păi zace acolo de trei zile, fără să fi pus nimic în gură, pe câte ştiu.

— Aşa-l trebuie – se amestecă în vorbă o cotoroanţă, care tocmai îşi punea pe umerii scălâmbi sacul cu zdrenţe şi se pregătea să plece. Betsy Jennings îşi merită soarta. Păi ce, a fost vreodată măritată?

Ieşind din Launcelott s-Hey am intrat pe o stradă mai frecventată şi, întâlnind un poliţist, i-am vorbit de starea în care se găseau femeia şi fetiţele acelea.

— Nu mă priveşte, băiete – mi-a răspuns poaţţisttil. Strada aia nu-i în sectorul meu.

— Atunci, în al cui sector e?

— Nu ştiu. Dar ce te interesează? Nu cumva eşti yankeu?

— Ba da – i-am răspuns. Dar vino cu mine, hai, o să te-a ut s-o scoţi de-acolo pe femeia aceea.

— Uite ce e, băiete, întoarce-te pe corabia ta şi lasă treburile astea în seama autorităţilor oraşului.

Am mai acostat alţi doi poliţişti, dar cu acelaşi rezultat; nu voiau nici măcar să mă-nsoţească până-n locul acela. Era, ce-i drept, un loc retras şi cam peste mână, iar mizeria celor trei nenorocite ascunse acolo nu stătea în drumul nimănui.

Întorcându-mă la ele, am încercat să le atrag” din

nou luarea-aminte; dar de data asta, nici femeia, nici fetiţele n-au ridicat ochii Spre mine, nici măcar nu s-au mişcat. În vreme ce stăteam acolo, încă nehotărât, m-am auzit strigat de un glas de la fereastra oblonită a unei mansarde de peste drum. Omul mă întreba ce doresc. I-am făcut semn – cred că era un fel de portar – să coboare, ceea ce şi făcu; i-am arătat atunci spre cele trei mogâldeţe.

— Da, şi ce-i cu asta? mă întrebă el.

— N-am putea să le scoatem de-acolo? N-aveţi vreun loc în magazia asta, în care să le-adăpostiţi *1* N-aveţi ceva de mâncare pentru ele?

— Eşti nebun, băiete?! Crezi că Parkins şi Wood vor să-şi transforme magazia în spital?

M-am dus atunci la „Bricul din Baltimore” şi i-am povestit frumoasei Mary ce văzusem, întrebând-o dacă nu poate face ceva pentru ca femeia şi fetiţele să fie scoase de-acolo, sau dacă nu, să-mi dea măcar ceva de mâncare pentru ele. Dar, deşi era inimoasă de felul ei, frumoasa Mary mi-a răspuns că dădea şi aşa destule pomeni cerşetorilor de pe strada ei (ceea ce era adevărat), ca să nu mai se îngrijească de tot cartierul.

M-am dus la bucătărie şi am rugat-o pe bucătăreasă, o bătrânică uscată din Ţara Galilor, cu o limbă ascuţită – marinarii o porecliseră „Radii criţa” – să-mi dea ceva de-ale gurii pentru nenorocitele alea, măcar hrană rece, dacă n-avea altceva mai bun. Bucătăreasa a izbucnit însă într-o furtună de ocări la adresa lor şi m-a refuzat. Am intrat apoi în sala de mese şi, după ce-am aşteptat să iasă slujnica, am luat o bucată de pâine şi una de brânză şi, vârându-le în sân, am şters-o repede. Ajuns pe străduţa aceea, am aruncat mâncarea în beeiul unde zăcea femeia cu fetiţele; una dintre acestea întinse mâna spre pachet, dar căzu înapoi, parcă leşinată; surioara ei împinse braţul celeilalte şi, apucând pâinea, cu, un gest nesigur ca al unui prunc, o duse la gură, dar o lăsă numaidecât să cadă, murmurând

parcă „apă44. Femeia nu se clinti; şedea cu capul plecat, la fel ca atunci când o zărisem prima oară.

Văzând cum stau lucrurile, am dat fuga spre docuri şi, intrând într-o mică tavernă marinărească, am cerut o, cană, dar patronul, un bătrânel cârcotaş, n-a vrut să-mi dea decât contra cost. Eu însă n-aveam bani. Şi cum hanul era cam departe, iar la vas nu mă puteam duce ca să-mi iau cana de tinichea, mi-a venit brusc ideea să alerg la una din pompele de incendiu, pe care le zărisem deunăzi lângă o cocioabă mistuită de flăcări; şi, scoţându-mi pălăria nouă, de muşama, pe care o împrumutasem chiar în ziua aceea de la un marinar, am umplut-o cu apă.

M-am întors pe străduţă şi, cu mare greutate, am izbutit să cobor în beci; parc-aş fi coborât într-o fântână – abia aveam loc să stau în picioare. Cele două fetiţe băură din pălărie, privindu-mă cu o expresie idioată, fixă, care-mi făcea rău. Femeia însă nu se clinti şi nu spuse o vorbă. În timp ce fetiţele înfulecau pâinea, am încercat să-i ridic capul, dar şi-l ţinea aplecat cu hotărâre, în ciuda slăbiciunii ei. Văzând că-şi ţine braţele strânse pe piept şi că pare să ascundă ceva sub zdrenţe, m-a fulgerat un gând, care mă făcu să-i dau la o parte braţele o clipă: am-zărit atunci un copilaş plăpând, ale cărui picioruşe erau vârâte într-o bonetă veche; avea o faţă strălucitor de albă, chiar murdară fiind; dar ochii scinănaxi cu două boabe de indigo. Cred că murise cu câteva ore înainte.

Cum femeia refuza să vorbească, să mănânce sau să bea, am întrebat-o pe una din fetiţe unde locuiau; însă fetiţa s-a zgâit la mine, bolborosind ceva de neînţeles.

Simţeam că mă înăbuş în aerul acela stătut, dar am mai rămas o clipă, întrebându-mă dacă n-aş putea să le scot singur din beci. Mi-am spus însă că ar fi totuna: chiar dacă le-aş scoate de acolo, ar muri în stradă; aici, cel puţin, erau la adăpost de ploaie şi puteau să moară în linişte.

M-am târât până-n stradă şi, privindu-le încă o dată, aproape că mi-a părut rău că le adusesem de mâncare, căci aceasta nu va face decât să le prelungească suferinţa, fără nădejdea unei alinări statornice. Era limpede că aveau să moară foarte curând: erau prea bolnave ca să mai poată fi ajutate cu vreun leac. Nu ştiu dacă se cuvine sau nu să mărturisesc un alt sentiment pe care l-am încercat în clipa aceea, dar o fac: am simţit o dorinţă aproape irezistibilă de a le acorda ultima graţie, punând în vreun fel sau altul capăt vieţii lor îngrozitoare; şi aş fi făcut-o, cred, dacă nu m-aş fi gândit la consecinţele legale la care m-aş fi expus. Căci ştiam prea bine că autorităţile, care lelăsau să moară fără a le da măcar o cană cu apă, ar fi cheltuit la nevoie chiar şi o mie de lire pentru a obţine condamnarea celui care s-ar fi încumetat să le scape de viaţă pe aceste nenorocite.

A doua zi şi în ziua următoare am trecut pe lângă beciul acela şi am văzut aceeaşi privelişte. Fetiţele stăteau rezemate de o parte şi de alta a femeii, care continua să-şi ţină capul plecat şi să strângă la piept copilaşul mort. În prima seară n-am zărit pâinea pe care-o aruncasem în dimineaţa aceleiaşi zile, dar în seara următoare am văzut că pâinea adusă de mine în cursul dimineţii rămăsese neatinsă. În cea de-a treia dimineaţă am simţit o duhoare atât de puternică, încât ham acostat pe acelaşi poliţist pe care-l acostasem deunăzi şi i-am spus că persoanele despre care-i vorbisem muriseră, aşa c-ar fi bine să le scoată din beciul cu pricina. El mă privi mirat, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă, şi-mi spuse că strada aceea nu intra în sectorul lui.

Când am ajuns la docuri, în drum spre corabia mea. am intrat în ghereta paznicului şi l-am rugat să mă ducă la unul dintre comandanţi, căruia i-am relatat faptele; comandantul mi-a dat *a* înţelege că, întrucât poliţia docurilor e altceva. decât poliţia oraşului, greşisem adresa.

În dimineaţa aceea n-am mai putut face nimic, deoarece a trebuit să mă întorc pe vas, dar la amiază, când m-am dus la masă, am zbughit-o spre Launcellott s-Hey, unde am constatat că beciul era gol; în locul femeii şi al fetiţelor se vedea un morman de var nestins.

N-am putut afla cine le scosese de acolo şi nici unde anume le dusese, dar dorinţa mea fusese împlinită: nenorocitele acelea muriseră, îşi găsiseră, în sfârşit, liniştea.

Am mai aruncat o privire spre beci şi mi s-a părut că văd, cu închipuirea, siluetele lor sfrijite. Vai, care ni-i credinţa şi cum de nădăjduim să fim mântuiţi? Spune-mi, o, biblie, din nou povestea lui Lazăr, ca să-mi pot regăsi în suflet puterea de a-i alina pe cei sărmani şi părăsiţi! înconjuraţi cum suntem de nevoile şi necazurile semenilor noştri, dar osândiţi să ne vedem mai departe de propriile noastre plăceri, fără a ţine seama de suferinţele lor; nu semănăm noi oare cu nişte oameni care dănţuie pe un cadavru, petrecând într-o cameră mortuară?

XXX vin

Cerşetorii de sub zidurile docurilor

Aş putea să povestesc şi alte lucruri ce mi s-au întâmplat în timpul celor şase săptămâni ale şederii mele la Liverpool, săptămâni pe care mi le-am petrecut văzitând adeseori beciurile, gropile şi bordeiele de pe uliţele şi maidanele nenorocite din preajma fluviului. Dar ar însemna să repet povestea istorisită mai înainte, aşa că mă întorc la docuri.

Babele care scormonesc prin gunoaie fac parte din aceeaşi categorie de fiinţe care, la orice oră din zi, pot fi văzute în incinta docurilor, unde scotocesc prin mormanele de deşeuri scoase din calele corăbiilor şi aruncate pe mal.

Întrucât legea interzice aruncarea peste bord a oricărui lucru, fie chiar a unui capăt de frânghie; şi întrucât această lege se deosebeşte radical de legile

similare din New York, prin faptul că e aplicată cu străşnicie de vătafii docurilor; mai mult încă, întrucât după descărcarea unul vas rămân în cală multe deşeuri şi gunoaie, cantitatea acestor deşeuri nefolositoare strânse în locurile rezervate lor în incinta docurilor este extrem de mare şi sporeşte mereu prin contribuţia tuturor vaselor ancorate la cheu.

Dacă te uiţi la aceste mormane, vezi zeci de nenorociţi în zdrenţe, înarmaţi cu furci şi cu scoabe de fier cu care răscolesc gunoaiele, căutând câte un capăt de frânghie, care pentru ei are valoarea unui scul de mătase. Dar recolta dor e foarte săracă, deoarece pe un vas comercial al doilea secund are, din vremuri imemoriale, sarcina de a strânge şi de a vinde în propriu-i folos toate parâmele vechi de pe vasul căruia îi aparţine, iar el are de obicei grijă ca în găleţile de gunoi transportate pe mal să nu rămână decât foarte puţine bucăţi de parâmă.

La fel, bucătarul obişnuieşte să păstreze toate rămăşiţele de grăsime de porc şi de vită, pe care le vinde la un preţ ridicat, realizând într-o călătorie de şase luni un profit de treizeci-patruzeci de dolari, ba chiar şi mai mult când e vorba de un vas mare. E lesne de imaginat, de aceea, cât de deznădăjduită e situaţia acestor scormonitori de gunoaie, dacă ajung să răscolească nişte mormane gata curăţate de tot ce ar putea avea vreun preţ.

Vreau să pomenesc şi de ciudata cerşetorie practicată pe străzile frecventate de marinari, îndeosebi de acea remarcabilă armată de sărăntoci care iau cu asalt docurile la anumite ore ale zilei.

La orele douăsprezece, echipajele de pe sute de nave ies buluc pe porţile docurilor şi se duc să ia masa în oraş. Această oră este folosită de gloata cerşetorilor pentru a se proţăpi lângă zidurile docurilor, în timp ce alţii se înghesuie pe trotuar ca să stârnească mila marinarilor. Prima oară când am trecut prin această lungă uliţă a

sărăciei, mi-a venit greu să cred că o asemenea paradă a mizeriei ar putea fi oferită de vreun alt oraş din lume.

Toate soiurile de suferinţă şi toate nevoile posibile te întâmpinau aici, şi toate viciile îşi scoteau la vedere victimele. Nu lipseau, pentru a întregi acest tablou dezonorant pentru civilizaţie şi pentru întreaga omenire, numeroasele trucuri şi stratageme ale cerşetorilor de profesie.

Babe stafidite ca nişte mumii, uscate de foame şi de bătrâneţe; femşi tinere, bolnave incurabil, care s-ar fi cuvenit să zacă într-un spital; oameni vânjoşi, cu spânzurătoarea în ochi şi cu minciuna rânjind pe buze; flăcăi decrepiţi, cu ochii goi; mame sfrijite, ridicând nişte prunci plăpâjizi în lumina orbitoare a soarelui, toate aceste făpturi ocupau primul plan al scenei.

Dar, pe lângă ele, mai vedeai şi forme particulare de suferinţă, de viciu sau de cerşetorie, forme care – cel puţin mic, care nu mai văzusem până atunci asemenea lucruri – mi se păreau neobişnuite şi monstruoase în cel mai înalt grad.

Îmi amintesc de un tânăr olog destul de decent îmbrăcat, care şedea ghemuit sub zid, ţinând pe genunchi o pancartă pictată: pictura încerca să-l arate prins în maşinăria unei fabrici şi rostogolit printre fuse şi roţi dinţate, cu trupul ciumpăvit şi însângerat. Ologul nu scotea o vorbă, ci şedea liniştit şi-şi arăta firma. Lângă el, rezemat de zid, stătea un vlăjgan cu un bandaj alb pe frunte şi cu o faţă palidă ca de mort; nici el nu scotea un cuvânt, dar arăta cu un deget spre caldarâm, unde, pe o lespede curată şi vopsită în albastru, scrisese cu cretă:

N-am pus nimic în gură de trei zile încoace; *Nevasta şi copiii mei sunt pe moarte*.

Ceva mai încolo zăcea un individ îmbrăcat într-o haină ruptă, fără o mânecă, scoţând la vedere o plagă oribilă, deasupra căreia se vedea o inscripţie.

În unele locuri, pe o distanţă destul de mare, şirurile de lespezi de la poalele zidului erau. acoperite cu inscripţii, deasupra cărora cerşetorii stăteau tăcuţi.

Trecând de-a lungul acestor pisanii îngrozitoare, menite să fie şterse într-o oră de paşii miilor de pietoni, nu erai scutit de asaltul zgomotos al cerşetorilor mai zoriţi să-ţi stârnească mila. Aceştia te încolţeau la tot pasul, te apucau de mânecă, se agăţau de tine şi te urmăreau, cerşindu-ţi, *în numele Cerului* sau *al Domnului*, măcar un gologan. Dacă apucai să le arunci o privire, fie şi o clipă, nu te mai slăbeau până nu le satisfăceai rugămintea sau izbuteai să dispari după vreun colţ. Asta era atitudinea cerşetorilor – cel puţin faţă de marinari, căci am văzut că pe locuitorii oraşului îi tratau altfel.

N-aş putea spune că marinarii făceau mult pentru a uşura soarta acelora care-şi dădeau în vileag de trei ori pe zi mizeria, punându-le-o sub ochi. Poate că deprinderea îi făcuse nesimţitori, deşi adevărul este că foarte puţini dintre ei aveau bani de împărţit. Totuşi cerşetorii aveau de bună seamă motive temeinice să se adune sub zidurile docurilor, în felul în care se adunau.

Ca un exemplu al atitudinii capricioase a marinarilor şi ai simpatiei ce-o arătau colegilor lor în suferinţă, voi menţiona cazul unui bătrân care, fie soare, fie ploaie, stătea de dimineaţă până seara într-un anumit ungher, pe unde treceau totdeauna marinarii. Era un bărbat neobişnuit de masiv, corpolent, cu un picior de lemn şi îmbrăcat marinăreşte; avea o faţă rumenă şi rotundă şi era mereu vesel. Cu ciotu-i de lemn întins, în aşa fel încât un trecător neatent ar fi putut să se-mpiedice de el, şedea pe un maldăr de vestoane, ca pe-o pernă înaltă, lăsată puţin la mijloc, între genunchii omului, pentru a primi gologanii ce i se aruncau. Şi i se aruncau destui gologani în această chetă de către marinari, care schimbau totdeauna câte o vorbă cu bătrânul înainte de a-şi vedea de drum, fără să se

uite la ceilalţi cerşetori.

În prima dimineaţă când am coborât pe ţărm cu camarazii mei, unii dintre ei l-au salutat pe bătrân ca pe o veche cunoştinţă; şi, într-adevăr, el ocupa de mulţi ani acel colţ. Lucrase pe un vas de război şi-şi pierduse piciorul în bătălia de la Trafalgar; iar acum îşi expunea piciorul de lemn pentru a arăta o mostră autentică a lemnului de stejar din care fusese meşterită corabia lui Nelson, *Victory*.

Mulţi dintre sărăntocii aceia purtau vestoane şi berete marinăreşti uzate, pretinzând c-ar fi fost ei înşişi marinari la vremea lor şi cerând, pe acest temei, ajutor de la fraţii lor; dar marinarii simţeau numaidecât impostura şi îşi vedeau de drum fără să-i binecuvânteze.

Trecând zilnic prin această uliţă a milogilor, care se îmbulzeau în docuri aşa cum ologii iudei se îmbulzeau la scăldătoarea din Bethesda, şi gândindu-mă la neputitiţa mea de a-i ajuta în vreun fel, mă rugam în sinea mea să coboare vreun înger şi să prefacă apa docurilor într-un elixir care să le tămăduiască toate rănile, încât să devină, bărbat şi femeie, la fel de sănătoşi ca strămoşii lor Adam şi Eva în grădina raiului.

Adam şi Eva! Dacă aţi mai trăi, undeva în ceruri, nu v-aş dori să vă plecaţi privirea asupra lumii pe care aţi părăsit-o; căci întrucât toţi aceşti bolnavi şi infirmi fac parte din familia voastră la fel ca şi tânărul Abel, priveliştea suferinţelor omeneşti v-ar pricinui o durere cu adevărat părintească.

XXXIX

Străzile rău famate ale oraşului

Aceleaşi scene care se petrec la amiază de-a lungul zidurilor docurilor pot fi văzute mereu – deşi într-o măsură mai mică şi însoţite de alte scene – pe străzile înguste unde marinarii îşi găsesc loc de dormit.

Seara, mai ales când marinarii se adună în număr mare, aceste străzi oferă un spectacol cât se poate de

ciudat; întreaga populaţie a cartierului pare atrasă într-acolo. Flaşnetele, diblele şi cimbalele muzicanţilor ambulanţi îşi amestecă acordurile cu cântecele marinarilor, cu trăncăneala femeilor şi copiilor, cu vaietele şi mormăielile cerşetorilor. Din numeroasele case de raport – fiecare deosebindu-se prin firma aurită de afară (o ancoră, o corabie, un cabestan sau un delfin) – răzbate larma petrecerii şi a dansului, iar la ferestrele deschise apar fete şi femei care pălăvrăgesc şi râd cu mulţimea din mijlocul străzii. Marinarii care întâlnesc vreun coleg de altă dată, văzut ultima oară la Calcutta sau la Savannah, se salută într-un chip ciudat, invariabilul gest de politeţe făcut de fiecare dată cu acest prilej fiind să meargă în cel mai apropiat local şi să bea unii în sănătatea celorlalţi.

Unele sectoare ale acestor străzi sunt frecventate cu precădere de o anumită categorie de sărăntoci, care-i privesc cu duşmănie pe cerşetorii ce vin aici din alte părţi ale oraşului. Am văzut, printre alţii, un bătrân orb cu părul alb, dus pe stradă de o femeie care ţinea în mână un mic talger pentru pomeni. Bătrânul acela cânta „mai bine zis îngâna nişte cuvinte într-un fel tărăgănat, parcă din gâtlej, dându-şi capul pe spate şi întorcând spre cer albul ochilor săi orbi. Era un bocet despre infirmitatea lui, şi mi-a produs pe moment aceeaşi impresie ca cea pe care avea să mi-o lase, cu mulţi ani mai târziu, prima lectură a Invocaţiei lui Milton către soare. Nu-mi mai amintesc exact cuvintele bătrânului, dar litania lui suna cam aşa:

„Iată un bătrân orb, orb, orb, orb… n-o să mai vadă niciodată soarele sau luna, niciodată soarele sau luna…”

Şi cântând astfel, trecea prin mijlocul străzii, precedat de femeie – care-l ţinea de mână şi-l trăgea peste toate obstacolele, lăsându-l din când în când singur pentru a merge cu talgerul prin mulţime, după gologani.

Dar unul din cele mai curioase aspecte ale cartierului îl constituie cântăreţii de balade marinăreşti, care, după

ce-şi cântă baladele, îţi oferă textul lor tipărit şi te roagă să-l cumperi. Unul dintre aceşti barzi, un tip îmbrăcat în uniforma matrozilor din flota de război, stătea totdeauna într-un anumit colţ al străzii, pe la mijlocul ei; avea o voce plină şi sonoră, ca de orgă, ale cărei acorduri se înălţau deasupra gălăgie! din jur. Cântăreţul acesta avea o ciudăţenie: în timp ce cânta, îşi azvârlea unul din braţe în aer, rotindu-şi-l ca în jurul unui ax. Acest gest, atât de nefiresc, era menit să stârnească simpatia privitorilor, căci baladistul spunea că ajunsese să-şi poată roti astfel braţul, căzând de pe catargul unei fregate pe puntea ei.

Am făcut cunoştinţă cu bardul acesta şi am văzut că nu era de loc un om oarecare. Trăise numeroase aventuri admirabile şi avea un sac cu poveşti înfricoşătoare despre piraţi şi despre tot felul de grozăvii petrecute pe mare. Era obsedat de aceste subiecte.: ai fi zis că-i un Calendar Newgate[15] al tâlhăriilor şi omorurilor săvârşite în cartierele marinăreşti ale oraşului; mai toate baladele sale tratau despre teme asemănătoare. Îşi compunea îndeobşte singur versurile şi le tipărea pe cheltuiala lui, ca să le vândă. Pentru a arăta cât de expeditiv era în acest negoţ, voi spune că, într-o seară, când ieşisem din docuri ca să merg la masă, am zărit o mulţime adunată în preajma „Tavfernei Vechiului Port”; amestecându-mă printre oameni, am aflat că o femeie tocmai fusese omorâtă în tavernă de către un marinar spaniol beat, din Cádiz. Ucigaşul a fost luat de poliţie chiar sub ochii mei, iar a doua zi dimineaţă cântăreţul acela avea să evocc într-o baladă tragedia din ajun, făcând să circule în faţa hanurilor textele tipărite ale cântecului; fireşte, marinarii le cumpărau numaidecât.

Această aluzie fugară la un omor va sugera poate

15 „Calendarul Newgate sau Cronica sîngeroasă a Răufăcătorilor" — publicaţie apărută pe la sfîrşitul secolului al XVIII-lea în Anglia, cuprinzînd date despre crimele celebre ale epocii, (n.t.)

evenimentele ce se petrec în Cartierele cele mai rău famate şi mai mizere frecventate de marinari la Liverpool. Pe uliţele şi străduţele pestilenţiale care, în vocabularul lor, poartă nume ca *Rotten-row*, *Gibraltar-place* sau *Booble-alley*, viciul şi crima colcăie, poate, ca în niciun alt loc din lume, înseşi cărămizile afumate şi înnegrite ale caselor au un iz de Sodomă şi o înfăţişare tâlhărească; iar fumul de cărbune care atârnă deasupra acestei părţi a oraşului parc-ar încerca să ascundă ca un văl grozăviile ce se petrec aici. Din aceste case marinarii dispar uneori pentru totdeauna sau ies alteori, dimineaţa, goi-puşcă, pe uşile sparte. În aceste case, jocurile de noroc, înjurăturile, hoţia şi alte asemenea apucături de rând sunt socotite virtuţi prea înalte de către gorgonele şi hidrele ce stăpânesc pe-aici. Buna-cuviinţă mă împiedică să intru în amănunt, dar voi spune numai că, în comparaţie cu ele, răpitorii de copii, sugrumătorii şi hoţii de cadavre sunt nişte îngeri. Aceste persoane par să fie strâns legate între ele, alcătuind o ligă de mizantropi păgâni, puşi pe toate relele pe care le pot săvârşi împotriva omenirii. Ar trebui scoase din văgăunile lor ca păduchii, cu fum de pucioasă!

XL

Reclame, giuvaiericale, cai de căruţă şi nave

Deoarece vreau să adun laolaltă toate impresiile mele despre docurile din Liverpool, voi încerca să înghesui în acest capitol mai multe observaţii mărunte pe care-am avut prilejul să le fac. 1

Reclamele de paupertate scrise cu creta pe lespezile caldarâmului de sub zidurile docurilor sunt însoţite de o sumedenie de alte anunţuri publicitare, făcute chiar pe ziduri. E vorba mai ales de comunicări în legătură cu apropiata plecare a unor „nove *superioare, rapide, căptuşite cu aramă*”, spre Statele Unite, Canada, New South Wales şi alte destinaţii. Amestecate cu aceste anunţuri, sunt cele prin care croitorii evrei îi informează

pe marinari unde-şi pot procura hainele cele mai bune şi mai ieftine; de asemenea, anunţurile ambigue ale tagmei doftorilor şi vracilor care-şi pândesc clientela printre oamenii mării. Dar aceşti neobosiţi Sangrado1 şi falşi

1 Dr. Sangrado, personaj din *Gil Bias* de Lesage, pretins medic, care prescrie invariabil bolnavilor să bea apă fierbinte etc. (n.t.)

samariteni nu se mulţumesc să-şi Lase adresele, ci anga* jează nişte vagabonzi zdrenţăroşi, parcă scăpaţi din casele de corecţie, pe care-i trimit în cartierul docurilor? cam la ora prânzului, ca să strecoare în mâinile marinarilor uimiţi un fel de bileţele misterioase: ediţii lilipu* tane ale reclamelor de pe ziduri. Ei fac acest lucru clipind din ochi atât de misterios, cu un aer atât de complice, cu o atât de ticăloasă pretenţie de a-ţi cunoaşte nevoile, încât îţi vine să-i faci una cu pământul pentru osteneala pe care şi-o dau.

Printre reclamele de pe ziduri sar în ochi îndemnurile, scrise cu enorme litere cursive, adresate tuturor mateloţilor scârbiţi de marina comercială, de a se îmbarca pe vasele maiestăţii sale, contra unei recompense mari.

În timp de pace, flota de război britanică nu angajează permanent oameni aşa cum face flota americană, ci angajează doar marinari pentru o anumită navă, pentru o anumită cursă. Bunăoară, se anunţă că fregata *Thetis* e pe cale de a porni la drum sub comandă venerabilului *Lord George Flagstaff*, vechi prieten al marinarilor.

Anunţuri asemănătoare pot fi văzute pe ziduri, în legătură cu înrolarea în armată. Nici măcar la o licitaţie în care e scoasă la mezat vreo moşie nu auzi laude mai mieroase ca acelea pe care le aduc autorii acestor anunţuri, frumuseţii şi climei salubre a ţărilor depărtate către care urmează să plece regimentele dornice de noi

recruţi. Pajişti însorite, dealuri îmbrăcate în viţă, nesfârşite poieni înverzite, iată ce-i aşteaptă pe recruţi, iar tinerii gentlemani setoşi de aventură şi dornici să călătorească sunt informaţi că li se oferă şansa de a vedea lumea pe îndelete şi că li se mai şi plăteşte pentru asta. Regimentelor care pleacă în India li se promit plantaţii în văi cu palmieri, iar celor ce pleacă în Noua Olandă li se oferă o viaţă nouă şi un larg câmp de activitate; recruţii trimişi în Canada şi Noua Scoţie sunt atraşi cu poveşti despre un soare văratic, care face să se coacă strugurii în plin decembrie. Nu se pomeneşte un cuvânt despre război, zăn-.; gănitul armelor nu se aude în aceste anunţuri, încât entuziastul recrut e ispitit să creadă că artna pe care-o va mânui va fi cosorul, nu sabia”.

Dar, vai! oare nu aceasta a fost stratagema folosită de Bruce[16], care, la Bannockburn, i-a atras în capcană pe duşmani acoperindu-şi cu ramuri verzi gropile adânci? În locul fermei de la poalele albăstrii ale Himalayei, recrutul trimis în India găseşte sabia ascuţită a Sikh-ului; în loc să se prăjească la soare, soldatul trimis în Canada dârdăie pe meterezele sumbrei fortăreţe a Québec-ului, asediată de vânturile năprasnice dinspre Golful Baffin şi Labrador; în timp ce privirea lui coboară spre SLL – awrence, fluviul ale cărui unde se îndreaptă către oceanul ce scaldă ţărmul străvechii Anglii, şi în timp ce se gândeşte la contractul prin care s-a vândut, pentru mulţi ani, armatei – la fel cum Doctor Faustus s-a vândut diavolului – sărmanul soldat oftează, amintindu-şi de iubita lui şi de pârleazul cimitirului de-acasă…

Aceste anunţuri ale armatei găsesc la Liverpool un teren foarte prielnic. Printre numeroşii emigranţi. care

16 Rege scoțian, ale cărui isprăvi au fost celebrate de poetul John Barbour (+ 1395) într-o epopee „The Bruce“, în care este descrisă, printre altele, bătălia dusă de. rege la Bannockburn împotriva englezilor, (n.t.)

sosesc zilnic din toate colţurile Angliei ca să se îmbarce spre Statele Unite sau spre colonii, se află mulţi tineri care ajung la Liverpool fără un sfanţ în buzunar sau doar cu bani destui ca să-i ducă dincolo de ocean, dar nu şi să le asigure întreţinerea acolo. Aceşti tineri se lasă lesne şi în chip firesc ispitiţi să intre în armată, care le făgăduieşte o călătorie pe gratis în cele mai depărtate şi mai prospere colonii, başca o soldă primită pentru o viaţă de trândăvie, pe lângă perspectiva de a dobândi vreo fermă sau vreo podgorie. Pentru un tânăr lipsit de bani, hotărârea de a pleca de-acasă şi de a porni la drum lung spre o ţară îndepărtată este un act de curaj foarte asemănător aceluia ce-l îmbie pe un recrut să se înroleze în armată.

Ori de câte ori treceam prin faţa acestor anunţuri, vedeam o sumedenie de emigranţi care căscau gura la ele, fără să se gândească la capcanele ce li se întindeau.

În afară de misterioşii emisari ai doctorilor, care-ţi strecoară în palmă bileţelele acelea împăturite cu grijă, ca nişte hapuri, mai există şi alţi ticăloşi care dau târcoale docurilor, mai ales la căderea serii, şi care-ţi fac semne ciudate, chemându-te la o parte, ca şi cum ar avea să-ţi comunice vreun secret de stat, strâns legat de propăşirea ţării. Ei îţi dau cu cotul, un cot doldora de aluzii şi insinuări, îţi aruncă o privire strălucitoare ca aceea a unui zaraf, te încolţesc întocmai ca asasinii italieni; dar dacă se nimereşte prin preajmă vreun poliţist în uniformă albastră, ei se grăbesc să-şi ia o înfăţişare cu totul indiferentă faţă de lumea din jur şi se depărtează încet, ca şi cum s-ar îndrepta agale spre un cămin unde-i aşteaptă vreo nevastă drăgăstoasă.

Când am fost acostat pentru prima oară de un asemenea personaj misterios, m-am grăbit să trec mai departe, luându-l drept un nebun. Dar el m-a urmat ca o umbră, până când m-am oprit şi m-am întors, uimit de purtarea lui. Era un bătrânel pirpiriu, cu o haină veche şi o

pălărie ponosită, iar mâna lui scotocea într-un buzunar al vestei, ca şi cum ar fi vrut să scoată de-acolo o carte de vizită. Văzându-mă că stau nemişcat, mi-a făcut semn să vin într-un colţ întunecos de sub zidul lângă care ne aflam; bănuind că-i un hoţ viclean, am grăbit din nou pasul, dar deşi nu mă uitam peste umăr, îl *simţeam* încă pe urmele mele, aşa că m-am oprit iarăşi. De astă dată individul arbora un aer atât de enigmatic şi de imperios, încât am început să cred că voia să-mi dea un avertisment – că fusese poate pus la care un complot pentru aruncarea în aer a docurilor din Liverpool, iar dumnealui era vreun Monteagle dispus să-mi asigure scăparea. Eram hotărât să aflu ce anume voia. Cu ochii la pândă, l-am urmat sub arcada unei magazii; acolo, după ce aruncă o privire bănuitoare în jur, individul îmi arătă pe furiş un inel, şoptindu-mi:

— Îl poţi avea pentru un şiling, e din aur curat! L-am găsit într-un şanţ… ssst! Nu vorbi! Dă-mi banii şi-ţi va aparţine!

— Amice – i-am zis eu – lucrurile astea nu mă Interesează, n-am nevoie de inelul dumitale.

— Nu? Atunci ia asta – îmi şopti el, cu un glas pătimaş, lovindu-mă cu pumnul în piept.

Şi în timp ce eu mă prăbuşeam, infamul giuvaiergiu se făcu nevăzut. Repeziciunea cu care condusese această „tranzacţie” mă uimi.

De atunci i-am ocolit pe ticăloşii aceştia, ca pe nişte leproşi, iar a doua oară când m-am simţit urmărit, m-am oprit locului şi am strigat către trecători, arătându-li-l cu degetul; drept care, urmăritorul meu a întors către mine o pereche de călcâie, mai bine zis de ghete scâlciate. Şi m-am gândit atunci că ticăloşii ăştia, atât de iuţi de picior în caz de nevoie, trebuie să dea mult de lucru cizmarilor – cum ar putea da de lucru şi cultivatorilor de cânepă şi împletitorilor de ştreanguri.

Dintr-o tagmă oarecum înrudită cu aceea a neguţătorilor de giuvaieruri calpe fac parte vânzătorii de brice din Sheffield, în majoritate băieţi, pe care poliţia docurilor îi azvârle. afară din oră-n oră; ei izbutesc totuşi să se furişeze înapoi şi să se urce pe vaşe, unde îşi arată marfa printre marinari. Ispitit de preţul foarte ieftin al unuia din bricele oferite şi de cutia lucioasă în care era pus, un coleg l-a cumpărat de îndată, nu cu bani, ci cu tutun. În duminica următoare, marinarul a folosit acel brici, iar rezultatul au fost doi obraji chinuiţi şi ciumpăviţi, care aproape c-au avut nevoie de un doctor ca să-i repare. Nu degeaba „meseria de bărbier era asociată pe vremuri cu aceea de chirurg.

O altă categorie de ticăloşi care-i jefuiesc pe marinari la Liverpool sunt amanetării, instalaţi în nişte dughene pe uliţele din vecinătatea docurilor. M-a surprins numărul foarte mare al globurilor aurite de pe aceste uliţe – globuri care reprezintă emblema caselor de amanet. Fiind îndeobşte aşezate alături de cârciumi, care au ca emblemă un ciorchine aurit, unele din aceste case sunt chiar legate de cârciumi prin uşi interioare, astfel încât clienţii lor trec dintr-un local în celălalt, ceea ce facilitează desigur afacerile, amândurora. Am văzut adesea marinari beţi alergând dintr-o cârciumă într-o casă de amanet, unde-şi lăsau pe un preţ de nimic ghetele, pălăriile, vestoanele sau fularele, ba uneori chiar pantalonii de pe ei; se înţelege că asemenea cereri nu erau niciodată refuzate. J

Dar deşi la Liverpool bietul marinar întâlneşte mai mulţi rechini decât pe mare, nu-i nici el uşă de biserică, dedându-se la unele practici care, cel puţin din punctul de vedere al legii, contravin moralei publice. Bunăoară, face contrabandă de tutun; iar când izbuteşte să-şi păstreze sângele rece, ajunge adesea să treacă pe sub nasul vameşilor pachete întregi cu acea buruiană, care, în Anglia, poate fi vândută la un preţ foarte mare, din pricina

imenselor taxe vamale la care e supusă.

De îndată ce am ancorat în fluviu, chiar înainte de a intra în doc, trei vameşi s-au urcat la bordul vasului nostru şi, coborând la teuga, au poruncit marinarilor să scoată tot tutunul pe care-l aveau. Ca urmare, au fost scoase mai multe pachete.

— Asta-i tot? întrebară vameşii.

— Tot – răspunseră oamenii, într-un glas.

— O să vedem noi! replicară vameşii.

Şi, fără alte vorbe, începură să deşerte cuferele, să răscolească paturile şi să scotocească peste tot; nu descoperiră însă nimic. Atunci le dădură a înţelege marinarilor că, în perioada cât vasul rămânea în docuri, tutunul trebuia ţinut în careul ofiţerilor, primul secund urmând să le dea în fiece dimineaţă câte o porţie, aşa fel ca să nu poată duce tutunul pe ţărm”.

— Foarte bine – ziseră oamenii.

Dar mulţi dintre ei aveau pe vas ascunzători tainice, de unde scoteau zilnic tutun, ca să-l transporte clandestin pe mal, în felul următor:

Când echipajul cobora să ia masa în oraş „fiecare marinar îşi lua cu el cel puţin o porţie de tutun, porţie la care avea dreptul, precum şi încă vreo câteva, atâtea câte îndrăznea să ascundă prin haine. Se înţelege că aceşti contrabandişti nu prea puteau fi depistaţi în mulţimea de marinari ce se scurgeau pe porţile docurilor la ora aceea, deşi porţile erau păzite totdeauna de poliţişti vigilenţi; cu toate că aceştia bănuiau că pe poartă ies şi contrabandişti de tutun, a-i dibui într-o asemenea mulţime era tot atât de greu ca a nimeri cu harponul un anumit niarsuin din puzderia ce. se zbenguie sub prova unei corăbii.

Teuga noastră era deseori vizitată de marinari de pe alte vase, care, ştiind că venim din America, doreau să cumpere tutun la un preţ ieftin, căci la Liverpool costă destul de mult. De-a lungul docurilor se vând nişte

rotocoale de tutun, vârâte în cornete de hârtie pe care sunt scrise versuri sau sunt tipărite cu litere roşii precepte morale pilduitoare.

Printre priveliştile pe care le oferă docurile, caii de căruţă nu sunt cei mai de lepădat. Sunt nişte animale mari şi puternice, cu o piele atât de lucioasă, încât parc-ar fi pusă pe ei în fiece dimineaţă, după ce un rândaş ar fi ţesălat-o bine. Înaintează cu un pas domol şi maiestuos, ridicându-şi întocmai ca elefanţii regali din Siam copitele grele. Aceşti cetăţeni ai Romei nu trebuie minaţi cu biciul sau cu hăţul, într-atâta sunt de docili; ajunge să le şopteşti ceva, ca să pornească sau să se oprească – locului. Atât de gravi, demni şi cuviincioşi par aceşti cai, înzestraţi cu atâta inteligenţă calmă, încât am încercat adesea să intru în vorbă cu ei când stăteau liniştiţi şi meditativi, în vreme ce li-erau încărcate căruţele. Dar nu le puteam smulge decât un nechezat prietenos, deşi aş pune rămăşag pe orice că, dacă le-aş fi vorbit în graiul lor, aş fi obţinut de la ei o sumedenie de informaţii preţioase în legătură cu docurile, unde-şi petreceau întreaga lor viaţă, plină de demnitate.

Animalele ascund într-însele lumi nebănuite; când ăl în faţa ta vreun cal sau vreun câine cu o privire neobişnuit de blindă, calmă şi pătrunzătoare, poţi fi convins că-i un Aristotel sau un Kant, care meditează liniştit la tainele omului. Câinii şi caii ne înţeleg mai profund decât orice filosof. Ei ne ghicesc într-o clipă gândurile. Şi, în definitiv, ce altceva e un cal/ dacă nu o specie de om cu patru picioare, fără grai, cu haină de piele, care se nimereşte să ne hrănească cu ovăz şi trudeşte pentru stăpânii săi, ce-l exploatează şi-l bruftuluiesc, aşa cum fac şi stăpânii bipezilor care taie lemne sau scot apă? Dar până şi animalele au ceva sacru în ele, iar calul, mai ales, are un fel de nimb, care ar trebui să-l scutească pe veci de umilinţe. Cât despre caii aceia din docuri, mai degrabă l-aş lovi pe un magistrat în plin tribunal, decât să mă ating de

pielea lor sfântă.

E de mirare cât de grele poveri catadicsesc maiestăţile lor să tragă. Căruţele lor sunt nişte platforme largi, pătrate, pe patru roţi, pe care docherii aşază baloturi de bumbac unul peste altul, de parc-ar umple o magazie mare; totuşi, cei trei cai înhămaţi la platforma asta o vor trage fără să crâcnească.

Căruţaşii sunt ei înşişi dintr-un neam la fel de ciudat ca acela al dobitoacelor lor. Întocmai ca judecătorii din Anglia, ei poartă un soi de robe – e drept, nu de aceeaşi croială şi culoare – care le vin până sub genunchi; iar după zgomotul pe care-l fac pe caldarâm bocancii lor cu ţinte, ai crede că frecventează acelaşi potcovar ca şi caii. N-am putut smulge niciodată nimic din gura acestor căruţaşi. Sunt nişte oameni tăcuţi, sobri, care merg foarte gravi înaintea animalelor lor, sfătuindu-le din când în când cu blândeţe să cotească la dreapta sau la stânga pentru a se feri de vreun vehicul. Petrecându-şi o parte atât de mare din viaţă în nobila societate a cailor lor, ajung pare-se să-şi schimbe în bine apucăturile şi să-şi rafineze gusturile, pe lângă că dobândesc ceva din demnitatea animalelor; dar tot din aceeaşi pricină ajung să nutrească un soi de aversiune mută şi trufaşă împotriva societăţii omeneşti.

Circulă multe poveşti pe seama acestor cai. Iată una dintre ele:

A fost odată un papagal care, fiind închis multă vreme într-o colivie atârnată sub o fereastră în faţa docurilor, învăţase să se exprime destul de fluent în graiul hamalilor şi al căruţaşilor. Într-o zi un căruţaş şi-a lăsat căruţa pe cheu, cu spatele la apă. Era pe la amiază, când liniştea pogoară asupra docurilor; papagalul, văzându-se faţă-n faţă cu calul şi având chef să lege o conversaţie, i-a strigat: „Înapoi, înapoi, înapoi J” Iar calul s-a dat înapoi şi a căzut cu căruţă cu tot. În apă.

Docul Brunswick, situat la apus de Docul Prinţului,

este unul dintre cele mai interesante, fiindcă aici trag faimoasele vase care fac naveta între, cele trei părţi ale regatului şi care nu seamănă de loc cu vasele americane, deoarece sunt silite să treacă prin furtunoasele Strâmtori1. Se pot vedea aici uriaşe cantităţi de produse importate din famelica Irlandă, punţi transformate în ţarcuri pentru vite şi oi; iar uneori, chiar lângă aceste ţarcuri, pasageri irlandezi, înghesuiţi pe punte ca turmele. Era pe la începutul lui iulie când am debarcat în port, iar lucrătorii irlandezi soseau zilnic, cu mii ic, ca să ajute la strângerea recoltei în Anglia.

Într-o dimineaţă, mergând în oraş, am auzit în spatele meu un tropot ca de bivoli; întorcându-mă să văd ce se-ntâmplă, am constatat că toată partea de mijloc a străzii era ocupată de o mulţime de irlandezi, care tocmai ieşiseră pe poarta Docului Brunswick, îmbrăcaţi în saricile lor miţoase şi cu nădragii lor scurţi de stofă ripsată, şi încălţaţi cu nişte bocanci care stârneau nori de colb. Agitându-şi în aer bâtele din Donnybrook[1718], arătau ca nişte năvălitori barbari. Se duceau de-a dreptul la ţară şi, poate din consideraţie pentru finanţele oraşului, treceau prin mijlocul străzii, ca să cruţe trotuarele.

— Hai să cântăm despre Langolee şi despre lacurile din Killarney! răcni unul dintre ei, azvârlindu-şi bâta în văzduh şi începând să ţopăie cu bocancii.

Ceilalţi îi urmară pilda, dănţuind cu mare veselie.

Gândindu-mă la mulţimea de irlandezi care debarcă în fiece an pe ţărmurile Statelor Unite şi ale Canadei şi văzând cu mirare atâţia alţii dintre el îmbarcându-se la Liverpool spre Noua Olandă; gândindu-mă, de asemenea, la aceste stoluri de lucrători care se năpusteau ca un nor de lăcuste spre ogoarele englezeşti, mă minunam de

---

17 în original, „Narrow Seas" — strîmtorile sau canalele oare despart Anglia de continent şi de Irlanda, (n.t)

18 Sat lîngă Dublin, ..vestit pentru tîrgurile sale din vechime^ (n.t.)

fertilitatea unei insule care, chiar când recolta de cartofi i-e compromisă, îşi produce an de an, fără greş, recolta de oameni, ca s-o împrăştie în lume.

XLI

Redburn hoinăreşte încolo şi-ncoace

Nu ştiu dacă vreun alt călător ar socoti că un asemenea amănunt merită să fie menţionat, dar adevărul este că; la Liverpool, vara, zilele sunt extrem de lungi; prima oară când m-ampomenit mergând în lumina de amurg de după nouă seara, am încercat să-mi rememorez cunoştinţele de astronomie pentru a-mi putea explica acest fenomen atât de ciudat. Dar zilele de vară, ca şi nopţile de iarnă, sunt ţa fel de lungi la Liverpool cum sunt şi la Capul Horn, deoarece latitudinea acestor două locuri corespunde aproape exact.

Zilele acelea lungi din Liverpool îmi priiau însă” foarte mult, deoarece îmi dădeau posibilitatea să mă plimb prin oraş câteva ceasuri, după o zi de trudă – pe „Highlanderbt. După ce-am vizitat toate locurile celebre pe care le putusem identifica pe harta tatălui meu, am început să-mi extind aria plimbărilor, delegându-mă ca unic membru al unui comitet menit să cerceteze toate părţile accesibile ale oraşului: şi deşi au trecut de atunci atâţia ani, mă gândesc să-mi prezint aici raportul.

Era o, mare. Încântare pentru mine – căci în orice oraş din lume aş fi nimerit, îmi făcea întotdeauna plăcere să mă plimb pe străzile şi aleile mărginaşe şi să meditez la străinii pe care-i întâlneam. Astfel, la Liverpool, umblam la nesfârşit pe străzi, uitându-mă la numele de pe uşile caselor, admirând feţele frumoase din ferestre şi binecuvântând în treacăt pe copiii aşezaţi pe trepte. Fireşte, oamenii se zgâiau şi ei la mine, dar nu-mi păsa. În asemenea ocazii trebuie să dai şi să primeşti. De fapt, eu şi tunica mea de vânătoare strâmeam o adevărată senzaţie la Liverpool: şi n-am nicio îndoială că mulţi capi de familie

aduceau acasă, copiilor lor, o poveste ciudată despre un fel de arătare pe care-o întâlniseră pe stradă în ziua aceea. Dar vorba cântecului: *De nimeni nu-mi pasa. Şi. nimeni nu se sinchisea de mine*. Îmi îndestulam ochii, lăsându-mă şi eu privit de alţii

Odată stăteam într-un scuar larg şi mă uitam la o caleaşca splendidă trasă în faţa unor porţi. Caii lucioşi fremătau de sănătate şi trai bun, ca şi pulpele grase ale vizitiului şi valeţilor îmbrăcaţi în fireturi. Am fost surprins mai ales de obrajii rumeni ar acestor oameni, şi nu era singurul indiciu că se bucurau de viaţă şi-o gustau din plin.

Cum stăteam cu aşa, am observat deodată că şi ei mă priveau cu aceeaşi curiozitate, ca şi cum aş fi fost vreun intrus picat fără autorizaţie pe pământul britanic. Aveau, de fapt, oarecare temei fiindcă, gândindu-mă cum trebuie să fi arătat pe-atunci, mă mir că numi se cerea de-o mie de ori paşaportul în cursul plimbărilor mele.

Totuşi nu eram decât un muritor necăjit, pierdut printre miile de sărăntoci în zdrenţe. Căci în unele părţi ale oraşului, locuite de muncitori şi de sărăcime, treceam printre şiruri de bărbaţi, femei şi copii murdari care, la această oră de seară, în aceste cartiere ale Liverpool-ului, par să iasă buluc în stradă, prefăcând-o într-un soi de locuinţă. Aşa ceva nu văzusem niciodată la New York.

Am asistat adesea la scene ciudate şi la multe altele foarte triste; îmi amintesc îndeosebi de un individ palid, îmbrăcat în zdrenţe, care alerga de zor ca să scape de nevasta şi copiii ce i se agăţau de braţe şi de picioare şi-l implorau să nu-i părăsească. Omul părea să se îndrepte spre fluviu, hotărât să se înece din disperare, dar şi din nebunie şi ticăloşie, Pe străzile acelea cerşetorii mă întâmpinau pretutindeni, hărţuindu-mă necontenit. Sărăcie, sărăcie, sărăcie, în şiruri aproape nesfârşite; nevoia şi suferinţa, umblau braţ la braţ pe aceste străzi mizerabile.

M-a uimit peste măsură un lucru: absenţa negrilor, care, în oraşele mari din „statele libere44 ale Americii alcătuiesc aproape întotdeauna grosul sărăcimii. Pe aceste străzi însă nu vedeai niciun negru. Toţi sărăntocii erau albi şi, cu excepţia irlandezilor, originari din Anglia, englezi get-beget, la fel de englezi ca ducii din Camera Lorzilor. /.

Venind vorba despre negri, îmi amintesc de privirile pline de interes cu care sunt urmăriţi marinarii de culoare când trec pe străzile Liverpool-ului. Aici, un negru umblă într-adevăr cu un pas mai sunt°Ş şi-şi ţine capul sus, ca un bărbat, pentru că la Liverpool el nu stârneşte, ca în America, animozităţi exagerate. De trei sau patru ori l-am întâlnit pe stewardul nostru negru, îmbrăcat foarte elegant şi plimbându-se braţ la braţ cu o englezoaică frumoasă. La New York, un asemenea cuplu ar fi fost atacat de mulţime în cel mult trei minute, iar. stewardul ar fi fost fericit să scape nevătămat. Datorită primirii prieteneşti ce li se face aici şi neobişnuitelor imunităţi de care se bucură, bucătarii şi stewarzii negri de pe vasele americane vin cu plăcere la Liverpool şi se simt foarte ataşaţi de acest oraş.

Fiind atât de tânăr şi de necopt şi împărtăşind, oare –, cum inconştient, acele prejudecăţi locale şi sociale care sunt pacostea multor bărbaţi în toată firea, şi de care, pentru marca masă, nimeni nu poate scăpa, am fost surprins la început să văd că un om de culoare e tratat astfel în acest Oraş; dar, chibzuind puţin, mi-am dat seama că, la urma urmei, era un mod de a-i recunoaşte dreptul la egalitate şi la o existenţă omenească; încât, în unele privinţe, noi, americanii, lăsăm în seama altor ţări aplicarea principiului înscris în fruntea Declaraţiei de Independenţă.

Ori de câte ori treceam scara prin cartierele mai bogate ale oraşului, simţeam că umblu cu moartea-n suflet. Cauza era faptul umilitor şi neprevăzut de mine că Liverpool-ul de dincolo de docuri semăna foarte mult cu

New York-ul, abstracţie făcând de mizerie şi de cerşetorie. Avea cam aceleaşi străzi, cu aceleaşi rânduri de case, cu praguri de piatră; aceleaşi trotuare şi aceleaşi borduri; şi aceeaşi mulţime de trecători care dau din coate şi nu se uită la tine.

Într-o după-amiază am traversat canalul Leeds; dar zău că nu se deosebea de Canalul Erie la Albany. Într-o sâmbătă noapte m-am dus în Piaţa St. John şi cu toate că acoperişul acela uriaş sprijinit de atâţia stâlpi mi s-a părut destul de straniu/totuşi cred că nici cel mai ager observator n-ar fi putut vedea vreo deosebire între articolele expuse acolo şi cele expuse spre vânzare în Piaţa Fulton din New York.

Am coborât pe Lord-street, uitându-mă în vitrinele bijutierilor, dar am avut sentimentul că mă aflu undeva pe Broadway. Am început să cred că tot ceea ce se spune despre călătorii e o minciună şi că omul care trăieşte într-o coajă de nucă trăieşte într-un microcosm şi nu prea are ce vedea în afara lui. E adevărat că-mi spuneam uneori că Londra e la numai şapte sau opt ore de drum cu trenul şi că *acolo* m-ar aştepta, desigur, o lume plină de minuni. Dar voi vorbi în curând de Londra.

Duminicile erau zilele când porneam în cele mai lungi expediţii. Mă sculam devreme, având în cap întregul plan de operaţiuni. Întâi mă duceam într-un doc necunoscut până-atunci, apoi intram într-un birt să mănânc ceva. După ce mă plimbam pe vreo stradă mai civilizată, ca să văd cum merg oamenii la biserică, intram eu însumi în cea mai arătoasă biserică pe care-o puteam găsi – una cu o clopotniţă cât mai înaltă, ca flăcăii din Kentucky.

Căci sunt un mare admirator al arliitecturii bisericeşti, şi deşi ar fi fost poate preferabil ca sumele cheltuite pentru construcţia unor catedrale grandioase să fie folosite în scopuri caritabile, totuşi, de vreme ce catedralele au şi fost construite, cei ce nu le aprobă într-un

sens le pot aprecia şi trage folos de pe urma lor, în cel de-al doilea sens.

Este un lucru cât se poate de plăcut că orice păcătos are posibilitatea să se ducă la biserică oriunde doreşte; chiar şi Catedrala Sf. Petru din Roma îi este deschisă, la fel ca şi cardinalilor; catedrala Sf. Paul din Londra îl primeşte, de asemenea, iar Tabernacolul din Broadway, New York, îi pune la îndemână toate stranele, care n-au nici măcar praguri şi uşi, tocmai ca să-i ofere o ospitalitate deplină. Ideea asta a ospitalităţii în biserici este o idee cât se poate de fermecătoare…

De aceea, neintimidat de gândul că eram un străin, neintimidat nici de superioritatea arhitectonică şi de grandoarea bisericilor din Liverpool sau de şuvoaifele de mătăsuri şi haine scumpe ce curgeau în strane, mă înfăţişam înaintea paracliserului şi-i ceream, smerit, să mă lase să intru. El se zgâia, poate, la mine (unul dintre ei a şovăit odată), dar până la urmă n-avea încotro şi-mi indica o strană în care să mă aşez – nu cea mai comodă, desigur, şi nici cea mai bine plasată. Nu eram în stare nici măcar să-l văd sau să-l aud ca lumea pe predicatorul din amvon. Nu! în chip surprinzător, se găsea totdeauna în calea mea câte un afurisit de stâlp sau câte un colţ de perete îndărătnic; încât am ajuns să cred că paracliserii din Liverpool ţinuseră pesemne o şedinţă secretă în legătură cu mine şi hotărâseră să-mi repartizeze cea mai incomodă strană din bisericile aflate în grija lor. Totuşi îmi ofereau totdeauna un loc, uneori chiar pe vreo bancă ţ de stejar în partea deschisă a bisericii, astfel încât împărţeam cu preotul atenţia enoriaşilor, care păreau să ştie că sunt un străin cu vază.

Era plăcut să asculţi slujba, acompaniamentul de orgă, predica – la fel cum erau şi acasă, la o distanţă de trei mii – cinci sute de mile! Numai rugăciunea pentru maiestatea sa regina m-a cam nedumerit, dar m-am

alăturat şi eu, invocând pentru înalta doamnă cele mai bune urări ale unui biet yankeu.

Îmi plăcea tare mult să şed în tăcerea sfântă a acestor strane vechi, monahale, gândindu-mă la Harry al Optulea[19] şi la Reformă. Lui plăcea să-mi las ochiul să lunece de-a lungul pereţilor şi coloanelor sculptate, printre liniile încâlcite ale plafonului, prin tot acest labirint, în care îmi croiam un drum capricios, ca acela al cariului într-un lemn. Aş fi putut să stau acolo toată dimineaţa, până la amiază, până seara chiar. Dar în cele din urmă preotul rostea binecuvântarea, aşa că, luându-mi partea ce mi se cuvenea, mă depărtam încet, gândindu-mă cât de mult mi-ar plăcea să merg acasă cu unii dintre aceşti domni bătrâni şi simandicoşi, încălţaţi ou ghete lustruite şi înarmaţi. cu bastoane de Malacca, pentru a mă aşeza la masa lor confortabilă şi tihnită! Dar, vai! Nu mă aştepta nicio masă altundeva decât la „Bricul din Baltimore”.

Totuşi mesele pe care le servea frumoasa Mary, duminica, nu erau de dispreţuit. Friptura de vacă à la „Old England” se găsea din belşug; la fel, nemuritoarele pudinguri cu prune şi negrăit de gustoasele plăcinte cu coacăze. Dar îngrozitoarele *swipes* servite la urmă, aproape că stricau totul; deşi eu însumi nu mă atingeam de această băutură oribilă, îmi venea rău numai rând îi vedeam pe camarazii mei golind cană după cană, căci nu mă puteam împiedica s-o gust cu închipuirea.

Duminica, la prânz, ba chiar şi în celelalte zile, mă uitam curios la pregătirile ce se făceau în han. Slujnicele alergau de colo până colo, chemând diferitele echipaje, cărora li se servea masa în câte o rezervă; le chemau strigând numele vaselor respective:

— Unde eşti *Arethusa*? Friptura voastră-i gata de-o

---

19 Nufcse mâi familiar aî lui Henric al VIII-lca, regele Angliei în perioada 1509—1547 ; stih domnia lui, s-au rupt legăturile dintre biserica catolică engleză şi Papalitate, pregătindu-$e astfel Reforma, (n.t.)

jumătate de ceas!… Dă fuga, Betty dragă, uite că vin *Splendizii*… Repede, Molly scumpo, adu solniţele pentru *Highlander*… Hei, Peggy, unde-i borcanul cu murături pentru *Sicidons*?… Ia ascultă, Judy, nu mai vii odată cu pudingulăţa pentru *Lord Nelson*?

În zilele obişnuite nu mâncam chiar atât de bine ca duminica; iar odată am găsit două inimi uriaşe de bivol, aburind la capetele mesei noastre. Jackson se arătă indignat de acest ultragiu adus echipajului de pe „Highlander16.

El se aşeza totdeauna în capul mesei; de data asta îşi îndreptă trupul şi, ridicându-şi cuţitul şi furculiţa ca pe nişte prăjini de steag, aşa fel ca să vâre între ele cele două inimi, îl strigă pe Danby, patronul, căci deşi nevasta acestuia, Mary, conducea localul, Danby ţinea să vină personal ori de câte ori muşteriii aveau vreo nemulţumire.

Patronul îşi făcu, aşadar, apariţia, şi rămase slugarnic în prag; ştiind bine ce-o să urmeze. Nu se aştepta însă la o asemenea demonstraţie de oratorie din partea lui Jackson: în loc de orice vorbe, acesta îi aruncă în obraz cele două inimi de bivol, smulse rapid din farfurii. După care, ne-am ridicat.de la masă, scârbiţi, şi ne-am” dus să mâncăm în altă parte…

Cu toate că mă duceam aproape în fiece duminică la biserică, restul zilei îl petreceam plimbându-mă; într-una din acele plimbări de duminică după-amidză, tocmai când treceam prin Piaţa St. George, m-am pomenit într-o mare mulţime, strânsă lângă postamentul statuii ecvestre a lui George al IV-lea.

Oamenii erau îndeobşte muncitori şi meşteşugari, îmbrăcaţi în straie, de sărbătoare; dar printre ei se vedeau şi mulţi soldaţi, în bluze subţiri, uşoare, şi-n tunici de rattan1 de o croială ceva mai sportivă; soldaţii aceştia făceau parte din diferite regimente locale. Se mai vedeau şi poliţişti în uniformele lor. Domnea o linişte desăvârşită,

cel puţini la început.

În faţa acestei mulţimi disciplinate vorbea un tânăr palid, cu ochii duşi în fundul capului, îmbrăcat într-o haină de culoarea tutunului, şi care părea obosit – de prea multă veghe, de prea multă trudă sau de nemâncare. Avea nişte trăsături armonioase, o înfăţişare respectabilă şi nu încăpea nicio îndoială că era foarte sincer în tot ce spunea.

Ţinea în mână o broşură ferfeniţită, desigur incendiară, din care citea mereu câte un pasaj, după care adresa un apel vehement auditoriului, rotindu-şi ochii şi făcând nişte gesturi frenetice. Nu mi-a trebuit mult ca să-mi dau seama că tânărul acesta era un chartist2.

Deodată s-a stârnit o mişcare în rândurile mulţimii, care sporise, şi am băgat de seamă că poliţiştii deveniseră şi mai numeroşi; încet-încet. ei începură să se strecoare printre oameni, dându-le a înţelege, politicoşi, că ar face bine să se împrăştie. Se adresară mai întâi soldaţilor, care se grăbiră să facă stânga împrejur, privându-şi cu admiraţie cizmele lustruite. Era limpede că bietul chartist nu atârna prea greu în talgerul inimilor lor. Cât despre ceilalţi, se împrăştiară şi ei treptat; iar la urmă, plecă şi oratorul.

M-am gândit că trebuie să fie vreun băiat sărac, care-şi ajută mama şi surorile muncind din greu…

1 Un fel de trestie (în Malaezia). (n.t.)

8 Mişcarea Chartistă, începută în 1837, în Anglia, a fost prima mişcare organizată a proletariatului. Ntimele ei venea de la „Charta Poporului1, un program de revendicări revoluţionare, (n.t.)

În aceeaşi după-amiază de duminică m-am plimbat spre marginea oraşului şi, atras de priveliştea a doua coloane mari, pompeiene, de forma unor turle negre, înfipte parcă în pământ, m-am apropiat de ele, plin de curiozitate. Privind însă peste un parapet scund care le lega, nu mică mi-a fost mirarea să văd la picioarele mele o

groapă fumegândă, cu pereţi de piatră şi având la un capăt nişte găuri negre în care se pierdeau mai multe linii de cale ferată; în depărtare se zărea o altă cale ferată ducând drept spre câmp. Deasupra acelei gropi se arcuia un frumos pod de voiatră; treptat, privindu-l cu luare-aminte şi privind, de asemenea, podeţele laterale din fundul gropii, am încercat senzaţia ciudată că mai văzusem undeva toate aceste lucruri... Cum aşa? Deşi nu mai fusesem niciodată la Liverpool, îmi aminteam foarte bine de podul acela arcuit! Abia la câteva luni după întoarcerea mea acasă, în America, nedumerirea mi s-a risipit: răsfoind un număr vechi din revista *Penny Magazine*, am dat peste o poză a acelui loc şi mi-am amintit că văzusem eu am în urmă aceeaşi poză. Era o imagine a locului unde calea ferată din Manchester intră în periferia oraşului.

XLH

Ce-a păţit Redburn cu bătrânul ţâfnos

Păţania mea din sala de lectură de la Bursă, păţanie istorisită într-un capitol anterior, îmi aminteşte de o alta, petrecută ou câteva zile mai târziu, la *Lyceum*, şi mă grăbesc s-o notez aici înainte de a o uita.

Mă plimbam agale pe Bold-street, când privirea mi-a fost atrasă de o clădire foarte mare şi frumoasă din piatră cafenie. Ferestrele-i” erau deschise, aşa că am putut privi înăuntru: acolo, aşezaţi comod, pictor peste picior, nişte bătrâni cu mutre blajine şi fericite citeau ziare şi reviste; unul dintre ei ţinea în mână o carte frumos legată în scoarţe aurite.

„Acesta trebuie să fie faimosul *Lyceum* [20]„– mi-am zis. Şi, scoţând din buzunar Ghidul, l-am deschis la capitolul respectiv, unde, bineînţeles, era descrisă, piatră cu piatră, clădirea din faţa mea. Stăteam şi mă uitam de pe celălalt trotuar la poza din ghid şi la modelul original, aţintindu-mi din când în când privirea asupra simpaticilor domni aşezaţi

20 Un fel dc casâ de cultură. în Anglia, (n.t.)

la fereastra deschisă, până ce deodată m-am simţit ispitit să intru o clipă înăuntru ca să citesc şi eu, ziarele.

„Sunt un biet marinăraş, lipsit de prieteni, aşa că domnii aceştia nu pot avea nimic împotrivă, îmi spuneam. Mai ales că vin dintr-o ţară străină, iar străinii trebuie să fie. trataţi cu politeţe”. Cu asemenea gânduri în minte, am traversat strada; inima îmi bătea un piculeţ mai repede când am ajuns să pun piciorul pe bordura celuilalt trotuar şi, scoţându-mi pălăria, am intrat încetişor în clădire.

N-am apucat însă să fac prea mulţi paşi în sala aceea largă şi înaltă, plină de lucruri plăcute la vedere, când un bătrân morocănos îşi ridică privirea de pe ziarul LONDON TIMES, pe care-l ţinea în mână, şi, uitându-se la mine ca la un câine străin, murdar de noroi, care i-ar fi intrat în casăde-a dreptul din şanţ, îşi agită fioros spre mine bastonul cu măciulie de argint, până când îi căzură de pe nas ochelarii. Aproape în aceeaşi clipă se ivi un domn teribil de ţâfnos, care avea parcă o cataplasmă de muştar în spinare, într-atâta de exasperat arăta; trânfind jos nişte hârtii, pe care scrisese ceva, mă apucă de umeri, apoi, lipindu-şi gheata de fundul pantalonilor mei, mă azvârli drept în stradă şi mă lăsă lungit pe caldarâm, fără să-şi ceară niciun fel de scuze. M-am repezit spre el, dar în zadar: închisese uşa.

„Englezii ăştia n-au de loc maniere, e clar” – mi-am spus eu şi am pornit mai departe, pe stradă, cufundat în gânduri.

XLin

Redburn face o frumoasă plimbare la ţară şi leagă cunoştinţă cu trei domniţe adorabile

Care cetăţean al Americii n-a auzit de luminoasele câmpuri şi lanuri verzi ale Angliei şi n-a dorit să leprivească? Aşa s-a întâmplat şi cu mine, iar acum, când mă aflam în Anglia aievea, eram hotărât să nu plec înainte de a privi pe îndelete acele câmpuri.

Într-o duminică dimineaţă am pornit – aşadar, cu ceva merinde în buzunar, pentru la prânz. Era o zi frumoasă de iulie; aerul era dulce de răsuflarea florilor, iar peisajul, de un verde superb, mă fermeca. Am ajuns curând pe o movilă de unde se vedea până hăt-departe de jur-Împrejur: eram împresurat de pajişti şi păşuni, de păduri şi câmpii.

Aceasta era, cu adevărat, Anglia! în sfârşit, o găsisem: aici era la ţară! Văzduhul catifelat, jilav de rouă, părea să răsfrângă verdele ierbii, şi m-am gândit, răsu[când adânc, că s-ar putea să sorb însuşi aerul respirat cândva de Frumoasa Rosamundă.

Am mers mai departe de-a lungul marelui drum al Londrei, neted ca o pardoseală; fiece căsuţă albă pe lângă care treceam mi se părea vie, îmbrăcată în curpeni de viţă sălbatică.

Orele însă înaintau, soarele începuse să ardă, iar drumul devenise cam prăfuit. M-am gândit că n-ar strica sa mă odihnesc un pic în vreo poiană umbroasă. De aceea, ajungând într-o vâlcea minunată ce se vălurca spre un fel de râpă acoperită de o boltă de frunziş, m-am îndreptat într-acolo; pe drum însă m-am oprit în faţa unui anunţ înfricoşător, bătut în cuie pe scoarţa unui copac bătrân, folosit ca stâlp de poartă i

1 Rosamond Clifford, iubita regelui Henric al II-lea, care-a domnit în Anglia între 1154 – 1189. Frumuseţea ei a inspirat numeroase balade şi chiar o operă, „Rosamond”, scrisă în 1707 de Addison. (n.t.)

În America nu văzusem niciodată aşa ceva. Ce putea să însemne? Oamenii care locuiau acolo, în vâlceaua aceea încântătoare, nu puteau fi, desigur, nişte canibali, nu puteau trăi, aidoma nevăstuicilor şi castorilor din Canada, prinzând oameni!

Capcane de oameni! Totuşi. aşa era, anunţul nu putea avea decât un singur înţeles, şi anume că exista pe aproape un mecanism menit să prindă oameni, ceva care s-

ar închide brusc peste drumeţul neatent şi l-ar ţine prins de picior, ca un câine; sau poate l-ar devora pe loc!

Nu-mi venea să cred! Într-o ţară creştină să se întâmple una ca asta? Oare nobila regină Victoria îngăduia asemenea practici diabolice? Oare trecuse ea *vreodată* prin aceste locuri şi văzuse anunţul?

Cine-l pusese oare aici?

Proprietarul, de bună seamă.

Şi-i cu ce drept?

Păi cu dreptul celui ce stăpâneşte pământul.

Dar unde i-a titlurile de proprietate? într-un sipet, pesemne.

Stăteam aşa, cufundat în gânduri. „Halal de tine, Wellinghorough! îmi spuneam. Eşti un drumeţ nemaipomenit, n-am ce zice: te opreşti din drum din pricina unei capcane! Crezi că Mungo Park1 a fost, servit cu astfel de anunţuri în Africa? Îţi închipui că Ledyard8 a primit asemenea avertismente în Siberia? Pe legea mea, o să te-ntorci acasă nu cu mult mai deştept decât ai fost la plecare; iar singura scuză pe care vei putea s-o invoci pentru că n-ai văzut prea multe lucruri vor fi *capcanele, capcanele de oameni*, care te-au speriat!”

În indignarea mea, m-am întrebat din nou pe ce temei revendica proprietarul acela dreptul asupra unui pământ, pe care-l păzea acum cu asemenea balauri? Ce[21]

neobrăzare fără margini, să pretinzi dreptul exclusiv asupra unui petic de pământ, socotind că-ţi aparţine de mus până jos, până la osia pământului, ba poate chiar până la antipozi?! O clipă, m-am gândit să-l pun la încercare capcanele şi să intru în Edenul interzis. Dar Iarba era atât de deasă şi părea atât de plină de capcane, încât am preferat să plec mai departe.

Am nimerit apoi pe o cărare străjuită de gherghine, care ducea. spre o bisericuţă cu zidurile năpădite de

---

21p ant la una din expedițiile lui Cook, (n.t.)

muşchi – taman soiul de bisericuţă pe care visasem întotdeauna să-l văd în Anglia. Poarta i-era îmbrăcată în viţă ca un t boschet, pe turlă i se căţăra iedera, iar în preajma bătrânelor pietre de mormânt aşezate de-a lungul zidurilor bâzâiau albinele.

„Să fie şi pe-aici capcane sau puşti cu arc?” mă întrebam.

Nu!

Am mers, aşadar, mai departe şi, intrând în biserică, am găsit numaidecât un scaun şi m-am aşezat. Niciun indian cu pielea roşie ca a cerbului n-ar fi putut să-i sperie mai avan pe oamenii dinăuntru. Se zgâiau la mine, dar cum eu eram atent numai la predică şi mă purtam cât se poate de corect, nu m-au alungat, aşa cum îmi închipuisem la început c-o vor face.

După terminarea slujbei mi-am croit drum printre copiii care se strânseseră buluc ca să-l vadă pe miraculosul străin şi mi-am continuat plimbarea pe Drumul Londrei…

Următorul popas l-am făcut la un han, unde un grup de ţărani şedeau la o masă sub un pom şi beau bere…

— Bună ziua – le-am spus.

— Ziua bună. De la Liverpool vii?

— Da.

— Spre Londra?

— Nu. Nu de data asta, adică.

— Vreau doar să mă plimb puţin la ţară.

La auzul acestor vorbe, se priviră unii pe alţii, iar eu m-am uitat la mine – căci mă întrebam dacă nu cumva arăt ca un hoţ de cai?

— Ia loc, tinere} mă îndemnă hangiul, un grăsan care se încinsese, cred, cu şorţul nevestie-şi.

— Mulţumesc.

Şi, încetul cu încetul, am intrat într-o discuţie lungă, în cursul căreia le-am spus cine sunt şi de unde vin. Ţăranii îmi păreau simpatici şi prietenoşi, şi sunt convins

că şi ei mă găseau destul de comunicativ. M-au tratat cu bere, iar eu i-am tratat cu poveşti despre America, faţă de care manifestau cea mai vie curiozitate. Unul dintre ei totuşi părea foarte mirat că nu-l cunoscusem pe-un frate al său, care locuia de mulţi ani undeva pe malurile fluviului Mississippi; după ştiinţa mea însă, nu-l întâlnisem printre cele douăzeci de milioane de concetăţeni de-ai mei.

În cele din urmă, lăsându-i pe ţărani, mi-am văzut de drum, aţâţat de conversaţia la care luasem parte şi de plăcutele impresii pe care le schimbasem şi, poate, şi de berea pe care o înghiţisem – da, o bere bună, englezească, făcută în Anglia! Iar eu călcam pe pământ englezesc şi trăgeam în piept aer englezesc şi fiece firicel de iarbă era englezesc sadea. Bătrânul şi fumegosul Liverpool se afla cu mult în urmă, iar în faţa mea nu se vedeau decât pajişti şi câmpii.

„Hai, Wellinghorough, ce-ar fi să dai o raită pin* la Londra? Bravo! Ce zici? Hai să aruncăm o privire în catedrala St. Paul! Nu vrei s-o vezi pe regină? N-ai chef să-l vezi pe Duce? Gândeşte-te la Westminster Abbey şi la Tunelul de aub Tamisa! Gândeşte-te la Hyde Park şi la cucoanele de-acolo!”

„Dar cine plăteşte? m-am întrebat eu mai apoi, pipăindu-mi buzunarele goale. Nu se cade să cerşeşti, Wellinghorough, fiindcă eşti fiul tatălui tău şi nu se cuvine să-ţi faci de ruşine familia într-o ţară străină; nu trebuie să te transformi – într-un sărăntoc, Wellinghorough!”

Era, vai! prea adevărat. Nu putea exista pentru mine nicio Westminster Abbey şi nicio catedrală St. Paul – asta era limpede.

Dar lasă, sus inima, băiete, o să le vezi tu într-o bună zi!

Gândindu-mă însă că mă aflam chiar pe drumul care ducea spre Tamisa, că în clipa asta chiar călcam pe făgaşele roţilor unor căleşti pornite spre metropolă, mă

apucă jalea! Dar, trăgându-mi pălăria peste sprâncene, am mers mai departe pin-am ajuns pe un tăpşan verde, umbrit de un copac bătrân şi rămuros, ce-şi întindea crengile Iute deasupra drumului, aşa cum o găină îşi întinde aripile peste puii ei. M-am trântit în iarba verde şi mi-am culcat capul, de parc-ar fi fost o nucă de anţărţ. Pe drum treceau oameni, pe jos sau în caleşti, şi nici nu bănuiau că sărmanul tânăr întins la umbra copacului e nepotul unui fost senator american.

Deodată am sărit în picioare, auzind înapoia mea un glas răstit:

— Ce cauţi aicea, golanule? Cară-te repede, că de nu, îl asmut pe Blucber asupră-ţi!

Cine era Blucher? Un dulău fioros, al cărui bot negru, ca de taur, se şi vârâse într-o spărtură a gardului. Iar stăpânul lui era un fermier vânjos, cu o bâtă ameninţătoare în mână.

— Ai de gând să te cari odată? zbieră el.

— Acuşica – i-am răspuns eu, depărtându-mă cu mare grabă.

Când am ajuns în mijlocul drumului (care-mi aparţinea în egală măsură ca şi reginei însăşi), m-am întors eu faţa spre fermier şi i-am spus:

— Omule, dacă-ai să vii vreodată în America, treci pe la casa noastră, unde vei găsi creând o masă şi-un pat. Nu uita 1

Şi spunând acestea, am purces înapoi spre Liverpool, copleşit de gânduri amare în legătură cu lipsa de omenie a unora şi cu primirea urâtă făcută tinerilor1 drumeţi îmbrăcaţi în haine de vânătoare jerpelite.

Am mers aşa, în marginea câmpurilor verzi interzise, până am ajuns la o casă de ţară, în faţa căreia m-am oprit ca fermecat.

În viaţa mea nu văzusem o casă ca asta: niciun palat din Persia nu putea fi mai plăcut la vedere. În grădină erau

flori, iar la o fereastră atârnau, ca nişte trandafiri, şase obraji roşii; În pragul uşii năpădite de vilă şedea un bătrân care-şi fuma liniştit luleaua, în timp ce un copilaş se juca pe jos cu şireturile lui. O femeie trupeşă, dar cu o expresie destul de tinerească, citea un ziar alături de moşneagul acela, iar pe fereastră se aplecau trei zâne!

„Ce zici, Wellinghorough, n-ai vrea să intri puţin în casa asta?”

Mă pregăteam să-mi văd de drum, cu inima grea, când m-am pomenit strigat de bătrân şi poftit înăuntru 5

— Vino, vino, pari ostenit de drum lung, intră şi bea o cană cu lapte. Matilda, scumpa mea (inima îmi tresări), du-te de adu puţin lapte!

Iar îngerul acela cu mâinile albe se supuse cu smerenie şi-mi aduse mie – *mie*, vagabondului – o carafă cu lapte proaspăt, pe care abia l-am putut sorbi, fiind cu ochii la rouă de pe buzele fetei.

M-aş fi însurat pe loc cu frumoasa aia, zău aşa!

Era cea mai frumoasă floare pe care-o văzusem în Anglia. M-am străduit însă să-mi ascund admiraţia fierbinte şi, pentru a spulbera numaidecât orice impresie ne favorabilă în legătură cu jalnica mea haină de vânătoare, examinată acum în mod insistent, le-am spus că sunt un marinar american sosit la Liverpool şi care-şi petrecea duminica la tară.

— Dar la biserică ai fost astăzi, tinere? mă întrebă femeia, săgetându-mă cu privirea.

— Am fost, doamnă. În bisericuţa din vale, ştiţi, unde am ascultat o predică straşnică şi mi-a priit.

Aş fi vrut s-o îmbunez pe bătrâna asta severă la înfăţişare, căci ştiam din proprie experienţă – oricât de puţin întinsă ar fi fost aceasta – că femeile bătrâne sunt duşmancele ereditare ale tinerilor străini.

În curând am izbutit să abat discuţia către America – ştiam dinainte că-i un subiect interesant, despre care

puteam vorbi într-un fel curgător şi plăcut. M-am străduit să vorbesc în englezească lui Addison[22], şi nu peste multă vreme mi-am dat seama că frazele mele şlefuite făceau o impresie grozavă, deşi afurisita aia de haină de vânătoare continua să fie o piedică în calea ifoselor mele aristocratice.

În ciuda încercărilor mele de a o îmbuna, bătrâna stătea la postul ei ca o santinelă şi, spre adânca mea jale, le ţinea pe cele trei fete deoparte, cu toate că bătrânul le poftea mereu să iasă la iveală. Englezul acesta bătrân părea să fie cu totul lipsit de orice bănuieli meschine, pe cât de plină de asemenea bănuieli era otrava de neviastă-sa. Eu însă tot mai zăboveam, aruncând priviri piezişe spre fete în timp ce-i vorbeam de zor bătrânului despre Illinois, despre râul Ohio şi despre frumoasele ferme din ţinutul Genesee, unde, la vremea secerişului, pătrund în lanuri armate de câte o mie de lucrători.

„Dă-i înainte, Wellinghorough – îmi t ziceam. Nu-i lăsa bătrânei răgazul să se gândească. Dă-i înainte şi vei fi răsplătit cu o invitaţie la ceai”.

Şi chiar aşa s-a întâmplat. Bătrâna a încetat să mai stea încruntată.

A fost o masă nespus de încântătoare. Cele trei zâne şedeau toate în faţa mea, care eram flancat de cei doi bătrâni. Zâna mijlocie turnă în ceşti ceaiul negru, apoi îmi întinse nişte tartine cu unt, cum nu pomenisem vreodată pe celălalt ţărm al Atlanticului; untul avea o aromă straşnică – ce mai, era un deliciu!

Iar cele trei zâne mâncau aceste tartine cu unt drept sub ochii mei. Aş fi vrut să fiu eu însumi o tartină. Mi se păreau din clipă în clipă mai frumoase şi mă gândeam fără voia mea ce straşnic ar fi să aduc în patrie o nevestică mândră din Anglia! Ce s-ar mai zgâi prietenii mei la o

---

22 Joseph Addison (1672—1719) — scriitor englez, care, împreună cu Richard Steele, a editat revistele „The Tatler" şi „The Spectator", (n.t)

englezoaică frumoasă ca asta!

Se prea poate să mă fi înşelat, dar mi se părea că Matilda, cea care-mi adusese carafa cu lapte, îmi arunca din când în când priviri binevoitoare. În orice caz, se uita la haina mea de vânătoare şi, am impresia, chiar la faţa mea. Nu cumva se îndrăgostise de mine de la prima vedere? Să fi fost oare cu putinţă? Dar vai! aşa ceva era exclus, căci oare ce fel de peţitor eram eu, sărmanul Wellinghorough?

În cele din urmă bătrâna se uită spre uşă şi spuse ceva în legătură cu drumul lung care mă aştepta până-n oraş. Îmi dădu apoi câţevatartine cu unt, ca şi cum ai fi oficiat un ultim ritual al ospitalităţii, şi-mi arătă şi prin alte gesturi nervoase că ar dori să-mi iau tălpăşiţa.

M-am ridicat încet de la masă şi am mulţumit în şoaptă, făcând o plecăciune; dar când să plec, m-am întors repede şi iar am mulţumit şi am mai făcut o plecăciune, ea să câştig timp. „Ah, zânele mele! îmi spuneam. Trebuie oare să plec? Da, Wellinghorough, trebuie. O Aşa că m-am repezit spre uşă şi am zbughit-o, într-o fugă deznădăjduită.

Nu le-am mai văzut de-atunci şi nici n-am mai auzit de ele, dar din pricina acelor zâne încântătoare am rămas holtei până-n ziua de azi.

Am ajuns în oraş când asfinţitul pogora tot mai adânc în noapte şi, urmându-mi drupiul solitar spre vechile docuri, am intrat pe poartă şi m-am furişat printre şirurile de vase dintre cheu şi „Highlander”. Singura mea avere era culcuşul de la teuga; ostenit de lunga-mi plimbare, m-am culcat şi am adormit repede, visând trandafiri şi obraji rumeni.

XLIV

Redburn îl prezintă cititorului pe domnul Harry Bolton, recomandându-i-l cu căldură

A doua zi după plimbarea mea la ţară, cam la vreo patru săptămâni după sosirea în Anglia, am făcut

cunoştinţă cu un tânăr chipeş, capabil, dar nefericit, pe nume Harry Bolton. Era una dintre acele fiinţe minuscule, dar perfect alcătuite, care paisă se fi născut în gogoşi de mătase. Avea părul creţ şi o faţă de un brun roşcat, foarte feminină, nişte picioare midi, ca şi mâinile-i albe, şi doi ochi mari, negri, de fată; iar vocea lui suna ea b harpă – şi nu-i doar o imagine poetică.

Dar unde, oare, am putut eu, un prăpădit de marinăraş yankeu, să-l întâlnesc pe acest tânăr cilibiu, când umblam toată ziua prin docuri, prin uliţele şi fundăturile întunecoase ale portului?

Câteva seri la rând îl observasem pe strada unde luam masa: stătea şi contempla în tăcere spectacolul plin de însufleţire al străzii. Frumuseţea, îmbrăcămintea şi manierele lui mi se păreau atât de deplasate pe o asemenea stradă, încât nu puteam să pricep cum de ajunsese acest delicat fruct exotic, crescut în vreo florărie de pe Regent-street, să fie transplantat taman în pământul noroit al Liverpool-ului?

În cele din urmă l-am întâlnit pe neaşteptate la „Bricul din Baltimore”. Stătea de vorbă cu un marinar despre America şi, din cuvintele pe care le-am auzit în treacăt, am dedus că intenţiona să plece acolo. Încântat de înfăţişarea lui şi dornic să leg cunoştinţă cu acest autentic fecior de gentleman – plăcere de care fusesem lipsit atâta vreme – mi-am netezit pulpanale tunicii de vânătoare şi l-am acostat de îndată, prezentându-mă şi declarându-i că aş fi nespus de bucuros dacă i-aş putea oferi orice informaţii despre America, de care ar avea nevoie.

El ma măsură din tălpi şi până-n creştet, mai bine zis de la cap până la tunică şi invers, şi, într-un târziu, cu o expresie oarecum buimacă, dar veselă, mă rugă să-l însoţesc într-o plimbare.

Ne-am plimbat pe lângă doqul St. George până pe la miezul nopţii, dar înainte de a ne despărţi, tânărul apucase

să-mi povestească, cu o neobişnuită sinceritate, multe lucruri stranii în legătură cu viaţa lui.

Potrivit spuselor sale, Harry. Bolton era originar din Bury St. Edmunds, un târguşor situat în Suffolk, nu pe ea departe de Londra, unde, rămânând de timpuriu orfan, fusese crescut de o mătuşă bătrână. Maică-sa îi lăsase acesteia o parte din avere, cealaltă parte, în valoare de aproximativ cinci mii de lire, revenindu-i tânărului Harry.

Fiind hoinar din fire, tânărul era din ce în ce mai nerăbdător să plece din târguşorul său natal atât de tihnit. mai ales că n-avea nicio ocupaţie sau profesiune care să-i capteze interesul. În zadar încerca târguşorul, cu toate vechile-i şi frumoasele-i aşezări monahiceşti, să-l oprească pe malurile râului Larke şi la umbra impunătorului şi străvechiului său turn saxon.

„Te conjur pe toate vechile-mi monumente istorice – se ruga târguşorul – pe poarta abaţiei, care şi-a păstrat până-n ziua de azi blazonul lui Edward Confesorul; pe acoperişul sculptat al străvechii biserici Sfântă Maria, care a scăpat de furia puritanilor fanatici; pe cenuşa regală a Mariei Tudor, care doarme la sânul meu; pe ruinele mele normande şi pe toate vechile lăcaşuri din Bury, te conjur, Harry, nu mă părăsi! Unde vei găsi oare cărări mai umbroase decât cele de sub teii mei? Unde vei găsi oare grădini mai mândre decât cele cuprinse între zidurile bătrâne ale mănăstirii mele, în care se intră prin magnifica-mi poartă? Iar dacă, fiindcă nu-ţi pasă, vai! de locurile mele istorice şi nici de verdeaţa mea, trebuie neapărat să te laşi ispitit de alte frumuseţi şi, aidoma fiului risipitor, să-ţi iroseşti averea, bai em nu te du departe de mine. Căci vei găsi şi aici, pe Angel-Hill, destule cafenele, saloane de biliard şi tripouri, unde să-ţi poţi petrece ceasurile dimineţii şi să-ţi goleşti paharul şi punga deopotrivă.44

Dar în zadar: Bury nu-l putea reţine pe aventurosul

Harry, care simţea nevoia să plece la Londra, unde, într-o singură iarnă, în compania unor filfizoni şi cartofori înrăiţi, avea să-şi piardă până şi ultimul gologan.

Ce era de făcut acum? Prietenii lui se făcură luntre şi punte şi obţinură ca Harry să se îmbarce spre Bombay ca marinar pe un vas de pe ruta Indiilor orientale; camarazii lui îl porecliră „purcel de India”, cum erau porecliţi toţi bobocii angajaţi de Companie. Şi, judecând după purtarea deşucheată a tânărului, după făptura lui gingaşă, după pielea-i catifelată şi după cantitatea de guinee[23] de aur pe care le pierduse, această poreclă se potrivea destul de bine în cazul bietului Harry.

El făcu o călătorie şi se întoarse; mai făcu una şi se întoarse, apoi îşi azvârli scârbit contractul de angajare. După câteva săptămâni de chefuri la Londra, punga lui se goli din nou, dar cum, aidoma multor altor fii risipitori, nu voia să se întoarcă acasă la măt’uşă-sa – deşi ea îi scrisese adesea în acest sens, cu afecţiune – Harry se hotărî să se aventureze în Lumea Nouă şi să-şi încerce acolo nowcul.

Cu acest gând în minte, îşi făcu bagajele şi luă primul tren spre Liverpool. Ajuns în acest oraş, se duse numaidecât în docuri, ca să cerceteze vasele. americane, când îi veni o nouă idee, născută, din amintirile-i marinăreşti: să-şi îmbrace pantalonii albi şi pălăria de muşama şi să străbată Atlanticul ca marinar. Planul acesta avea ceva romantic şi înduioşător, prin „dispreţul ce-l arăta straielor elegante, dispreţ care se potrivea perfect cu dezgustul său faţă de orice convenţii.

Cu această hotărâre în minte, îşi schimbă valiza pe un cufăr de lemn, îşi vându unele dintre lucruri şi se instala la hanul „Ancora de Aur” de pe Union-street.

După ce-am făcut cunoştinţă şi i-am aflat intenţiile, i-

---

23 In original, joc de cuvinte intraductibil : porecla de ,.Guinea- Pig" poate să însemne şi „purcel de India”, şi purcel care înghite *guinee*, (n.t.)

am spus că aş fi foarte bucuros dacă s-ar îmbarca pe „Highlander” ca să călătorim împreună spre America; iar el se arătă încântat de idee.

Nădăjduiam că va reuşi să obţină aprobarea căpitanului, mai ales că în timpul şederii vasului în docuri trei-patru marinari ne părăsiseră, iar locurile lor urmau să rămână vacante până-n ajunul plecării noastre.

Trebuie să spun aici că din pricina taxelor mari – la care sunt supuse vasele americane ce rămân mai multă vreme la Liverpool, precum şi din pricina obligaţiei de a-i plăti în continuare pe marinari chiar când aceştia au puţin de lucru sau aproape de loc, şi de a-i caza pe ţărm, boiereşte, căpitanii coproprietari ai vaselor lor nu. Sunt de fel supăraţi când marinarii îi părăsesc, renunţând astfel la simbrie; căci ei ştiu că un nou echipaj este uşor de găsit ori de câte ori e nevoie, prin interme – diul recrutorilor din port.

Deşi vol bea curent englezeşte şi deşi, tot slujind pe vasele new-yorkeze, căpătase un aer american, căpitanul Riga era de fapt originar din Rusia – amănunt pe care se străduia, de altfel, să-l ţină ascuns. Şi, cu toate că era extravagant în cheltuielile sale personale, obişnuind chiar să se îmbrace în haine de lux, scumpe ca acelea ale unui nabab oriental, căpitanul Riga era zgârcit cu ceilalţi – aşa cum o dovedea şi magnifica sumă de trei dolari cu care se învoise să-mi răsplătească preţioasele servicii. De aceea, întrucât mă înţelesesem cu Harry să se angajeze ca mus pentru aceeaşi simbrie ca şi a mea, eram convins că, având în vedere micimea acestei simbrii, căpitanul Riga se va învoi bucuros să-l primească pe vas şi, astfel, în loc să plătească şaisprezece. dolari pe lună ţinui matelot hârsit, care şi-ar consuma toate raţiile, să-l cumpere pe filfizonul din Rury la preţul de o jumătate de dolar pe săptămână, cu perspectiva luminoasă ca, la sfârşitul călătoriei, mofturosul filfizon să lase neatinsă o cantitate mare de carne

conservată.

Cu o parte din banii căpătaţi din vânzarea câtorva dintre jiletcile sale de catifea, Harry îşi cumpără, potrivit sfaturilor mele, un tricou şi o pereche de pantaloni marinăreşti; astfel echipat, îşi făcu apariţia, într-o dimineaţă frumoasă, pe puntea de comandă a vasului „Highlander”, scoţându-şi respectuos pălăria de muşama nou-nouţă în faţa temutului Riga.

Abia apucă să-şi rostească dorinţa, că am şi observat pe faţa căpitanului aceeaşi expresie blajină, binevoitoare şi veselă care mă fermecase cândva, amăgindu-mă, în ziua când îl vizitasem în cabină împreună cu domnul Jones.

„Vai ţie, Harry! mă gândeam.eu în timp ce stăteam la teuga şi mă uitam la ei. Înşelătorul ăsta n-o să te răsfeţe tot timpul aşa! Iar dacă o să te răsfeţe mereu, înseamnă că Wellinghorough n-o să mai aibă nicio plăcere de tine, în drumul de întoarcere spre patrie? 4

Căpitanul Riga îşi exprimă cu acest prilej simpatia şi înţelegerea pentru tristele necesităţi ce-l vor fi împins desigur pe Harry să se angajeze ca marinar; îi mai spuse că-i sincer interesat în viitoarea lui propăşire 5 şi nu şovăi să-i declare că, plecând în America, în aceste condiţii, ca să-şi caute norocul, Harry dădea dovadă de bărbăţie. şi curaj şi că însăşi călătoria ca marinar va consti-Lui o bună pregătire pentru debarcarea pe un ţărm, unde II aştepta lupta cu destinul pentru cucerirea norocului.

Îl angaja, aşadar, numaidecât, deşi îi spuse, cu regret, că nu-i putea oferi un adăpost pe bord până-n ajunul plecării vasului, precum şi că, până atunci, nu-i putea da niciun avans asupra salariului.

Bucuros totuşi să se angajeze în orice condiţii, flăcăul din Bury îşi exprimă satisfacţia şi, plin de admiraţie pentru acest căpitan atât de civilizat şi de inimos, veni la mine să-l felicit.

— Ascultă, Harry – i-am zis eu – nu te lăsa amăgit de

Riga, acest vesel Lothario al tuturor tinerilor lipsiţi de experienţă care, fie de la oraş; fie de la ţară, pornesc pe mare. El are faţa lui Ianus, astfel încât nu-l vei recunoaşte când, odată ajuns în larg, îşi va pune straiele vechi, pe care nu le poartă nicicând pe uscat. *Atunci* devine cu totul alt personaj şi-şi potriveşte caracterul după urâţenia veşmintelor. S-a sfârşit atunci cu complimentele şi cu linguşelile, o să te ţină ceva mai bine decât îşi ţine ghetele şi n-o să catadicsească a-ţi vorbi mai mult decât îi vorbeşte lui Donald, omul de lemn de pe galionul vasului nostru.

L-am dăscălit apoi în legătură cu echipajul nostru, mai ales cu diabolicul Jackson, avertizându-l să fie cu ochii în patru. I-am spus că, dacă nu-i obişnuit cât de cât cu greementul şi nu se pricepe să strângă o pânză pe vreme de furtună, îl paşte din partea marinarilor un tratament umilitor în cel mai înalt grad.

Am făcut-o şi pe inchizitorul, interogându-l pe Harry asupra priceperilor sale marinăreşti – voiam să ştiu dacă ameţeşte greu sau uşor, dacă braţele i-a destul de vânjoase ca să-i ţină trupul, dacă socoate că, agăţat cu n singură mână de-o vergă, poate înfrunta vântul într-o vijelie. „* >

La aceste întrebări şi la multe altele, Harry mi-a răspuns cu dezinvoltură şi încredere în sine, spunându-mi că în zilele când slujise ca „purcel de India44 se cocoţase adeseori pe catarge şi manevrase pânzele cu destulă dibăcie, astfel încât era sigur că va avea în curând prilejul să-şi dovedească iscusinţa de acrobat în arborada vasului „Highlander”.

Uşurătatea şi încrederea lui în sine, laolaltă cu înfăţişarea lui cât se poate de nemarinărească – mai potrivită cu saloanele reginei decât cu teuga unei corăbii – îmi stârneau multe aprehensiuni. Dar, la urma urmei, orice om pe lumea asta îşi are soarta lui, de care răspunde, şi oricât l-am avertiza noi, ceilalţi, şi ori ei te poveţe înţelepte i-am da, prietenul îşi vede ele drumul său şi singurul lucru

ce-l putem face e să nădăjduim pentru dânsul.

I-am sugerat totuşi lui Harry că ar fi poate mai bine dacă-ar traversa oceanul ca pasager de clasa a doua, deoarece pentru asta şi-ar putea face rost de destui bani. El însă ţinea morţiş să se îmbarce ca marinar.

AVeam acum un tovarăş în plimbările mele de după-amiază şi în xeursiile mele duminicale; Harry era un băiat generos şi-şi împărţea cu mine banii şi inima. Îşi mai vându câteva din hainele-i scumpe, flautul cu sunet argintiu şi ghitara smălţuită şi-şi lăsă o parte din bani în hanurile din preajma oraşului, în care intram ca să ne ospătăm.

Aşezaţi umăr lângă umăr în vreun colţişor plăcut, ne povesteam unul altuia experienţelede viaţă. Harry îmi vorbea pe larg despre fascinaţia vieţii londoneze, evocându-mi. caleaşca pe care obişnuia s-o conducă prin Hyde Park, comunicându-mi circumferinţa gleznei doamnei Vestris, pomenindu-mi în treacăt despre felul cum făcuse cunoştinţă la un club cu marchizul de Waterford, un nebun notoriu, despre sumele pe care le pierduse într-o zi la cursele din Derby, precum şi despre o misterioasă Lady Georgiana Theresa, nobila fiică a unui conte anonim.

Harry era risipitor chiar şi în conversaţie, cheltuindu-şi istoriile aristocratice cu o mână nepăsătoare şi, poate, atacând uneori fonduri de amintiri ce nu-i aparţineau personal.

În ce mă priveşte, nu mă puteam lăuda decât cu bietul meu unchi, senatorul, pe care-l foloseam în orice ocazie, cum e folosit calul la jocul de şah, punându-l să sară de colo până colo şi să înfrunte, de unul singur, straşnica armată de duci, lorzi, contese şi căleşti a amicului meu.

În aceste lungi convorbiri, îmi exprimam adesea dorinţa sinceră de a vizita. Londra; odată i-am povestit cât de mult mă simţisem ispitit, într-o duminică, s-o întind pe jos pân-acolo, fără un sfanţ în buzunar. Harry mi-a răspuns

atunci că ar fi cât se poate de încântat să-mi arate capitala, şi chiar făcu o aluzie vagă şi misterioasă la posibilitatea de a mi-o arăta destul de curând. Ideea asta mi s-a părut atât de năstruşnică, încât am pus-o pe scama firii vesele şi trăncănitoare a amicului meu, care se pomenea câteodată spunându-ţi te miri ce, anume ca să-ţi facă plăcere. Şi-apoi, îi convenea oare acestui filfizon din Bury să fie văzut de cunoştinţele sale aristocratice, umblând braţ la braţ pe Oxford-street, să zicem, cu mânecă hainei mele de vânătoare? Era o idee absurdă şi începusem să-mi spun că Harry cam abuzează de credulitatea mea de yankeu.

Din fericire, n-avea nicio cunoştinţă la Liverpool, unde se afla de fapt ca-ntr-o ţară străină, de parc-ar fi şi ajuns pe malurile lacului Erie, aşa că se plimba cu mine foarte degajat, fără să-i pese de croiala hainei mele şi fără să se sinchisească nici cât negru sub unghie de cei ce s-ar fi putut zgâi la un cuplu atât de bizar.

Odată însă, pe când traversam un scuar străjuit îni tr-o latură de un hotel modern, Harry m-a apucat de braţ şi, trăgându-mă repede după un colţ, nu s-a oprit până n-a lăsat scuarul cu câteva case în urmă. Gauza acestei retrageri bruşte era un costum neobişnuit de elegant, Mire stătea pe treptele hotelului şi care conţinea un tină r ce-şi lovea dinţii cu o cravaşă de călărie, cu minerul ele fildeş.

— Cine era? l-am întrebat eu pe Harry.

— Un vechi prieten, lordul Lovely – mi-a răspuns i «l. cu dezinvoltură. Şi numai Dumnezeu ştie ce anume l» (i fi adus de la Londra încoace.

— Un lord? îngânai eu, tresărind. Atunci, trebuie să mă mai uit o dată la el (fiindcă lorzii erau foarte rari la Liverpool).

Şi, fără să-mi pese de mustrările amicului meu, am alergat înapoi, după colţ, şi m-am plimbat încet prin faţa personajului de pe trepte.

Nu era cine ştie ce de privit: foarte sfrijit, cu nişte

picioare subţiri ca de păpuşă şi cu un căpşor lucios ca de focă. Văzusem eu destui lorzi dintr-ăştia încremeniţi în atitudini patetice în faţa hotelului Palmo de pe Broadway… z.

Totuşi, întrucât eram amândoi prieteni cu Harry, m-am gândit să-l acostez într-un fel şi să-i cer sfatul în legătură cu ceea ce s-ar putea face pentru binele risipitorului nostru amic; chibzuind însă mai temeinic „m-am hotărât să-l las în pace pe lord, mai ales că acesta se aruncă tocmai atunci pe portiera deschisă a unei căleşti strălucitoare; aşezându-se într-o poziţie interesantă – cu talpa unei cizme expusă la vedere pentru a arăta marca de pe ea (o coroană), începu să discute cu o magnifică pălărie de satin alb, încununată cu o pană de marabu.

N-aveam nicio îndoială că domniţa aceasta era cel puţin contesă şi-mi spuneam că ar fi nespus de plăcut să mă aşez lângă dumneaei şi să-i poruncesc vizitiului să ne plimbe undeva la ţară. Dar, gândindu-mă mai bine, mi-am spus că doamna contesă ar putea să refuze onoarea de a mă însoţi, din pricină că nu-i fusesem recomandat nici măcar printr-o carte de vizită. Aşa că m-am întors la amicul meu şi am încercat numaidecât să-l trag de limbă în legătură cu lordul Lovely; el însă mi-a răspuns în doi peri şi a schimbat vorba, începând să-mi povestească despre vizitele lui la Ickworth, în Suffolk, somptuoasa reşedinţă a nobilului marchiz de Bristol, care-l asigurase în repetate rânduri pe Harry că poate socoti Ickworth-ul drept propria-i casă.

Toate poveştile astea despre marchizi şi reşedinţe nobiliare, despre relaţiile lui Harry cu atâţia lorzi şi contese începuseră să nască în mine unele bănuieli în legătură cu etica de povestitor a amicului meu, adică cu adevărul spuselor sale. „Dar, în definitiv, mi-am zis, cine poate dovedi că Harry minte? E, fără-ndoială, un tânăr cu maniere alese şi plin de graţie şi n-ar fi de loc exclus să se

fi avut bine cu marchizul din Ickworth şi cu fiica acelui conte anonim. Şi ce drept ar avea un biet yankeu ca mine să arunce măcar o umbră de îndoială asupra spuselor sale? Harry îşi cheltuieşte generos puţinii bani pe care-i are: nu poate fi un escroc elegant, fiindcă nici eu nu-s un porumbel bun de jumulit, aşa că ipoteza *asta* e exclusă; piară îndoielile mele asupra bunului meu prieten!”

Dai”, cu toate că mi-am înăbuşit îndoielile pe cât mi-a stat în putinţă şi i-am păstrat lui Harry o afecţiune sinceră, n-am putut niciodată să-i accept în întregime unele dintre amintirile sale imperiale din lumea bună. Îmi părea foarte rău, pentru că din pricina asta mi se întâmpla uneori să mă simt prost în tovărăşia lui şi să nu-i pot vorbi cu sufletul deschis, deşi acesta tânjea, în singurătatea lui, după un prieten adevărat.

XLV

Harry Bolton îl răpeşte pe Redburn şi-l duce la Londra

Trecuse mai bine de o săptămână de la întâlnirea noastră cu lordul Lovely, când, într-o după-amiază, Harry, cure aştepta o, scrisoare care, potrivit spuselor sale, i-ar fi putut „schimba planurile”, a dat buzna pe bord şi a sărit prin bocaport în locul dintre prinţi unde, singur-singurel, tocmai culegeam câlţi – în lipsa a ceva mai bun. secundul mă trimisese să fac treaba asta.

— Hai la Londra, Wellinghorough! îmi strigă el. Mi îne, cu primul tren; ajungem acolo mâine seară. Hai, «un parale ca, să te-mbrac din cap până-n picioare, leapftdă-ţi straiele astea de călău şi vino! Pfui, da’ urât mai miroase pe-aici! Hai, scoală-te odată!

Tremuram de uimire şi încântare.

Londra? Era cu neputinţă! Ce drăguţ din partea lui! Harry era, într-adevăr, un gentleman. Dar în aceeaşi clipă mi-am amintit de toate datele reale ale situaţiei şi l-am întrebat, curios, ce anume îl făcuse să ia hotărârea de a

pleca aşa de grabnic la Londra.

Drept răspuns, amicul meu îmi povesti că primise o sumă de bani şi spera să reintre în posesia unei sume uriaşe, pe care-o pierduse într-un mod ce nu mi-l putea dezvălui.

— Bine, Harry, dar cum o să părăsesc vasul? N-au să mă lase să plec. Mai bine te-ai duce fără mine, nu ţin neapărat să vin şi eu. Şi-apoi, n-am bani ca să suport partea mea de cheltuieli.

Aşa i-am vorbit, străduindu-mă să par indiferent, deşi inima îmi bătea în piept să se spargă.

— Ţine-ţi pliscul, cocoşule yankeu, uite-aici! mă repezi Harry, arătându-mi un pumn de galbeni.

— Bine, dar sunt *ai tăi*, nu *ai mei* – i-am zis.

— Ai *tăi* şi *ai mei*, prietene! exclamă Harry. Hai, scufundă corabia şi să mergem!

— Bine, dar nu te gândeşti că, dacă părăsesc vasul, au să trimită poliţia pe urmele mele?

— Ce spui? Îţi închipui că ţin atâta la serviciile tale? Ia te uită! Mă faci să râd. Hai, Wellinghorough, n-am vreme s-aştept!

Avea dreptate: ştiam prea bine că Riga n-o să se necăjească din cale afară dac-o s-o şterg englezeşte. Aşa că, fără să mai stau mult pe gânduri, l-am rugat pe Harry să aştepte câteva clipe, până ce clopotul vasului va bate de patru ori, căci atunci obişnuiam să merg la masă, pe ţărm, rămânând liber. pentru restul zilei.

Clopotul a bătut, iar noi am plecat. În timp ce zoream pe cheu, de-a lungul zidurilor docurilor, l-am întrebat pe Harry ce intenţii avea. Mi-a răspuns că voia neapărat să meargă la Londra, apoi la Bury St. Edmunds, dar că nu-mi putea preciza de pe acum cât va rămâne în fiecare din aceste locuri; în orice caz, nu era exclus să ne reîntoarcem în mai puţin de-o săptămână la Liverpool, gata să pornim pe mare. Dar cuvintele lui erau învăl uite într-un mister

care nu-mi prea plăcea – măcar că nu prea ştiu dac-am reprodus întocmai aceste cuvinte.

Ajunşi la „Ancora de aur”, unde locuia Harry, acesta mă duse numaidecât în camera lui şi începu să-şi scoată lucrurile din cufăr, ca să vadă ce haine mi s-ar potrivi mie.

Deşi era cu câţiva ani mai în vârstă ca mine, aveam cum aceeaşi statură – în orice caz, eu eram mai lat în spete decât el – aşa că, trăgând un pic pe ici pe colo, am văsit în curând o cămaşă, o jiletcă şi o pereche de pantaloni pe măsura mea; apoi Harry a dat fuga şi mi-a cumpărat o haină şi o pălărie – o haină largă, din pânză de sac, şi un soi de cască de infanterist, modestă, dar foarte drăguţă.

Prietenul meu îşi lepădă în curând tricoul de marinar şi se înfăţişă înaintea „mea, îmbrăcat într-un costum foarte simplu, pe care şi-l cumpărase anume chiar în dimineaţa aceea. L-am întrebat de ce mai făcuse şi această cheltuială inutilă, când avea încă atâtea haine în cufăr? El însă a clipit din ochi cu subînţeles; ceea ce nu prea mi-a plăcut, deşi m-am străduit să pun pe fugă orice gânduri urâte.

Am stat la taclale până. spre seară, apoi Harry şi-a încuiat cufărul şi a rugat-o pe patroană să-l păn treze până-l va cere înapoi sau va trimite după el. Şi, itpucându-mă de braţ, am ieşit amândoi în stradă.

Croindu-ne drum printre cârdurile de marinari şi de lăutari petrecăreţi, am cotit pe o stradă ce ducea spre Hursă. Acolo, în umbra colonadei, Harry mi-a spus să-l aştept până se întoarce, căci voia să-şi completeze echipamentul. Întrebându-mă ce-o fi însemnând asta, m-am tras la o parte, când, deodată, m-am pomenit acostat de un Individ cu mustaţă şi favoriţi.

— *Eu* sunt – îmi spuse necunoscutul, care nu era altul decât Harry, straşnic deghizat.

Cu un glas tremurător, deşi încercam să-l fac să nu ne vesel, l-am întrebat de ce se deghizase astfel şi mi-am exprimat speranţa că nu vrea să devină un faini ficator. M-

a asigurat râzând că era doar o măsură de niveauţie, ca să nu fie recunoscut de prietenii săi din Londra.

— Dar de ce te temi de prietenii tăi? l-am întrebat eu, uluit. Şi doar n-am sosit încă la Londra!

— Ce yankeu eşti, Wellinghorough! Păi nu-ţi dai seama că am un plan în minte? De altfel, deghizarea asta e doar pentru scurtă vreme. O să-ţi explic eu ea timpul.

Deşi nu mă simţeam la largul meu, am încetat să-l mai descos şi am pornit mai departe, până am ajuns la un han, în apropiere de gară. Am rămas acolo noaptea, iar a doua zi am plecat cu trenul, care ne-a dus prin numeroase sate, pajişti şi parcuri, peste viaducte arcuite şi prin nişte tuneluri grozave; în cele din urmă, aţâţat la culme, m-am pomenit, seara, azvârlit printre felinarele cu gaz de sub marea cupplă a gării din Euston Square.

Ajunsesem, în fine, la Londra, în West-End!

XLVI

O noapte de mister la Londra

N-ayem vreme de pierdut, lui repede! îmispuse

Barry.

Şi, chemând o trăsură, îi şopti birjarului o adresă. Am sărit în trăsură, şi duşi am fost. În timp ce trăsura ne hurduca peste pietrele vuitoare, lăsând în urmă scuaruri, biserici şi prăvălii, care mai de oare mai frumoase, şi ocolind colţurile de parc-ar fi lunecat pe gheaţă, eu, cu larma Londrei în urechi şi cu ochii copleşiţi de zidurile de cărămidă ce nu se mai sfârşeau, mă gândeam la New York ca la un cătun, iar la Liverpool ca la o groapă cu cărbuni; eu însumi încetasem parcă să mai exist, devenisem altcineva, într-atât de Ireal mi se părea totul în jur. Mi se învârtea capul ca un titirez, iar ochii mă dureau de atâta privit – mai ales colţurile ochilor „din pricină că-i mişcăm ba la dreapta, ba la stânga, ca să nu

[) pierd nimic, deşi de fapt îmi scăpau foarte multe prive-Işti.

— Opreşte-te aici! exclamă Harry după un timp, Meoţând capul pe fereastră. Opreşte, n-auzi, surdule? Ai trecut de casă, doar ţi-am spus că are numărul 40! Asta t… treptele alea înalte, unde-i lumina aia purpurie…

După ce-l plăti pe birjar, Harry1 îşi trase puţin pălăria pe-o ureche, îşi netezi favoriţii şi mustaţa şi, cerându-mi să-mi iau un aer degajat, mă apucă de braţ şi mă împinse în casă; mie, să-mi crape obrazul de ruşine, nu alta, fiindcă nu mai fusesem de mult în societate.

Era un fel de restaurant intim, de mare lux, curd nu mai văzusem niciodată. Pardoseala de mozaic, cu plăci de marmură roşie şi albă ca zăpada, suna sub paşi, de parcă toate catacombele Parisului s-ar fi ascuns dedesubt. M-au cuprins presimţiri rele la auzul acestui sunet Hâraniu, care-mi părea ecoul unor suspine deznădăjduite răzbind prin priveliştile scânteietoare din jur, parcă anume pentru a-şi bate joc de ele.

Pereţii erau zugrăviţi aşa fel, încât să amăgeascăr ochiul cu iluzia a nenumărate colonade; grupuri de coloane de marmură de toate culorile – verde ca smaragdul, aurie, „St. Pons” vrâstata cu argint, „Sienna46 vrâstată cu porfir – sprijineau o boltă pe care fusese pictată o frescă în culori strălucitoare, înfăţişând o viţă de vie doldora de ciorchini. În partea de răsărit a acestei bolţi frunzoase se zărea veşnic tânărul Apolo al lui Guido1, mânând telegarii soarelui, în lumina trandafirie în zorilor. Ici-colo, de stalactitele sculptate ale curmeielor de viţă atârnau galaxii de lămpi de gaz, a căror lumină orbitoare era atenuată de globuri pale de porţelan lăptos, ce aruncau asupra locului raze argintii, odihnitoare. ca şi cum fiece glob ar fi fost, o lună, iar acest superb apartament ar fi fost grădina Porţiei din Belmont, în care Lorenzo şi Jessica2 s-ar fi ascuns undeva printre araci.

1 Guido Reni (1575 – 1642) – pictor italian din şcoala bologo-R/fi (n.t.)

Personaje din „Neguţătorul din Veneţia” de Shakespeare, (n.t.)

La numeroasele mese maure, sprijinite pe cariatide de sclavi cu turbane pe cap, şedeau grupuri de oameni bine îmbrăcaţi, având în faţă ziare, trabucuri, precum şi carafe şi pahare ce se subţiau spre mijloc.

O armată de chelneri alerga de colo până colo, cu şervete albe pe braţ şi făcea câte o plecăciune adâncă, tuşind uşor ori de câte ori scotea vreun cuvânt.

În fundul acestei săli splendide se vedea un fel de foişor de mahon, clădit parţial în perete, şi prin care se putea trece în odăile de dincolo de perete. Acolo stătea, ca o santinelă politicoasă, un bătrân foarte chipeş şi robust, cu părul şi favoriţii albi, îmbrăcat într-o jiletcă albă ca zăpada – arăta ca un migdal în floare: el comanda armata chelnerilor şi primea, cu un salut tăcut, argintii muşteriilor.

Intrarea noastră n-a stârnit aproape niciun interes, deoarece toţi cei din sală păreau preocupaţi peste măsură de propriile lor interese; un grup numeros se strânşese în jurul unui domn înalt, milităros la înfăţişare, care le citea din TIMES nu ştiu ce ştiri de război din India şi, comentându-le cu glas tare, condamna întreaga companie.

Ne-am aşezat ceva mai departe de acest grup, iar Harry, bătând în masă, ceru să ni se aducă vin – o marcă străină, cu un nume curios.

După ce chelnerul ne aduse o carafă plina eu un lichid gălbui, amicul meu sorbi câteva pahare, apoi îmi şopti să rămân locului până se va întoarce. L-am văzut înaintând spre foişorul acela din fund, unde schimbă în taină câteva cuvinte cu migdalul înflorit; acesta se arătă foarte mirat, ba chiar cam descumpănit, apoi dispăru cu el undeva.

În absenţa prietenului meu, m-am apucat să cercetez locul, încercând să par cât mai indiferent cu putinţă şi cât

mai familiarizat cu splendorile din jur. De fapt însă, eram zăpăcit de aceste privelişti bizare şi nu-mi venea a crede că mă aflu cu adevărat la Londra. Ce-ar zice fratele meu dac-ar şti? Ce-ar zice Tom Legare, trezorierul Societăţii pentru Temperanţă a tinerilor?

Aproape că-ncepusem să cred că n-aveam prieteni şi rude într-un târguşor situat la o depărtare de trei mii cinci sute de mile, în America – pentru că o amintire atât de modestă era greu de pus în legătură cu superba însufleţire a scenei londoneze din jurul meu.

Cuprins parcă de delir, am început să mă gândesc prosteşte la conţii şi contesele cărora Harry ar fi putut să mă prezinte şi mă aşteptam în fiece clipă să-i aud pe chelneri adresându-se vreunui domn cu formula *My Lord*, sau *Alteţă*. Nu ştiu dacă vor fi-fost sau nu în sală lorzi adevăraţi, deoarece chelnerii nu le declinau titlurile, cel puţin atât cât puteam eu auzi.

Printre aceste gânduri se amestecau viziuni confuze despre Catedrala St. Paul şi despre Ştrand, pe care eram hotărât să le vizitez chiar a doua zi dimineaţă, înainte de micul dejun, fie ce-o fi. Ardeam de nerăbdare să se întoarcă Harry, ca să putem ieşi de îndată în stradă şi să vedem câte ceva înainte de închiderea magazinelor.

Cum şedeam aşa singur, am observat că un chelner mă priveşte cam obraznic, de parc-ar fi descoperit ceva bizar în ţinuta mea. Am încercat să-mi iau un aer nepăsător şi aristocratic, aşezându-mă picior peste picior, întocmai cum ar fi procedat un june prinţ Esterházy; clar îmi simţeam faţa arzând de ruşine şi cred că trebuie să fi făcut o mutră de om vinovat. Totuşi priveam drept înainte cu semeţie şi vedeam cum din când în când m^3 ridicau de la mese, grupuri de oameni ce se duceau în fundul sălii, ca şi cum s-ar fi retras într-un apartament particular. L-am auzit pe unul dintre ei spunând *Rouge*, dar nu era vorba de fard, căci faţa lui era neobişnuit de palidă. Un altul spuse

ceva despre Loc (1.

În cele din urmă Harry se întoarse, cam roşu la foiţa.

— Hai, Redburn, vino – îmi spuse el.

Convins că mă cheamă la o plimbare, poate în Parc, ca să vedem Apsley House2 şi să-i aruncăm o privire băi rinului Duce3 înainte ca acesta să se retragă în dormitor – căci Harry îmi spusese că Ducele se culca de

1 Joc de cărţi (ca şi *Rouge et Noir*). (n.t.)

8 Apsley House, palat, din Hyde Park, construit pentru lor dul Apsley la sfârşitul secolului al XVIII-lea. (n.t.)

1 12 vorba de ducele de Wellington, care a locuit în Apsley lhm.se după 1820. (n.t.)…< x.

vreme – am pornit repede după el; dar, spre adânca mea mirare şi dezamăgire, am constatat că mă duce, doar într-un coridor, spre. O scară luminată de trei Graţii de marmură care ţineau un candelabru enorm, aidoma coarnelor unui cerb.

Am urcat lunga şi şerpuitoarea scară, ale cărei trepte aristocratice, acoperite cu covoare turceşti, evocau îmbrăcămintea somptuoasă a – caleştii Lordului-Primar; Harry s-a îndreptat spre. O uşă din lemn de trandafir care, la atingerea lui, se deschise încetişor, de parcă ar fi fost prinsă în ţâţâni fermecate.

Intrând în încăpere, mi s-a părut că mă cufund, fără voia mea, într-o balta plină de păpuriş. Într-atât de groase şi moi erau covoarele persişne, cu motive florale ce imitau lalele, trandafiri şi brânduşe, ca într-un boschet din Babilon.

Divane lungi, tapiţate cu nişte ţesături scumpe ca goblenurile, ce înfăţişau scene de lupte şi turniruri, se vedeau peste tot, aşezate cam la întâmplare; şi canapele orientale, ale căror cuverturi înfăţişau şerpi ce se răsuceau pe sub mormane de frunze, printre care răzbeau, din loc în loc, solzii lor strălucitori, ţesuţi din fire de aur.

Sub ferestrele largi erau aşezate, ca-n scorburile stejarilor regelui Charles, jilţuri laocooniene1 de modă veche, cu ciucuri grei de argint şi mătase pe margini.

Pereţii, tapetaţi cu un soi de hârtie cadrilată, cu dungi de catifea, erau plini de tablouri mitologice, atârnate de sfori din fire de argint împletite cu fire albastre.

Astfel de tablouri îi vor fi arătat lui Alexandru arhiereii, ca să-l îmbuneze, în cel mai ascuns altar aKtemplului lor alb din oaza libiană; astfel de picturi se va fi străduit preotul soarelui să le ascundă de Cortez, când acesta a pătruns, cu spada în mină, în sanctuarul templului-piramidă din Choltila[24]; astfel de tablouri pot fi văzute şi astăzi în alcovul central al vilei lui Pansa din Pompei – în acea parte a ei, denumită de Varro „căuşul casei"; Marţial şi Suetoniu pomenesc de existenţa unor asemenea tablouri în cabinetul particular al împăratului Tiberlu; scene asemănătoare sunt gravate pe medaliile de bronz dezgropate în zilele noastre pe străvechea insulă Capri; în sfârşit, asemenea tablouri pot fi văzute într-o tainiţă boltită din partea stângă a galeriei secrete a templului Afroditei din Corint.

În nişa principală se afla un piedestal de marmură, cioplit în formă de cap de balaur, care servea de suport unui bust fără seamăn de frumos, înfăţişând un bătrân pleşuv, cu o expresie enigmatică şi vicleană, care impunea tăcere cu un deget subţire dus la buzele sale. Gura lui de marmură părea să freamăte de taine. *t*

— Ia loc, Wellinghorough – îmi spuse Harry. Nu te teme, suntem ca la noi acasă. Fii bun şi trage clopoţelul. Ha nu, stai puţin! Şi apropiindu-se de bustul acela misterios, îi şopti ceva la ureche. E un mut care ştie multe – Îmi explică el. Stă nemişcat în locul acesta, deşi face tot felul de servicii. Ai grijă numai să nu-i şopteşti la ureche

24 Localitate în Mexic, foarte prosperă înainte de invazia conchistadorilor spanioli, (n.t.)

vreo taină.

Ca răspuns la o dorinţă comunicată într-un chip atât de straniu, îşi făcu apariţia aproape numaidecât un servitor, care rămase cu capul plecat, în aşteptare.

— Trabucuri! îi porunci Harry.

Când trabucurile fură aduse, Harry trase o măsuţă în mijlocul încăperii şi, aprinzându-şi un trabuc, mă sfătui să-i urmez exemplul şi să mă simt ca la mine acasă.

Fermecat de acest cadru princiar, nevisat de unul ca mine, care-şi ducea viaţa de câine la teuga murdară a vasului „Highlander”, mi-am luat un jilţ şi m-am aşezat în faţa amicului meu…!

Mă simţeam însă tot timpul stânjenit, parc-aş fi avut presimţiri rele, deşi mă sileam din răsputeri să le alung: întorcându-mă cu faţa spre prietenul meu, am exclamat:

— Iar tu, Harry, locuieşti în acest palat al lui Aladin?

— Ai ghicit, zău! mi-a răspuns el. Pesemne c-ai mai fost pe-aici şi înainte, Wellinghorough! Palatul lui Aladin! Păi chiar aşa i se spune! v.

Harry avu un râs ciudat şi, pentru prima oară, mi se păru că băuse peste măsură, deşi se ţinea bine pe picioare; ochii lui aveau însă o expresie feroce.

— La cine te uiţi aşa urât, Wellinghorough? mă întrebă el…

— Mă tem, Harry, că ai sorbit o băutură mai tare decât vinul, adineauri, când ai plecat de lângă mine.

— Ia auzi-l cum vorbeşte! izbucni el, întorcându-se cu faţa spre bustul de pe piedestal, ca şi cum i s-ar fi adresat lui. Parc-ar fi popă, zău 1 Dar ascultă, Wellinghorough băiete, trebuie din nou să te părăsesc, de data asta pentru mult mai mult timp; s-ar putea să nici nu mă-ntorc astă-noapte.

— Cum?! am exclamat eu.

— Taci din gură! mă repezi el. Oiţe ce e, îl cunosc pe bătrânul duce şi…

— Care duce? Nu cumva ducele de Wellington? l-am întrerupt eu, întrebându-mă dacă Harry voia să-l includă şi pe *el* în lunga-i listă de cunoştinţe şi prieteni intimi.

— Hodoronc-tronc! E vorba de bătrânul cu favoriţi albi pe care l-ai văzut jos: – i se spune *Ducele*; el e stăpânul casei. Îl cunosc şi mă cunoaşte, şi ştie ce m-a adus aici. Ei bine, am aranjat cu el totul: o să dormi la noapte în odaia asta şi… trebuie să păstrezi scrisoarea asta – adăugă el în şoaptă, vârându-mi în palmă un plic sigilat. Dacă nu mă-ntorc până mâine dimineaţă, trebuie s-o expediez! direct la Bury. Hai, ia hârtia asta; în ea scrie negru pe alb tot ce ai de făcut: unde să mergi, ce să faci şi aşa mai departe. După ce-ai expediat scrisoarea – baga de seamă că e vorba doar de cazul când nu mă-ntorc – poţi face tot ce pofteşti: să mai rămâi puţin aici la Londra sau să te întorci la Liverpool. Şi iată, aici, nişte bani; destui pentru acoperirea tuturor cheltuielilor.

Vorbele astea se abătură asupra mea ca un trăsnet. Mi-am spus că Harry nu-i în toate minţile. Ţinând în mână punga pe care mi-o dăduse, m-am uitat ţintă la el, până ce aproape că mi-au dat lacrimile.

— Ce-i cu tine, Redburn? strigă el, chicotind parcă. Ţi-e frică de mine? A, nu se poate! Eu am încredere în tine, altminteri n-ai ţine punga asta în mână şi nici scrisoarea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce vrei să faci? am strigat eu într-un târziu. Chiar ăi de gând să mă laşi singur aici, în casa asta ciudată?

Şi l-am apucat de mână…

— Haide, hai, dă-mi drumul I îţi repet că totul e-n regulă. Fă aşa cum ţi-am spus şi-o să fie bine. Îmi promiţi? Jură!

Iar când l-am rugat să-mi spună mai multe, a exclamat cu patimă:

— Nu, n-o să-ţi spun, nu mai am nimic de spus, niciun cuvânt. Îmi juri?

— Încă o vorbă, pentru binele tău, Harry, ascultă-mă…

— Nicio silabă! îmi juri? Nu vrei? Atunci, dă-mi înapoi punga, aşa, ia banii ăştia… au să-ţi ajungă ca să-ţi plăteşti drumul înapoi până la Liverpool. Adio, nu eşti prietenul meu!

Şi spunând acestea, se răsuci pe călcâie.

— Nu mai ştiu ce gând m-a fulgerat, dar ceva m-a împins brusc să-l apuc de mână şi să-i jur că voi face aşa cum îmi spusese.

Harry alergă la bust, îi şopti ceva, şi peste câteva clipe apăru bătrânul cu favoriţi albi; Harry îl bătu pe umăr şi mă prezentă apoi ca un prieten, pe nume Lord Stormont, rugându-l pe bătrân să aibă grijă de mine în lipsa lui.

Migdalul înflorit se înclină respectuos şi rânji, cu o expresie ciudată care nu-mi plăcu de loc. Apoi, după câte câteva cuvinte, se retrase. Harry îmi scutură mâinile şi, fără a-mi da ocazja să spun şi eu ceva, îşi luă pălăria şi ieşi repede pe uşă, şoptindu-mi:

— Nu părăsi în noaptea asta odaia şi nu uita de scriitoare, s-o duci la Bury*!

M-am prăbuşit într-un jilţ şi am început să mă uit în jur la pereţi şi la tablourile alea misterioase, apoi la i ftndelabrul din tavan; după aceea m-am ridicat şi am deschis uşa, ca să privesc pe coridorul luminat; n-am auzit însă decât larma depărtată a sălii de dedesubt, nişte voci răzleţe, precum şi un zgomot înăbuşit dinspre apartamentul de alături – ceva ca un-carambol de bile de fildeş. M-am întors în încăpere, năpădit de o spaimă cumplită: aş fi dat orice ca să fiu înapoi la Liverpool, cufundat într-un somn adânc în vechiul meu culcuş de pe vasul ancorat în Docul Prinţului.

Tremuram la auzul fiecărui pas, mai-mai îmi venea să cred că-i pasul unui asasin care mă urmărea. Întreaga casă mi se părea contaminată şi mă bătu deodată gândul că,

până şi în perdelele din jur, se aciuase vreo molimă orientală. Dar oare vinul gălbui pe care-l băusem în sală nu era otrăvit? Casa asta era desigur una din acele clădiri care-şi au temelia în iad... Dar gândurile astea nu făcură decât să mă ţintuiască în jilţ, astfel încât, deşi aş fi vrut să fug de-acolo, parcă aveam cătuşe la mâini şi la picioare.

În vreme ce şedeam ferecat în jilţul meu, undeva pe-aproape se deschise parcă o uşă; o larmă confuză de glasuri ce se certau, amestecate cu pocnetul acela de bile de fildeş, îmi ajunse la ureche şi, prin uşa întredeschisă a odăii mele, am zărit atunci un individ înalt, cu pumnii încleştaţi, alergând nebuneşte pe coridor, în direcţia scărilor.

În acest timp eu mă gândeam la Harry – sub paşii lui violenţi se deschideau şi se închideau toate uşile sufletului meu.

În clipa aceea mi s-a perindat fulgerător prin minte întreaga istorie a relaţiilor mele cu el. De ce venise la Londra? La Liverpool n-ar fi putut să facă acelaşi lucru? Şi ce anume voia de la mine? Purtarea lui era inexplicabilă din toate punctele de vedere. Din clipa când venise la mine pe bordul vasului, îşi schimbase treptat felul de a se purta, iar din clipa când sărisem în trăsură, mi se păruse cu totul altfel faţă de cum îl ştiam.

Dar ce puteam face? Dispăruse – asta era sigur; avea oare să se întoarcă? Poate că mai era pe undeva prin casă, mi-am spus şi, amintindu-mi, înfiorat, de pocnetul acelor bile de fildeş, aproape că mi-a venit să alerg din încăpere în încăpere, ca să-l salvez. Ar fi fost însă curată nebunie; şi apoi îi jurasem să rămân locului. N-aveam, pare-se, nimic altceva de făcut, decât să-l aştept până se va întoarce. Dar dacă nu se va întoarce?

Am scos punga din buzunar şi am numărat banii, apoi m-am uitat la plic şi la hârtia pe care notase tot ceea ce-mi cerea să fac.

Deşi mi-o amintesc foarte limpede, nu voi reda aici adresa de pe scrisoare, nici cuprinsul hârtiei. După ce m-am uitat cu luare-aminte la ele, mi-am* spus că Harry nu putea avea niciun motiv să mă înşele: „Da, e aşa cum mi-a spus, n-a glumit de loc, şi iată-mă acum aici, într-o casă din Londra! Da, voi rămâne în încăperea asta, fie ce-o fi. Ti voi urma întocmai îndrumările şi voi vedea astfel ce-o să se întâmple? 4

Dar în ciuda acestor gânduri şi în ciuda somptuosului decor în care mă aflam, eram* copleşit de un sentiment ciudat", îngrozitor, pe care nu-l mai încercasem niciodată, decât, cel mult, atunci când pătrunsesem în cele mai sordide „bombe44 marinăreşti din Liverpool. Toate oglinzile şi marmurele din jurul meu păreau năpădite de reptile, şi m-am gândit că, oricât de aurit ar fi, şarpele păcatului rămâne totuşi un şarpe.

Se făcuse foarte târziu. Ostenit de atâta încordare, m-am trântit pe un divan şi am încercat să dorm, dar m-am zvârcolit multă vreme, neliniştit, într-un fel de coşmar. Îmi venea mereu s-o zbughesc pe uşa până jos în stradă, ca să întreb unde mă aflu, în ciuda jurămâninlui făcut lui Harry; dar, amintindu-mi de îndemnurile lui, de faptul că nu cunoşteam Londra şi că era atât de târziu, încercam, să mă liniştesc.

În cele din urmă am adormit adânc şi-am visat că Harry joacă zaruri cu individul milităros din sală. M-a trezit o lumină vârâtă brusc sub ochii mei: Harry stătea, foarte palid, în faţa mea.

— Scrisoarea şi hârtia! îmi strigă el.

M-am scotocit prin buzunare şi i le-am dat.

— Aşa, aşa, uite cum te rup! exclamă el, sfâşiind scrisoarea cu amândouă mâinile şi călcând în picioare bucăţelele. Plec în America, jocul s-a terminat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, explică-mi! l-am rugat eu, ingrdzit, nemaiînţelegând absolut nimic. Spune-

mi, Harry, ce e? Nu cumva ai jucat cărţi?

— Ha, ha! râse el în delir. Să joc cărţi? Sau zaruri? Sau arşice? Ha, ha! Joc, joc, ce silaba diavolească, tăioasă ca un cuţit! Ascultă, Wellinghorough – adăugă el, venind încet spre mine, dar fulgerându-mă cu privirea. Uite, Wellinghorough, ia asta (şi scoase din buzunarul de la piept un pumnal), ia-l, îţi spun, hai, n-o face pe prostu' I şi mi-l vârî în mână. Ţine-l departe de mine, să nu-l mai văd „nu vreau să-l ştiu lângă mine cât timp mă simt cum mă simt. Aici sinucigaşii sunt trataţi cu zgârcenie, Wellinghorough l Nici măcar nu-i îngroapă ca lumea. Uită-te la cordonul ăla de sonerie. Pe legea mea, e o invitaţie la spânzurătoare!

Şi trăgând de minerul aurit al cordonului, îl smulse din perete.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce te frământă? i-am strigat.

— Nimic, nimic – îmi răspunse Harry, luându-şi un aer liniştit, înşelător. Nimic, Redburn, absolut nimic. Sunt cel mai senin dintre oameni.

— Dă-mi pumnalul ăla! îmi strigă el deodată. Dă-mi-l, îţi spun! A, n-am de gând să mă omor, am depăşit criza, hai, dă-mi-11

Şi, smulgându-mi-l din mână, îl vârî într-o pungă goală, pe care-o trânti cu furie pe masă. Iată ceva pentru bătrânul Duce, ca să aibă ce vedea mâine dimineaţă! exclamă el. Cam asta-i tot ce-a mai rămas din mine, Wellinghorough, e scheletul meu. Dar haide, nu fi necăjit, mai e un pic de aur în Golconda, mi-au mai rămas vreo câteva guinee. Nu te zgâi aşa la mine, băiete, o să fim înapoi la Liverpool mâine seară; plecăm mâine dimineaţă.

Şi întorcându-mi spatele, începu să fluiere zgomotos.

— Aşadar, asta a fost plimbarea prin Londra pe care mi-ai făgăduit-o? i-am spus. N-aş fi crezut. Dar dezvăluie-mi secretul tău, oricare ar fi el, şi n-o să mai regret că n-

am văzut oraşul.

Se întoarse fulgerător spre mipe şi zbieră:

— Redburn, trebuie să-mi mai juri ceva, numaidecât!

— Şi de ce, mă rog? îl întrebai eu, neliniştit. Ce-ai mai putea să vrei de la mine?

— Să-mi juri că n-o să mă mai întrebi nimic în legătură cu afurisita asta de călătorie la Londra! tună el, cu spume la gură. Jură-mi că n-o să mai pomeneşti niciodată despre asta!

— Bine, Harry, n-o să te mai deranjez cu nicio întrebare, dacă nu doreşti, dar de jurat nu-i nevoie să jur.

— Ba jură-mi, dacă mă iubeşti, Redburn! mă” imploră el.

— Atunci, îţi jur solemn. Şi acum, şezi jos şi hai să uităm de povestea asta cât mai repede. Ce să-ţi mai spun? Ai făcut din mine. cel mai nefericit câine din lume!

— Dar eu, eu ce sunt?! exclamă Harry. Iartă-mă, Redburn, n-am vrut să te jignesc. O, dac-ai şti tot, dar nu, să nu mai vorbim despre asta!

Şi alergă la bustul de pe piedestal, căruia îi şopti ceva. Un chelner apăru de îndată.

— Rachiu! rosti Harry, printre dinţi.

— N-ai de gând să dormi? l-am întrebat, din ce în ce mai neliniştit.de starea lui nervoasă şi speriat de urmările pe care le-ar fi putut avea asupra lui încă vreo câteva pahare…

— Eu nu pot dormi! Dormi tu, dacă eşti în stare. Eu voi rămâne treaz, cu paharul în faţă. Ia să vedem, e doar ora două noaptea – adăugă el, privind ceasornicul aurit de pe consolă.

Chelnerul, care părea foarte somnoros, cu cearcăne verzui sub ochi, aduse o tavă cu o carafă şi câteva pahare, iar Harry îi porunci să le lase şi să plece.

Văzând că Harry nu poate fi clintit, m-am culcat de îndată pe canapea. N-am adormit însă, ci am moţăit ca un

somnambul, trezindu-mă în răstimpuri din visele mele; cât despre Harry, şedea la masă cu pălăria pe cap, în faţa carafei cu rachiu din care-şi turna mereu în pahar. În loc să-l aţâţe însă, alcoolul păru să-l liniştească, încât, spre mirarea mea, curând deveni destul die calm.

Într-un târziu, tocmai când adormisem adânc, m-am trezit, scuturat de Harry.

— Trăsura e la poartă – îmi spuse, dând la o parte perdelele grele de la fereastră. Uite, e ziuă!

Am ieşit din încăpere şi, trecând prin sala cu coloane, pustie şi tăcută acum, care duhnea parcă a trandafiri şi a mucuri de trabucuri putrede, am ajuns la o uşă, pe care pe-a deschis-o un chelner taciturn ce se freca la ochi. ÎITe-am repezit în stradă şi ne-am urcat în trăsură, care ne-a hurducat până la gară, de unde am luat trenul spre miazănoapte, spre Docul Prinţului şi, spre „Highlander”.

XLVII

În drum spre patrie

Iată-ne, aşadar, din nou la Liverpool! În timp ce-mi croiam drum pe aceleaşi străzi vechi… spre hanul „La Ancora de aur”, abia puteam or e de că trăisem aievea întâmplările din ultimele treizeci şi şase de ore.

Atât de neprevăzută fusese plecarea noastră la Londra, atât de rapidă călătoria, atât de inexplicabilă purtarea lui Harry şi atât de precipitată întoarcerea noastră, încât aveam impresia că visez. Nu puteam să cred că fusesem la Londra; pentru unul ca mine, care dorise atâta să privească minunata metropolă, ideea că fusesem acolo, dar plecasem la fel de neghiob precum venisem, era dureroasă la culme.

Mă uitam la Harry, care mergea tăcut alături de mine, mă uitam şi la casele pe lângă care treceam; mă gândeam la trăsură, la sala luminată cu lămpi de gaz a Palatului lui Aladin, la tablouri, la scrisoare, la jurământ, la pumnal, la încăperea rdisterioasă în care se petrecuseră

toate, şi, aproape că-mi venea să cred că vintil qcela gălbui fusese vrăjit.

Cât despre Harry, îşi vârâse în buzunar mustaţa şi favoriţii calpi şi mergea tacticos spre hanul lui. Ajuns acolo, o salută pe patroană, care ne duse în odaia. lui, unde ne-am schimbat numaidecât hainele pentru a apărea din nou în straiele noastre marinăreşti.

— Ei, ce-ai de gând să faci acum, Harry? îl întrebai eu, cu inima grea.

— Păi să mă îmbarc pe „Highlander” şi să-ţi vizitez ţara yankee, ce altceva aş putea să doresc? îmi replică el.

— O vizită sau o şedere mai lungă?

— J. Depinde cum o să iasă – îmi răspunse el. Dar, în tot cazul, acum sunt mai hotărât ca oricând să plec pe mare. Pentru unul ca mine nimic nu poate fi mai potrivit ca marea. Un disperat nu poate răzbi dincolo de cheu, ştii bine asta, Redburn. Următorul pas trebuie să fie o săritură lungă. Dar hai să vedem ce au ăştia de mâncare, după aia fumăm un trabuc şi ieşim la plimbare. Mă simt mai bine de pe acum. Să nu zici niciodată c-ai murit, asta-i deviza mea.

Ne-am dus să cinăm, după care am ieşit la plimbare şi, trecând pe cheu de-a lungul Docului Prinţului, am aflat că în dimineaţa aceea se anunţase că „Highlander” va porni în larg peste două zile.

— Perfect 1 exclamă Harry…

Eram eu însumi foarte bucuros de veste.

Deşi lipsisem de pe corabie patruzeci şi opt de ore şi intenţionam să mă înapoiez la bordul ei, nu mă aşteptam să fiu muştruluit pentru absenţa mea de către ofiţeri, deoarece mulţi dintre oamenii noştri lipsiseră mai îndelung decât mine, iar la întoarcere nu li se spusese nimic tiau prea puţin. În unele cazuri, secundul se prefăcuse a nici nu fi băgat de seamă ceva. În tot timpul şederii noastre la Liverpool, disciplina de bord a fost ca şi inexistentă, încât cu greu puteai crede că aveai de-a face cu aceiaşi ofiţeri,

care erau atât de tiranici pe mare. Explicaţia era că n-aveam nimic important de făcut; şi deşi legea îi dădea căpitanului dreptul de a refuza să mă reprimească la bord, nu mă temeam de asta, fiindcă eram un băiat voinic pentru vârsta mea şi nu primeam e simbrie mai mare decât ar fi fost căpitanul dispus să plătească vreunui marinar pe care l-ar fi angajat în locul meu, în călătoria de întoarcere.

A doua zi dimineaţa ne-am făcut apariţia pe vas înaintea celorlalţi din echipaj; zărindu-mă, secundul îmi spuse:

— Va să zică te-ai gândit că-i mai bine să te-ntorci, nu-i aşa, domnule? Căpitanul Riga şi cu mine ne felicitam că ai şters-o definitiv.

— Aşadar, căpitanul, care de cele mai multe ori se prefăcea că n-avea habar de ceea ce fac marinarii săi, luase cunoştinţă de plecarea mea.

— Dar nu-i nimic, domnule, întoarce-te – adăugă secundul. Hai, caţără-te în arboradă şi slobozeşte flamura aia: s-a încurdat în pataraţină!

Curând după aceea, când veni la bord, căpitanul îi aruncă o privire foarte binevoitoare lui Harry, dar, ca de obicei, păru să nu mă bage în seamă.

Acum eram cu toţii foarte ocupaţi cu pregătirile de plecare. Încărcătura fusese depozitată în cală de hamalii şi docherii din port, dar era treaba echipajului să degajeze aşa-zisele *between-decks*, punţile intermediare, ce se întindeau de la cloazonul cabinei până la teuga, pentru a face loc la vreo cinci sute de emigranţi, ale căror cufere şi începuseră să umple punţile.

Pentru satisfacerea nevoilor lor era necesară o cantitate de apă mai mare decât cea consumată în călătoria spre Liverpool. De aceea, pe lângă numărul obişnuit de butoaie aşezate pe punte, fuseseră aduse în locul numit *between-decks* şiruri de poloboace grele, care alcătuiau un fel de alee ce ducea spre patru rânduri de

laviţe – trei rânduri suprapuse – lipite de bordajul vasului. (Două rânduri de laviţe erau aşezate deasupra butoaielor cu apă din mijloc.) Laviţele astea fură în curând legate cu şipci, încât ajunseră să semene mai degrabă cu nişte cuşti pentru câini decât cu orice altceva, mai ales că locul era foarte întunecos: nu răzbeau pân-acolo decât razele stinse, filtrate prin bocaporţi – cel de la prova şi cel de la pupa – deasupra fiecărui bocaport fiind aşezată câte o căsuţă numită *booby-hatch. X. Pe* gurile de magazie care erau bine călăfătuite şi acoperite cu prelate grele, f u instalată „bucătăria pasagerilor44.

Această „bucătărie44 era o sobă mare, mai bine zis un grătar de fier, făcut anume pentru vasele de emigranţi: numai ci au voie să-şi gătească mâncarea, în larg, pe aceste sobe, aflate la cheremul vânturilor.

După două zile de lucru, toate pregătirile erau înche – îate, iar majoritatea emigranţilor se găseau la bord, astfel încât, către seară am îndreptat vasul spre ieşirea docului, cu prova lipită de ecluză, ca să putem porni odată cu fluxul de dimineaţă.

A doua zi dimineaţă a urmat o zăpăceală de nedescris. La obişnuita larmă a docurilor, se adăugau acum zgomotele făcute de cei cinci sute de emigranţi, dintre care ultimii se urcau la bord, cu bagajele lor; mai erau şi pasagerii din cabine, care veneau precedaţi de hamalii ce le cărau valizele; vătafii docurilor zbierau pe întrecute, poruncind diferitelor vase din spatele nostru să-şi păstreze rândul de ieşire din doc; cmigranţii îşi luau rămas bun de la prietenii lor, iar marinarii de pe vasele din preajmă îi salutau prin chiote.

Acum vasul nostru era aşezat în aşa fel, încât nu se putea nimeni urca la bordul lui decât prin bompres; care atârna deasupra cheului. Deodată, clătinându-se pe bompres, apăru un „recrutor44 fără un ochi, care trăgea după el, de guler, un marinar beat, angajat în echipajul

nostru cu o zi înainte. După cum am mai spus, doi-trei dintre oamenii noştri ne părăsiseră pentru totdeauna. După ce „recrutorul44 l-a plasat pe omul acela şi pe încă unul într-un culcuş sigur, la teuga, s-a întors pe ţărm şi, mergând la o birjă hodorogită, a-mai scos de-acolo un om beat care. nici nu se mai putea ţine pe picioare. Între timp vasul îşi apropiase ceva mai mult bordajul de cheu, aşa că nenorocitul acela – părea un portughez, judecând după culoar ea gălbuie a feţei sale, deşi aceasta i-era parţial acoperită de o tichie scoţiană trasă peste ochii-i închişi – fu adus pe „bord cu ajutorul unei frânghii petrecute pe sub braţe; oamenii îl luară în primire şi-i dădură şi lui un culcuş la teuga – „recrutorul61 avu grijă să-l aşeze personal acolo, rugându-i pe marinari să nu-i tulbure somnul până la ieşirea vasului în larg.

Când am ieşit din doc, larma s-a înteţit şi mai vârtos. Pălării şi batiste începură să fluture, răsunau urale, curgeau lacrimi şi ultimul lucru pe care l-am văzut în timp ce vasul intra în matca fluviului, a fost un poliţist care-l apuca de guler pe-un băiat şi-l ducea spre corpul de gardă.

Un remorcher cu aburi, GOLIAT, ne luă de braţ şi ne conduse politicos la vale, până dincolo de fort.

Priveliştea era de-a dreptul uluitoare.

Din pricina unei brize puternice, care suflaseun ultimele patru zile în susul fluviului, ţintuind în docuri o sumedenie de vase din toate colţurile lumii, o întreagă flotă grăbea acum spre mare. Pânzele albe străluceau în văzduhul limpede al dimineţii, evocând o mare adunare de sultani orientali; iar de pe punţile multor corăbii se auzeau acordurile melodioase ale vechiului cântec cu care marinarii îşi acompaniază mişcările când ridică ancora.

Vântul era prielnic, vremea senină, marea foarte netedă, iar sărmanii emigranţi păreau fericiţi că-şi încep călătoria sub auspicii atât de favorabile. Stăteau îngrămădiţi pe punte, vorbind despre America „unde,

potrivit spuselor celor de la agenţie, aveau să ajungă în cel mult douăzeci de zile.

Trebuie să menţionez aici că, din pricina marelui număr de vase care pornesc din Liverpool spre porturile americane, ele îşi fac concurenţă în ce priveşte îmbarcarea de emigranţi, care reprezintă o încărcătură mult mai rentabilă decât baloturile sau lăzile cu marfă; o concurenţă atât de aprigă, încât unii dintre agenţii navelor nu se sfiesc să-i amăgească pe sărmanii solicitanti cu tot felul de poveşti în legătură cu rapiditatea traversării oceanului de către vasele respective. Asta îi face adesea pe emigranţi să-şi ia mult mai puţine provizii decât e nevoie, ceea ce duce uneori la consecinţe dezastruoase, după cum se va vedea în curând. Şi deşi la Liverpool au fost de multă vreme înfiinţate societăţi de binefacere, ale căror oficii oferă emigranţilor informaţii şi sfaturi în legătură cu problemele ce-i interesează –, iar autorităţile engleze au adoptat o lege care prevede că toţi căpitanii vaselor de emigranţi cu destinaţia America trebuie să aibă grijă ca fiece pasager să-şi asigure provizii pentru şaizeci de zile. totuşi aceste măsuri nu-i împiedică pe comandanţii mercenari şi pe agenţii lor lipsiţi de scrupule să se dedea la cele mai ordinare înşelăciuni, de pe urma cărora cmigranţii suferă cel mai mult.

Abia ieşisem în largul Mării Irlandei, pierzând rând pe rând din vedere numeroasele vase cu care pornisem la drum. când vremea s-a schimbat brusc, devenind rece şi umedă. Au urmat zile şi nopţi negrăit de urâte. Vântul ne sufla diişmănos în obraji. Emigranţii îşi pierdură grabnic curajul; aproape toţi se vârâseră în cală, ca să scape de punţile primejdioase şi incomode, astfel încât prin cei doi bocaporţi răzbătea acum necontenit zvonul unor vaiete şi gemete subterane. Răul de mare, acest luptător de nebiruit, îi doborâse până şi pe cei mai puternici dintre ei, iar femeile şi copiii se îmbrăţişau şi gemeau, pradă

chinurilor ce-l încearcă pe bieţii emigranţi în timpul primei furtuni pe mare.

În asemenea momente suferă destul şi pasagerii din cabine, deşi trăiesc într-un cadru mai intim şi au la dispoziţie stewarzi care vin de îndată ce sunt chemaţi şi le pun perne sub cap, se interesează cum o mai duc şi. le prepară câte o băutură întăritoare; dar chiar în asemenea condiţii, domnii şi doamnele care cad pradă acestei maladii ce biruie sufletul şi trupul se vaită adesea că viaţa e de nesuportat şi se roagă pentru o cât mai grabnică dispariţie – de fapt, fiindcă nu se gândesc decât să-şi păstreze preţioasele vieţi, pentru care tremură.

Ce să mai spui de sărmanii emigranţi, azvârliţi pe punte ca nişte baloturi de bumbac sau vârâţi în cală aidoma sclavilor – pe vreme de furtună, cala fiind închisă ca să nu pătrundă în ea nici aer nici lumină? Ei nu pot atunci să-şi gătească vreo mâncare, nici măcar să-şi încălzească o cană cu apă, deoarece talazurile le-ar stinge numaidecât focul aprins în „bucătăria46 de pe punte! Ce să mai spui de aceşti bărbaţi, femei şi copii, pentru care cea dintâi călătorie e, chiar în cele mai bune împrejurări, la fel de grea pe cât este pentru Excelenţa

Sa de Lancey Fitz Clarence, care s-a îmbarcat cu soţia, fiica şi şaptesprezece servitori?!

Şi mai e ceva: pe unele dintre aceste vase, ca de pildă pe „Highlander”, emigranţi! sunt lipsiţi de cele mai elementare condiţii de cazare civilizată. Din acest motiv, pe vreme de furtună ei sunt siliţi să trăiască într-o promiscuitate atât de cumplită, încât nu-i. de mirare că se îmbolnăvesc, şi cad pradă molimelor de tot felul. Ne aflam în larg abia de o săptămână, şi iată că, dacă vreun nul dintre noi îşi vâra capul pe bocaportul de la prova, simţea că a deschis parcă o hazna.

Mai mult încă: aristocraţia menţinută pe bordul anumitor nave face să se ia cele mai arbitrare măsuri

pentru a-i împiedica pe emigranţi să pătrundă în locurile sacre de pe puntea superioară – singura punte complet descoperită de pe un vas. Drept urmare, chiar şi pe vreme frumoasă, emigranţii sunt îngrămădiţi în mijlocul vasului, printre bărcile de salvare, printre, butoaie şi vergi; marinarii îi bruftuiesc mereu, iar uneori ofiţerii înşişi îi iau la palme fiindcă stau, fără voia lor, în drumul echipajului care manevrează vasul.

Pasagerii de clasa întâi de pe „Highlander" nu erau mai mulţi decât cincisprezece; pentru a-i proteja pe aceşti nobili de incursiunile barbare ale emigranţilor irlandezi, de la o margine la alta a vasului fusese trecută o parâmă legată de arborele-mare: acest hotar îi despărţea pe cei ce plătiseră trei lire, de cei ce plătiseră douăzeci de guinee pentru călătorie. Pasagerii înşişi erau cei mai aprigi susţinători ai acestui hotar.

Pentru pretenţiile anumitor parveniţi, ale căror suflete sunt depuse la bancă şi ale căror trupuri servesc doar pentru a le transporta punga – făcută din coardele inimilor oamenilor săraci – ar fi foarte bine dacă ar putea să definească şi pe uscat, cu aceeaşi uşurinţă, deosebirea dintre ei şi restul omenirii.

Dar eu, Redbum, sunt un băiat sărac, care n-am prea ştiut ce-nseamnă să ai cinci dolari de argint în buzunar dintr-odată, ce ea ce contribuie desigur, într-o oarecare măsură, la indignarea, ineficace de altfel, ce mă cuprinde împotriva unor asemenea stări de lucruri.

XLVIII

Un cadavru viu

Ni-era hărăzit ca ieşirea noastră din apele Angliei să fie marcată de un eveniment tragic, asemănător cu moartea acelui sinucigaş, care mă impresionase atât de profund la plecarea din America.

Dintre cei trei marinari nou-angajaii, aduşi în stare de ebrietate la bordul vasului., doi se dovediră apţi de

muncă la numai patru-cinci ore după plecarea din port. Dar al treilea marinai1 continua să zacă în culcuşul lui, în aceeaşi poziţie în care-l lăsase „recrutorul” ce-l adusese acolo.

Numele sub care fusese trecut în registrele vasului era Miguel Saveda... Pentru acest Miguel Saveda veni în cele din urmă primul secund la tambuchiul de la teuga, să-l strige să se prezinte numaidecât pe punte. În locul lui răspunseră însă marinarii, dându-i a înţelege secundului că Miguel era încă beat criţă şi nu-l putea asculta; atunci secundul se întoarse pe puntea superioră, bâiguind, ca de obicei, o înjurătură.

Asta s-a întâmplat în primul cart de noapte, între orele patru şi şase. În timpul cartului următor, cam la a treia bătaie de clopot, Max neamţul, care, ca mai %ţi marinarii bătrâni, se pricepea să-i doftoricească pe beţivi, recomandă ca Miguel să fie dezbrăcat pentru a putea dormif mai comod. Dar Jackson, care tolera rareori vreo iniţiativă a altora, respinse categoric această propunere, astfel încât marinarii! continuă să zacă în culcuşul lui, aşezat în fundul teugei, înapoia *bintelor de bompres* – două blăni. de lemn înfipte în chila vasului. O oră sau două mai târziu, câţixra marinari adulmecară o duhoare stranie, pe care o atribuiră4 prezenţei unor şobolani morţi în interstiţiile dintre scândurile pereţilor laterali ai teugei, mai ales că aceasta fusese, cu câteva zile mai înainte, afumată zdravăn pentru stârpirea insectelor. Pe la miezul nopţii, cartul de la babord, din care făceam parte şi eu, a fost chemat fie punte; şi în clipa când ne-am trezit, fiecare dintre noi a simţit în nări duhoarea aceea, care devenise de-a dreptul insuportabilă, fiind, credeam noi, exacerbată de apa murdară” din fundul calei, tulburată de ruliul vasului.

z – Lua-l-ar naiba de şobolan! exclamă groenlandezul

— L-a şi luat – zise Jackson, care, îmbrăcat numai în

izmene, se târâse până la culcuşul lui Miguel. E un şobolan de mare, băieţi, uitaţi-vă la el! A mierlit!

Şi spunând acestea, trase afară un braţ al marinarului mort.

Oamenii se repeziră atunci spre culcuşul din fund, iar Max îşi apropie lanterna de faţa mortului.

— Nu, nu-l mort! strigă el, văzând că flacăra gălbuie se mişca puţin sub suflarea ce ieşea din gura încremenită a marinarului. Dar abia rostise aceste cuvinte, când, spre groaza tuturor, două panglici de foc verzui ţâşniră ca o limbă de şarpe dintre buzele lui Miguel, iar în aceeaşi clipă faţa lui cadaverică fu asaltată de un roi de flăcări subţiri ca nişte viermi.

Max scăpă din mână lanterna, care se stinse, în vreme ce cadavrul, acoperit peste tot de seanţei şi limbi – de foc ce pârâiau în tăcere, ardea sub ochii noştri, ca un rechin fosforescent în mare, la miezul nopţii.

Ochii lui Miguel erau deschişi şi încremeniţi; gura i-era chircită ca un sul, şi fiece trăsătură a feţei părea desluşită, ca, în viaţă – faţa însăşi, învăluită acum în fuioare de foc albăstrui şi având o expresie lugubră, de sfidare a morţii veşnice.

— Prometeu înlănţuit pe-o stâncă şi, lovit de fulgere.

Un braţ, sub mâneca suflecată a bluzei roşii, scotea la vedere numele omului, tatuat lângă îndoitura cotului; şi, ca şi cum carnea asta vopsită ar fi fost o substanţă aparte, fiece literă strălucea atât de tare, încât întreg numele se zugrăvea, luminos, pe fundalul albastru, tremurător.

— Unde-i afurisitul ăla de Miguel? ne îiftrebă deodată prin bocaport secundul, care tocmai venise pe punte, hotărât să-i pună la treabă pe toţi oamenii din cartul lui.

— S-a dus în portul unde cei ajunşi acolo nu mai ridică niciodată ancora – îi răspunse Jackson. Coboară şi matale, domnule, şi priveşte.

Crezând că Jackson vrea să-şi bată joc de el, secundul

coborî furios, dar când văzu trupul arzând, se feri în lături, ca din calea unui glonţ.

— Dumnezeule! exclamă el, rezemându-se de scară.

În cele din urmă Jackson îl spuse groenlandezului:

— Apucă-l, trebuie aruncat peste bord. Nu mai dârdâi ca un câine fricos, apucă-l îţi zic! Dar stai niţel! adăugă el şi, înfăşurând cadavrul în pături, îl trase puţin din culcuş.

Peste câteva minute, cadavrul căzu în valurile fosforescente ale mării, lăsând în urmă o dâră părelnică.

Întâmplarea asta mă îngrozi peste măsură, iar comentariile colegilor mei de cart n-avură darul să mă liniştească.

Ceea ce mă uluia cel mai mult, părându-mi se aproape de necrezut, era opinia lui Jackson că omul fusese adus mort la bordul corabiei; cu bună ştiinţă, în scopul de a pune mâna pe avansul din leafă, plătit în temeiul înscrisului prezentat, „recrutorul” trimisese pe „Highlander” un cadavru, dându-l drept un marinar beat. Jackson pretindea că auzise şi înainte despre asemenea cazuri. Dar nici acum nu pot crede că au existat vreodată cadavre care să ardă în felul acela. Marinarii păreau însă obişnuiţi cu astfel de lucruri, sau cel puţin cu poveştile despre astfel de lucruri.

y în ce mă priveşte, întrucât nu mai auzisem până atunci (lespre un asemenea caz de combustie, am avut, un spaima ce m-a cuprins, sentimentul că trupul în flăcări e un semn, o imagine premonitorie a ceea ce-l aştepta pe Miguel în iadul calvinist, la care fusese osândit în veci.

Îndată după aruncarea peste bord a. cadavrului, în culcuşul lui a fost pusă o oală cu tăciuni aprinşi, peşte care cineva a aruncat doi pumni de cafea. După aceea culcuşul a fost bătut în cuie şi n-a mai fost deschis până la sfârşitul călătoriei; echipajul a primit ordine stricte să nu divulge emigranţilor ceea ce se petrecuse la teuga; pentru aşa ceva, nici nu le trebuia vreun ordin.

De atunci încoace, niciun marinar, afară de Jackson, nu mai avu curajul să stea singur la teuga, noaptea sau chiar la amiază, şi nu mai cântară acolo, nici nu mai râseră, ci îşi păstrară toate glumele, pentru cartul de pe punte. Numai Jackson continua să se uite spre locul fatidic şi, în vreme ce ceilalţi şedeau şi fumau în tăcere pe cuferele lor sau în culcuşuri, el râdea şi invoca tuşind numele mortului, cu tot felul de vorbe urâte. Îmi îngheţa sângele în vine şi simţeam că mor, auzindu-l.

XLIX

Carlo

Se afla pe vas, printre emigranţi, un băieţaş italian cu păr castaniu şi rumen la faţă, îmbrăcat într-o jiletcă de catifea măslinie şi nişte pantaloni zdrenţuiţi, suflecaţi până la genunchi. N-avea mai mult de cincisprezece ani, dar melancolia de amurg a ochilor lui matinali părea să ascundă o experienţă atât de tristă şi de bogată, încât cred că pentru el zilele însemnau ani. Ochii aceştia nu erau că ai lui Harry, mari şi feciorelnici. Aveau în ei o lumină catifelată şi spirituală, ca aceea a unei stele pe un cer tropical; şi vorbeau despre umilinţă, despre u fire adânc meditativă, şi totuşi capabilă să rabde cu nepăsare toate relele existenţei.

Avea un cap mic, năpădit de smocuri dese de păr, ce i se revărsau peste frunte şi peste urechile delicate, încât amintea de un vas clasic încărcat cu frunze falerniene.

De la genunchi în jos, piciorul gol îţi incinta privirea întocmai ca un braţ de femeie, într-atât de arcuit şi de plin de graţie era. Întreaga lui făptură părea slobodă, frumoasă şi nepăsătoare. Un băiat dintre cei ce prind viaţă într-o podgorie napolitană; un băiat dintre cei pe care ţiganii îi fură de mici; un băiat cum picta adesea Murillo, când se ducea printre săraci şi dezmoşteniţi, în căutarea unor subiecte cu care să captiveze ochii nobililor şi bogătaşilor; un băiat plin de poezie, cum pot fi numai cerşetorii

Andaluziei, care respiră poezia prin toţi porii.

Acest fin vitreg şi sărman ar. pământului, lipsit de părinţi şi târât de valurile vieţii ca o epavă de talazurile oceanului, se numea Carlo.

Cu câteva luni mai înainte debarcase în Docul Prinţului de pe o corabie din Messina şi cutreierase cu flaşneta lui străzile Liverpool-ului, cântând melodiile însorite ale sudului, în ceaţa şi burniţa nordului. Iar acum, după ce câştigase destui bani ca să-şi plătească drumul peste ocean, se îmbarcase din nou pentru a-şi încerca norocul în America.

Harry îl îndrăgise din capul locului pe băiat.

— Carlo – îl întrebă el odată – cum ţi-a mers în Anglia?

Aşezat pe-o pânză veche întinsă în şalupă, cu bereta-i soioasă dar împodobită cu ciucuri trasă pe ceafă, Carlo îşi mângâia un picior, copilăreşte. Drept răspuns la întrebare, spuse în englezească lui stricată, ce-ţi evoca up. vin vârtos de Porto, amestecat cu un, ştiu ce, sirop delicios:

— A mers foarte bine, fiindcă am cântece pentru tineri şi bătrâni, pentru cei veseli şi pentru cei trişti. Am marşuri militare pentru soldaţii tineri, şi cântece de dragoste pentru doamne, şi cântece serioase pentru bătrâni. Oricând în jurul meu se adună oameni, ştiu după feţele lor ce cântece o să le placă mal mult. Oricând mă opresc în faţa unei case, judec după poarta ei cam ce fel de melodie o să-i facă pe locatari să-mi arunce mai repede nişte bănuţi. Niciodată nu cânt cântece triste oamenilor veseli, şi cântece vesele oamenilor trişti; mai întotdeauna oamenii bogaţi iubesc cântecele triste, iar săracii iubesc cântecele vesele.

— Dar nu ţi se întâmpla uneori să dai peste nişte bătrâni suciţi şi arţăgoşi, care rămân nesimţitori la vocea ta frumoasă? îl întrebă Harry?

— Ba mi se întâmpla – spuse Carlo, arcuindu-şi

piciorul.

— Şi-atunci, cunoscând preţul pe care-l are liniştea pentru oamenii neliniştiţi, presupun că nu-i laşi niciodată în pace până nu-ţi dau măcar un şiling?

— Nu – replică băiatul. Ţin la flaşnetă ca la ochii din cap, fiindcă e singurul meu prieten. Sărmana flaşnetă! Mă înveseleşte când sunt trist. Eu nu cânt niciodată în faţa unei case anume pentru a fi plătit ca să plec de-acolo, nu-i aşa, flaşnetă dragă? adăugă el, privind spre flaşnetă* care zăcea undeva pe bocaport. N-am făcut niciodată aşa ceva şi nici n-o voi face, chiar de-ar fi să mor de foame. Fiindcă, dacă oamenii mă alungă, nu flaşneta-i de vină, el oamenii aceia, căci înseamnă că le-au ruginit şi le-au plesnit coardele muzicale de vreme ce nu le mai poţi face să vibreze.

— Poate că doar la cântecele tale nu pot vibra, Carlo – râse Harry.

— A nu, aici greşeşti. Deşi flaşneta mea e la fel de plină de cântece, cum e plin un stup de albine, niciun instrument nu poate face să vibreze un suflet nemuzical, tot aşa cum vânturile din ţara mea nu pot face să vibreze o harfă lipsită de coarde.

În ziua următoare, o zi senină şi frumoasă, către scară, când vasul luneca lin, împins de o briză plăcută, iar sărmanii emigranţi, uşuraţi de chinurile din ultima vreme, stăteau strânşi pe punte, Carlo ieşi brusc din ascunzătoarea lui, coborî în cală şi se întoarse de-acolo cu flaşneta.

Muzica e un lucru sfânt, iar instrumentele ci, oricât de modeste, cată să fie iubite şi venerate. Orice obiect care-a fost vreodată, sau mai este încă, în stare să scoată muzică, trebuie socotit la fel de sacru ca frâul daurit al calului şahului Persiei şi ca barosul de aur cu care-a fost potcovit. Instrumentele muzicale trebuie să fie aidoma cleştelui de argint cu care arhiereii îngrijeau altarele

evreieşti – şi care nu putea fi atins de o mână profană. Cel ce vatămă un n-ai, fie el făurit dintr-o trestie smulsă din gardul unui milog, aduce ocară însuşi zeului melodiilor.

Orice obiect cântător, fie el cât de umil – ca trişca sau ca dibla negrilor – cată să fie privit cu aceeaşi admiraţie ca şi cea cuvenită celei mai grandioase orgi ce şi-a revărsat vreodată potopul armonios într-o catedrală. Căci până şi-o drâmbă poate fi ciupită în aşa fel, încât să trezească toate zânele ce sălăşluiesc în noi, făcându-le să dănţuie în sufletele noastre, ca pe-o pajişte cu albăstrele, luminată de lună.

Dar ce putere subtilă, ascunsă într-un hârb de oţel, cât un cui de mare, pătrunde aşa, fără să bată, în fiinţa noastră cea mai adâncă şi ne dezvăluie toate tainele ci?

Nu dintr-un spirit de speculaţie deşartă, de meditaţie filosofică pură, şi-au reprezentat grecii antici sufletul omenesc drept o armonie. Iar dacă dăm crezare lui Paracelsus şi lui Campanella, potrivit cărora fiece om are câte patru suflete, ne putem explica acele acorduri îngemănate, legate între ele prin fire argintii, acele cuartete melodice care răsună uneori în noi, de parcă sufletele noastre ar fi nişte palate senioriale, iar muzica noastră ar fi executată de cei mai venerabili harpişti din Ţara Galilor.

Dar iată-l pe Carlo cu flaşneta lui: înconjurat de mulţimea mută, el o priveşte iscoditor, dar blajin, ciupind clapele de fildeş de la capătul instrumentului.

Priviţi această flaşnetă!

Dacă e adevărat că vechile viori ale Cremonei sunt, pe cât de vechi, pe atât de melodioase, cât farmec dumnezeiesc nu ne făgăduieşte această flaşnetă venerabilă, înnegrită de vreme, care-ar fi putut executa Marşul Funebru cu prilejul înmormântării regelui Saul!

O flaşnetă frumoasă cu turle, foişoare şi clopotniţe fantastice, gravate pe marginile-i de lemn; cu o arhitectură

ce aminteşte întrucâtva de cea gotică – în partea din faţă ai zice că-i leit latura vestică a catedralei din York.

Ce arcade sculptate ducând spre tainiţe misterioase! Ce ferestruici boltite deschise parcă spre nişte capele potopite de. asfinţituri extatice! Ce coloane avântate, ce capiteluri, ce nişe cu sfinţi!... Dar staţi! Asta-i o infamie maură – văd o arcadă sarazină, care-ar putea duce spre vreo Alhambră L

Şi chiar duce: învârtind manivela flaşnetei, Carlo execută o melodie italienească, încât parc-aud cum susură Fântâna Leilor, ale cărei şuvoaie sonore îmi împroaşcă faţa.

1 Palat celebru al regilor mauri din Grenada (Spania), (n.t.)

Cântă, cântă, i tali anule! N-are a face că notele sunt dezacordate pe-alocuri, armonia interioară contează! Ridică-ţi ochii matinal-melancolici şi lasă-mă, în vreme ce ascult melodiile noastre gemene, să-ţi sondez privirea de nepătruns: e ca şi cum aş privi în adâncul Mărilor Sudului şi aş desluşi razele scânteietoare ale delfinilor ce se scaldă în apele lor.

Cântă, cântă! Căci fiece acord dezlănţuie armate în marş, cu stindardele desfăşurate – o adevărată paradă sonoră! Am senzaţia că sunt Xerxes, înfruntând nechezaturile marţiale ale tuturor hergheliilor persane. Satrapii mei se înghesuie în juru-mi aidoma unui roi de muşte aurii agăţate de vreo creangă înaltă.

Dar, iată, parada a trecut, iar eu mă prăbuşesc, Carlo îşi ciupeşte clapele de fildeş şi cântă o sarabandă dulce, învăluitoare, aidoma clipocitului unor vâsle de argint prin apa cântătoare a unui pârâu. Apoi execută o melodie marţială, zăngănitoare, de parcă zece mii de trâmbiţe de alamă, făurite din pinteni şi din minere de săbii, ar chema la asalt!

Şi din nou, ce mărăciniş blestemat e acesta? Ce

bolboroseală ca aceea a vrăjitoarelor lui Macbeth? Valsul spin duşilor de Beethoven! Apelul duhurilor şi fantomelor! Haideţi, veniţi cu mâinile împreunate, tu, Meduză, tu, Hecate, şi tu, vrăjitoare din Endor1, precum şi voi, demoni din Blocksberg[25]!

Carlo atinge din nou clapele, făcând să răsune iarăşi acordurile prelungi ale unui imn către Cleopatra; superbe globuri de aur se rotesc încet, vaste şi solemne; în faţa mea plutesc nenumărate regine, înfăşurate în văluri argintii.

Aşa putere avea Carlo asupra mea – era în stare să mă desfacă, să mă destrame, apoi să mă lipească la loc, mădular cu mădular. Un adevărat arhitect al unor domuri sonore, al unor boschete vrăjite.

Şi asta, numai cu ajutorul acelei flaşnete vechi! Slăvite fie, aşadar, toate flaşnetele de stradă! în degetele acestui băiat italian se ascunde mai multă melodie decât în sute de orchestre pariziene.

Dar Carlo are cu ce îndestula şi ochiul, nu numai urechea; ornamentele flaşnetei au, pentru mine, grandoare, deşi fiecare din ele ar avea nevoie de o mână de meşter ca să le repare sau, în orice caz, să le şteargă de praf.

Catedrala din York îşi deschide faţada vestică; aidoma porţilor paradisului miltonian, poarta ei are balamale de aur.

Ce-i aici? Palatul secret al. Marelui Mogul? Mănunchiuri de coloane daurite; fântâni, baldachine, divane; cavaleri şi domniţe în straie de mătase cu fluturaşi de aur.

Flaşneta cântă un marşsolemn şi, *presto*! sub arcadele larg deschise păşesc doi câte doi, înclinându-şi

---

25 Munte din masivul Hartz, numit şi Brochen şi socotit de ima ginația populară ca fiind sălaşul unor vrăjitoare cumplite, conduse de demoni, (n.t.) A ' -x

panaşele şi turbanele roşii, oşteni fără număr; cu iatagane zăngănitoare, trec prin sală, salută şi pier.

Iată-i acum pe saltimbancii mlădioşi şi sprinteni – sclavi nubieni, negri ca smoala; se caţără pe câte o prăjină, se aşază pe cap şi dispar în pământ.

Urmează o mascaradă, siluete stranii ies dansând pe uşile laterale, amestecându-se printre cavaleri şi domniţe. Câte un sultan dansează cu o sultăniţă; câte un împărat, cu câte o regină; minere de săbih încrustate cu giuvaieruri răsfrâng privirile întoarse cavalerilor de către contesele cochete.

Cortina cade. Şi iată, sărmana flaşnetă ne priveşte, înnegrită şi plăpândă.

Spune-mi, Carlo, poate fi oare om mai bogat decât mine, dacă pentru un singur *penny* tu mă strămuţi în împărăţia elizeeană a viselor? Cel ce posedă un „milion de dolari, nu-i nicidecum mai bogat!

Vai şi amar să fie de cel ce te va întâmpina altfel decât cu bunătate, italianule drag! Blestemat să fie. sclavul ce-ţi va alunga de lângă uşa vreunui boier cutia fermecată, cu sunete şi privelişti!

L

Harry Bolton pe mare încă n-am spus nimic despre felul cum s-a descurcat ca marinar prietenul meu Harry.

Sărmane Harry! O tristeţe adâncă, de neogoit mă copleşeşte până şi azi, când mă gândesc la tine. Căci această călătorie n-a făcut decât să te apropie de acel mormânt oceanic, care avea să te-nghită, cu tainele tale cu tot, şi la care nu se poate ajunge în niciun pelerinaj funebru.

Dar de ce ne întristăm la gândul celor morţi? De ce n-am fi mai degrabă veseli? Nu cumva, pentru că-i socotim lipsiţi în vecii vecilor de orice bucurie? Şi pentru că-i credem cu adevărat morţi? Răposaţi! nu ne mai vizitează, glasurile lor nu mai răsună în văzduh, ci rămân într-o

veşnică iarnă, chiar când în jurul nostru e vară – deşi nici noi nu simţim curgându-ne în mădulare seva ce reîmprospătează 1 în fiece primăvară viaţa verde a copacilor.

Tu, Harry, trăieşti însă din nou acum, când îţi rechem amintirea. Te văd limpede, ca în viaţă, şi-ţi pot face existenţa palpabilă şi altora. E, oare, mort cel despre care se poate spune aşa ceva?

Dar, Harry, te văd amestecat printre o mie de siluete stranii – centauri ai imaginaţiei; jumătate reali şi umani, jumătate sălbatici şi groteşti. Plăsmuiri divine coboară ca nişte zei în crângurile Thessaliei noastre şi, strângând în braţe amintirile-driade, zămislesc făpturi care uluiesc lumea.

Dar, Harry, deşi imaginea ta îmi bântuie acum crângul thessalian, ea e la fel ca odinioară; printre turmele de centauri şi alte asemenea făpturi, tu te deosebeşti ca o zebră într-un cârd de elani? – îmbrăcat în bluza-i vărgată, cu părul lui lucios şi cu obrajii lui oacheşi, Harry Bolton semăna, într-adevăr, în echipajul de pe „Highlander”, cu acel patruped mătăscă care aleargă prin pădurile cafre, urmărit de boşimanii sălbatici.

Cum te mai fugăreau şi pe tine, ca pe-o zebră omenească, acei barbari ai mării, acei marinari răi la suflet şi necivilizaţi! Cum te mai fugăreau de la bompres până la arborele-maestru, scoţându-te din fiece ascunzătoare!

Cu o zi înainte de plecarea vasului, marinarii aflaseră că tânărul feciorelnic pe care-l vedeau zilnic lângă hanul de pe Union-street o să facă împreună cu ei drumul de întoarcere, ca membru al echipajului. Drept care, îl supaseră la un seller examen critic, ajungând curând la concluzia că Harry n-avea să reprezinte un spor prea substanţial al forţei lor şi că-un braţ atât de-delicat nu putea înălţa pânze prea grele pe catarge. De aceea îl antipatizară chiar înainte de a-l cunoaşte, iar asemenea

antipatii sunt. după cum se ştie, cele mai tenace şi mai apte a lua proporţii. Dar cum nici măcar marinarii nu rămân orbi ia aura de sfinţenie a unui necunoscut, ai noştri se abţinură un timp de la orice violenţă, arborând faţă de prietenul meu doar o politeţe rece şi lipsită de simpatie;

Cât despre Harry, la început a fost încântat de noutatea cadrului, gândul că pleacă într-o ţară îndepărtată trezind în el, ca în sufletul oricărui om, sentimentul înălţător al unei aşteptări inefabile. Şi deşi nu-i mai rămăsese aproape niciun ban în buzunar, nu-şi făcea prea mari griji din pricina asta, cel puţin în primele zile.

Eu însă eram uimit că un om care văzuse desigur multe la viaţa lui r vădea o asemenea ignoranţă, o asemenea incredibilă necunoaştere a ceea ce e inadmisibil la o persoană de rangul lui. Dar poate că familiaritatea lui cu viaţa în înalta societate îl făcea mai inapt să înţeleagă cealaltă extremă. Oricât de necrezut ar părea, acest gentleman din Bury a venit odată pe punte ca să facă de cart, într-un halat de brocart, cu nişte papuci brodaţi şi cu o tichie cu ciucuri.

Când l-am văzut îmbrăcat aşa, m-a fulgerat o bănuială ce-mi mai trecuse şi înainte prin minte şi am fost aproape sigur că, în ciuda afirmaţiilor sale, Harry

Bolton nu fusese niciodată pe mare până atunci, nici măcar ca „purcel de India61 pe o corabie indiană, căci o cât de mică obişnuinţă cu viaţa pe mare şi cu marinarii l-ar fi împiedicat să facă o asemenea prostie.

— Cine-i mandarinul ăla chinez? exclamă secundul (care fusese de câteva ori la Canton). Uite ce e „frumosule, fă bine şi aruncă-ţi în mare vela asta fistichie!

— Cum aşa, domnule? protestă Harry. Nu e acesta cartul de dimineaţă, şi nu am eu pe mine un halat matinal?

Dar deşi, după părerea rafinatului meu amic, nimic nu putea fi mai potrivit decât acel halat, în ochii secundului acesta constituia cea mai monstruoasă

aberaţie, drept care halatul şi tichia au fost lepădate.

— Foarte rău – îmi şopti Harry. Aveam de gând să zac în halatul ăla până ce ni se va servi cafeaua, presupun însă că hotentotul de secund n-o să-i dea voie unui gentleman să-şi fumeze pipa turcească dimineaţa. Dar zău c-o să-mi leg pantalonii c-o curea, ca să-i fac în ciudă!

Sărmane Harry, tocmai asta a fost stânca de care te-ai zdrobit!

Enervat de grosolănia secunzilor şi a marinarilor, Harry era hotărât să-i provoace şi mai abitir, dar furtuna de indignare stârnită de el avea să-l doboare foarte curând. 1

Marinarii nutreau o antipatie specială faţă de cufărul său, un cufăr mare, de mahon, pe care şi-l comandase la un depozit de mobilă. împodobit cu nituri de aramă şi alte zorzoane, era înţesat cu articolele de îmbrăcăminte purtate de Harry la Londra – căci diferitele jiletci şi pantaloni vânduţi la Liverpool pentru a face rost de bani nu-i micşoraseră substanţial garderoba.

Aluziile şi părerile formulate de marinari ori de câte ori aruncau o privire spre această colecţie de mătăsuri, catifele, postavuri şi satinuri mă intrigau. Nu ştiu precis ce anume credeau ei că fusese Harry, dar păreau cu toţii convinşi că, părăsindu-şi ţara debaştină, micşorase rândurile jucătorilor de noroc. Jackson îi ceru chiar să-şi suflece puţin pantalonii, ca să-i vadă culoarea pulpelor.

Se poate observa că, ori de câte ori vreun tânăr firav, manierat şi politicos se nimereşte în echipajul unei corăbii, marinarii îşi explică plecarea acestuia pe mare printr-o irezistibilă nevoie de a fugi de pe uscat pentru a scăpa de poliţie.

Ei îşi spun că aceşti gentlemani cu degetele albe trebuie să fie şi iuţi de mână, altminteri nu şi le-ar vâri singuri în catran. Ce altceva i-ar putea împinge pe mare?

Cu asemenea argumente logice, Harry a fost luat de

la început drept un personaj foarte echivoc.

Marinarii se mulţumeau uneori să facă haz de înfăţişarea lui; de pildă, într-o seară, când Harry, udându-şi rău tunica, fu nevoit să-şi îmbrace… fracul, ei râseră spunând că arborase la pupa două vele aurice şi că semăna c-un scriitoraş falit, cu valetul vreunui bărbier portughez ambulant sau cu băiatul de alergătură al vreunei fete bătrâne. Cât despre căpitan, ajunsese să-l ignore cu totul; deşi se arătase la-nceput atât de amabil, domnul Riga nici nu-l mai băga în seamă acum, ceea ce-l uimea din cale afară pe Harry, dar nu şi pe mine, care prevăzusem c-aşa o să se întâmple. El lăsa în grija ofiţerilor şi a echipajului sarcina de a-l iniţia pe noul-venit în treburile mărunte ale meseriei de marinar.

Dar greul avea de-abia să vină. În primele zile, ori de câte ori trebuia trimis careva în arboradă pentru vreo manevră oarecare, am observat că Harry se prefăcea că-i ocupat cu înfăşurarea parâmelor lăsate pe punte, uitând că în clipa aceea colegul sau colegii lui săreau în şarturi. Iar când toţi marinarii din cartul lui trăgeau pe punte saulele vreunei vele, Harry făcea ce făcea şi se nimerea totdeauna lângă *cavilă*, aşa fel încât, când doi dintre noi trebuia să sărim în arboradă, el strângea de zor contraşcotele, fiind atât de absorbit de această îndeletnicire şi făcând nişte noduri atât de complicate, încât ar fi fost aproape imposibil, după atâta muncă, să încalece pe parapet înainte ca tovarăşii săi să fi ajuns acolo. Totuşi, după ce strângea zdravăn contraşcotele, Harry se prefăcea că porneşte în mare grabă spre şarturi; deodată însă, privind în sus şi zărindu-i pe Cei ce. i-o luaseră înainte, se trăgea înapoi, parcă mâhnit că i se tăia posibilitatea de a-şi dovedi hărnicia…

Uimit de atitudinea lui, l-am luat la rost, iar amicul meu mi-a mărturisit atunci că nu putea să se caţăre în arboradă: încercase de câteva ori, în taină, dar nervii lui

nu rezistau la aşa ceva.

— Bine, Harry – i-am replicat eu – dar îţi dai seama ce te-aşteaptă? Mai bine nu te-ai fi născut decât s-ajungi aici. Parcă-mi spuseseşi că eşti sigur c-o să te descurci perfect în arboradă?! De ce mi-ai spus că ai făcut două călătorii până la Bombay? Mare prostie. s-a făcut, Harry, că te-ai îmbarcat! Dar mai încearcă să-te urci în arboradă, şi-o să vezi că-n curând o să te simţi printre vergi la fel de bine ca q pasăre pe creanga unui copac.

Nu l-am putut însă convinge cu niciun chip să mai încerce *jnervii nu rezistau*: în lunga lui carieră mondenă băuse prea multă cafea Mocca şi prea mult ceai tare, şi fumase prea multe havane ca să mai poată face faţă unor astfel de încercări. În cele din urmă, aşa cum îl avertizasem în repetate rânduri, fu chemat de secund, care, într-o dimineaţă, îi porunci „să se caţăre până-n mărul catargului principal, ca să moleze fungile.de semnalizare.

— Cum aţi spus? bâigui Harry, îngrozit

— Cară-te! scrâşni secundul, apucând un bici.

— Nu mă loviţi! gemu Harry, ferindu-se.

— Ia asta şi cară-te! răcni secundul, aruncându-i în spinare parâma, nu prea brutal.

— Dumnezeule! exclamă Harry, icnind nu atât sub violenţa loviturii, cât sub povara insultei, şi repezindu-se spre secund.

Acesta al ţinu la respect cu un braţ întins leneş, şi-ncepu să râdă în hohote, încât îmi venea să mărifig în el cu capul – şi aş fi făcut-o dacă nu m-aş fi temut c-o să mi-l spargă.

— Căpitane Riga! strigă Harry.

— R-Degeaba-l chemi – îi spuse secundul. Dumnealui doarme şi n-o să se trezească până n-o să ajungem în bpeâc americane. Hai, sus cu tine! adăugă el, agitându-şi biciul.

Harry aruncă o privire indignată şi chinuita în jur, spre marinarii care rânjeau; apoi, aţintindu-şi-o asupra mea şi nedesluşind în ochii mei nicio speranţă, ci, dimpotrivă, chiar un îndemn la supunere, făcu un salt spre greement şi ajunse într-o clipă la mijlocul catargului, îmi spuneam că încă două-trei salturi îl vor duce la mărul catargului şi mă temeam să nu se-arunce de-acolo peste bord, din disperare, cum auzisem că făcuseră mulţi boboci. Dar Harry se opri locului şi-şi plecă ochii în jos, să privească. Fatală privire! Ea îl făcu să-şi piardă echilibrul şi l-am văzut Cum se clatină şi se agaţă de şarturi. Secundul i-a strigat să nu strângă prea tare parâma, storcându-i catranul.

— Hai, sus! îi mai spuse.

Harry rămase tăcut.

Atunci secundul îi porunci neamţului:

— Hei, Max, sări după el şi ajută-l, ai înţeles?

Max se căţără pe catarg şi-l izbi cu capul pe Harry drept în fund. Când te-mpinge diavolul, trebuie să înaintezi, aşa că amicul meu începu să se caţăre din ce în ce mai sus, împins la fiece pas de capul roşcat al neamţului. În cele din urmă ajunse la mărul catargului şi întinse fungile de semnalizare – subţiri ca nişte sfori – care începură să fluture în vânt.

— Molează-le! îi strigă secundul.

Am zărit braţul întins, al lui Harry; picioarele lui păreau. să tremure în greement, dar până la urmă – treaba fu, slavă Domnului, făcută.

Harry coborî, palid ca un mort, cu ochii injectaţi şi cu toate mădularele dârdâind. Începând din acea clipă n-avpa să mai pună niciodată piciorul pe-o grijea şi nici să încalece pe parapet; parcă devenise alt om…

După ce coborî, merse la secund – de vreme ce nu putea sta de vorbă cu căpitanul – şi-l conjură să intervină pe lângă Riga, pentru ca acesta să-i şteargă numele de pe

lista echipajului, dându-i astfel posibilitatea de a călători ca pasager, în schimbul cărui privilegiu se obliga să plătească de îndată ce va putea dispune la New York de unele dintre bunurile sale, mai mult decât costul biletului. Secundul însă, uluit parcă de atâta neobrăzare, îl trată cu un refuz categoric. Când un marinar se îmbarcă pe un vas, rămâne marinar cel puţin până la capătul călătoriei; niciun ofiţer n-ar răbda să trateze de la egal la egal cu un ins căruia i-a dat ordine după bunul său plac.

Harry îi spuse atunci secundului pe un ton solemn că, fie ce-o fi, el nu se va mai urca în arboradă – nu putea şi nici nu voia. Orice altceva, numai asta nu!

Această întâmplare îi pecetlui soarta pe bordul vasului nostru; acum echipajul îl socotea vrednic de cele mai proaste glume şi de cele mai cumplite ocări, încât era vai de viaţa lui!

Puţini oameni ai uscatului îşi pot imagina ce deprimant şi umilitor este să te trezeşti brusc la cheremul unor marinari tiranici şi analfabeţi, fără a putea să-ţi manii feşti vreo altă trăsătură de caracter decât o totală necunoaştere a lucrurilor legate, de viaţa ce o duci pe mare şi a treburilor pe care eşti chemat mereu să le faci. În acest domeniu şi în asemenea împrejurări, Isaac Newton şi Lord Bacon n-ar fi decât nişte mocofani caraghioşi, iar Napoleon Bonaparte ar fi bruftuluit şi bătut fără pic de milă” Am avut de multe ori prilejul să verific această regulă, de la care bietul Harry nu făcea câtuşi de puţin excepţie. Iar faptul că eu eram scutit de cele mai cumplite. dintre aceste rele mă făcea cu atât mai simţitor faţă de soarta unui om care, din pricina unei firi ciudat de nervoase, necunoscută nici de el până atunci, devenise un fel de iepure hărţuit de un echipaj nemilos.

Cum se face însă că Harry Bolton, care, în ciuda înfăţişării sale feciorelnice, îmi dăduse, în timpul călătoriei la Londra, atâtea dovezi sigure ale unui spirit de

neînduplecat, cum se face că acum se lăsa, aproape pasiv, pradă dispreţului celorlalţi? Poate că, pentru moment, curajul lui fusese zdrobit. Nu mă voi încumeta însă să dau explicaţii. Precum.se ştie, suntem cu toţii nişte fiinţe ciudate; şi există în viaţa oricărui om episoade care distonează atât de flagrant cu purtarea sa obişnuită şi par atât de in contradicţie cu el însuşi, încât numai cel ce ne-a zămislit pe toţi ar putea să le găsească vreo explicaţie.

LI

Emigranţii

După cea dintâi furtună pe mare, am avut parte când de vreme bună, când de vreme rea, mai adesea de vreme rea; timp de trei zile am navigat contra vântului, prin ceaţă şi ploaie, până când, într-o dimineaţă, soarele răsări vesel pe cer, vădindu-ne Capul Limpede. Slavă Domnului, ieşisem din zona climatică numită „Clima Canalului”, iar acum vedeam ultimul crâmpei din emisfera estică înainte de a ne pierde în imensitatea oceanului.

„Pământ la orizont!” strigă marinarul de cart, în timp ce promontoriul purpuriu se profila spre nord. La auzul acestui strigăt, emigranţii irlandezi dădură buzna pe bocaport, crezând că America era pe-aproape.

— Unde e? întrebă unul dintre ei, făcând câţiva paşi pe bompres. *Asta* ei.

— Da, nu prea seamănă cu bătrâna Irlandă, aşa-i? zise Jackson.

— Câtuşi de puţin, scumpule. Şi cât mai e pân-acolo? Sosim astă-seară?

Spre marea lor dezamăgire şi jale, emigranţii aflară într-un târziu că pământul de la miazănoapte era propria lor insulă natală, de care se apropiau iarăşi, după ce-o părăsiseră, cu trei-patru săptămâni înainte, într-o corabie ce-i dusese la Liverpool; după atâtea zile de la ieşirea din Mersey, „Highlander” îi aducea astfel din nou în apropierea patriei abandonate.

Erau nişte oameni foarte simpli, cu totul lipsiţi de simţul distanţelor, încât America li se înfăţişa, cred, ca un loc situat undeva dincolo de un râu. În fiece dimineaţă, unii dintre ei veneau, pe punte să vadă cu cât ne aprob plasem de ţintă; un bătrân stătea ore întregi nemişcat la prova, ca şi cum s-ar fi aşteptat să vadă din clipă în clipă New York-ul răsărind drept în faţa lui, deşi ne aflam, poate, la o distanţă de încă două mii de mile şi, pe deasupra, navigam cu vântul în faţă.

Singurul lucru ce-l abătea pe acest sărman bătrân de la pândă lui era apariţia unor marsuini sub prova corabiei. Atunci striga din răsputeri:

— Hei, diavolilor, ia uitaţi-vă ia porcii ăştia de mare!

Emigranţii începură la un moment dat să creadă că fuseseră traşi pe sfoară şi că vasul îi ducea spre Indiile de Est sau spre vreun alt tărâm depărtat. Într-o noapte, Jackson lansă printre ei zvonul că Riga voia să-i ducă în Berberia şi să-i vândă ca sclavi: dar deşi unele dintre femei, îndeosebi cele bătrâne, aproape că dădură crezare zvonului, ceea ce-i făcu pe copii să plângă în hohote, bărbaţii refuzară să pună preţ pe un zvon atât de ridicol.

Dintre toţi emigranţii, italianul Carlo părea cel mai la largul lui. Zăcea toată ziulica în barca mare, prăjindu-se la soare şi privind gânditor, marea, iar noaptea îşi lua flaşneta şi cânta vreme de câteva ore, spre încântarea celorlalţi pasageri, care-l binecuvântau, cu flaşneta lui cu tot, şi-i răsplăteau muzica dându-i de mâncare. Câteodată, mai ales în nopţile cu lună, stewardul venea cu un mesaj din partea domnilor şi doamnelor 1 din cabine, care-l rugau să le cânte pe puntea superioară.

Se mai afla la bord şi un viorist, care era solicitat uneori insistent să-şi unească acordurile cu acelea ale lui Carlo, în folosul pasagerilor de clasa întâi; dar asta s-a întâmplat doar de două-trei ori, deoarece vioristul se socotea cu mult deasupra celorlalţi pasageri şi nu prea-i

plăcea să cânte pentru nişte străini, tocându-şi coatele în timp ce alţi oameni, cu totul necunoscuţi lui şi pe care n-avea niciun interes să-i servească, se fâţâiau de colo până colo, foarte bine dispuşi. De aceea doamnele şi domnii trebuiau să se mulţumească, cel mai adesea, să danseze în acompaniamentul flaşnetei micului italian.

Flaşneta era instrumentul cel mai. docil cu putinţă, căci putea să execute orice melodie: Carlo apăsa pe clapele de fildeş şi atunci văzduhul se umplea de cântece.

E drept că unii domni pretenţioşi protestau, spunând că cutare melodie nu prea semăna cu aria lui Händel sau a lui Mozart; iar unele doamne, pe care le auzeam vorbind despre buchetele pe care le aruncau faimoasei Malibran1 la Covent Garden îl asigurau pe căpitanul Riga că flaşneta lui Carlo era o cutie nenorocită, oribil de zgomotoasă.

— Da, doamnelor – le răspundea căpitanul, cu o plecăciune – pesemne că flaşneta lui Carlo şi-o fi pierdut mama, fiindcă guiţă întocmai ca un purcel care aleargă după o scroafă.

Harry turba la auzul acestor observaţii critice. Totuşi pasagerii din cabine erau gata oricând să danseze în ritmul muzicii bietului Carlo.

— Ascultă, Carlo – l-am întrebat într-o seară când se întorcea de la unul din acele baluri nautice, organizate pe puntea superioară, în timp ce eu făceam de cart – cu ce te răsplătesc domnii şi doamnele pentru care cânţi?

— Cu asta – îmi răspunse el, arătându-mi trei monede de aramă, cu efigia Britani ei: trei *penny*.

Ori de câte ori descoperim în sufletul nostru vreo pornire împotriva cuiva, trebuie să devenim oarecum bănuitori faţă de noi înşine. Se prea poate ca antipatia firească pe care mai toţi marinarii şi pasagerii de clasa a doua o nutreau împotriva locatarilor cabinelor să fi fost unul din motivele lipsei de caritate cu care-i priveam eu însumi.

Da, se prea poate, totuşi îi voi face naturii pe voie măcar o dată, de aceea declar aici pe şleau că nutream un sentiment înrudit cu dispreţul faţă de acei pasageri – nu pentru că erau pasageri de clasa întâi, ci numai din pricină că păreau cei mai îngâmfaţi, mai zgârciţi şi mai josnici oameni ce traversaseră vreodată Atlanticul.

1 Maria Felicita García Malibran (1808 – 1836) – cântăreaţă de operă, născută la Paris, (n.t.)

„Unul dintre ei era un bătrân îmbrăcat într-un caftan1 băgat, cu poalele largi; avea un nas ca o sticlă de *porto* stătea câte o oră întreagă, cu picioarele crăcănate şi cui mâinile înfipte adânc în buzunarele pantalonilor, ca şi cum ar fi avut acolo două monetării care fabricau guinee, Era un tip scârbos, cu nişte ochi reci, gelatinoşi; întreaga lui făptură purta pecetea avariţie! cruzimii şi senzualităţii. Părea tot* timpul ocupat cu vreo operaţiune de aritmetică – adunând poate dolari şi cenţi; gura, zbârcită şi trasă la colţuri, semăna cu o pungă. La moartea lui; ar trebui ca tigva să-i fie transformată într-o puşculiţă, cu gaura între dinţi.

Un alt pasager de clasa întâi era un londonez de vârstă mijlocie, îmbrăcat într-o haină caraghioasă, de croială „Cockney”, cu două cozi semicirculare, încât ai fi zis că şade într-un leagăn. Purta un fular pestriţ, o scurteică de un roşu aprins şi nişte pantaloni vărgaţi, foarte strâmţi pe pulpe, dar largi în talie. În afară de îmbrăcăminte, nu prea avea altceva vrednic de a fi descris; faţa i-era atât de ştearsă, încât nici nu mi-o amintesc, deşi am vaga impresie că era faţa unul om suferind de gâlci.

Mai erau apoi câţiva tinerei cu mutre de ţapi, care jucau tot timpul cărţi pe dunetă, la umbra *brigantinei*, fumau trabucuri la pupa ori şedeau şi se uitau la femei cu binoclurile, prin ferestrele cabinei superioare. Filfizonii aceştia îi chemau adesea pe steward să-i servească cu coniac şi cu apă şi vorbeau de excursiile pe care le vor face

la Washington ca să vadă... Cascada Niagara.

Mai era şi un bătrân care adusese cu el vreo trei-patru mape grele cu colecţia ziarului LONDON TIMES şi a altor gazete; îşi petrecea mai tot timpul citindu-le, pe partea umbroasă a punţii, stând picior peste picior – nu citea niciodată fără să-şi încrucişeze picioarele: poziţia asta era, pare-se, indispensabilă pentru înţelegerea temeinică a celor citite. Când era deranjat de marinari, care se vedeau nevoiţi din când în când să-l dea la o parte ca să ajungă la parâme, bătrânul începea să mârâie furios.

Cât despre doamne, n-am nimic de spus în privinţa lor, căci doamnele sunt aidoma crezurilor: dacă nu poţi spune ceva bun despre ele, mai bine taci.

LII

Bucătăria emigranţilor

Am mai pomenit de soba cea mare destinată pasagerilor de clasa a doua şi instalată pe bocaportul principal.} *V*”.

În călătoria spre Liverpool, pasagerii de clasa a doua, fiind foarte puţin numeroşi, avuseseră loc din belşug în această „bucătărie”. Acum însă era cu totul altceva: aveam vreo patru-cinci sute de pasageri, şi toţi trebuiau să-şi gătească mâncarea pe un singur foc un foc mare, desigur, dar neîndestulător pentru atâta omenire, mai ales că putea fi aprins numai la anumite ore.

Emigranţii – trăiesc pe aceste vase sub un fel de lege marţială şi sunt în toate privinţele la cheremul căpitanului, care-i guvernează despotic. Şi deşi e limpede că asta este, până la un punct, necesar, ba chiar indispensabil, totuşi, întrucât pe mare nu există autoritate la care să se poată face apel dincolo de căpitan, acesta abuzează prea adesea de puterea lui. Cât priveşte posibilitatea de a-l da în judecată pe căpitan la sfârşitul călătoriei, e ca şi cum ai vrea să-l chemi la judecată pe ţarul Rusiei.

Emigranţii fac pe rând focul, treabă destul de

neplăcută uneori, din pricina ruliului vasului şi a talazurilor care împroaşcă cu spumă soba descoperită. Ori de câte ori eram în cartul de dimineaţă, de la patru la opt, vedeam câte un nenorocit ce se târa în zori, pe punte, căutând pe dibuite bucăţi de parâmă sau de pânză cătrănită cu care să aprindă focul. De îndată ce-l aprindea, soseau femeile, bărbaţii şi copiii, înarmaţi cu câte o tingire sau cu câte o cratiţă; de fiecare dată se stârnea o larmă grozavă pentru că oamenii se ciorovăiau, neştiind cui anume îi venea rândul la gătit. Câteodată se încingeau şi bătăi între cei mai certăreţi, care-şi răsturnau atunci tingirile şi oalele.

Odată, un băieţaş englez veni cu un ibricel de cafea şi, după ce izbuti să-l strecoare între două cratiţe, cobori înapoi în cală. Curând după aceea, o namilă de irlandez, cu nişte pantaloni scurţi ce-i dezveleau pulpele, îşi făcu apariţia la „bucătărie” şi, privind vasele de pe foc, întrebă al cui era ibricul. Când i se răspunse, zdrahonul dădu la o parte ibricelul şi-şi puse propriul ibric, mormăind ceva despre locul acela, care ar fi fost, chipurile, al ltd. Apoi se depărtă-Nu mult după aceea, băiatul reapăru şi, văzându-şi ibricelul dat la o parte, îl puse la loc, cu o exclamaţie furioasă; când irlandezul băgă de seamă, se repezi la băiat „cu pumnii strânşi. Băiatul apucă ibricelul şi vărsă cafeaua fierbinte pe picioarele goale ale zdrahonului acesta începu, fără voia lui, să dănţuiască, înainte de a se repezi după băiat, cai e între timp o ştersese.

Nu trecea zi în care să nu se întâmple asemenea scene. Zeci de oameni rămâneau zilnic lipsiţi de posibilitatea de a-şi găti ceva de mâncare, ceea ce era foarte rău.

Dar şi mai rău era să-l vezi pe nenoroci ţii ăştia luându-se la bătaie din te miri ce, pentru că n-aveau nici cel mai elementar confort. Însăşi dificultăţile la tare sunt supuşi aceşti oameni, în loc să-i unească tind, dimpotrivă,

exasperându-i, să-i aţâţe pe unii împotriva altora; ei îşi înfig astfel singuri cel mai puternic nit în lanţul cu care superiorii lor în ierarhia socială îi ţin legaţi.

În fiecare seară, în timpul celui de-al doilea cart, eram nevoit să mă duc, din porunca secundului, la sobă şi să torn peste foc o găleată cu apă sărată; înainte de a-l stinge, îi preveneam pe oameni, deşi mulţi dintre ei aşteptaseră îndelung să le vină şi lor rândul la gătit.

Hrana curentă a emigranţilor irlandezi era un fel de păsat făcut din făină de ovăz fiartă în apă şi cunoscut sub numele de *mush*; în Olanda, acelaşi păsat e numit *supacroţ* marinarii îl numesc *burgoo*, iar locuitorii din Noua Anglie pităzng *pripit* – în care puding pripit poetul Barlow[26] a găsit material pentru un soi de epopee.

Unii. dintre pasagerii de clasa a doua erau totuşi aprovizionaţi cu pesmeţi marinăreşti şi cu alte asemenea alimente., ce pot fi consumate tot anul, chiar fără a fi încălzite.

Se aflau printre ei destui care păreau s-o ducă mai bine în lumea asta decât ceilalţi, fiindcă-şi luaseră cu ei şuncă, brânză, cârnaţi de Bologna, scrumbii olandeze şi alte delicatese adaptate nevoilor unui pasager de clasa a doua.

Printre emigranţi se afla şi un bătrânei englez, care fusese băcan şi ale – cărui cufere soioase semănau cu nişte cămări, din care tot scotea alimente pentru a-şi le vârî în propriu-i trup, ca-ntr-un dulăpior. Îmi făcea impresia că-i cam scrântit la cap. Amorezat mai ales de şirurile sale de cârnaţi, le scotea adesea din cufăr şi se juca cu ele, înfăşurându-şi-le după gât ca un fachir indian ce se joacă cu şerpii. Distrându-se ba cu cârnaţii, ba cu brânză, ba cu câte o duşcă dintr-o ploscă fără fuâid, ba cu câte o pipă, băcanul ăsta ţicnit îşi petrecea binişor timpul.

---

26 Joel Barlow (1754—1812) — poet american, autor al poemului epie „Columbiada". (n;t.)

Dar cel mai bine situat pasager de clasa a doua, cel puţin din punct de vedere bănesc, era un croitoraş englez, foarte firav şi palid, care, cumpărându-şi bilet pentru el şi nevastă-sa, fusese asigurat că va călători într-un compartiment care îmbina, chipurile, confortul cabinelor de clasa întâi cu ieftinătatea locurilor de pe punte. Se dovedi însă că acel compartiment era o simplă ficţiune, aşa că, spre marea lui scârbă, croitoraşul se pomeni azvârlit în turma celorlalţi; toate reclamaţiile sale la căpitan rămaseră fără răspuns.

Acest croitor nefericit a fost persecutat în tot timpul călătoriei de către nevastă-sa, o femeie tânără şi frumoasă, exact tipul de fată de care se îndrăgostesc feciorii fermierilor: avea nişte ochi strălucitori, era durdulie, rumenă la faţă şi părea fericită.

Cochetă din cale afară, nu se ferea, precum s-ar fi cuvenit, de privirile iscoditoare ale filfizonilor din cabine, care-o mâncau din ochi prin binoclurile lor de operă. Asta îl scotea din sărite pe croitoraş, care-o certa pe nevastă-sa şi-i poruncea să coboare numaidecât. Dar doamna nu se lăsa tiranizată şi-l înfrunta. Între timp, filfizonii se amuzau grozav, urmărind scena prin binoclu. În cele din urmă, croitoraşul, nemaiavând altceva de făcut, se repezea spre ticăloşi, cu pumnii strânşi, dar când ajungea lângă arborele-macstru, era apostrofat de secund, care-i spunea, de dincolo de parâma despărţitoare, că trecerea graniţei e interzisă.

Croitoraşul cânta şi la vioară, Iar când îl apucau pandăliile, se ducea să-şi ia instrumentul şi încerca să-şi potolească mânia cântând cele mai aprige melodii ce-i treceau prin minte.

Câteodată, pe când cânta aşa, nevastă-sa venea la el şi-i spunea, punându-şi mânuţa pe umărul lui:

— Billy, dragule…

Dar Billy cânta mai avan.

— Billy, iubitule…

Arcuştd luneca tot mai repede.

— Hai, Billy, micuţule şi drăguţule, hai să ne-mpăcam!

Şi, aplecându-se peste genunchii lui, femeia îşi aţintea asupră-i privirea irezistibilă.

Arcuşul şi vioara cădeau pe punte, iar cei doi rămâneau o oră-două într-o armonie desăvârşită.

Dar a doua zi cearta reîncepea mai mult ca sigur, la cea dintâi apariţie a unui binoclu, sus în cabine.

Lin

Horâţii şi Curiaţii

Aş putea începe acest capitol folosind, cu o mică modificare, următorul paragraf din cea de-a 24-a-parte a primei cărţi a lui Tit Liviu:

„Întâmplarea face că în fiece familie erau câte trei gemeni, foarte puţin deosebiţi între ei ca vârstă sau ca putere”.

Printre pasagerii de clasa a doua se aflau două femei din Armagh, două surori irlandeze rămase văduve, care aveau fiecare câte trei feciori gemeni, născuţi, pare-se, în aceeaşi zi.

Gemenii erau în vârstă de zece ani. În fiecare grup, câteşitrei fraţii semănau între ei ca figurile dintr-un caleidoscop, figuri care, luate seixirat, ca şi împreună, alcătuiesc „parcă un singur tot. Dar, dincolo de această asemănare între fraţi, toţi cei şase băieţi aveau acelaşi aer de familie. Şi totuşi băieţii O’Brien aveau o fire cu totul opusă băieţilor O’Regan. Cei dintâi alcătuiau un trio tăcut şi sfios, ce se ţinea de poala maniei lor, de care se despărţeau foarte rareori; pe când O’Regan-ii erau nişte diavoli puşi pe pozne şi. pe tot felul de năzdrăvănii.

În fiece dimineaţă, devreme, doamna O’Regan ieşea pe punte, mânându-şi gemenii poznaşi, ca pe-o turmă de tăuraşi neastâmpăraţi, şi pornea spre jgheabul încăpător

umplut cu apă de mare, destinată spălării vasului. Cei trei băieţi se aruncau în apa asta şi înotau ca raţele, în timp ce maica lor încerca zadarnic să-i spele, frecând câte un braţ sau câte un alt mădular, pe care apuca să pună mâna.

— Stai locului, Pat afurisi tule! A, dar văd că eşti tu, Teddy, ticălosule! Mă Mike, în picliţatule, nu-ţi vârî picioarele printre ale lui Pat!

Diavolii ţopăiau şi se hârjoneau, încântaţi, în vreme ce neobosita lor mamă îi freca şi-i săpunea cu osârdie, dar şi, cu bucurie de parcă împlinea o datorie de conştiinţă.

Între timp, la prova, doamna O'Brien stătea pe lada ce servea drept magazie pentru parâme şi catran, cu o biblie mare şi veche, înnegrită de vreme, din care citea cu glas tare celor trei mieluşei ai săi.

Marinarii priveau cu multă plăcere libaţiile băieţilor O'Regan, admirându-le sprinteneala şi şiretenia; dar la O'Brien-i se uitau cu mai puţină plăcere. Mai ales pe mama acestora n-o prea înghiţeau, văzând-o veşnic îmbrăcată în negru; şi nu puteau să-i sufere cartea, punând pe seama ei şi a bolboroselilor văduvei vânturile potrivnice care ne urmăreau. Blunt, camaradul nostru irlandez, credea serios că doamna O'Brien. venea pe punte în fiece dimineaţă înadins ca să abată asupra vasului un vânt duşmănos în următdarele douăzeci şi – patru de ore…

Într-o dimineaţă, x-ăzând-o că apare pe punte, Max neamţul o acostă şi-i spuse că, dacă o mai prinde iarăşi pe lada. aceea, cu cartea în mână, echipajul o să-i aruhee cartea peste bord.

În ciuda caracterelor lor diferite, cele două familii de gemeni îşi purtau o adâncă afecţiune, care se manifest! într-un chip ciudat cu acest prilej.

Sfidând ameninţarea marinarului, văduva îşi ocupă în tăcere locul şi, înconjurată de copiii ei, începu să citească în şoaptă; aşa cum stătea la capătul provei, uşor aplecată asupra ei, parcă s-ar fi adresat valurilor de pa un amvon

plutitor. Deodată Max apăru în spatele femeii, îi smulse cartea din mâini şi o azvârli peste bord. Văduva scoase un geamăt, iar băieţii ei începură să zbiere; veră lor, care tocmai se bălăceau în apa din jgheabul acela, văzură numaidecât care era cauza strigătelor lor şi, ieşind din jgheab, îl apucară de picioare pe Max, muşcându-l şi lovindu-l zdravăn. Atunci, băieţii O'Brien, atât de sfioşi până atunci, se aruncară şi ei asupra inamicului, încât marinarul, buimăcit, se pomeni încolţit ca un taur de cei şase băieţi.

Îmi face plăcere să menţionez aici comportarea secundului – a fost singura dată când s-a purtat bine. Văzând de la început ce se întâmpla, se repezi la prova şi-i spuse lui Max că, dacă le face vreun rău băieţilor, va fi tras la răspundere; în acelaşi timp îi încuraja pe aceştia ca şi cum s-ar fi bucurat că-i trag o chelfăneală marinarului. În cele din urmă, Max, zgâriat rău, muşcat, ciupit peste tot, dar altminteri nevătămat, strigă: „Destul!”, iar agresorii primiră ordinul să-l lase în pace. O'Brien-ii se supuseră, dar cei trei O'Regan se agăţau mai departe de Max ca nişte lipitori, încât numai cu greu putură fi luaţi de-acolo.

— Ascultă, ticălosule – îi spuse lui Max secundul – să ştii că dacă mai arunci vreodată peste bord o biblie, te trimit după ea!

Întâmplarea asta spori şi mai mult faima gemenilor pe vasul nostru. În dimineaţa aceea, toţi şase fură invitaţi pe puntea superioară, unde pasagerii din cabine, mai ales femeile, îi cercetară cu luare-aminte; femeile manifestă întotdeauna interes pentru gemeni, unele din ele au chiar obiceiul de a se opri în faţa cărucioarelor din parcuri şi de a-i privi pe gemenii scoşi la plimbare punând întrebări dădacelor lor.

— V-aţi născut toţi deodată? îi întrebă o doamnă bătrână/ privind uluită şirul lung al celor şase capete bălaie.

— Întocmai – răspunse Teddy. Nu-i aşa, mamă?

După multe asemenea întrebări şi răspunsuri, aceşti generoşi pasageri organizară o colectă, ce avu drept rezultat înzestrarea cu câte un *penny* a fiecăruia dintre cei şase băieţi.

Nu mă puteam uita la prichindeii ăştia fără să mă simt copleşit de un sentiment ciudat şi inexplicabil, deşi n-aveau nimic remarcabil sau extraordinar, în afara faptului că o coincidenţă bizară făcuse ca două surori să aducă dintr-odată lumii un asemenea dar bogat – însăşi împrejurarea că erau gemeni mi se părea stranie. Pentru mine, cel puţin, gemenii sunt un miracol; nici azi nu-mi explic de ce, mai ales că fiecare dintre noi ascundem în fiinţa noastră acelaşi fenomen. Oare degetele groase de la mâini nu sunt gemene, întocmai ca Polux şi Castor? La fel, toate degetele. Şi nu-s oare braţele, mâinile, picioarele, ochii, urechile noastre gemene, zămislite simultan şi profund asemănătoare?

Nu cumva grămăticii greci au născocit pluralul anume pentru gemeni?

LIV

Despre tutun

Am mai arătat cu cât profit îşi vindeau marinarii tutunul la Liverpool, dar se cuvine să sugerez urmările nefaste ale acestor speculaţii comerciale nelegiuite.

Credincioşi firii lor necumpătate şi ispitiţi de preţurile mari oferite în Anglia pentru această buruiană, ei îşi xânduseră acolo aproape tot tutunul, conxringându-l pe secund să le dea şi cantitatea pe care-o pusese deoparte, sul) cheie, din porunca vameşilor. La vreo două săptămâni de la plecarea noastră înapoi spre patrie, deveni limpede că tutunul ajunsese o raritate.

Una dintre ocupaţiile preferate ale marinarilor în timpul lor liber este jocul de cărţi; şi deşi ei nu ştiu să joace *tohist, cribbage* şi alte asemenea jocuri, se dau ha

vânt după un joc marinăresc numit *High-low-Jack-and the-game*. La jocul ăsta miza e câte un pătrăţel de tutun, iar pătrăţelele sunt strânse fişic, ca monedele, pe cuferele marinarilor, când joacă. Imaginaţi-vă cu câtă păcătoasă râvnă jucau acum marinarii de pe „Highlander” şi cu câtă patimă dădeau cărţile, patimă din ce în ce mai aprigă, pe măsură ce mizele se împuţinau, reducându-se în cele din urmă la nişte biete „mestecuşuri”.

Ajunseseră atât de ahtiaţi de joc, încât unii dintre ei» după ce munciseră din greu pe punte în cartul de noapte, se lipseau de odihnă ca să joace cărţi. Şi cum e greu să dormi în prezenţa unor cartofori – mai ales când se nimereşte ca aceştia să fie şi marinari, adică nişte oameni gălăgioşi de felul lor în orice împrejurare – oamenii care doreau să se odihnească trebuiau să-i alunge adesea de la teuga; cartoforii erau nevoiţi atunci să iasă pe punte, pe care o transformau în masă de joc. În asemenea ocazii aveau loc inevitabil certuri, oamenii se acuzau reciproe că trişează, iar din când în când îşi trăgeau şi câţiva pumni, aşa, ca în paranteză.

Dar toate astea nu erau de mirare, deoarece oamenii jucau pe întuneric, fără altă lumină decât aceea a cerului noptatic, iar cărţile deveniseră extrem de soioase şi ferfeniţite, în aşa măsură, încât unele figuri din cele patru culori ar fi putut să-şi părăsească respectivele clanuri pentru a forma un al cincilea trib, al „cătrăniţilor”.

Tutunul era din zi în zi mai rar, încât se impunea o raţionalizare cât mai strictă. Un „mestecuş”. obişnuit deveni raţia pentru o zi întreagă, iar noaptea acelaşi „mestecuş” era pus, cu aprobarea bucătarului, să se usuce în cuptorul sobei, ca să poată fi folosit ca tutun de pipă.

Nu trecu mult, şi marinarii nu mai avură pic de tutun; lipsiţi de o mângâiere şi de un stimulent cu care se deprinseseră, ei deveniră distraţi, melancolici şi ipohondri. Semănau cu nişte opiomani, văduviţi brusc de opiu. Îi

vedeai cum şed pe cuferele lor, posomorâţi şi absenţi, privând ţintă lampa de la teuga, la care-şi aprinseseră atâtea pipe plăcute. Îşi evocau cu o elocvenţă înduioşătoare acele seri fericite, când, după o zi de „mestecuş”. se învăluiau în fumul straşnic al pipelor.

Într-o noapte, când parcau mai abătuţi şi mai disperaţi ca oricând, Blunt, irlandezul, le spuse, sub imperiul unei inspiraţii subite:

— Băieţi, să căutăm sub paturi!

Bravo ţie, Blunt, fericită inspiraţie ai avut!

Drept care, cuferele fură scoase de sub paturi, pentru ea oamenii să poată scotoci prin cotloanele acelea întunecoase. Răsplata acestor strădanii au fost două „batoane” de tutun şi mai multe „mestecuşuri” aruncate de marinari în vreo călătorie anterioară. Prada asta fu împărţita în mod echitabil de către Jackson, care se achită de obligaţie spre satisfacţia tuturor.

Modul de împărţire a tutunului era cel folosit îndeobşte de marinari, în ocaziile când este de dorit cel mai înalt grad de imparţialitate. îl voi descrie, recomandându-l atenţiei tuturor moştenitorilor care vor – avea.de aci înainte de împărţit o moştenire, căci dacă ar adopta această metodă marinărească, ar face să-şi piardă în veci valabilitatea cunoscutul dicton calomniator, formulat cândva de Lavater1: *Nu spera să înţelegi vreun om înainte de a fi împărţit cu el o moştenire*.

„Baloanele” fură tăiate cât mai egal, într-un număr de felioare corespunzător oamenilor care, se arătau dornici să fumeze: această operaţiune avu loc sub ochii tuturor; după care Jackson, punând tutunul în faţa lui, se întoarse cu spatele şi, înfigându-şi briceagul într-una din felioare întrebă:

— A cuie?

La care, un interlocutor dinainte ales răspunse la întâmplare, taman din celălalt colţ al teugei:

— A lui Blunt. x – *

Şi tutunul merse la Blunt.

În acelaşi fel se procedă şi cu ceilalţi, până-şi primiră toţi partea.

—.

1 J.K. Lavater (1741 – 1801) – scriitor elveţian, inventatorul aşa-numitei „frenologii” (studiul fizionomiei), (n.t.)

Vă întreb, oameni ai legii – te invoc, umbră a lui Blackstone 1! – dacă poate fi imaginată o procedură mai imparţială decât aceasta?

Dar „baloanele” de tutun şi „mestecuşurile” de anţărţ se terminară curând, şi atunci, după un scurt interval de relativă voioşie, oamenii redeveniră melancolici şi trişti.

Dar nu peste multă vreme născociră un sistem ingenios – deşi nu tocmai nou printre marinari – pentru a-şi îndulci soarta vitregă: începură să destrame câte o bucată de parâmă şi să-i taie firele în bucăţele, pe care le foloseau în loc de tutun. Parâmele vechi aveau prioritate, mai ales cele care zăcuseră îndelung în cală şi căpătaseră o umezeală epicuriană, ce le făcea şi mai bogată aroma vetustă, de brânză stătută.

Parâmele mai groase au în mijloc un fel de nucleu în jurul căruia sunt încolăcite celelalte fire. Când culegeam câlţi, dădeam adesea peste câte o bucată de parâmă dintr-asta şi-mi făcea o plăcere ciudată să o destram încet pentru a ajunge treptat la „inima” ei parfumată şi ingenios ascunsă.

E îndeobşte un fir bogat, de culoare închisă, cam lucios şi deosebit de plăcut la pipăit, care răspândeşte un miros pătrunzător, ca acela al unei butelci vechi şi prăfuite, de vin de Porto, proaspăt deschisă; într-un cuvânt, e un obiect pe care niciun gurmand nu se poate abţine să nu-l privească lung şi să-l dezmierde.

Acest crâmpei de funie veche e plin de sugestii. triste

şi chiar tragice – căci cine poate şti prin câte furtuni e fi trecut? Pe ce mări depărtate o fi navigat? Câte catarge trainice, ale unor fregate sau vase de război, o fi sprijină această parâmă pe vreme de furtună? Cât de adânc o fi coborât, ca odgon, în fundul unor porturi străine? Ce peşti stranii o vor fi ciugulit în apă şi ce păsări încă necatalogate o vor fi ciocănit cu pliscurile lor, când o fi fost grijea sau şart?

Ei bine, marinarii se dădeau în vânt tocmai după această parte, după acest miez ascuns al parâmei. Punând mâna pe

1 William Blackstone (1723 – 1780) – jurist englez, autor al unor comentarii celebre. (n. k)

cele o bucată de parâmă veche, el o decupau cu degete tundre, ca să vadă dacă ascundea un astfel de miez fra«vă.

În ce mă priveşte, n-aş putea spune totuşi că era o delicatesă deosebit de gustoasă, oricât ar fi fost de plăcută ochiului vreunui colecţionar de antichităţi sau nărilor epicuriene ale vreunui amator de miresme nautice. Deşi s-ar putea să mă fi înşelat, mi se părea cam astringent, cam acrilor acest miez – acreală datorată, poate, catranului, care corupe mai mult sau mai puţin aroma tuturor parâmelor. Marinarilor însă părea să le placă şi, în orice caz, îl mestecau cu osârdie, îşi transformaseră unul din buzunarele pantalonilor într-o magazie de parâme vechi, iar când vreun camarad le cerea câte un „mestecuş”, îi ofereau un ghemotoc de frânghie.

Un alt mijloc folosit pentru îndulcirea vieţii lor aspre era umplerea pipelor cu frunze de ceai uscate. Cel ce a cinat vreodată pe mare, la teuga, rămâne uluit de prodigioasă cantitate de frunze de ceai şi cotoare de varză de pe fundul cănii unui marinar. Nu duceam lipsă de materie primă pentru pipele noastre.

Aproape c-am uitat să pomenesc de lucrul cel mai

Important la acest capitol, şi anume de faptul că, în ciuda crizei de tutun, Jackson poseda o provizie bunicică de lutun veritabil, pe care însă n-avea s-o dea în vileag decât în ajunul sosirii vasului la destinaţie.

În momentele cele mai grele, când marinarii şedeau abătuţi ca nişte captivi babilonieni, din pricina lipsei buruienii consolatoare, Jackson, aşezat turceşte în culcuşul lui de sus şi învăluit într-un nor de fum, se uita cu un rânjet sardonic la nenoroci ţii ce-şi jeleau, dedesubt, soarta amară.

El le amintea de prostia ce-o făcuseră vânzându-şi pentru un câştig murdar raţiile de tutun, le zugrăvea neghiobia, insistând asupra suferinţei pe care şi-o pricinuiseră singuri; exagera aceasta suferinţă şi-i batjocorea, îi certa şi-i umilea în fel şi chip. Nimeni nu cuteza să răspundă la dojenile lui grosolane şi niciunul nu se încumeta să-i ceară, din belşugul lui, o fărâmă alinătoare ţie durere. Dimpotrivă, aşa cum am mai arătat, *ei* împărtâra cu dânsul „batoanele” găsite sub paturi.

Puterea extraordinară a acestui Jackson asupra’s doisprezece sau paisprezece marinari zdraveni şi robuşti e o enigmă a cărei dezlegare trebuie lăsata în seama filosofilor.

LV

Ne apropiem de cel din urma tablou al carierei lui Jackson

Fiindcă veni vorba de Jackson, îmi aduc aminte dă o împrejurare – pe care ar fi trebuit, poate, s-o menţionez mai înainte – şi. anume că, la vreo zece zile da la plecarea noastră din Liverpool, Jackson ne declari că era prea bolnav ca să-şi poată face datoria, drept cara coborî la teuga şi se vârî în culcuşul lui. Rămase acolo, întins pe spate sau aşezat turceşte, până la sfârşitul călătoriei, cu scurte pauze când ieşea să se însorească pe punte.

Deşi nu era decât un biet marinar în pantaloni de

pânză, omul această, care sta dus pe gânduri, învăluit M bezna lui infernală, era un personaj pitoresc, vrednic da penelul sumbru al lui Salvator[27]. În oricare dintre /marinele” acestui maestru înfăţişând vreo epavă pe fundalul stâncilor aride ale Calabriei, mutra lui Jackson ar S putut sluji drept model pentru galionul corabiei naufragiate, despicată de trăsnet.

Deşi marinarii mai vicleni şi mai fricoşi spuneau în şoaptă că Jackson, sigur de simbria lui, se prefăcea că-i bolnav, fie când era liber, fie când era de cart, se vedea totuşi limpede că boala ce-şi înfipsese de mult colţii şa trupul lui muşca acum din înseşi măruntaiele sale, în urma exceselor la care se dedase la Liverpool.

Obrajii i se scofâlciseră şi îngălbeniseră, iar pometţii ieşeau în afară întocmai ca la un craniu. Ochii lui de şarpe se rostogoleau în nişte orbite roşii. Nu-şi putea ridica mâna fără să tremure. Tuşea lui violentă ne trezea adesea din somn. Şi totuşi continua să-şi agite sceptrul în mâna-i tremurătoare, conducându-ne pe toţi ca un tiran.

Cu cât devenea mai slab, cu atât mai scandaloasă era purtarea lui faţă de echipaj. Perspectiva unei morţi grabnice şi inevitabile părea să-l exaspereze, scoţându-l din minţi pe acest mizantrop; şi, ca şi cum şi-ar fi vândut sufletul satanei, părea hotărât să moară cu un blestem pe buze.

Ori de câte ori mă gândesc la el şi mi-l amintesc* cum şedea în pat şi-şi bolborosea, gâfâind, blestemele, îl compar fără să vreau cu diabolicul Tiberiu, acel mizantrop cocoţat pe tronul lumii, care, până şi-n surghiunul lui din Capri, înveninat de suferinţe trupeşti şi de spaime cumplite, cunoscute doar osândiţilor la iad, nu renunţa la blasfemiile lui, ci se silea să tragă după el, în propria-i pierzanie, pe toţi cei ce nimereau sub vraja puterii sale

27 Probabil Salvator Rosa (1615—1673) — pictor italian dia şcoala napolitană, (n.t.)

malefice. Şi-deşi Tiberiu era urmaşul Cezarilor, iar inegalabilul Tacit, i-a îmbălsămat stârvul, eu îl consider pe acest yankeu Jackson drept un personaj la fel de mare şi la fel de vrednic de ştreang, cu toate că era un vagabond anonim, despre care nimeni, în afară de mine, n-a dat seamă. Căci nu există grandoare în ticăloşie, fie aceasta înveşniântată în purpură sau în zdrenţe, iar iadul e un loc unde toţi diavolii sunt egali. Acolo, Nero urlă alături de propriii săi călăi. Dacă Napoleon n-ar fi decât un criminal războinic, nu i-aş aduce mai multe omagii decât unui criminal de rând. iar dacă Satan al lui Milton ne subţiază cu adpiiraţie oroarea ce ne-o inspiră, asta se explică doar prin faptul că nu-i o fiinţă autentică, ci o variantă modificată a unui model original. Din cele patru evanghelii nu aflăm prea multe despre acest Satan; el ne apare acolo doar ca o întruchipare a esenţei Răului, pe care numai nişte hoţi sau nişte tâlhari ar putea s-o admire. Dar asta nu ştirbeşte meritele înaltului nostru preot al poeziei, ci, dimpotrivă, le sporeşte, prin faptul că a fost în stare să-şi construiască dumnezeiescul poem cu un material atât de diavolesc.

Dar canonizându-i pe pământ pe cei osândiţi – la caznele iadului şi ridicându-i în slavă pe cei mai iluştri dintre ei, nu facem decât să-i dăm ca exemplu de ticăloşie şi să le trezim ambiţioşilor pofta de a săxdrşi vreo mare nedreptate pentru a-şi asigura astfel, celebritatea.

LVI

Î «umbra bărcii mari, Redburn şi

Many ţin sfat de taină

Frumos lucru e cântecul! Şi cu toate că evreii duşi în captivitate îşi agăţau harfele în sălcii, ca să nu cânte în faţa bărbilor trufaşe ale babilonienilor cântecele melodioase ale Palestinei, aceste cântece din alte vremi şi de pe alte meleaguri aveau pentru ei gustul dulce de rouă din iunie pe muntele Hermon.

Bietul Harry era ca evreii. Şi el fusese” dus în robie, deşi „principalul său duşman şi înrobitor era el însuşi; şi era la rându-i chemat în multe nopţi să cânte pentru cei care, peste zi, îl jigniseră şi-l batjocoriseră.

Avea un glas catifelat şi subţire, cum era firesc să fie vocea unui ins atât de delicat – un glas care clinei lelea, şerpuind lin printre cuvintele unui cântec, aidoma unui pârâu sonor ce-şi poartă unda şăgalnică printre maluri înflorite.

— În noaptea asta nu pot să cânt – îi spuse odată Harry neamţului, care, împreună cu colegii săi de cart, îl rugase să le uşureze cu cântecele sale cartul de la miezul nopţii. Nu pot să cânt în noaptea asta. Dar apoi îmi şopti: Wellinghorough, vino cu mine în umbra bărcii mari şi o să-ţi fredonez o melodie.

Era vorba de cântecul *Malurile albastrei Moselle*.

Sărmanul Harry t De-o mie de ori mai nenorocit decât toţi nenorocitâi! Să cânte melodia asta, menită să fie fredonată doar în preajma unor fântâni arteziene sau în vreun salon elegant, să o cânte *aici*, în umbra smolită a unei bărci 1

Dar o cânta, o cânta în vreme ce eu mă uitam la valuri şi le populam cu duhuri, strigând: *Chassez t Luaţi-vă de mână* $ nenumăratelor cadriluri care dansau pe lespedea sonoră, luminată de lună.

Cu toate că prietenului meu! venea atât de greu să cânte în faţa acestui echipaj mitocănesc, pe care-l ura până şi-n visele lui, ajungând să facă spume la gură în somn, am izbutit să-l conving să-şi stăpânească simţămintele, punându-le în slujba intereselor sale. Căci marinarii îi iubesc atâta pe cântăreţi, fie ei cei mai de rând, încât eram sigur că Harry avea asupra lor o putere vrăjită, căreia, cel puţin deocamdată, nu-i puteau rezista şi care ar fi fost în stare să le schimbe purtarea faţă de dânsul. De flaşneta lui Carlo nu prea* se sinchiseau, dar

vocea filfizonului din Bury le suna ca un acordeon divin.

Într-o noapte, aşezat pe cabestan, se apucă, aşadar, să cânte în faţa marinarilor, care-l ascultară tăcuţi, renunţând la obişnuitele lor glume. Păreau din ce în ce mai reculeşi, încât Harry începuse să semene cu Orfeu printre tigrii şi leoparzii fermecaţi de muzica lui. Nu mai erau periculoase ghearele cu care sfâşiau zebra, căci se retrăseseră acum în pernuţele lor de catifea; iar ochii altă dată fioroşi priveau fascinaţi, în vreme ce prada era, pentru un timp, slobodă.

Tratamentul brutal la care era supus de ceilalţi marinari îl făcuse pe Harry să-mi caute din ce în ce mai des tovărăşia; şi puţini oameni pot convieţui fără a-şi destăinui unul altuia secretele, măcar în parte, deoarece fiecare dintre noi are nevoie de simpatia, dacă nu şi de dragostea semenilor săi; a fi singur din punct de vedere intelectual e un lucru pe care-l poate suporta numai geniul, a cărui muză inspiratoare e solitudinea.

Dar deşi prietenul meu devenise mai comunicativ în ce priveşte trecutul, totuşi nu-mi explica unele lucruri din povestea vieţii lui, pe care-aş fi fost foarte curios să le cunosc; nu făcea, de pildă, nici cea mai vagă aluzie la excursia noastră la Londra, despre care eu însumi jurasem să nu pomenesc un cuvânt. Oricum, însă, Harry mi-a făcut unele mărturisiri foarte interesante, iar dacă nu m-a învrednicit cu mai multe, a compensat într-o oarecare măsură lipsa de informaţii despre trecut, prin expunerea amănunţită a proiectelor sale de viitor.

Mi-a mărturisit bunăoară că, după întoarcerea noastră de la Londra, nu-i mai rămăseseră decât vreo câţiva şilingi şi că, doar vânzându-şi nişte haine, îşi putuse face rost de banii necesari pentru chiria unei locuinţe la New York, în prima săptămână de şedere acolo; mi-a mai spus că n-avea nicio meserie sau profesiune pe care să se poată bizui pentru a-şi câştiga existenţa prin muncă. Şi

totuşi era hotărât să nu se mai întoarcă niciodată în Anglia, convins fiind că-şi va găsi fericirea terestră undeva în America.

— Am uitat de Anglia şi nu vreau să mă mai gândesc ia ea – îmi spuse el într-o zi. Aşa că te rog, Wellinghorough, să-mi spui ce am de făcut în America?

Această întrebare mă zăpăci şi mă întristă totodată, deoarece, deşi tânăr, fusesem stors şi măcinat în moara unei soarte vitrege, şi tocmai de aceea mă puteam pune în pielea unui om aflat în împrejurări asemănătoare. Căci deşi putem părea solemni şi arăta simpatie unui prieten lovit de nenorocire, totuşi, dacă n-am trecut, noi înşine printr-o experienţă cât de cât asemănătoare, nu putem, oricât de binevoitori am fi, să exprimăm acea simpatie. Şi poate că nici nu există simpatie adevărată decât între egali; ar trebui poate să punem la îndoială sinceritatea omului care ne compătimeşte.

Harry şi cu mine, doi pribegi obidiţi, am alungat plictisul multor ceasuri de veghe, vorbind despre lucrurile ce ne stăteau la inimă amândurora. Oricât de ineficace ar fi fost ajutorul pe care i l-aş fi putut da, fiind totuşi american şi întorcându-mă la casa mea, în vreme ce Harry-rămânea un străin plecat de la casa lui, mă aflam faţă de el în poziţia unuia care face onorurile de gazdă; căci îl socoteam un oaspete al ţării mele. De aceea consideram că se cuvine să stau de vorbă cu el pe îndelete şi că planurile şi proiectele *lui* de viitor trebuie să aibă întâietate faţă de ale mele.

Văzând că Harry e un cântăreţ atât de straşnic, în stare să cânte melodir atât de fermecătoare, i-am sugerat să-şi încerce norocul folosindu-şi talentul muzical. Ideea îi plăcu: la culme, căci îmi răspunse:

— Da, băiete, aşa e, ai dreptate!

Îmi spuse apoi că în unele locuri din Anglia era un obicei printre tinerii de familie foarte bună, de netăgăduită

vechime, dar decăzute, să se adune câte doi-trei şi să-şi câştige existenţa cântând – transformându-şi adică în monede de argint vocile argintii.

Umblând din uşă-n uşă, sunau şi întrebau: *Domnul şi doamna sunt acasă*? Văzându-i că arată ca nişte domni, deşi nu prea elegant îmbrăcaţi, valetul îi lăsa de obicei să intre numaidecât, iar când stăpânul casei îşi făcea apariţia, unul dintre ei se ridica în picioare şi spunea zâmbind; eu o plecăciune: *Am venit ca să vă cântăm un cântec; Suntem cântăreţi, în slujba dumneavoastră*. Şi astfel, fără a mai aştepta răspunsul gazdei, începeau să cânte; şi cum aveau nişte voci foarte frumoase, îi fermecau pe auditori în aşa măsură, încât, la sfârşitul concertului, erau mai totdeauna răsplătiţi din belşug, ba plecau şi cu invitaţia de a reveni şi de a-i mai face fericiţi din nou pe locatari.

— N-aş putea face oare ceva asemănător la New York? mă întrebă Harry. Acolo nu sunt oare saloane, cu doamne? adăugă el, neliniştit…

L-am asigurat din nou, aşa cum făcusem adesea, că New York-ul e un oraş civilizat şi luminat, cu o populaţie numeroasă, cu străzi şi case frumoase, cu o sumedenie de omnibuze, încât o să aibă impresia că se află în Anglia, în multe privinţe această Americă străină, ce-l obseda atâta, fiind foarte asemănătoare Angliei.

Mă surprindea scepticismul lui privitor la gradul de civilizaţie al patriei mele, şi aş fi fost şi mai uluit dacă n-aş fi fost, ca să zic aşa, un cosmopolit din născare. Un patriot mai mare decât mine s-ar fi supărat la auzul insinuărilor lui Harry. Părea să creadă că noi, yankeii, trăim în wigwam-uri şi umblăm îmbrăcaţi în piei de urs, La urma urmei, Harry era un soi de pasăre londoneză, pentru care creştinătatea nu exista în afara metropolei de pe Tamisa.

După ce l-am asigurat că nu văd de ce n-ar putea să ajungă trubadur la New York, la fel ca oriunde, Harry mi-a pus brusc întrebarea dacă n-aş dori să mă asociez cu el, ca

şi cum ar fi fost exclus să se aventureze singur într-o astfel de întreprindere.

— Dragul meu – i-am răspuns – n-am voce de loc. Eu. să cânt? Păi cu plămânii pe care-i am, sunt mulţumit că pot să vorbesc, darmite să mai şi cânt ca o privighetoare!

Planul acesta fiind, aşadar, înlăturat, Harry renunţă cu timpul la ideea de a-şi câştiga existenţa cântând.

— Nu, n-o să-mi agonisesc pâinea cântând – îmi zise el într-o *za*. Ce-ar crede despre mine Lady Georgiana?

Dac-aş vedea-o pe acea domniţă, aş putea să-ţi spun ce gândeşte – i-am replicat eu: deşi nu puneam la îndoială spusele lui, mă simţeam cam stânjenit şi-mi era ruşine de ruşinea prietenului meu ori de câte ori pomenea de relaţiile lui sus-puse. Sunt convins însă, dragul meu Harry, că ai o scriere frumoasă – i-am spus. Printre atâtea alte calităţi, aceasta îţi va fi desigur de folos!

— Chiar că scriu frumos! exclamă el, vesel. Uită-te la mâna mea! N-ai impresia că o mână ca asta e o unealtă de scris mlădioasă şi inspirată?

v într-adevăr, părea să fie o unealtă de scris excelentă. Era o mină mică, cu nişte degete lungi şi subţiri, cu încheieturile arcuite, cu unghiile curbate la rădăcină şi cu palmele netede, brăzdate de prea puţine linii pentru a putea ispiti pe vreun ghicitor egiptean. Nu semăna cu mâna aspră de ţăran a lui Clncinnatus, care ţinea coarnele plugului şi frânele statului, ci mai degrabă cu mâna parfumată a lui Petronius Arbiter1, elegantul filfizon roman, care l-a ucis pe marele Seneca în Forum.

1 Cains Petronius, autorul celebrului „Satyricon”: „deşi prieten intim al împăratului Nero. gratie căruia a devenit /” arbiter eleganţiae” la Roma, avea să fie osândit la moarte de către Nero. (n.t.)

Mâna amicului meu din Bury ar fi stârnit admiraţia acelui potentat oriental care i-a declarat lordului Byron că degetele-i feline sunt o dovadă neîndoielnică a obârşiei

sale nobile. Şi chiar aşa era: căci lordul Byron era la fel ca noi toţi – un fiu al *omului*. Precum sunt şi sărăntocii metişi din Lima, cu mâinile delicate şi picioarele gingaşe, care, dacă ar fi luate în consideraţie, ar constitui oligarhia Perú-ului.

Sminteală şi deşertăciune 1 Când te gândeşti că seninul distinctiv al unui nobil sunt unghiile sale – ca acelea ale lui Nabucodonosor, care-au crescut lungi la păşune; sau că micimea piciorului e luată drept semn de nobleţă, deşi peştele n-are picioare de loc!

Filfizonilor, amputaţi-vă picioarele dacă vreţi! Dar voi, democraţilor, să ştiţi că un om mare stă, ca o piramidă, pe o temelie largă. Doar fragila pagodă de porţelan se ţine într-un bumb.

Deşi mâna lui Harry era femeiască şi fusese cândva albă ca năframa unei regine şi neprihănită ca faima Dianei, îşi cam pierduse puritatea originară de când trăgea la parâme şi fungi şi se vâra în catran.

El o privea adesea cu mânie.

„Vai, mână! îşi spunea Harry. Unde-ai ajuns? Tu, care-ai condus cândva contese la caleştile lor, se cuvine oare să fii mânjită acum cu catran? Să fie oare aceasta mâna care-a strâns-o pe aceea a divinei Georgiana? Mâna pe care i-am făgăduit-o contesei Blessington şi cu care am jurat credinţă lordului Lovely? Oare aceasta e mâna pe care Lady Georgiana a strâns-o la pieptul ei când mi-a jurat să fie a mea? Piei din ochii mei, trădătoareo, dispari în fundul buzunarului acestui veston jegos 1”.

După multe discuţii, am hotărât că, ajungând la New York, voi interveni pe lângă prietenii mei de acolo să-i găsească lui Harry o slujbă într-o casă de comerţ, unde să-şi poată mânui condeiul, plimbându-şi degetele delicate pe hârtia de scris, aşa cum doamnele zvelte şi palide la faţă sunt duse la plimbare în vreun pâro.

LVII

Aproape o foamete

— Mămico, mămico, vino să vezi cum mănâncă marinarii din troace, la fel ca porcii noştri de-acasă!

Aşa strigă un copil, privind spre teuga, unde marinarii îşi luau masa de prânz, mâncând din blidele lor, care seamănă într-adevăr cu nişte troace.

— Porci, ai? mirii Jackson din culcuşul lui, de unde prezida ospăţul fără a lua parte la el, întocmai ca un diavol ce şi-ar fi pierdut apetitul, mestecând pucioasă. Porci, ai? Las că se-apropie ziua când o să vreţi şi voi să sorbiţi o supă din troacele noastre, nemernicilor!

Această prorocire sumbră se adeveri.

Cum zilele treceau una după alta fără să se zărească nici urmă de uscat, iar vasul era împins înapoi de vânturi potrivnice, întocmai cum un cerb se retrage în faţa unor copoi, lipsa de prevedere a pasagerilor de clasa a doua în ce priveşte proviziile începu să-şi facă simţite inevitabilele urmări.

Mulţi dintre ei sfârşiră prin a se duce la secund, ca să-i spună că nu mai au ce mânca şi să-l roage să-i aprovizioneze cu hrană din rezervele vasului pentru a nu muri de foame.

Secundul raportă căpitanului, care fu nevoit să dea un ucaz din cabina lui, precum că toţi pasagerii de clasa a doua care-şi puteau dovedi starea de paupertate vor primi zilnic câte un pesmet şi câte doi carţofi, în loc de cele două ochiuri şi felia de turtă ce constituiau raţia obişnuită.

— Această hrană sărăcăcioasă nu era de ajuns ca să le potolească foamea, mai ales adulţilor. În consecinţă, zeci de emigranţi umblau zi şi noapte pe punţi, căutând ceva de mâncare. Ei – jefuiau coteţele de găini şi, ascunzând sub haină păsările, le găteau pe soba comună. Făceau incursiuni şi în cocina din barca mare, de unde luară într-o zi un purceluş promiţător, pe care-l mâncară *crud*, necutezând să-i lase intact scheletul; tot dădeau târcoale

cambuzei, până când bucătarul îi ameninţă c-un linguroi cu apă fiartă; îi aţineau calea stewardului când se ducea de la bucătărie la careu; stăteau lângă teuga, doar – doar vor reuşi să fure pâine din magazie; îi agăţau pe marinari şi le cerşeau câte o îmbucătură, în numele bisericii.

Ajunseseră la asemenea excese, încât căpitanul Riga mai dădu un ucaz, precum că orice emigrant prins că fură va fi legat de greement şi biciuit…

Ca urmare, pe punte începură nişte mişcări suspecte, care mă cam neliniştiră în legătură cu soarta corabiei; dar nu se petrecu nimic grav, iar emigranţii încuviinţară sau, în orice caz, nu se împotriviră când căpitanul porunci să i se aplice unuia dintre ei, un irlandez, o pedeapsă ciudată, în locul biciuirii. Căci se gândea desigur că o disciplină bazată pe biciuire ar putea duce la exasperare şi la revoltă cinci sute de emigranţi.

Deasupra uneia dintre căzile de pe punte – făcute din jumătăţi de butoaie – fu prins un capac; în capacul acesta fu scobită o gaură, iar alte două găuri mai mici fură tăiate în fundul căzii. Capacul – împărţit la mijloc de-a curmezişul diametrului orificiului – fu fixat, la gâtul vinovatului, care fu apoi vârât în cadă, aceasta cuprinzându-l până la umeri în vreme ce picioarele îi ieşeau prin găurile de pe fund.

Deşi povara era grea, omul putea s-o poarte, dar arăta atât de caraghios, încât chiar el începu să râdă, odată cu toţi ceilalţi, uitând de înjosirea la care era supus.

— Şi acum, băiete – îi spuse secundul – umple-ţi bărdăhanul de lemn dacă poţi!

Bătrânul nostru „doctor”, înduioşat de starea omului din butoi, începu să-i aducă alimente, punându-le pe capac; când sosi momentul eliberării, irlandezul declară că n-are nevoie de mila nimănui: ar fi fost în stare să rămână ca Diogene în bxitoiul lui, până la capătul călătoriei.

Lvin

Deşi „Highlander” încă n-a ajuns în port, e părăsit de

mulţi dintre pasagerii săi

Cu toate că unele nave rapide, binecilvântate cu vânturi prielnice, au străbătut adesea Atlanticul în optsprezece zile, nu e ceva neobişnuit pentru altele să facă în patruzeci, cincizeci, şaizeci, şaptezeci, optzeci sau chiar nouăzeci de zile aceeaşi călătorie – e drept, o asemenea zăbavă datorându-se vreunei calamităţi sau vreunei stricăciuni neobişnuite. E, de asemenea, adevărat, că, îndeobşte, călătoria din America spre Europa e mai scurtă decât cea de întoarcere, ceea ce se explică prin precumpănirea vânturilor ce bat dinspre apus.

Pornisem cu douăzeci de zile în urmă din largul Capului Limpede, şi tot mai eram hărţuiţi de vânturi potrivnice – deşi, altminteri, vremea nu era rea – când deodată am nimerit într-o zonă de furtuni cu ploi, care durară aproape o săptămână întreagă.

În acest timp, cmigranţii fură nevoiţi să rămână în cală, ceea ce nu li se părea însă de fel ciudat unora dintre ei, care, nerevenindu-şi din prima criză a răului de mare, nici nu ieşeau pe punte decât rareori sau chiar de loc, în săptămână despre care vorbesc focul fu aprins o singură dată în „bucătăria46 comună, astfel încât o mare parte din muncile domestice care-ar fi fost făcute, normal, în aer liber, trebuiră să fie făcute în interior. Când ploaia se mai potolea, câte un emigrant neobişnuit de pedant se urca pe punte, cu o găleată plină de lături, ca să le arunce în mere. Nicio experienţă nu părea de ajuns pentru a-i deprinde pe unii dintre aceşti ageamii cu principiile cele mai elementare ale vieţii pe ocean. În ciuda tuturor instrucţiunilor primite, mulţi dintre ei continuau să meargă cu zoaiele lor în partea dinspre vânt a vasului.

Într-o dimineaţă, când vântul sufla foarte tare, un, neghiob azvârli nu ştiu ce lichid în bătaia vântului; în aceeaşi clipă licliidul îl împroşca de sus până. jos, stropind şi faţa primului secund, care se nimerise pe-acolo.

Individul fu luat de gât şi zgâlţiit zdravăn de către secund, care-i porunci, în zeflemea, să nu mai arunce pe viitor nimic altceva în bătaia vântului decât cenuşă şi apă fiartă.

În timpul furtunilor destul de dese pe care le întâlneam în cale, boc-aporţii erau închişi uneori ermetic, izolând astfel zecile de fiinţe omeneşti, prinse dedesubt ea – ntr-o vizuină zgomotoasă. Era de mirare cum unii dintre emigranţii de pe „Highlander" nu erau loviţi de aceeaşi soartă vitregă care, cu puţină vreme în urmă, se abătuse asupra sărmanilor pasageri ai unui vas din

Liverpool, în apele Canalului, într-o furtună asemănătoare şi în condiţii de trai asemănătoare.

Nu încape însă îndoială că închiderea lor într-un spaţiu atât de strâmt şi neaerisit, laolaltă cu lipsa unei hrane îndestulătoare şi cu lipsa de igienă a multora dintre ei, a dus la izbucnirea unei epidemii de febră tifoidă.

La început s-a zvonit că două persoane erau bolnave. Auzind asta, secundul a alergat la dulăpiorul cu medicamente din careu şi, luând cele necesare, a coborât în cală. Leacurile se dovediră însă nefolositoare, starea celor doi bolnavi se înrăutăţi repede şi alţi doi emigranţi căzură la pat.

Atunci căpitanul veni personal să-i vadă, după care îl rugă pe un pretins medic din rândurile pasagerilor de clasa întâi să-i îngrijească pe bolnavi pentru a preveni astfel molipsirea întregului vas. Dar individul tăgădui c-ar fi medic şi refuză să coboare în cală, probabil de teama contaminării, deşi n-o spuse pe faţă.

Cazurile începură să se înmulţească, spre spaima tuturor; urmară scene, peste care se cuvine să tragem un văl, căci unii cititori sunt atât de slabi de înger, încât adesea nu suporta anumite întâmplări, dintre cele mai dramatice, descrise într-o povestire de felul celei prezente.

Mulţi dintre emigranţii cuprinşi de panică ar fi fost bucuroşi acum să stea pe punte – dar, fiind prea subţire

îmbrăcaţi. când se duceau acolo, erau nevoiţi să se întoarcă în cală din pricina ploii şi a vânt urilor reci, Alţi oameni ar fi preferat, poate, să înfrunte cele mai aprige furtuni, decât să respire mai departe aerul pestilenţial din cală.

Dar pesemne că Anii dintre aceşti nenorociţi erau atât de deprinşi cu calamităţile cele mai degradante, încât atmosfera de lazaret li se părea desigur aproape firească.

Primii patru bolnavi erau, din întâmplare, vecini de paturi; emigranţii-care dormeau în celălalt capăt înăâţară o baricadă în faţa acestor paturi pentru a tăia orice contact. Când căpitanul prinse de veste, porunci ca baricada să fie scoasă numaidecât, deoarece nu numai că n-ar fi folosit la nimic, dar ar fi înrăutăţit şi mai mult st* tuaţia, şi aşa catastrofală.

Cu mare greutate izbuti secundul să-i facă pe marinari, prin ameninţări şi linguşeli, să coboare pentru a aduce la îndeplinire ordinul căpitanului. Priveliştea ce ni s-a înfăţişat înaintea ochilor era într-adevăr îngrozitoare. Parc-am fi intrat într-o închisoare ticsită. Sute de feţe scofâlcite şi mânjite ne priveau din şirurile de paturi rudimentare, iar pe cufere şedeau zeci de oameni neraşi, fumând frunze de ceai, al căror miros îmbâcsea aerul – deşi era mult mai curat decât atmosfera naturală a acestui loc, atmosferă ce devenise, din motive lesne de înţeles, pestilenţială. În câte un ungher vedeai grupuri de femei care se văicăreau şi plângeau; copii cereau de mâncare mamelor, care n-aveau ce să le dea; bătrâni; lungiţi pe duşumea stăteau rezemaţi de butoaiele de apă] şi gâfâiau, cu ochii închişi.

La un capăt se zărea bariera ce-i izola pe bolnavi; în faţa ei frica de contagiune crease un spaţiu gol, care contrasta cu aglomeraţia locului.

— Bariera asta trebuie să dispară! strigă secundul cu glas de tunet. Puneţi mâna, băieţi!

Abia atinsesem cuferele ce alcătuiau baricada, când o mulţime de oameni furioşi, palizi la faţă se repeziră spre noi. urlând şi jurând c-au să ne omoare dacă nu renunţ tam.

— Daţi jos bariera! răcni secundul.

Dar mateloţii se traseră înapoi, murmurând ceva în legătură cu faptul că marinarii din flota comercială nu primesc pensie în cazul când sunt schilodiţi şi că, oricum, nu se angajaseră pe vasul ăsta ca să se bată unul contra cincizeci. Secundul încercă să-i înduplece prin ameâtintari şi rugăminţi, dar degeaba, aşa că ne-am retras fără hă ne fi atins ţinta.

În dimineaţa aceea, pe la ora patru, muriră primii patru bolnavi – toţi bărbaţi – iar scenele ce urmară fură de-a dreptul oribile. Adâncurile oceanului, peste care lunecam, nu ascundeau desigur privelişti mai groaznice.

Se dădu numaidecât ordinul ca morţii să fie aruncaţi în mare. Morţii fură înfăşuraţi în propriile lor cearşafuri şi, atârnându-li-se câte un pietroi, fură azvârliţi în valuri.

Între timp, alţi zece oameni se molipsiseră; secundul îi trata cu leacurile lui, manifestând o solicitudine vrednică de toată lauda; căpitanul însă nu mai coborî niciodată printre emigranţi.

Acum devenise imperios necesar să se facă curăţenie în cală; iar dacă n-ar fi fost o crimă să scoţi atâţia oameni, cu femei şi copii cu tot, pe punţile neacoperite şi potopite de ploi, văgăuna aia ar fi fost zdravăn curăţată. Deocamdată însă nici nu se punea problema. Mateloţii refuzau categoric să înlăture excrementele şi gunoaiele, iar emigranţii erau, mai toţi, atât de îndobitociţi, încât nu voiau să mişte niciun deget pentru a contribui la această operaţiune, a cărei urgenţă li-era limpede demonstrată şi care părea să fie unicatâor şansă de salvare.

O pani că grozavă domnea acum printre pasagerii de clasa întâi, care, de teama molipsirii, ar fi fost în stare să-l

ia prizonier pe căpitan, ca să-l împiedice să treacă dincolo de arborele-macstru. La stăruinţele lor, căpitanul sfârşi prin a le cere celor doi secunzi să doarmă şi să mănânce, deocamdată, în altă parte decât în vechea lor cabină, care comunica cu cabinele pasagerilor.

O molimă e destul de groaznică şi pe uscat, dar acolo măcar mulţi pot fugi din locurile contaminate; pe când pe o corabie eşti închis şi ferecat chiar în botniţă. N-ai cum să scapi. Iar într-un loc atât de strâmt şi aglomerat, nicio măsură de precauţie nu te poate feri efectiv de molimă.

Cabinele înfăţişau o privelişte poate la fel de deprimantă ca şi cala. Mulţi, dintre cei care nu se rugaseră decât rareori până-atunci implorau acum cerul, zi şi noapte, să le trimită vânturi prielnice şi vreme frumoasă. Unii îşi scoteau biblia din cufăr. În cele din urmă se ţinură chiar adunări religioase, lângă mesele deasupra cărora răsunaseră de atâtea ori glume şi chiote de bucurie.

Ce ciudat, deşi aproape universal, e faptul că* perspectiva morţii iminente provoacă asemenea izbucniri d fervoare când o veşnica holeră asiatică răreşte mereu rândurile omenirii! Iar de murit, trebuie să murim cu toţii în cele din urmă.

A doua zi muriră alţi şapte oameni, printre care şi croitoraşul; în cea de-a treia zi, alţi patru; în a patra zi, încă şase, printre. care marinarul groenlandez şi doamnă, despre care avea să se spună că murise de frică. Panica ajunsese la maximum; marinarii, ofiţerii, pasagerii din cabine şi emigranţii se priveau unii pe alţii ca pe nişte leproşi. Toţi, afară de singurul lepros adevărat dintre noi – Jackson – care părea încântat d ideea că pentru *el*, prins deja în ghearele unei alte boli, molima asta ce-i secera pe oamenii în aparenţă mai sănătoşi nu prezenta niciun pericol. De aceea, în mijlocul disperării generale, acest bolnav incurabil nu era de fel abătut; în orice caz, nu pe aceleaşi temeiuri.

Între timp, marinarii aceştia osândiţi continuau să se lupte, pe ploaie, sub un cer sur, întunecat, cu vânturile vrăjmaşe, mutându-se dintr-un bord într-altul/ deşi vasul nu părea să înainteze nici cu un centimetru.

În dimineaţa celei de-a şasea zile izbucni o furtună năprasnică, încât am fost nevoiţi să arborăm velele d capă. Vreme de zece ore, „Highlander64 a fost jucăria unor talazuri înalte cât munţii. Dinspre cală se auzeau vaiete şi strigăte, care se pierdeau însă în mugetul furtunii $ am mai aruncat în mare alte cinci cadavre.

Dar chiar în acel moment al plecării lor dintre cel vii, doi dintre ei erau înlocuiţi în registrele omenirii de doi nou-născuţi, veniţi pe lume înainte de vreme, din pricina molimei, a furtunii şi a panicii de pe vas. Cel dintâi ţipăt al unuia dintre aceşti prunci a răsunat aproape în aceeaşi clipă cu plescăitul făcut în apă de cadavrul tatălui său. Aşa venim şi plecăm noi, oamenii. Deşi înconjurate de moarte, mamele supravieţuiră cu pruncii Ion

La miezul nopţii vântul căzu, lăsând o mare agitată şi lin cer senin, înstelat, pentru prima oară după o săptămână.

În primul cart de dimineaţă şedeam cu Harry pe rubestan şi ne uitam la talazuri, care păreau, pe întuneric, adevărate dealuri pe care s-ar fi putut construi fortăreţe, după cum în văile lor s-ar fi putut cuibări sate, dumbrăvi şi grădini. Era ca un peisaj din Elveţia, căci adesea în fundul acestor văi întunecate şi adânci se prăvălea ca o avalanşă spuma albă a crestelor, iar clocotul ce urma părea să înghită vieţi omeneşti.

În după-amiaza zilei următoare marea se potoli, aşa că am putut pluti cu toate pânzele sus şi cu cel mai bun cârmaci la timonă, asistat de însuşi căpitanul: aveam vânt prielnic la pupa.

Punţile fură spălate şi frecate zdravăn; după care, toţi emigranţii care nu erau bolnavi se revărsară pe punţi,

en să tragă în piept aerul acela plăcut; îşi întindeau la soare aşternuturile ude şi se delectau cu bucatele primite. graţie mărinimiei căpitanului, care socotise nimerit să le sporească raţiile. Mai mulţi dintre ei ţinură să se alăture unei echipe de marinari care, coborând în cală eu găleţi şi mături, scoaseră de-acolo munţi de murdărie; ai fi zis că fac curăţenie mai degrabă într-un grajd deci t într-un adăpost pentru oameni.

În ziua aceea am mai azvârlit în mare trei cadavre; În ziua următoare, unul singur; apoi molima ne-a părăsit. lăsându-ne şapte convalescenţi care, aşezaţi lângă deschizătura bocaportului, îşi veniră curând în fire, sub îngrijirea pricepută, şi chiar tandră, a secundului.

Dar chiar în această atmosferă destinsă, stăruia încă teama că molima s-ar putea reîntoarce pe vas când acesta va trece prin zona „Falezelor înalte” din Newfoundland, unde e mai totdeauna ceaţă. Spre bucuria tuturor însă, µm continuat să avem vânt prielnic şi am înaintat repede peste acele praguri atât de temute, îndreptându-ne spre miazăzi, spre New York.

Aveam acum parte de o vreme bună şi frumoasă, şi deşi vântul se potolise, lunecam destul de repede pe marea aceea plăcută. Pasagerii de clasa a doua – cel puţin majoritatea lor – păreau încă timoraţi, deşi erau oarecum înviorați de aerul proaspăt şi de gândul că vor ajunge curând la destinaţie. Dar cei care-şi pierduseră vreun părinte, vreun soţ, vreo soţie sau un copil n-aveau nevoie să poarte doliu ca să-şi arate durerea. Amară şi vitregă li-era soarta, căci pentru oamenii săraci şi dezmoşteniţi jalea nu-i doar un simţământ, fie el cât de sincer, ci o realitate ca le mistuie. Întreaga fiinţă ci n-au prieteni care să-i consoleze, nici doctori care să-i ogoiască; şi trebuie să trudească din greu, deşi s-ar putea ca mâine să moară şi să fie vârâţi în coşciuge.

Ce să mai spui de aceşti emigranţi care, la o

depărtare de trei mii de mile de patria lor, se pomeneso brusc fără fraţii sau soţiile lor, având în buzunar doar câteva lire sau poate doar câţiva şilingi pentru a-şi cumpăra hrana într-o ţară străină?

Cât despre pasagerii din cabine, cine era acum mal bine dispus decât ei? Se apropiau fără teamă de Ţara Făgăduinţei, cu pungile doldora de bănet şi cu valizele bucşite. Toţi erau veseli şi generoşi; până şi bătrânul acela cu privirea de gelatină îi dădu stewardului un şiling.

Doamna care murise, o americancă în vârstă care se întorcea din Anglia, unde-şi vizitase unicul frate, n-avea pe vas niciun prieten sau rudă, astfel încât amintirea îi fusese aruncată peste bord odată cu trupul: un străia care moare printre străini nu prea e jelit.

Dar lucrul cel mai de mirare era felul cum unii dintre aceşti bogătaşi, acum veseli, îşi băteau joc de alţii în legătură cu panica pe care, de fapt, o simţiseră cu toţii.

— Iar când spaima unei mulţimi cuprinse de panică se dovedeşte a avea destule temeiuri, oamenii ajungând într-adevăr în faţa pericolului de moarte, ei trebuie aruncă să se hotărască sau să moară, sau să fie, supravieţuind, batjocoriţi de Semenii lor pentru teama ce-au încercat-o» Căci, cu puţine excepţii, oamenii recunosc anevoie că vreun semen de-al lor ar putea să se afle mai aproape da moarte decât ei înşişi. Ca urmare, cuvântul „laş” este aplicat prea adeseori oricărui om care s-a lăsat, indiferent cu cât ternei, îngrozit de perspectiva unei morţi subite, şi totuşi a supravieţuit. Dacă ar fi pierit conform propriilor sale temeri, nimeni n-ar fi folosit acest termen. O spune un om care a asistat în repetate rânduri la scene de felul celora care-au prilejuit aceste consideraţii. Subiectul invită la multe disocieri subtile, căci în ideile despre moarte ale oricărui om şi în comportarea lui în momentele când moartea îl ameninţă pe neaşteptate, găsim cel mai bun Indiciu pentru descifrarea existenţei şi a convingerilor

sale. Deşi era creştină încă nu începuse pe atunci, Socrate a murit ca un creştin; şi deşi Hume nu era, în teoriile lui, un creştin, a avut şi el o moarte creştinească – umilă, sobră, fără bravadă: cel mai sceptic dintre filosofii sceptici era plin de acea credinţă fermă, nereligioasă, care îmbrăţişează sferele. Seneca a murit adresându-se posterităţii; Petronius a murit pălăvrăgind despre esenţe şi cântări de dragoste; iar Addison, poftindu-i pe creştini să vadă cât de împăcat poate muri un creştin; dar poate că nici el n-a avut parte de cea mai bună moarte creştinească.

Pasagerul care ajunsese să citească rugăciuni în vreme ce ceilalţi îngenunchcau pe grinzi şi pe bănci era unul dintre tinerii spilcuiţi care-i pricinuiseră atâtea chinuri bietului croitoraş zuliar, răposat între timp. Acelaşi tânăr, îmbrăcat în haina-i fistichie, cu lănţug de ceas la vestă, ceruse pentru toţi ceilalţi îndurare – deşi nu solicitase până atunci. nimănui vreo favoare. El fusese observat nu o dată în această poziţie de către timonier, care se uita prin gemuleţul cabinei. Dar chiar şi tânărul acela era, prin firea lui, un om al lui aprilie: acum, când furtuna trecuse, el strălucea în soare, făcând pe grozavul.

Unul dintre tovarăşii săi îl sfătui, ironic, să intre în tagma călugărilor de îndată ce va ajunge la New York.

— Cine, eu? replină tânărul nostru. Păi am oare o voce atât de mieroasă?

— Nu – recunoscu amicul său, dar eşti un laş, întocmai cum se cuvine să fie un popă cai e se roagă.

Oricum ar putea, să pară aceste amănunte în legătura cu epidemia de pe „Highlander”, petrecută cu atâta vreme înainte, fapt este că asemenea lucruri se întâmplă poate şi astăzi; numai că singurul lucru ce-l poţi afla despre ele e cuprins îndeobşte într-un paragraf de ziar, la „rubrica navală”. Acolo apar numele sărmanilor morţi care au pierit pe mare. Au pierit ca valurile ce se sparg de ţărm şi de care nimeni nu mai aude şi nu le mai

vede. Dar ce lume a vieţii şi a morţii, ce lume a omenirii şi a suferinţelor sale zace ascunsă într-o propoziţiune de câteva cuvinte, formulată într-un pomelnic al faptelor, diverse şi citită la repezeală de către cititorii de ziare, mai interesaţi de ştirile cu iz mai picant!

Nu vezi acolo nicio corabie care lunecă pe o mare furtunoasa, având la bord oameni ciumaţi; nu vezi cadavre azvârlite peste parapet; nu vezi văduve şi orfani ce-şi frământă mâinile şi-şi smulg părul din cap; totul nu-i decât un gol imens. Iar eu n-am făcut decât să umplu un asemenea gol, descriind în amănunt calamitatea abătută peste „Highlander”.

Pe lângă tendinţa naturală ce face să se uite durerile de pe urmă ale săracilor, există şi alte motive pentru care detaliile unor asemenea calamităţi sunt trecute sub tăcere. Asemenea lucruri au, când sunt date în vileag, un efect nefavorabil asupra respectivei nave, creându-i proastă reputaţie; pentru a evita carantina, căpitanii prezintă situaţia într-o lumină trandafirie, străduindu-sa din răsputeri să muşamalizeze lucrurile.

E poate locul cel mai potrivit să spun câteva cuvinte şi despre vasele cu emigranţi. Să abordăm mult agitata dezbatere naţională, pe tema dreptului străinilor săraci de a debarca pe ţărmurile Americii; să o abordăm cu unicul gând că, dacă pot ajunge la aceste ţărmuri, au dreptul de a debarca, un drept primit de la Dumnezeu, chiar dacă aduc ext ei întreaga mizerie a Irlandei. Lumea întreagă a patrimoniul întregii lumi… Dar să lăsăm asta şi să ne gândim doar cum ar putea emigranţii să ajungă aici ia condiţii cât mai bune, de vreme ce tot pornesc la drum.

În ultima vreme a fost adoptată în Congres o lege cara limitează numărul emigranţilor primiţi pe un vas, conform unui anumit procentaj. Dacă ar fi aplicată, această lege ar face mult bine; tot aşa, bine ar fi dacă ar fi aplicată şi o lege engleză, în legătură cu raţiile de alimente alocate

pentru fiecare emigrant ce se îmbarcă la Liverpool. Din păcate, e puţin probabil că amândouă aceste legi vor fi puse în aplicare.

Dar nicio legislaţie nu poate uşura, măcar în teorie, greaua soartă a emigrantului. Ce dispoziţie legală îl poate obliga pe căpitanul unei nave să le asigure emigranţilor o cazare decentă şi să le dea lumină şi aer în vizuina imundă în care sunt închişi de vii, în cursul traversării Atlanticului? Ce lege îl poate sili să instaleze „soba46 pasagerilor de clasa a doua într-un loc ferit, unde emigranţii să poată găti şi pe ploaie? Ce lege îl poate obliga să le dea mai mult spaţiu pe punte şi să le permită a se plimba din când în când la prova sau la pupa? Nu există nicio lege pentru aceste lucruri. Şi chiar dac-ar exista, cine ar respecta-o, decât vreun Howard[28] naiv? Şi cât de rar găseşti un asemenea Howard în funcţii dintr-astea!

Vorbim cu spaimă de turci sine îngrozim de canibali, dar oare unii dintre ei nu vor ajunge în rai, înaintea unora dintre noi? Putem fi civilizaţi cu trupul, dar barbari la suflet. Suntem orbi la realităţile acestei lumi, surzi la glasul ei, morţi la moartea ei. Şi nu vom deveni cu adevărat oameni până nu vom şti că un necaz atârnă mai greu în balanţă decât zece mii de bucurii.

LIX

Sfârşitul lui Jackson

— În largul Capului Cod! exclamă stewardul, venind dinspre puntea superioară, unde căpitanul tocmai îşi făcuse măsurătorile şi observaţiile, întreprinse zilnic la ora prânzului cu ajutorul sextantului, cu care cerceta orizontul, la fel cum un filfizon îşi plimbă binoclul în jurul unei săli de teatru.

În largul Capului Cod! Printre florile de pe ţărm a căror mireasmă ne pătrunse în nări, la auzul numelui

---

28 John Howard (1726—1770) — celebru filantrop englez £ a contribuit la îndulcirea sistemului penitenciar din Anglia. (n.t.)

acelui deşert de dune, parcă deosebeam aroma tufelos de trandafiri sădite de mine şi de surorile mele în grădina noastră de-acasă. Încântătoare miresme are maica noastră ţărâna, care-l întâmpină pe călătorul lacom venit de departe, cu parfumurile a o mie de flori.

Mânată de-un vânt puternic, corabia înainta de zor, lăsând două brazde late şi albastre în câmpia mării. Noaptea, bătea o briză mai uşoară, însă căpitanul era atât de nerăbdător să ajungă la destinaţie înainte să se schimba direcţia vântului, încât continuam să arborăm o velăzburător, deşi catargul se îndoia ca o nuia.

Dar cum vântul se înteţi în timpul celui de-al doilea cart de noapte, ni se dădu ordinul de a coborî zburătorul şi de a terţarola toate cele trei vele gabier.

În vreme ce oamenii *filariseau* fungile pe punte, înainte» de a începe să manevreze palancul, Jackson ieşi de la teuga şi, spre uimirea multora, apucă o parâmă, pentru prima oară după patru săptămâni.

Ca mai toţi marinarii care, în timpul unei călătorii, zac din cauză de boală, dorea poate să-i amintească, înainte de sosirea în port, căpitanului că există şi că-şi aşteaptă simbria. Dar vai! simbria lui avea să fie simbria cuvenită păcatului.

Era momentul cel mai potrivit pentru a-şi manifesta dorinţa de a munci, fiindcă în asemenea momente iese pe punte toată suflarea vasului, de la căpitan până la ultimul copil.

Jackson era ud leoarcă şi palid ca un cadavru; găvanele ochilor săi erau ca nişte cuiburi de şerpi vineţiii ieşind aşa, pe neaşteptate, din mormântul lui de la teuga, arăta ca un înviat din morţi.

Înainte ca marinarii să fi fixat palancul, Jackson se şi căţărase în arboradă, ocupându-şi locul la marginea vergii velei gabier – loc de onoare într-o asemenea manevră. Omul acesta, care pe vreme bună trăgea chiulul de la

muncile obişnuite, sărea totdeauna înaintea celorlalţi pe vreme de furtună – ceea ce explică poate şi neţărmurita putere pe care-o avea asupra lor.

În curând eram înşiraţi cu toţii pe verga velei gabier în vreme ce vasul se vânzolea sub noi ca un armăsar fugar; fiecare dintre noi strângea partea lui de parâmă şi, aplecat pe-o coastă, trăgea vela în sus către Jackson, care trebuia să-i lege colţurile de vergă.

Fără pălărie şi fără ghete în picioare, stătea călare pe vergă şi trăgea de-un frâu de *baiera de înuergare* în bătaia vântului. Pentru orice marinar, asemenea momente înseamnă o încordare supraomenească; atârnaţi deasupra mării furtunoase, între cer şi pământ, parc-ar lua parte la zbuciumul stihiilor, dar tot atunci devin şi cei mai spurcaţi la gură.

— Trageţi spre vânt! răcni Jackson, înjurând de mama focului şi smucind brusc de parâmă.

Dar abia rostise aceste vorbe urâte, că mâinile i se lăsară pe coapse, iar din plămâni îi ţâşni un şuvoi de sânge care împroşcă pânză.

Omul de alături întinse o mână spre el, dar Jackson căzu de pe vergă cu capul în jos şi plonjă ca un înotător în mare.

Din pricină că vasul tocmai se apleca spre vânt, Jackson fu proiectat de vergă departe pe apă. Căderea lui fu urmărită de toţi oamenii adunaţi p. e punte, dintre care unii fură împroşcaţi de stropii de sânge ce se prelingeau de pe pânză; strigătele scoase de ei erau atât de ascuţite, hicât până şi un orb ar fi putut să-şi închipuie, auzindu-le, că se petrecuse ceva îngrozitor.

Agăţându-ne de parâmă, ne-am aplecat peste vergă şi am privit spre pata aceea albă, clocotitoare, ce se închisese peste capul camaradului nostru; dar în clipa următoare ea dispăru în spuma valurilor din care Jackson nu se mai ridică niciodată. Am aşteptat câteva minute,

doar-doar vom primi ordinul de a coborî cu barca de salvare, însă, în loc de – asta, l-am auzit pe secund spunându-ne

— Hei, băieţi, terţarolaţi vela!

La drept vorbind, orice încercare de a-l salva pl Jackson ar fi fost zadarnică: nu numai că fusese probabil mort înainte de a fi căzut în mare (iar dacă mai era încă în viaţă, prima scufundare îi va fi scos sufletul din plămânii sfâşiaţi), dar bărcii noastre i-ar fi trebuit cincisprezece minute ca să fie lansată.

În treacăt fie spus, lipsa de prevedere a multor căpitani e notorie, iar dacă „Highlander64 ar fi naufragiat pl neaşteptate, noi toţi ne-am fi găsit mormântul în valurt

Ca mai toate vasele de comerţ, „Highlander” avea doar două bărci – barca mare şi barca de salvare. Prima, mai lungă şi mai solidă decât cealaltă, era fixată de punţi cu ajutorul unor drugi de fier, încât părea o parte componentă a vasului, ca şi chila lui, de pildă. Acolo vieţuiau porcii şi păsările şi erau depozitate lemnele şi cărbunii. Deasupra bărcii mari era răsturnată barca de salvare, o barcă fără furcheţi, al cărei fund se scorojea la soare.

Gândiţi-vă ce şanse de salvare am fi avut în cazul unui naufragiu? Şi totuşi, din trei vase de comerţ doar unul e dotat măcar cu aceste câteva bărci. Evident, niol o corabie încărcată cu emigranţi nu poate spera, indiferent câte măsuri de precauţie ar lua, să salveze măcar a zecea parte a celor îmbarcaţi, în cazul unui dezastru; dar trebuie luate desigur măsuri pentru a salva cel puţin câţiva oameni, care să aducă acasă vestea cumplită; căci până şi în cea mai amarnică dintre năpastei» care s-au abătut asupra răbdătorului. Iov, cel puţi» unul din slujitorii lui a scăpat, ca s-o aducă la cunoştinţa lumii.

Marinarii n-aveau să mai pomenească de răposaţi! Jackson – în orice caz, eu şi Harry nu i-am auzit. niciodată

făcând vreo aluzie la el. Parcă s-ar fi înţeles cu toţii să-l dea uitării. Fie din pricină că umilitoarea sclavie în care fuseseră ţinuţi de către Jackson le sleisa inimile, fie din altă pricină, fapt este că moartea *lui* a înesemnat eliberarea Zor, eliberare pe care o sărbătoriră printr-un entuziasm general, necunoscut până atunci, deşi explicabil, în parte, prin apropierea de patrie.

LX

În sfârşit, acasă!

A doua zi era duminică, iar soarele amiezii lumina o mare lucioasă ca sticla. După furtună şi vânt, acest calm învăluitor părea potrivit cu duhul liniştit al unei zile care, în aşezările pioase, face din cele mai gălăgioase artere nişte alei tăcute.

Vasul luneca lin pe apa catifelată, cuminte a oceanului, smălţată jur-împrejur cu pete albe şi brăzdată de dâre lăptoase, prevestind vecinătatea a numeroase nave, toate îndreptate spre acelaşi port şi prinse acum în mre-Jile aceluiaşi calm plat. Aici dârele şerpuitoare şi lungi, venite din Europa, Africa, India şi Perú se contopeau împletindu-se într-o singură linie.

În faţa noastră dănţuiau în văzduhul încins al amiezii colinele verzi ale New Jersey-ului; printr-o iluzie optică, marea albastră părea să curgă sub ele.

Marinarii fluierau, doar – doar vor stârni un vânticel; pasagerii din cabine, îmbrăcaţi în straiele cele mai bogate, păreau nerăbdători; iar emigranţii se strângeau Ciorchine la prova, cu ochii ţintă spre uscatul îndelung aşteptat.

Rezemat de parapet, Carlo privea visător spre marea calmă, viorie, ca un ochi care-ar fi făcut pereche cu-al lui. Întorcându-se deodată spre Harry, îi spuse:

— Cerul Americii ăsteia o fi căzut în mare, fiindcă, Uitându-mă în apa ei, văd ceea ce în Italia văd de obicei bus pe cer. Dar bine că-mi găsesc Italia oriunde m-aş duce! Am găsit-o până şi-n ploiosul Liverpool i

Deodată se stârni o briză plăcută, ce ne aduse dinspre ţărm o aripă albă: pilotină! în curând un veston de pilot apăru peste parapet şi fu asaltat de căpitan şi de pasagerii” ahtiaţi de veşti. Din buzunarele-i fără fund ieşiră teancuri de ziare, apucate numaidecât de mâini lacome.

Căpitanul abdică acum în favoarea pilotului, care se dovedi a fi un adevărat tigru: ne puse să braţăm vergile şi să le orientăm în aşa fel, încât să prindem până şi cea mai slabă boare.

Când vreun om vine deodată de pe ţărm în mijlocii unor. călători osteniţi de prea mult umblet pe mare, el aduce, cu barba lui mirosind a uscat, o senzaţie de apropiere a ierbii verzi, senzaţie pe care nici măcar vederea ţărmului însuşi nu o poate întrece.

Cala era acum un adevărat balamuc: cufere şi lari erau încuiate şi legate cu frânghii, oamenii se spălau pa mâini şi pe faţă. În timp ce se desfăşurau aceste activi» taţi, dinspre puntea de comandă sosi ordinul ca toată paturile, păturile, pernele şi saltelele de paie din cală să fie azvârlite în mare. Emigranţii primiră întâi ea mâhnire, apoi cu mânie acest ordin. Li se dădu însă asigurarea că această măsură era indispensabilă pentru a evita o carantină, altminteri obligatorie. De aceea se supuseră în silă şi aruncară peste bord pomenitele lucruri. Pernele şi saltelele fură urmate de cratiţe şi tingiri, de sticle şi coşuri. De jur-împrejur marea era acum presărată cu cearşafuri burduşite, care pluteau pe valuri – ca nişte perne pentru toate sirenele mai puţin pretenţioase. Nenumărate lucruri de acest fel, aruncate de emigranţi de pe vasele lor înainte de a ajunge în portul New York, plutesc în derivă până eşuează pe ţărmurile Staten Islandului, pe a cărei plajă răsăriteană am umblat adesea, meditând asupra carafelor sparte, a pernele» rupte şi a coşurilor ferfeniţite de la picioarele mele.

Emigranţii primiră apoi ordinul ele a-şi strânge

rândurile şi de a face o ultimă curăţenie în cală, frecând ce apă şi nisip duşumelele. Acelaşi avertisment care-i făcuse să-i dăruiască lui Neptun aşternuturile lor îi sii să se supună şi acestui ordin. După aceea locul fu afumai şi uscat cu ajutorul cărbunilor aduşi din bucătărie, astfel încât spre seară nimeni de pe ţărm nu şi-ar fi puţin închipui, judecând după înfăţişarea vasului, că „Highlander11 făcuse o călătorie dramatică şi anevoioasă. Unii căpitani iau asemenea măsuri de precauţie pentru a ascunde în ochii oamenilor de bine adevărata stare di lucruri de pe corăbiile lor.

În noaptea aceea marea redeveni-calmă, dar-a dota zi dimineaţă am pornit spre Strâmtori, deşi aveam vânteri dimpotrivă; făcând volte scurte, am reuşit să trecem prin: Strâmtori, cu toate că era cât pe-aci să ne izbim cu bompresul de unul din forturi.

O ploicică matinală stropise câmpurile şi pădurile, care străluceau acum de un verde proaspăt; briza dinspre uscat era plină de arome pentru plămânii noştri săraţi. Pasagerii de clasa a doua aproape că nechezară de plăcere, ca nişte cai duşi iarăşi la păşune, primăvara; toţi ochii şi toate urechile de pe „Highlander” se desfătau cu frumoasele privelişti şi sunete ale ţărmului.

Nu ne mai gândeam la furtună şi la molimă, nu ne mai ridicam privirea spre petele de sânge, încă vizibile pe vela gabier, de unde căzuse Jackson; ci ne aţinteam privirile asupra livezilor şi imaşelor, cărora le sorbeam rouă, însetaţi.

Pe Staten Island se vedea o flamură galbenă înfiptă într-un ţăruş alb – semn că acolo locuia ofiţerul de carantină; căci, parcă înadins pentru a simboliza frigurile galbene şi pentru. a-i băga în sperieţi pe toţi privitorii, pretutindeni în lume carantina îşi flutură steagul galben al febrei…

Dar deşi acum se zăreau clar pe clina dealului lungile

şiruri de spitale zugrăvite în alb şi deşi aici erau ancorate zeci de nave, niciun vas nu ne ieşi în întâmpinare; spre uimirea şi încântarea noastră, am trecut mai departe de locul acela atât de temut. Cum se face că ne lăsaseră să trecem fără a ne acosta, n-aveam să aflăm niciodată.

Deodată oraşul ieşi la iveală din golf, iar clopotniţele lui începură, pe rând, să străpungă cerul albastru, în \ rreme ce din ce în ce mai multe bricuri, schoonere şi bărci cu pânze se îmbulzeau în jurul nostru. Am văzut pădurea de catarge ce se întinde de-a lungul East Riverului, iar spre miazănoapte, pe falnicul Hudson, împânzit de velele albe ale şalupelor ca de imense stoluri de lebede, am zărit în depărtare Palisadele1 purpurii. /

O, cel ce n-a călătorit niciodată peste hotare, să pornească numaidecât, ca să-şi dea seama ce bine-i acasă!

1 Denumirea falezei înalte şi stâncoase care domină, malul de vest al – Hudson-ului, mai sus de New York. (n.t.)

Căci, când te apropii din nou de fluviul bătrân pe malurile căruia ai copilărit, te simţi parcă năpădit de apele lui şi, în entuziasmul ce te cuprinde, juri să înalţi altare de-a lungul malurilor sale sfinte…

Căpitanul Riga stătea pe dunetă, cu luneta în mină, şi le arăta pasagerilor Insula Guvernatorului, Grădina Castelului şi faimoasa Battery.

— Iar acolo – spuse el, arătând spre o enormă cocă neagră, cu şiruri de colţi, aidoma unui rechin – acolo, doamnelor, vedeţi vasul de război *North Carolina*.

— Vai! exclamară cucoanele.

— Dumnezeu să ne aibă în pază! spuse un bătrân, care era membru al unei Asociaţii pentru promovarea păcii.

Ura! Ura! De zece mii de ori ura! Bătrâna noastră ancoră coboară, adânc în mâlul yankeu, liber şi independent. O mână de mâl dintr-acesta preţuia acum cât un castel din Anglia.

În jurul nostru sosiseră şalupele „Whitehall”, astfel încât pasagerii din cabine ne părăsiră în curând, veseli ca nişte greieri, grăbiţi să ia cina la *Astor House*, unde aveau desigur să destupe un rând de sticle de şampanie în cinstea sosirii lor acasă. Cât despre pasagerii de clasa a doua, numai foarte puţini dintre ei îşi puteau permite să plătească preţul ridicat cerut de barcagii pentru a-i duce la ţărm, aşa că mai toţi rămaseră cu noi până a doua zi dimineaţă. Dar nimic nu-l putu reţine pe Carlo, italianul, care, făgăduindu-le barcagiilor că le va plăti c-un cântec, fu aşezat la pupa unei şalupe, ce-l transportă la mal în vreme ce el cânta, acompaniat de flaşnetă, ceva în genul „Salut, Columbia!” I-am mai strigat de trei ori „bravo” şi nu l-am mai văzut niciodată.

Harry şi cu mine ne-am petrecut cea mai mare parte a nopţii umblând pe punte şi privind luminile oraşului.

În zori am „tras” la o dană chiar la poalele Wall-streetului, legându-ne corabia bătrână, dar această legare a însemnat dezlegarea marinarilor de obligaţiile lor; printre marinari e o vorbă: că devin liberi în clipa când îşi leagă corabia la cheu. Chiuind de bucurie, se repeziră buluc pe ţărm, urmaţi de gălăgioasa mulţime a emigranţilor, ai căror prieteni – lucrători cu ziua şi slujnice – abia aşteptau să-i îmbrăţişeze.

Harry şi cu mine însă şedeam pe o ladă la teuga, tăcuţi şi mulţumiţi că se sfârşise această călătorie, aproape la fel de neprielnică amândurora şi atât de amară mai ales pentru unul dintre noi. Corabia asta, pe care ajunsesem s-o urâm, începu să fie dragă ociilor noştri – care zăboveau acum asupra scândurilor ei familiare; căci decorul unei suferinţe devine un cadru de bucurie după ce suferinţa s-a consumat, iar amintirea greutăţilor trecute e mai dulce decât însăşi plăcerea prezentului.

LXI

Redburn şi Harry se plimbă braţ Ia. braţ prin port

Şedeam acolo, în văgăuna aceea din fundul bătrânel corăbii, părăsite de toţi în afară de noi doi, de secund şi de şobolani.

În cele din urmă, Harry merse la cufărul lui şi, scoţând câţiva şilingi, îmi propuse să coborâm pe ţărm şi să cumpărăm ceva de mâncare, apoi să ne întoarcem şi să cinăm la teuga. Am cumpărat, aşadar, câteva plăcinte, niscai gogoşi şi o sticlă de bere – altceva nu prea găseai în dughenele sărăcăcioase înşirate pe cheu – şi ne-am aşezat să mâncăm. Pentru noi, plăcintele şi gogoşile acelea erau delicioase, după ce ni se murasegura de atâta carne sărată. Cât despre bere, ni s-a părut de-a dreptul dumnezeiască! De atunci încoace ador berea!

În noaptea aceea am stat până târziu: eram acum stăpâni pe carturile de noapte şi ştiam că nu ne va mai sâcâi nimeni cu ordine.

— Toată noaptea liberi! Gândeşte-te la asta, Harry prietene!

— Da, Wellinghorough, gândul că pot dormi cât poftesc e de ajuns ca să mă ţină treaz în vecii vecilor.

Ne-am trezit foarte devreme şi ne-am pregătit să coborâm pe ţărm, dar mai întâi ne-am dezbrăcat până la brâu, ca să ne spălăm.

— N-o să-mi scot niciodată de pe degete petele astea afurisite de catran! exclamă Harry, frecându-şi mâinile cu un şomoiog de câlţi muiat în apă şi săpun. Nu, n-au să iasă şi o să fie vai de capul meu 1 Uită-te la mâna mea, Wellinghorough!

Era, într-adevăr, o privelişte jalnică. Unghiile lui erau toate vopsite – ca şi ale mele, de altfel – într-o nuanţă roşcată, parc-ar fi fost nişte bucăţele din carapacea unei ţestoase.

— Nu-i nimic, Harry – i-am spus eu. Doar ştii că şi doamnele din orient îşi vopsesc buricele degetelor cu un lac auriu.

— Mi-aş muia braţele până la subsuori m-am*, zăuaşa! oftă Harry. Dar nu-i nimic, băiete, o să jur că-s proaspăt sosit din Persia.

Ne-am îmbrăcat cu cele mai bune straie pe care le aveam şi am pornit la drum; l-am condus de îndată pe Harry spre strada Fulton, unde ştiam un local cu firma „La Curcanul”, ţinut de un anume Sweeny, un local celebru pentru ceaiul său ieftin şi pentru delicioasele sale turte de hrişcă.

— Ce doriţi să luaţi, domnilor? ne întrebă un chelner, după ce ne aşezarăm la o masă.

— *Domnilor* – îmi şopti Harry. Ia auzi cum ne spune! Oare aşa ni se adresau secunzii pe bătrâna corabie „Highlander”? Nu, Redburn! Pe legea mea, încep să mă simt din nou în apele mele. Cafea şi chifle – adăugă el, cu glas tare, punându-şi un picior peste celălalt. Şi încă ceva, băiete, adu-ne şi ceva carne de vânat. la grătar.

— N-avem, domnilor.

— Ouă cu şuncă – am sugerat eu, căci îmi lăsa gura apă după acea delicatesă, gustată cândva de mine la „Curcanul”.

Şi chiar ouă cu şuncă am mâncat, şi pâine prăjită, şi am băut cafea! Cât despre unt, ce să mai spun!

— Ascultă, Harry, ai mai gustat vreodată un asemenea unt?

— Nu mai vorbi! îmi şopti Harry în timp ce-şi ungea a zecea felie de pâine prăjită. O să mă fac lăptar şi-o să rămân toată viaţa în preajma binecuvântatei arome a untului.

După acest *breakfast* de neuitat, am plătit boiereşte şi am ieşit în stradă, ca nişte corăbii încărcate cu aur pornind de la Acapulco spre Spania străveche.

— Şi acum, ia tu comanda – mi-a spus Harry. Hai să vedem ceva din Statele astea Unite. Sunt gata să merg pe jos din Maine până-n Florida, să străbat prin vaduri Marile

Lacuri şi chiar să m-arunc în râul Ohio, dac-o să-mi iasă în cale. Hai, ia-mă de braţ şi du-mă!

Schimbarea lui mi se părea de-a dreptul miraculoasă şi-mi amintea de felul cum se purtase atunci când pornisem spre Londra, de la hanul „La Ancora de Aur” din Liverpool.

Era de o veselie exuberantă, care mă uimea când mă gândeam că buzunarele i-a goale şi că-i un străin. În ţara asta.

Către amiază îşi găsise o locuinţă, într-o casă de raport, unde se cerea o chirie destul de mică şi unde se mânca ieftin. L-am lăsat să se ducă la vas să-şi ia cufărul, iar eu m-am dus între timp să-l văd pe vechiul meu prieten, domnul Jones, ca să aflu ce se întâmplase în absenţa mea.

Domnul Jones îmi strânse cordial mâna, în vreme ce cu cealaltă mână îmi dădu nişte scrisori, pe care le devorai cu lăcomie. Cum scrisorile astea mă obligau să plec de grabă acasă, m-am dus să-l caut pe Harry ca să-i spun şi lui. Ei bine, puţinele ore cât rămăsese singur ca să privească străzile oraşului străin şi chipurile oamenilor acestui oraş fuseseră de ajuns ca să imprime feţei lui Harry o schimbare ciudată. Era un om al impulsurilor subite. Rămas singur, străzile oraşului străin îi amintiseră pesemne de starea lui vitregă: l-am găsit foarte trist, scotocindu-se prin buzunarele goale.

— Unde-o să mănânc în săptămână ce vine? mă întrebă el în şoaptă. Ce-i de făcut, Wellinghorough?

Când i-am spus că în după-amiaza zilei următoare trebuia să mă despart de el, s-a întristat şi mai mult.

Am încercat să-l înveselesc puţin, deşi cu însumi eram destul de abătut, cu toate că ajunsesem în patrie. Dar să trecem peste asta.

Cunoşteam în oraş un tânăr mult mai în vârstă decât mine, nu anume Goodwell, un băiat foarte bun, care lucra de puţină vreme ca funcţionar la o mare întreprindere de

expediţie de pe South-street; mi-a venit ideea că era exact omul care putea să se împrietenească cu Harry şi să-i procure o slujbă. I-am pomenit, aşadar, despre asta amicului meu, care a încuviinţat. Ne-am dus amândoi la Goodwell.

Acesta se arătă plăcut surprins de înfăţişarea aleasă a prietenului meu şi-mi făgădui personal, după ce află despre ce e vorba, că va face tot ce-i va sta în putinţă pentru el, deşi „afacerile nu prea mergeau”.

În seara aceea, Goodwell, Harry şi cu mine ne-am plimbat pe străzi – Goodwell făcându-ne cinste cu stridii, Harry trăncănind despre Cluburile din Londra, iar eu contribuind doar în mică măsură la veselia generală.

A doua zi dimineaţa ne-am dus să ne încasăm simbria.

Eu, unul, nu mă aşteptam să capăt pentru munca mea pe vas o sumă din care să pot tri toată viaţa, bucurându-mă de câştigul adus de *prima mea călătorie pe mare*; totuşi mă gândeam că doi-trei dolari ar putea să-mi pice în mână, căci dolarii sunt lucruri de preţ, la care nu face să renunţi când ştii că ţi se cuvin. De aceea, cum ziua de după sosirea în port fusese aleasă pentru plata simbriilor echipajului, eu şi Harry ne-am făcut apariţia la bord, odată cu ceilalţi. Ni s-a spus să intrăm în cabină şi, acolo, m-am pomenit din nou, după mai bine de patru luni, înconjurat de mobila ei de mahon şi arţar.

Căpitanul Riga, îmbrăcat în costumul său civil, şedea într-un fotoliu somptuos, înapoia unui pupitru lucios, cu încrustaţi! bogate – ai fi zis că-i Lordul-amiral al Angliei, atât de ţanţoş se ţinea. Cu pălăria în mână, marinarii stăteau politicoşi în faţa lui, într-un semicerc, în vreme ce căpitanul îi striga pe rând, uitându-se în registrele vasului, şi le plătea simbria în bancnote mătăsoase – straşnică privelişte!

Mai toţi primiră mai puţin de zece dolari, doar câţiva

primiră. câte douăzeci, iar doi dintre ei, treizeci de dolari;, bucătarul, care, fiind pios, se abţinuse de la costisitoarele excese ale mai tuturor marinarilor şi care nu luase niciun avans, primi o sumă frumuşică: şaptezeci de dolari.

Şapte hârtii de câte zece dolari! Fiecare din ele valora câte o sută de *dimes*, cum se calcula pe atunci, iar aceste o sută de *dimes* însemnau o mie de cenţi, care, la rândul lor, se subdivizau în *mills* – aşadar, avea şaptezeci de mii de *mills* la dispoziţie! Doar şaptezeci de dolari, de fapt, dar eu am avut totdeauna impresia că, tălmăcind o sumă în fracţiuni, îi redai mult mai bine mărimea, decât dacă-i ascunzi importanţa sub masca unor conglomerate ca dublonul, sovereignul sau dolarul. Cui nu i-ar conveni să aibă mai degrabă 125.000 de franci la Paris decât doar 5.000 de lire la Londra, deşi valoarea intrinsecă a celor două sume este aproximativ aceeaşi?

Bătrânul bucătar făcu o plecăciune, cum numai un negru ştie să facă, şi porni cu averea lui; şi nu mă îndoiesc că a investit-o numaidecât într-o mare cârciuma specializată în stridii.

Ceilalţi marinari îşi numărară cu grijă banii şi, văzând că nu lipsea nimic şi că bancnotele nu erau îndoite la colţuri – căci, dacă-ar fi fost îndoită vreuna, ar fi cerut alta în loc (fiindcă marinarii ăştia nu pot fi păcăliţi şi traşi pe sfoară şi-şi cunosc drepturile, cel puţin când sunt liberi, după terminarea călătoriei) – făcură şi ei câte o plecăciune şi se retraseră, lăsându-mă pe mine şi pe Harry faţă-n faţă cu casierul general al marinei.

Am stat câtva timp într-o aşteptare politicoasă, doar-doar ne vom auzi strigaţi pe nume, dar n-am auzit nimic; între timp, căpitanul, dând la o parte registrele, îşi aprinsese un trabuc foarte aromat, apoi îşi luă ziarul – cred că era HERALD – îşi puse un picior pe un braţ al fotoliului şi se cufundă în lectura ultimelor noutăţi din lumea largă.

Mă uitam la Harry, iar el se uita la mine, apoi ne

uitarăm amândoi la acest căpitan de neînţeles. În cele din urmă Harry tuşi uşor, iar eu îmi frecai talpa de podea, ca să sporesc zgomotul.

Casierul general ridică privirea.

— De unde veniţi? Şi cine sunteţi, mă. rog? Şi ce doriţi? Steward, condu-i afară pe aceşti tineri domni.

— Vreau banii ce mi se cuvin – zise Harry.

— Am de încasat simbria – am spus eu.

Căpitanul izbucni în râs – era din cale afară de vesel – şi, după ce trase adânc fumul în piept, îşi scoase trabucul din gură şi se uită la noi, slobozind rotocoale de fum ce se învălătuceau, leneşe, în aer.

— Pe legea mea, domnilor, mă uimiţi. Numele voastre sunt oare trecute în Anuarul oraşului? Aveţi oare vreo scrisoare de recomandare?

— Căpitane Riga! exclamă Harry, scos din sărite de neobrăzarea căpitanului. Află că trucul ăsta nu se prinde, unde-s gologanii?

— Căpitane Riga – am spus eu – nu-ţi aminteşti că, în urmă cu vreo patru luni, prietenul meu domnul Jones a venit cu mine la dumneata şi-am stat de vorbă toţi trei chiar în cabina asta? Atunci ne-am înţeles ca eu să mă îmbarc la bordul acestei nave şi să fiu plătit cu trei dolari pe lună pentru serviciile mele! Ei bine, căpitane Riga, am plecat împreună cu dumneata, iar acum m-am întors şi vreau să-ţi mulţumesc pentru plată.

— A, da, îmi amintesc – spuse căpitanul. Domnul Jones! Ha, ha i îmi amintesc de domnul Jones, un adevărat gentleman, iar dumneata… dumneata eşti fiul unui importator francez bogat, nu-i aşa? Şi… stai să mă gândesc… unchiul dumitale nu era bărbier?

— Nu! tunai eu.:

— Scuză-mă te rog, tinere, nu te supăra. Steward, adu scaune pentru domnii aceştia; luaţi loc, domnii mei. şi acum, ia să văd – adăugă el, aruncându-şi privirea prin

scripte. Da, da, uite aici e! Wellinghorough Redburn, trei dolari pe lună. Să zicem patra luni, asta înseamnă doisprezece dolari. Se scad cei trei dolari primiţi ca avans la Liverpool: asta face nouă dolari; minus trei ciocane şi două raşchete scăpate peste bord, aşa că mai rămân patru dolari şi un sfert. Îţi datorez patru dolari şi un sfert, tinere, nu-i aşa?

— Aşa se pare, domnule – am răspuns eu, cu ochii holbaţi.

— Şi acum, ia să vedem cât îmi datorezi dumneata mie, domnule Redburn, ca să putem încheia socotelile.

Cât îi doream *eu* lui? Ce puteam să-i datorez altceva decât ura mea? Mi-am înăbuşit însă mânia, iar el mi-a spus atunci:

— Fugind de pe vas la Liverpool, ţi-ai pierdut dreptul la simbrie, care era de doisprezece dolari; şi întrucât ai primit avans bani, plus ciocanele şi raşchetele pomenite „totul în valoare de şapte dolari şi şaptezeci şi cinci de cenţi, îmi datorezi această sumă. Îţi mulţumesc pentru bani, tinere – adăugă el, întinzând spre mine plilma desfăcută.

— Să-l ating? îmi şopti Harry.

Eram uluit de această neaşteptată dezvăluire a balanţei mele de plăţi şi începusem să înţeleg de ce căpitanul Riga ignorase absenţa mea de pe vas, la Liverpool. Dar un minut de gândire fu de ajuns ca să mă conving că n-aveam nimic de făcut; i-am spus, aşadar, că n-are decât să mă dea în judecată, fiindcă n-am de unde să-i plătesc, şi am pornit spre uşă.

Omul ăsta nu se sfia să alunge un băiat sărac, fără să-i plătească nicio lăscaie, după mai bine de patru luni de corvoadă pe corabia lui. Căpitanul Riga era un burlac cu tabieturi costisitoare şi nu-şi putea permite să fie generos cu alţii: cheltuia sume mari pe băutură, la *City Hotel*, unde-şi lua masa.

— Domnul Bolton – spuse el, întorcându-se spre Harry, cu blândeţe. Şi dumneata, domnule Bolton, te-ai îmbarcat pentru trei dolari pe lună. Ai primit la Liverpool un avans pe o lună, iar cum de la docurile Liverpool-ului până la cele din New York am făcut cam o lună şi jumătate, îţi datorez un dolar şi jumătate, domnule Bolton. Poftim!

Şi-i întinse şase monede de câte doi şilingi.

— *Asta-i* răsplata pentru serviciul meu leal şi îndelungat? exclamă Harry, cu o mutră tragică. Şi, aruncând pe birou banii, adăugă: Poţi să-ţi păstrezi gologanii, căpitane Riga! Au fost în punga *dumitale* şi mi-ar murdări mâinile dacă i-aş atinge. Bună ziua, domnule i

— Bună ziua, domnii mei, mai poftim pe la noi – spuse căpitanul, cu răceală, virând la loc banii.

În port, era de o politeţe fără margini.

Ieşind din cabină, l-am certat pe Harry pentru uşurinţa cu care refuzase să-şi primească simbria, fie ea cât de mică, şi, amintindu-i de situaţia în care se afla, i-am spus că orice gologan ar putea să-i fie preţios. El însă mi-a răspuns cu o exclamaţie dispreţuitoare şi n-a mai vrut să audă despre asta.

I-am găsit pe marinari adunaţi pe puntea teugii şi discutând cu aprindere, în vreme ce mai multe căruţe, încărcate cu cuferele lor, tocmai se pregăteau să plece spre casele unde aveau să locuiască în oraş. După mutrele colegilor noştri, mi-am dat seama că puneau ceva la cale, şi – chiar aşa era.

Deşi nu se făcuse vinovat de nicio samavolnicie flagrantă împotriva marinarilor, totuşi, printr-o mie de şicane mărunte. – ca de pildă micşorarea raţiilor de pâine şi de carne, fără a-i fi avertizat şi fără ca ei să fi manifestat vreo dorinţă în acest sens – căpitanul Riga îşi atrăsese antipatia întregului echipaj, care-i dăduse de multă vreme o poreclă extrem de sugestivă, dar cu neputinţă de reprodus.

Călătoria se terminase, aşadar, şi se pare că subiectul discutat de marinari era cum să-şi exprime mai vârtos simţămintele pe care le nutreau faţă de fostul lor stăpân şi patron. Voiau să găsească un simbol grăitor al acestor simţăminte, un simbol care să-i arate cât se poate de limpede căpitanului Riga ce anume credeau despre el.

«Ai fi zis că e adunarea membrilor vreunei societăţi comerciale, în ajunul încheierii unui bilanţ prosper şi al desfiinţării societăţii; subalternii, minaţi de cea mai sinceră recunoştinţă faţă de şeful sau preşedintele lor, hotărăsc atunci să-i ofere în dar o cupă de argint, în semn de respect. Era ceva cam în genul acesta, dar cu o anumită deosebire, precum se va vedea.

În cele din urmă, hotărârea fiind luată, Blunt irlandezul fu desemnat de către ceilalţi să-l cheme pe căpitan. El bătu la uşa cabinei şi ceru, politicos, stewardului să-i comunice căpitanului Riga că nişte domni îl caută pe cheu. După care, se întoarse la colegii săi.

Peste câteva clipe/ căpitanul ieşi din cabină şi-i găsi pe „domnii11 aceia înşiraţi pe parapet, în partea dinspre cheu. La vederea lui, se răsuciră pe călcâie, întorcându-i spatele; după ce făcură o mişcare ce era un salut politicos pentru toţi cei ce se găseau în faţa lor, dar o insultă groaznică la adresa celor din spatele lor, săriră de pe vas, chiuind de trei ori...

Cu imperturbabila-l politeţe, căpitanul Riga îşi ridică pălăria, zâmbind cu blândeţe, şi se întoarse încet în cabina lui.

Vrând să vedem ultimele mişcări ale acestui – echipaj remarcabil, ai cărui membri erau atât de isteţi pe uscat şi atât de laşi pe mare, eu şi Harry ne-am luat după ei pe cheu, până s-au oprit la o cârciumă cu firma poetică „Văpăile11. Intrară buluc şi-şi aruncară ancora în faţa tejghelei, înapoia căreia patronul, un tip fălcos, începu să se foiască printre şipurile lui vechi şi blestemate. Ştia el

bine, după mutrele clienţilor săi, că aceştia sunt puşi pe cheltuială, cum se întâmplă de obicei cu mai toţi marinarii după ce şi-au primit simbria.

Era o scenă înduioşătoare.

— Ei, băieţi – rupse unul dintre ei tăcerea – cred că n-o să ne mai vedem. Hai să ne dăm mâna şi să bem pentru *ultima noastră cursă*!

Patronul îşi puse atunci pe tejghea paharele, destupă câteva sticle şi le împinse politicos înspre marinari, ca şi cum le-ar fi spus: „Domnilor, nu-i treaba mea să vă torn băutura, serviţi-vă singuri! 11

Iar ei se serviră, umplându-şi paharele; stând unul lângă altul, le ciocniră, îşi strânseră* mâinile de câteva ori, apoi ieşiră doi câte doi pe uşile localului (fiind situat la un colţ de stradă, acesta avea mai multe ieşiri).

Dacă viaţa fiecărui om e făcută din saluturi de despărţire şi de bun venit, iar la fiecare „adio11 se aude câte un „mă bucur că te revăd”, atunci marinarii sunt oamenii care strâng cele mai multe mâini şi-şi 1 scot de cele mai multe ori pălăriile. Ei sunt azi aici, mâine dincolo, veşnic în mişcare; aidoma algelor fără rădăcini, sunt împinşi încolo şi-ncoace.

După ce ne-au strâns mâinile, colegii noştri plecară, iar eu şi cu Harry am mai zăbovit puţin în colţul străzii, până ce ultimul dintre ei s-a făcut nevăzut.

— S-au dus! am oftat eu.

— Slavă Domnului! exclamă Harry.

LXII

Ultima oară când s-a mai auzit de Harry Bolton

În după-amiaza aceleiaşi zile m-ăfti dus cu tovarăşul meu în Battery şi ne-am aşezat pe-o bancă, la umbra copacilor.

— Era o privelişte frumoasă şi paşnică: doamne şi domni se plimbau, iar noi ne uitam prin frunzişul proaspăt la golful ticsit de corăbii scânteietoare. Ne-am uitat apoi la

ghetele noastre şi ne-am gândit că lumea ar putea să fie foarte frumoasă dac-am avea ceva bani ca să ne bucurăm de ca Dar asta-i eterna întrebare: o, cine poate vindeca un buzunar gol?

— Să ştii, Harry, că Goodwell o să aibă grijă de tine, sunt sigur de asta. E un băiat bun, inimos şi o să facă tot ce poate pentru tine.

— Nu mă-ndoiesc – zise Harry, cu un aer deznădăjduit.

— Inutil să-ţi mai spun, Harry, ce rău îmi pare că trebuie să te părăsesc aşa curând.

— Îmi pare şi mie destul de rău – îmi răspunse el, foarte sincer.

— Dar o să mă întorc în curând, sunt convins.

— Poate că da – îmi spuse Harry, clătinând din cap. Cât de departe pleci?

— O sută optzeci de mile.

— O sută optzeci de mile! rosti Harry, lungind cuvintele de parc-ar fi fost o panglică. Păi n-aş putea străbate nici într-o lună distanţa asta, pe jos.

— Uite ce te sfătuiesc, prietene: cât voi lipsi eu, nu-ţi pierde curajul, nu deznădăjdui, şi-o să fie bine, o să vezi»

Dar orice i-aş fi spus eu ca să-l încurajez, Harry se simţea prea rău ca să-şi vină în fire; doar când am intrat într-o cârciumă din apropiere, unde am băut câte o cană de bere, s-a simţit ceva mai bine – şi eu la fel.

M-a însoţit până la vaporul care urma să mă dtica acasă; a rămas lângă mine până-n clipa când vaporul a ridicat ancora, apoi, stând pe cheu, mi-a scuturat mâna cu putere, în ritmul zbaturilor puse în mişcare; în cele din urmă, cu o smucitură a braţelor, ne-am despărţit N-aveam să-l mai văd niciodată pe Harry.

Trec peste primirea ce mi s-a făcut acasă, peste îmbrăţişările drăgăstoase şi prelungi; voi încheia această cronică a *primei mele călătorii pe mare* cu tot ceea ce am

aflat despre Harry Bolton.

Împrejurări independente de voinţa mea m-au ţinut acasă vreme de mai multe săptămâni, în care timp i-am scris prietenului meu, fără a primi însă vreun răspuns de la el. I-am scris apoi junelui Goodwell, care mi-a trimis următoarea scrisoare:

„Dragul meu Redburn.

Sărmanul tău prieten Harry nu e nicăieri de găsit După plecarea ta, a trecut de câteva ori pe la mine şi am ieşit la plimbare împreună; simţeam un interes din ce în ce mai mare pentru el. Nu ştii însă ce vremuri grele trăim noi aici şi cât de mulţi tineri, bine pregătiţi, caută slujbe în casele de comerţ. Am făcut tot ce-am putut, dar nu am izbutit să-i găsesc lui Harry o slujbă. Am încercat să-l încurajez. El devenea însă din ce în ce mai trist, până când într-o zi mi-a spus că-şi vânduse toate hainele, afară de cele de pe el, ca să-şi poată plăti chiria. I-am oferit să-i împrumut câţiva dolari, dar n-a vrut să-i primească. L-am căutat apoi de două-trei ori, însă nu l-am găsit; în cele din urmă, proprietăreasa lui mi-a spus că plecase pentru totdeauna din casa ci, chiar în ajun. La întrebările mele stăruitoare, mi-a răspuns că nu ştia unde se dusese, dar că, din unele aluzii ale sărmanului nostru prieten., înţelesese că se îmbarcase pe o balenieră. M-am dus de îndată pe South-street, la birourile unde se angajează oameni pentru balenierele din Nantucket, şi m-am interesat de el, dar fără niciun rezultat. Cam asta e, spre regretul meu, cam tot ceea ce ştiu despre prietenul nostru. Nu-mi vine să cred că melancolia l-ar fi putut împinge la nebunia de a se îmbarca pe o balenieră şi încă mai sper că e pe undeva în oraş. Trebuie să vii şi tu, ca să mă ajuţi să-l găsim.11

Citind scrisoarea, m-am Cutremurat. Aducându-mi aminte de escapada noastră la Londra şi de comportarea lui acolo, amintindu-mi cât de repede cădea pradă celor

mai contradictorii şi mai nesăbuite impulsuri de moment, m-am gândit că, la New York, ca străin fără un prieten şi fără un ban în buzunar, trebuie, că se va fi simţit de multe ori ispitit să-şi pună capăt zilelor; mă apuca groaza la gândul că, în chiar clipa asta, poate că nici nu mai era în viaţă. Atât de puternică mi-era teama, încât mă uitam prin ziare ca să văd dacă nu anunţau cumva vreo sinucidere sau pescuirea vreunor persoane înecate în portul New York.

Am plecat repede de-acasă şi, ducându-mă în port, l-am căutat peste tot, dar n-am putut afla nimic.

Ca să mă liniştească, Goodwell a încercat să mă convingă că Harry se îmbarcase la bordul unei baleniere. Dar, amintindu-mi de experienţa amară făcută de el pe „Highlander11 şi, mai ales, de nervozitatea ce-l cuprindea ori de câte ori era trimis în arboradă, mi s-a părut aproape imposibil.

Şi, în cele din urmă, a trebuit să renunţ la a-l mal căuta.

Mulţi ani după aceea m-am pomenit eu însumi la bordul unei baleniere, navigând în Oceanul Pacific. Într-o zi am întâlnit o altă balenieră, ai cărei marinari veniră de pe ea la bordul vasului nostru ca să mai schimbe e vorbă, cum e obiceiul în asemenea ocazii.

Printre ei se afla un englez, care se îmbarcase la Callao pe baleniera aceea. Reieşea că navigase în Pacific vreme de mulţi ani, dar că „Vânătoriţa din Nantucket14 avusese onoarea de a-l fi adus iniţial în acea parte a globului. L-am întrebat de ce o părăsise pe „Vânătoriţă11, iar el mi-a răspuns că fusese cea mai nefericită dintre nave:

— Ne aflam abia de trei luni la bordul ei, când, nu departe de coasta Braziliei, am pierdut, într-un amurg, echipajul unei ambarcaţiuni care urmărea o balenă; a doua zi am pierdut pe-un compatriot de-al meu, un tinerel care nu fusese trimis niciodată într-o ambarcaţiune: a căzut

peste copastie şi a fost zdrobit între bordajul vasului şi balenă, tocmai când o trăgeam spre noi. Sărmanul, se chinuise rău încă de la început, fiindcă era un gentleman şi cânta ca un canar când izbuteai să-l îndupleci.

— Cum îl chema? întrebai eu, tremurând de nerăbdare. Ce fel de ochi avea? Ce culoare avea parul lui?

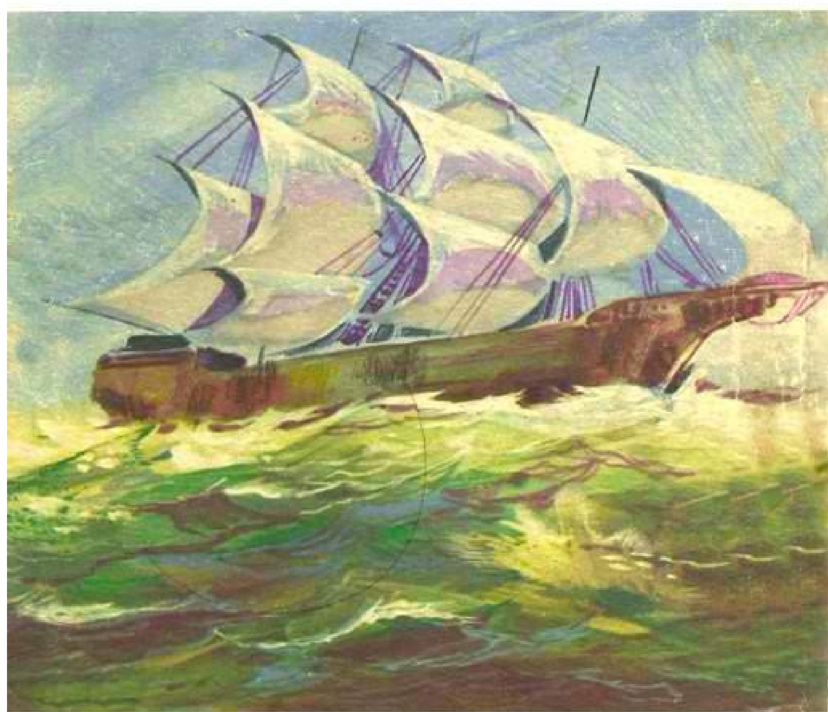
— Nu cumva Harry Bolton ţi-era frate? exclamă străinul, tresărind.

Harry Bolton! Chiar el fusese!

Dar eu, Wellinghorough Redburn, am supravieţuit, după ce-am trecut prin întâmplări mult mai primejdioase: decât cele istorisite în această cronică a *primei mele călătorii*, pe care o şi închei aici.

CUPRINS

Lector: ALEXANDRINA TIMPAU Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCU
Apărut 1973. Comanda – nr. 9 727. *Tiraj 60.000. Broşate 55 900* + legate *4100. Coti de tipar 22.*
K Tiparul executat sub comanda nr.
20 943 la Combinatul Poligrafic „Casa
Scânteii”, Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti
Republica Socialistă România

Lei 9,75